

**T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI**

MARDİN MÜZESİ'NDEKİ EYYÛBÎ DÖNEMİ SİKKELERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Emre GÜNAY**

VAN -2017

**T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI**

MARDİN MÜZESİ'NDEKİ EYYÛBÎ DÖNEMİ SİKKELERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Emre GÜNAY**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Gülsen BAŞ**

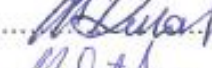

VAN -2017

T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma, jürimiz tarafından Sonot Tarihi anabilim
dalı Sonot Tarihi bilim dalı'nda yüksek lisans tezi olarak
kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Gülden BAŞ İmza:
ÜYE (Danışman) : Doç. Dr. Gülden BAŞ İmza:
ÜYE : Yrd. Doç. Dr. Mehmet KAR İmza:
ÜYE : Yrd. Doç. Dr. Halil SÖZÜ İmza:
ÜYE : ..... İmza: .....

ONAY: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Enstitü Müdürü

(Yüksek Lisans)

Emre GÜNAY

YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Aralık, 2017

MARDİN MÜZESİ'NDEKİ EYYÛBÎ DÖNEMİ SİKKELERİ

ÖZET

Çok yönlü değerleri bulunan sikkelerin incelenmesi ve sikkelerin verebilecekleri bilgilerin ortaya konması, elbette sanat tarihi ve birçok bilim dalı açısından oldukça önemli bir konudur.

Bu bilinçle İslami dönem sikkeleri içerisinde oldukça karakteristik özelliğe sahip olan Mardin Müzesi'ndeki Eyyûbî dönemi sikkeleri içerisinde birbirinin tekrarı olmayan 100 adet sikke örneği inceleme kapsamına alınmıştır.

Araştırma konusunun amacı; Mardin müzesi'nde yer alan Eyyûbî sikkelerini, darp yaptıran hükümdar, darp tarihi, darp yeri, malzeme, ölçüler ve bezeme öğeleri bakımından incelenmesi ve değerlendirilmesinin yapılması olarak belirlenmiştir. Bu verilerle, Sanat Tarihi'nin yardımcı alanı olan nümizmatik bilimine ve bunun yanı sıra, birçok bilim dalına da katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Bu tez çalışması hazırlanırken gerçekleştirilen metodun ilk aşamasını kaynak taraması oluşturmuştur. Çalışmaya kaynak oluşturabilecek tez, kitap ve makaleler, taranarak temin edilmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında Mardin Müzesi'ndeki sikke envanter defterleri taranmış “ Eyyûbî” adı altında kayda alınan sikkeler incelenmiş ve çalışma için ön hazırlık yapılmıştır. Çalışmanın üçüncü aşaması katalog kısmından oluşmaktadır. Bu aşamada kronolojik bir sıraya göre düzenlenen sikkelerin darp tarihi, darp yeri, ölçüleri vb bilgileri verilmiş ve tanımları yapılmıştır. Çalışmanın son aşamasında ise darphaneler, darp tekniği, malzeme, ölçü birimleri ve sikkeler üzerinde yer alan düzenlemeler başlıkları altında genel bir değerlendirmeye gidilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Eyyûbî, Sikke, Mardin Müzesi, İslam, Numizmatik
Sayfa Adedi : 395
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Gülsen BAŞ

(M.Sc.)
Emre GÜNAY
YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

December, 2017

ABSTRACT

THE COİNS OF AYYÜBİDS, PERİOD İN MARDİN MUSEUM

SUMMARY

It is surely very important issue that, examining to have versatile coins and finding out informations what these coins can give for history of art and many scientists

With this consciousness,100 examples of coins that are not each others repetition from period of eyyübi in Mardin museum that have pretty characteristic features in islamic period s coins, too part in the review

The aim of this seorch issue that specfied as examining and evalvating the coins of eyyübi savareing is made coins note press, history o coins note press, where of note press, provisions, dimensions and similar items. with these datos, it is thought to contribute to numismatic science that is auxilary area of history of art and also many sciences,too

When this thessis study was preperating, source sean formed the first stoge of executing method,thessis,a book ad article which can be sources where searched for this study during the secand stoge of the study, coin inventory books were scanned(searched) in mardin museum, examined coins that are recorded in name on eyyübi and it is made preliminary for the study, the third stoge of the study consists of the catalog section.in this stoge,it is made that defination and give informations of coins rote press history,note press where a dimensions ect. That are ordered choronological line in the final stoge of the study, it is went to general evaluate the mints, assault technigue provisions units of measure and coins that have an organizes under their titles.

Key Words : Ayyubids, Coin, Mardin Museum, İslamic, Numismatic
Quantity of Page : 395
Scientific Director : Assoc. Prof. Dr. Gülsen BAŞ

TEŞEKKÜR

Tez konusunun belirlenmesinde ve çalışmamın her aşamasında değerli bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren, fikirleriyle beni yönlendiren, öğrencisi olmaktan onur duyduğum danışman hocam Sayın Doç. Dr. Gülsen BAŞ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Mardin Müzesi'nde ilgili sikkeleri incelemem için gerekli izni sağlayan Müze Müdürü Sayın Nihat ERDOĞAN'a ve müzede çalışmalarım sırasındaki yardımlarından dolayı Sayın Hasan MENTEŞE'ye ve Sayın Mesut ÖĞMEN'e teşekkürlerimi sunarım.

Mardin müzesi sikke envanter defterlerinin incelenmesindeki katkılarından dolayı Fırat ALLAK'a, sikke çizimlerini gerçekleştiren Mete YILDIZ'a sikke fotoğraflarının düzenlenmesinde yardım eden Seydoş BİNGÖL'e kitabelerin okunması esnasında desteklerini aldığım Abdullah ALP ve Omar Avni YOUNS'a tez yazım sürecinde zaman zaman önerilerini aldığım Mesut GÜL'e, teşekkür ederim.

Hayatım boyunca en büyük destekçilerim olan her zaman varlıklarıyla güç veren, bana inanan, yüreklendiren, sabır, anlayış ve desteklerini esirgemeyen aileme saygı ve sevgilerimi sunarım.

Emre GÜNAY

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY FORMU	I
ÖZET	II
ABSTRACT	IV
TEŞEKKÜR	VI
İÇİNDEKİLER	VII
ÖNSÖZ	X
KISALTMALAR	XI
GİRİŞ	XII
1. MARDİN MÜZESİ	1
2. EYYÛBÎ DEVLETİNİN TARİHÇESİ	3
3. SİKKENİN ORTAYA ÇIKIŞI VE FARKLI KÜLTÜRLERDE KULLANIMI	11
4. SİKKE ÜRETİM TEKNİKLERİ	18
4.1.Döküm Tekniği.....	18
4.2.Çekiç İle Darp Tekniği.....	19
4.3.Mekanik Darp Tekniği.....	19
5. KATALOG	21
5.1.MISIR KOLU	22
5.1.1. I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'in Sikkeleri.....	22
5.1.2. El-Melikü'l Azîz İmâdüddin'in Sikkeleri.....	56
5.1.3. I. El-Melikü'l Mansûr Nâsırüddin'in Sikkeleri.....	62
5.1.4. I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'in Sikkeleri.....	64
5.1.5. I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin'in Sikkeleri.....	98
5.1.6. II. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'in Sikkeleri.....	124
5.1.7. El-Melikü's Sâlih Necmeddin Eyyûb'in Sikkeleri.....	130
5.2.DİMEŞK KOLU	138
5.2.1. El-Melikü'l Efdal Nûreddin Ali'in Sikkeleri.....	138
5.2.2. El-Melikü's Sâlih İmâdüddin'in Sikkeleri.....	140
5.3.HALEP KOLU	146
5.3.1. El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin'in Sikkeleri.....	146
5.3.2. El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin'in Sikkeleri.....	164

5.3.3. II. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'in Yûsuf Sikkeleri.....	176
5.4.MEYYÂFÂRIKİN, CEBEL VE SİNCAR KOLU.....	186
5.4.1. El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyûb'in Sikkeleri.....	186
5.4.2. I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin'in Sikkeleri.....	194
5.4.3. El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin'in Sikkeleri.....	212
5.5.HISNIKEYFÂ KOLU.....	226
5.5.1. IV. El-Melikü'l Kâmil Ahmed'in Sikkeleri.....	226
6. DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA.....	228
6.1.Darphaneler.....	228
6.2.Malzeme (Altın, Gümüş, Bakır, Bronz).....	229
6.3.Darp Tekniği.....	231
6.4.Ölçü Birimi ve Ölçüler.....	231
6.5.Sikkelerde Yer Alan Düzenlemeler.....	232
6.5.1. Yazı.....	232
6.5.1.1.Yazı Karakteri.....	232
6.5.1.2.Yazı İçeriği.....	234
6.5.2. Geometrik Düzenlemeler.....	243
6.5.2.1. Daire.....	244
6.5.2.2.Eşkenar Dörtgen.....	245
6.5.2.3.Yıldız.....	246
6.5.2.4. Dilimli Daire.....	249
6.5.2.5.Altıgen.....	250
6.5.2.6.Üçgen.....	250
6.5.2.7.Figürlü Düzenlemeler.....	251
6.5.2.8.Bitkisel Düzenlemeler.....	258
6.5.2.9.Diğer Düzenlemeler.....	260
7. SONUÇ.....	262
8. KAYNAKÇA.....	265
9. HARİTA LİSTESİ.....	278
10. ÇİZİM LİSTESİ.....	279
11. FOTOĞRAF LİSTESİ.....	282
12. EKLER.....	293

EK. 1. HARİTALAR	293
EK. 2. ÇİZİMLER	295
EK. 3. FOTOĞRAFLAR	326
13. GRAFİKLER.....	362
14. TABLOLAR.....	365

ÖNSÖZ

Sikkeler, Sanat Tarihi ve birçok bilim dalına bilgi kaynağı sağlayan objelerdir. Sikke ait olduğu devletin tarihi, siyasi yapısı, yönetim biçimleri, yerleşim yerleri, ticari hayatı, sosyal, kültürel ve dini yapısı ile ilgili önemli bilgiler vermektedir. Ayrıca sikkeler üzerinde yer alan bezemeler, dönemin sanat anlayışı hakkında fikir edinmemize imkân sağlamaktadır.

Bu bağlamda çalışmamızın konusunu, İslami dönem sikkeleri içerisinde oldukça özel bir gruba sahip olan Mardin Müzesi'ndeki Eyyûbî dönemi sikkeleri oluşturmaktadır.

Araştırma konusunun amacı; Mardin müzesi'nde yer alan Eyyûbî sikkelerini, darp ettiren hükümdar, darp tarihi, darp yeri, malzeme, ölçüler ve bezeme öğeleri bakımından incelenmesi ve değerlendirilmesinin yapılması olarak belirlenmiştir. Bu verilerle, Sanat Tarihi'nin yardımcı alanı olan Nüvizmatik bilimine ve bunun yanı sıra, birçok bilim dalına da katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Emre GÜNAY
VAN- 2017

KISALTMALAR

Çiz.	: Çizim
Foto.	: Fotoğraf
H.	: Hicri
M.	: Miladi
v.b	: Ve benzeri
Kat No	: Katalog Numarası

GİRİŞ

İnsanların, ticarete ve günlük alışverişlerinde malların alımında ve satımında değişim aracı olarak kullandığı sikkeler, dünyada ve ülkemizde birçok bilim dalının araştırma konusu haline gelmiştir. Sanat Tarihi açısından da zengin kaynak niteliğinde olan sikkeler; sikkeyi darp ettiren devletlerin siyasi yapısı, yönetim biçimleri, yerleşim yerleri, dini inançları, ekonomik seviyeleri, hükümdarlarının kimliği ve saltanat süreleri ile ilgili önemli bilgiler sağlamaktadır. Ayrıca devletlerin maddi ve kültürel sembolü durumundaki bu eserlerin içerdikleri yazılar, motifler ve figürler basıldıkları dönemin sanatsal üslubu ve kültür tarihi hakkında bilgi kaynağı sunması bakımından önemlidir.

Bu bağlamda araştırmanın konusu ‘‘Mardin Müzesi’ndeki Eyyûbî Dönemi Sikkeleri’’olarak belirlenmiştir. Konu kapsamında, gerekli araştırmalar ve incelemeler yapılarak veriler sunulmuştur.

Mardin Müzesi’nde teşhirde ve depoda muhafaza edilen farklı medeniyetlere ait yaklaşık 33.000 adet sikke bulunmaktadır. Bu sikke koleksiyonu içerisinde 2000 adet Eyyûbî dönemi sikkesi incelenerek, bunlardan birbirinin tekrarı olmayan 100 adet sikke örneği inceleme kapsamına alınmıştır.

İslami dönem sikkeleri arasında oldukça karakteristik özelliğe sahip olan Eyyûbî dönemi sikkeleri bugüne kadar yapılan çalışmalarda daha çok envanter çalışması kapsamında ele alınmıştır.

Dolayısıyla çalışmanın konusunu oluşturan Mardin Müzesi’ndeki Eyyûbî sikkelerinden seçilen örnekler bilimsel çalışma metotlarıyla detaylı olarak tanıtılarak, ayrıca üslupsal analizleri ile değerlendirilecektir.

Eyyûbî dönemi sikkeleri ile ilgili yapılan çalışmalar İslami dönem sikkelerini konu alan yayın ve çalışmalarda kısa bölümler şeklinde Katalog olarak düzenlenmiştir.

Behzad Butak'ın; *XI. XII. XIII. Yüzyıllarda Resimli Türk Paraları*, (İstanbul, 1947) adlı kitabında sikkeler fotoğraflarıyla tanıtılmıştır.

Michael Broome'un; *A Handbook of Islamic Coins*, (Michigan, 1958) adlı el kitabında İslam sikkeleri fotoğrafları ile tanıtılmıştır.

İbrahim ve Cevriye Artuk'un; *İstanbul Arkeoloji Müzelerinde Yer Alan İslami Dönem Sikkeleri*, (İstanbul, 1971), isimli iki ciltlik eserinde İslami dönemine ait sikkeler fotoğraf, çizim ve yazılarının okunması ile tanıtılmıştır.

Ariel Berman'ın; *Islamic Coins*, (Kudüs, 1976) adlı kitabı İslam devletleri tarafından darp edilmiş sikkeler incelenerek, fotoğraflar ile katalog halinde sunulmuştur.

Atom Damalı'nın; *150 Devlet 1500 Sultan İslam Sikkeleri*, (İstanbul, 2001) adlı kitabında 150 İslam devletinin kısa tarihiyle bu devletlerde sikke bastırılmış 1500 sultana ait kronolojik bilgiler ve bastırdıkları sikkeler hakkında özet bilgiler verilmiştir.

Şennur Şentürk ve Selahattin Özpallabıyıklar'ın derlediği; *Altının İktidarı İktidarın Altınları*, (İstanbul, 2004) adlı eserde altın madenin ve altın sikkenin tarihsel süreçteki gelişimi anlatılmıştır.

Şennur Şentürk'ün derlediği; *Sikkeler Ne Anlatır? Orta çağ Anadolu Sikkelerinde Simgeler ve Çok Kültürlülük*, (İstanbul, 2009) adlı eserde ortaçağ sikkeleri üzerindeki figürler, ikonografik bilgiler ve karşılaştırmalar ile tanıtılmıştır.

Necla Akkaya'ın; *Mardin Müzesi'ndeki İslami Dönem Sikkelerinden Örnekler*, (Mardin, 2011) adlı Doktora tezinde, Mardin Müzesi'nden seçtiği İslami dönem sikkelerinin tanıtımını yaparak malzeme, süsleme ve ikonografik açıdan değerlendirilmiştir.

Günnur Aydoğdu'un; *Kahramanmaraş Müzesi'ndeki İslam Dönemi Sikkeleri (Osmanlı Dönemine Kadar)*, (Isparta, 2012) adlı Doktora tezinde, Kahramanmaraş Müzesi'nden seçtiği İslami dönem sikkeleri tanıtımını yaparak malzeme, süsleme ve ikonografik açıdan değerlendirilmiştir.

Bu tez çalışması hazırlanırken gerçekleştirilen metodun ilk aşamasını kaynak taraması oluşturmuştur. Çalışmaya kaynak oluşturabilecek tez, kitap ve makaleler, Atatürk Kitaplığı, Alman Arkeoloji Enstitüsü, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi, Mardin Müzesi Kütüphanesi, Türk İslam Eserleri Müzesi Kütüphanesi, İslam Araştırmaları Merkezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kütüphanesinde taranarak temin edilmiştir.

Çalışmanın ikinci aşamasını müze araştırması oluşturmuştur. Mardin Müzesi'ndeki sikke envanter defterleri taranmış " Eyyûbî" adı altında kayda alınan sikkeler incelenmiş ve çalışma için ön hazırlık yapılmıştır. Müze çalışması iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Birinci aşama müzede teşhir edilen ve depoda bulunan sikke örnekleri tarih, malzeme, içerdikleri yazı, motif ve figürler göz önünü alınarak tasnif edilmiştir.

İkinci aşama da tasnif edilen sikke örneklerinin ön ve arka yüzey fotoğrafları çekilmiş, hassas tartı ve kumpas yardımı ile ağırlık, cidar ve çap ölçülükleri alınmıştır. Seçilen sikkelerin bu döneme ait çeşitliliği sergileyecek nitelikte olmasına ve tekrarına düşülmemesine özen gösterilmiştir.

Katalog'taki sikke örneklerinin sayısal numaralandırması hanedanlık sistemi ile yönetilen Eyyûbî devletinin ayrıldığı bölgesel kollara göre kendi içerisinde kronolojik sıraya göre düzenlenmiştir. Katalog içerisinde sikkelerin envanter numarası, inceleme tarihi, müzeye geliş şekli, madenin cinsi, ölçükleri, yazı karakterleri, darp yerleri, sikke tarihi, adına darp edilen hükümdarın adı gibi bilgelere yer verilmiştir.

Değerlendirme, bölümünde, sikkelerin tarihsel gelişim süreci kronolojik sırayla anlatılmıştır. Sikkelerde kullanılan malzeme ile üzerlerinde görülen geometrik formlar, bitkisel motifler, figürler ve yazılar ayrı ayrı başlıklar halinde değerlendirilmiş, yapılan karşılaştırmalarla desteklenmek suretiyle bir sonuca ulaşılmıştır.

1. MARDİN MÜZESİ

Sosyal tarihi ve coğrafi konumu nedeniyle yüzyıllar boyunca, sürekli ticari ilişkiler ve geçişlerin merkezi olan Mardin, bu tarihsel yapısından kaynaklı çoklu etnik ve kültürel bir konuma sahiptir. Tarihsel olarak bakıldığında Mardin'in, Yukarı Mezopotamya'nın pek çok yerleşim yerinde olduğu gibi, binlerce yıl öncesinden başlayarak pek çok farklı kültüre ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Hristiyanlığın bölgeye girdiği 5. Yüzyıldan günümüze kadar Türkler, Kürtler, Araplar, Ermeniler, Yakubiler, Nasturiler, Süryaniler, Yahudiler ve Yezidiler tarafından sivil ve dini mimariye ait birçok eser yaptırılmıştır (Çağlayan, 2010: 120; Günel, 1970: 246).

Bu eserler içerisinde tarihi bir Manastır olan Mardin Müzesi binası da Mardin Merkez Şar Mahallesi, 1. Cadde Cumhuriyet Meydanı'nın kuzeyinde bir grup Süryani evinin arasında bulunmaktadır. 1895 yılında Antakya Patriği Behnam Bani tarafından Süryani Katolik Patrikhanesi olarak yaptırılan bina, restore edilerek askeri garnizon, çeşitli siyasi parti merkezi, kooperatif binası, sağlık ocağı, polis karakolu ve 1995 yılında müze olarak hizmete açılmıştır. ¹ (Foto.1)

Müze sarımtırak renkli kalker taşından üç katlı olarak inşa edilmiştir. Yapıya giriş kuzey, güney ve doğu kısımlardaki kapı açıklıkları ile sağlanmaktadır. Müzenin birinci katında idari bölümler, danışma, konferans salonu, laboratuvar, yemekhane; ikinci katında etnografya sergi salonu, kütüphane ve eser depoları; üçüncü katında ise arkeolojik eserlerin sergilendiği salonlar ve müze çalışanlarına ait odalar bulunmaktadır. Genel hatlarıyla iç ve dış mimaride sade bir süsleme anlayışına sahip olan yapı da tonoz, kemer ve sütun başlıklarındaki taş süslemeler ile dikkat çekmektedir. (Foto 2.)

Mardin Müzesi, koleksiyonundaki eserleriyle Türkiye'nin en önemli müzelerinden birisidir. Müze içerisinde teşhir edilen eserler M.Ö. 4000'den, M.S. 19. yüzyıla kadar olan dönemlere aittir. Arkeolojik salonlarda Eski Tunç, Asur, Urartu,

¹ <http://www.mardinmuzesi.gov.tr> (Erişim Tarihi: 05.01.2017)

Grekl, Pers, Hellenistik, Roma, Bizans, Büyük Selçuklu, Artuklu ve Osmanlı devirlerine ait tabletler, silindir ve damga mühürler, kült kapları, figürinler, takılar, keramikler, altın, gümüş ve bakır sikkeler, gözyaşı ŐiŐeleri ve kandiller sergilenmektedir. Etnografya salonunda ise Mardin ve çevresine, bilhassa Midyat İlçesi'ne özgü gümüş iŐlemeciliĐinin seçkin örnekleri olan kolyeler, küpe, bilezik, halhal, alınlığın yanı sıra, eski giysiler, kılıçlar, mırra takımları, hamam eŐyaları, tespihler, ısınma araçları ve bakır eşyalar da sergilenmektedir (Akkaya, 2011: 12). (Foto 3.)

2. EYYÛBÎ DEVLETİNİN TARİHÇESİ

Eyyûbîler 1171 – 1250 yılları arasında varlığını sürdürmüş, Haçlı seferlerinde kilit rol oynamış, bu dönem içerisinde Mısır, Suriye, El Cezire, Yemen, Hicaz, Libya, Kuzey Irak, Filistin, Türkiye; Güneydoğu ve Doğu Anadolu coğrafyasında egemen olmuş Türk İslam devletidir (Kaya, 2012: 15). (Harita 1.)

Adını hânedânın kurucusu el-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Eyyûbî'nin babası Necmeddin Eyyûb bîn Şâdi'den alan Eyyûbîler'in (Erdoğan, 2014: 52) kökeni kuruluşundan günümüze kadar birçok tarihçinin ve araştırmacının ilgisini çekmiş ve bu konu hakkında farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Eyyûbîler'in soyları hakkındaki araştırmaların ana kaynağı olan klasik tarih kitaplarında kesin bilgi yoktur. Dolayısıyla daha sonraki dönemlerde yazılan tarih kitaplarının yazarları soylarının nereden geldiğini rivayetlerden hareket ederek belirtmişlerdir (C.Toksoy ve F.Toksoy, 2016: 49).

Tarihi kaynaklarda Necmeddin Eyyûb'ün babası Şâdi bîn Mervân'ın, Azerbaycan'ın Bilâdü'l-Gürc ve Errân sınırına yakın olan Duveyn beldesinin Ecdanekân köyünden olup Hezbâniyye Kürdlerinin Ravvâdiyye koluna mensup olduğunu belirtilir. Fakat Eyyûbî ailesinin Mervân'dan önceki kökeninin kime dayandığı hususunda kaynaklar arasında anlaşmazlık söz konusudur. Bazı kaynaklar Eyyûbîler hakkında sağlıklı bir şecere vermeden, Eyyûbîleri o dönem içerisinde buldukları yere göre değerlendirip Kürt olarak kabul etmektedirler. Bazı kaynaklar ise Eyyûbîlerin mensubu olduğu ileri sürülen "Ravvâdiyye" veya "Râvendiyye" olarak geçen bu kabilenin Ehl-i Şia'dan olup Hz. Muhammed'in amcası Hz. Abbâs'a dayandığını bir bakımdan Eyyûbîlerin Arap asıllı olduğu belirtilmektedir (Kuşçu, 2013: 39-40).

Ayrıca Eyyûbîler Kürt, Arap karışımı melez bir kökene sahip oldukları kadar Türklerle de çok yakın temaslarda bulunmuşlardır. Buldukları bölge nedeniyle Eyyûbîler, evlilik bağıyla Türklerle çok erken devirlerde tanışmıştır. El-Melikü'n

Nâsır Selâhaddin Eyyûbî'nin ağabeyi Tûranşah ve kardeşleri Tuğtegin ve Böri'nin öz Türkçe isimler taşıması erken devirlerde Türkler ile Eyyûbîler'in bağlarının olduğunu kanıtlamaktadır (Şeşen, 1983:417).

Eyyûbîler kaynaklarda ilk defa 1131 yılında Musul Atabeyi İmâdüddin Zengî'nin Tekrit yakınlarında Abbâsî Halîfesi Müsterşîd Billâh ve Karaca Sâki kuvvetlerine yenilmesi dolayısıyla söz edilmektedir. Bu yenilgi üzerine Tekrit Valisi Necmeddin Eyyûb, Zengin Dicle Nehri'nin geçmesine yardım etmiş ve bunun sonucunda iki taraf arasında dostluk gelişmiştir. Nihayetinde el-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Eyyûb'ün doğduğu 1138 yılında Eyyûbîler Tekrit'den ayrılarak Musula gidip İmâdüddin Zengî'nin hizmetine girerek Haçlılar ile savaşmıştır. İmâdüddin Zengî'nin 1140 yılında Bika vadisindeki Ba'labek şehrini ele geçirmesiyle bu şehri Necmeddin Eyyûb'e ikta olarak verirken Necmeddin Eyyûb'ün kardeşi Şîrkûh el-Mansûr'da İmâdüddin Zengî'nin emirleri arasına girmiştir (Demir, 2008: 30; Şeşen, 2002: 60).

Böylece Zengîlerin önemli devlet adamları ve komutanları arasına giren Eyyûbîler birçok başarıya imza atmışlardır. Eyyûbîlerin tarihteki en önemli rolleri 1164-1169 yıllarında yapılan Mısır seferiyle başlamıştır. Mısır'daki Şii Fâtîmî devleti, iç karışıklıklar içerisinde ülkeyi hükümdar adına vezirler idare etmekteydi. Nûreddin Mahmud Zengî'nin Dimeşk'ı fethinden sonra Suriye'de inisiyatif kaybeden Haçlılar, Mısır'ı ele geçirerek Nûreddin Mahmud Zengî'ye karşı büyük bir avantaj elde etmek istemişlerdi. Nûreddin Mahmud Zengî'nin Sunnî çevrelerin yardımıyla Fâtîmî idaresine son vererek Haçlılara karşı kuşatıcı bir cephe meydana getirmek ve müslümanlar arasındaki mezhep ayrılığını ortadan kaldırmak istiyordu. 1164 yılında Fâtîmî veziri Şâver, rakibi Durgam tarafından iktidardan uzaklaştırılınca yardım talebinde bulunmak için Suriye'ye gelip Nûreddin Mahmud Zengî'den yardım istedi. İki taraf arasında yapılan müzakerelerde Nûreddin Mahmud Zengî'nin Şaver'e yardım etmesi karşılığında Mısır'da söz sahibi olması kararlaştırılmıştır. Nûreddin Mahmud Zengî 1164 yılında Şîrkûh el-Mansûr'u bir birliğin başında el-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Eyyûb ile Mısır'a gönderdi. Büyük çoğunluğu Türklerden oluşan 7000 civarındaki süvari birliği ile Mısır'ın yardımına giden Şîrkûh el-Mansûr Mısır'da

idareyi ele geçirdi ve 18 Ocak 1169 tarihinde Fâtımî Halîfesi el-Âdid Lîdinillâh tarafından Mısır'a vezir olarak tayin edildi. Fakat Şîrkûh el-Mansûr vezir tayin edildikten iki ay sonra vefat etti (Alın, 1996:39; Dünder, 2014: 12).

El-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyûb'ün olgunluğu fazileti ve cömert mizacını çok iyi bilen Fâtımî Halîfesi el-Âdid Lîdinillâh, Şîrkûh el-Mansûr'dan boşalan vezirlik makamına el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyûbî'yi atadı (Kemal, 2015: 19).

Siyasi otoriteye sahip olan el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyûbî vezirlik makamında saltanatını güçlendirmek için birçok uygulamayı devreye soktu.

Fâtımîlerin aldığı bazı vergileri kaldırarak vergisini geç getirenleri cezadan muaf tuttu. Çoğu kez rahip ve patriklere karşı iyi davranılmasını tavsiye ederek onların dini ayinlerini istedikleri gibi yapmalarına yönelik kolaylıklar sağladı. Bunlara ek olarak yeni oluşturulacak devletin ön hazırlığı ve Fâtımî devleti yandaşlarını zayıflatıp etkisiz hale getirmek için el-Âdid Lîdinillâh ve adamlarının iktalarını kesmeye başladı (Beyyumi, 2015: 154).

El-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyûbî çok karışık bir dönemde vezir olarak tayin edildi. Bir tarafta Sûnni Nûreddin Mahmud Zengî'ye diğer taraftan Şii Fâtımî Halîfesi el-Âdid Lîdinillâh'a bağlıydı. Bu karmaşıklığa rağmen öncelikli olarak Suriyelilerin Mısır'daki önderi durumundaydı. Son Fâtımî halîfesi ölüm döşğinde yatarken Nûreddin Mahmud Zengî'nin talimatı doğrultusunda el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyûbî hutbeyi Abbâsî Halîfesi el- Mûstezî bi Emrillâh adına okuttu. Dini bir otorite olarak önemini yitirmiş olan Fâtımî hilafeti 13 Eylül 1171 tarihinde Fâtımî halîfesi el-Âdid Lîdinillâh 'ın ölümüyle de son buldu (Ulaş, 2010: 44-45).

Fâtımî hilafetine son veren Nûreddin Mahmud Zengî'nin ölümü üzerine yerine küçük yaştaki oğlu el-Melikü's Sâlih İsmâil geçti. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyûbî, Nûreddin Mahmud Zengî gibi oğlu el- Melikü's Sâlih İsmâil'e de bağlılığını devam ettirdi. El-Melikü's Sâlih İsmâil'in yaşının küçük olması dolayısıyla ona

Atabeg olmak isteyen komutanlar arasında mücadeleler başladı. Nûreddin Mahmud Zengî'in kurmuş olduğu devlet parçalanmak üzereydi (Karaaslan, 2016: 13).

Çocuk yaşta ağır bir görevi üstlenen el-Melikü's Sâlih İsmâil'in ne ülkenin idari sorunlarının altında kalkması ne de sürekli bölgeyi tehdit eden haçlı ordularıyla başa çıkması imkansızdı. Nûreddin Mahmud Zengî'in emirleri arasında baş gösteren kavgalar halkı ümitsizliğe düşürdüğü dönemde el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyûbî'in birleşik Haçlı donanmasına karşı İskenderiye'de kazandığı zafer, halkın beklentilerine ancak onun gibi birisinin cevap verebileceği beklentisi arttı. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyûbî'de bu dönemde Suriye ve el-Ceziri'de meydana gelen olayları dikkatle izlemekteydi. Bu esnada el-Melikü's Sâlih İsmâil atabeyi Gümüştekin ve arkadaşlarının uygulamalarında rahatsız olan Dimeşk kuvvetleri komutanı Kemalettin Şehrazûrî Busra hâkimi Sıddık bîn Çavlı ve akrabalarından bir grup el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyûb Dimeşk'e davet etti. Kendisine yapılan davette el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyûb'ün Şama gelip el-Melikü's Sâlih İsmâil'in işlerini üstlenmesini ve bozulan değerlerin düzeltilmesini istiyordu. Davet kabul eden el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyûb Dimeşk'e gelerek 29 Ekim 1174 yılında şehir ve kalesinin anahtarını teslim alarak el-Melikü's Sâlih İsmâil adına hutbe okutup para bastırdı (Gürbüz, 2012: 56-57).

El-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyûbî Dimeşk'te halka el-Melikü's Sâlih İsmâil'in himaye etmek için geldiğini söyledi. Halep'te bulunan el-Melikü's Sâlih İsmâil'e mektup gönderdi. Bu mektupta ona; "Efendimiz ve Efendimizin oğlu şeklinde hitap etmekte" ve Mısır'dan sadece ona hizmet etmek için geldiğini ve etrafındakilerin sözlerine kulak asmamasını maksadının Frenklere karşı birliği sağlamak olduğunu belirtti (Şeşen, 2016: 54).

Ancak el-Melikü's Sâlih İsmâil onun bu mektubuna etrafındaki muhteris emirlerin özellikle Musulluların teşvikiyle sert bir cevap verince el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyûbî onların anlaşma taraftarı olmadıklarını anladı. Bundan dolayı harekete geçerek Humus, Hama Ba'labek ve Barin kalelerini güçlü bir mukametle karşılaşmadan zapt etti. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyûbî Suriye topraklarında

hızlı bir şekilde ilerlemekteydi. Onun ilerleyişini durdurmak için Halepliler ile Musullular birleşik büyük bir ordu meydana getirdiler. Halep ve Musul birleşik ordusu Hamanın Kuzeyinde Kurun'u Hana denilen mevkide 23 Nisan 1175 tarihinde el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyübî ordusuyla karşılaştı. Fakat birleşik ordu el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyübî karşısında yenilerek ağır şartlar taşıyan bir barış antlaşması yapmak zorunda kaldı. Bu antlaşmaya göre el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyübî Suriye ve Cezire bölgesinde aldığı yerler kendisinde kalacak sadece Halep el-Melikü's Sâlih İsmâil'in idaresinde kalacaktı. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyübî bu zaferiyle birlikte halîfeye göndermiş olduğu mektupta ondan; Mısır, Suriye Kuzey Afrika ve Yemen üzerindeki hâkimiyetin tanınmasını istedi. 6 Mayıs 1175 yılında Hama'da halîfenin elçisi el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyübî'e taleplerinin olumlu karşılandığını onun Mısır ve Suriye üzerindeki hâkimiyetini olumlu karşıladığını onun Mısır ve Suriye üzerindeki hâkimiyetini tanıdığını bildirdi. Bunun üzerine el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyübî'nin bağımsızlığını ilan ederek kendi ülkelerinde artık el-Melikü's Sâlih İsmâil adına hutbe okutulması ve para bastırılmasını yasakladı. Bundan sonra hutbe el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyübî adına okutulup para adına bastırılacaktı. Böylece bağımsız Eyyübî devleti resmen kurulmuş oldu (Oflaz, 2016: 23-24).

Tarihçiler, Eyyübî Devleti'nin başlangıç tarihinde ihtilaf halindedirler. Bazı tarihçiler, Eyyübî devletinin başlangıcını el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyüb'ün Fâtımî halîfesi el-Âdid Lîdinillâh'ın sadrazamı oluşundan itibaren 1169 yılından başlatır. Bazı tarihçiler de Mısır'da Abbâsî halîfesinin adına hutbe okutulup Fâtımî devletine son verdiği 1171 tarihten başlatır (Sallâbî, 2006: 25).

Bağımsızlığın ardından el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyübî ilk iş olarak Kuzey Afrika ve Mısır'da yaşayan Şiiilerin ortadan kaldırmak ve bunun yerine Sunnîlik mezhebini yaymak görevini üstlendi. Eyyübîler Mısır'dan Fırat'a kadar Suriye ve el Cezire'yi egemenlik altında aldıkları halde Zengî ailesine duydukları saygıdan ötürü Halep'e saldırmadılar. Ancak el-Melikü's Sâlih İsmâil'in ölümünden sonra Eyyübîler 1183 yılında Halep'i fethederek bütün Suriye'yi egemenlik altına aldılar. Eyyübîler takip ettiği siyasetin bir yönü de Suriye ve Filistin kıyılarına yerleşmiş olan Haçlılar

sorunuydu. Haçlılara karşı Anadolu hariç bütün Ön Asya ordularını birleştirerek savaş açtılar. 1187 yılında Taberiye gölünün batısında Hittîn'de yapılan savaşta Haçlılara karşı zafer kazanılarak Sur limanı hariç bütün kıyı kaleleri ve Kudüs ele geçirildi. Bu yenilgi, III. Haçlı seferinin başlamasına ve el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyübî'nin Hristiyan ve Müslüman âleminde büyük bir üne kavuşmasını sağladı. Avrupa bu hezimetin karşısında III. Haçlı Seferi düzenleseler de Haçlı ordusu Eyyübîler tarafından Akka'da yenilgiye uğratarak savaş sonunda Haçlıların aleyhine bir barış antlaşması imzalanmasını sağladı (Anonim, 1972: 85).

Haçlılarla anlaşmanın sağlanmasından sonra el-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyübî 4 Mart 1193 Çarşamba sabahı vefat etti. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyübî vefat ettiğinde Mısır, Libya, Yemen, Filistin Ürdün, Suriye, Lübnan, Kuzey Irak, Güney ve Doğu Anadolu'da adına hutbe okunup para bastırılıyordu (Özer, 2010: 177).

El-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyübî döneminde sağlanan birlik ölümünden hemen sonra dağıldı. Topraklarını, iç işlerinde özerk Melikler arasında bölüştürülmesi Eyyübî yönetimin yarı feodal bir aile federasyonuna dönüşmesine yol açtı (Eyyübîler, 1986: 65).

El-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyübî'den sonra büyük oğlu el-Melikü'l Efdal Dimeşk'te büyük sultan olmuşsa da icraatlarıyla, babasının çevresindeki önemli şahsiyetleri küstürünce bunların bir kısmı Mısır'daki el-Melikü'l-Azîz'in, diğer bir kısmı da Halep'teki el-Melikü'z-Zâhir'in hizmetine girdi. Daha sonra, Dimeşk'i almak isteyen el-Melikü'l-Azîz'e karşı el-Melikü'l-Efdal'ı iki defa kurtaran amcası el-Melikü'l Âdil, 1196 yılında el-Melikü'l-Azîz ile anlaşınca Dimeşk el-Melikü'l-Efdal'den alınıp el-Melikü'l-Azîz büyük sultan ilan edildi. 1198'de el-Melikü'l Azîz ölünce, el-Melikü'l Efdal ile el-Melikü'z-Zâhir arasındaki ittifakı bozarak ordunun desteğiyle 1200'de Kahire'ye giren el-Melikü'l Âdil, el-Melikü'l Azîz'in oğlu el-Melikü'l-Mansûr'un atabegi oldu ve çok geçmeden kendisini büyük sultan ilan etti. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyübî zamanında ikinci adam olması dolayısıyla geniş devlet tecrübesi bulunan el-Melikü'l-Âdil, Haçlılar'a karşı ılımlı bir politika izleyerek onlarla ticari münasebetler de kurdu. Haçlılar'la El-Melikü'n Nâsır Selâhaddîn Eyyübî

zamanında yapılan antlaşmanın 1197 yılında Alman haçlı gruplarının saldırılarıyla bozulması ve cereyan eden çarpışmalar neticesinde el-Melikü'l Âdil, Yafa'yı ele geçirdi. 1204 yılında yapılan 4. Haçlı Seferi'nin, Venediklilerle anlaşan el-Melikü'l Âdil'in çabalarıyla İstanbul üzerine yönlendirilmesi Eyyübî ülkesini büyük bir gaileden kurtarmakla birlikte bu sırada el-Melikü'l Âdil'in tavizkâr davranması neticesinde Haçlılar Merkab'dan Yafa'ya kadar Akdeniz sahil şeridinde yeniden hâkimiyet kurdular. Hedefin Mısır olduğu 1218'deki 5. Haçlı Seferi esnasında 1218'de el-Melikü'l-Âdil ölmesiyle yerine el-Melikü'l Kâmil geçti (Şeşen, 2002: 60; Gedik, 2013: 16-17).

El-Melikü'l Kâmil kısa sürede orduyu toparlayarak Haçlıları geri püskürtmeye muvaffak oldu. Ancak daha sonra İmparator II. Frederik ile anlaşan el-Melikü'l Kâmil anlaşılmayan bir tutumla Kudüs'ü Haçlılara terk etti. Böylece II. Frederik ile başlayan sulh dönemi, Mısır ve Suriye'ye bazı iktisadi faydalar sağlarken, aynı zamanda Akdeniz Hristiyan devletleri ile ticaretin yeniden canlanmasına yol açtı. Eyyübî son parlak devrini, hükümdar el-Melikü'l Kâmil ile yaşadı. Onun ölümüyle Eyyübîler dağılma sürecine girdi. El-Melikü'l Kâmil yerine geçen el-Melikü's Sâlih zamanında, ülke bir taraftan iç mücadelelere sahne olurken, diğer yandan VI. Haçlı seferi baş gösterdi. Bu karışık vaziyete rağmen Haçlılara karşı başarılar kazanılarak Fransa Kralı St. Louis Esir alındı (Eyyübiler, 1993: 81).

El-Melikü's Sâlih Necmeddin Eyyüb'ün 23 Kasım 1249'da vefatı üzerine karısı Şecerüddür idareyi ele alarak kocasının ölümünü gizledi ve bu sırada Hısnıkeyfâ'da bulunan büyük oğlu el-Melikü'l-Muazzam Turan Şah'ı Mansûre'ye çağırdı. Turan Şah 1 Şubat 1250 tarihinde Mansûre ordugâhına gelerek sultan oldu. Müslümanlar mart başlarından 7 Nisan 1250 tarihine kadar devam eden savaşlarda Haçlıları kesin yenilgiye uğrattılar. Kazanılan bu zaferden sonra Sultan Turan Şah eğlence ile vakit geçirmeye başladı. Bunun üzerine muhalifler Baybars el-Bundukdârînin etrafında toplanarak 30 Nisan 1250 tarihinde sultanı öldürdüler. Onun öldürülmesiyle Mısır'da Eyyübîler devri sona erdi. Turan Şah'tan sonra Şecerüddür'ün sultan olması ve Memlûkler'den İzzeddin Aybek Türkmânî'nin ordu kumandanlığına getirilmesi kararlaştırıldı. Şecerüddür seksen gün sonra Aybek ile

evlenip onun lehine saltanattan feragat etti. Böylece 3 Temmuz 1250 tarihinde Mısır'da Memlûkler devri resmen başlamış oldu. Ancak durum Dimeşk ve Halep'te iyi karşılanmadı. Dimeşk, Hama, Humus, Kerek Eyyûbîleri Halep Eyyûbî hükümdar el-Melikü'n-Nâsır Selâhaddin Yûsuf'un etrafında birleştiler. Suriye Eyyûbîleri hükümdar el-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf'un 1260 yılında Moğal saldırıları karşısında başarısız olup esir düştükten sonra Hülagü Han tarafından öldürülerek Suriye Eyyûbîleri'ni ortadan kaldırdı. Ayrıca Memlûklarla Moğollar arasında 3 Eylül 1260 yapılan Aynîcalût savaşını kazanan Memlûk Sultanı Baybars, 1263 yılında Kerek ve Humus'taki Eyyûbî hâkimiyetine son verdi. Eyyûbîlerin elinde sadece Hama ve Hısnıkeyfâ beylikleri Timurlular devrinde de varlığını devam ettiren Hısnıkeyfâ Eyyûbîleri ise 1462'de Akkoyunlu Uzun Hasan tarafından ortadan kaldırıldı (Şeşen, 1988: 23-24; Şeşen, 2012: 164-166).

Nureddin Mahmud'un Zengi'nin kumandanı olarak Mısır'a gelen ve Haçlılar'la iş birliği hâlindeki Fâtımî Devleti'ni ortadan kaldırarak kendi Sünnî devletini kuran (1171) el-Melikü'l Selâhaddin Eyyûbî, Haçlı savaşlarındaki cesurane teşebbüsleri ve başarıları ile Doğu'da ve Batı'da büyük şöhret kazanmış ve 1187'deki ünlü Hittîn zaferi ile Haçlılar'ı Kudüs'ten çıkarmıştır. Yemen'den El- Cezire'ye kadar uzanan devleti, kendinin ölümü (1193)'nden sonra kardeşleri ve oğulları arasında bölüşülerek ayrı devletler hâlinde uzun veya kısa müddet devam etmiştir:

Mısır Kolu	: 1171-1252
Şam	: 1193-1260
Haleb Kolu	: 1193-1260
Humus Kolu	: 1178-1262
Hama Kolu	: 1178-1348
Meyyâfârîkîn Kolu	: 1200-1259
Baalbek Kolu	: 1230-1245
Kerek Kolu	: 1188-1263
Hısn-ı Keyfa Kolu	: 1232-1462
Yemen Kolu	: 1174-1228 (Çay, 2009: 2; Öztuna, 2005: 334-336).

3. SIKKENİN ORTAYA ÇIKIŞI VE FARKLI KÜLTÜRLERDE KULLANIMI

Sikkenin kullanılmaya başlanmasından önce tüm alışveriş ve ticaret, trampa/barter (takas) denilen yöntemle yapılmaktaydı. Bu yöntem herhangi bir malın başka bir mal ile değiştirilmesi yöntemi idi (Develi, 2014: 5).

İnsanlar, yerleşik hayata geçmeden önce Paleolitik çağlarda göçebe olarak yaşamakta ve hayatlarını sürdürebilmek için gerekli olan her şeyi doğadan avcılık ve toplayıcılıkla temin etmekteydiler. Bu dönemde, kendi ihtiyaçlarını kendileri karşıladıklarından paraya ihtiyaç duymamışlardı. Mülkiyet bilincinin oluşmasıyla insanlar yerleşik hayata geçmiş, tarım ve hayvancılıkla uğraşarak köyleri meydana getirmiş ve aralarında iş bölümü yapmaya başlamışlardır. Tarımdan elde edilen ürünler ve evcilleştirilen hayvanlar değer düşüncesi oluşturmuş, bunların değiş tokuş edilmesi ile Neolitik dönemden itibaren ticari hayatın kapısı aralanmaya başlamıştır (Erhan vd., 2008: 134-135).

Bu sayede insanlar kendilerinde olmayan şeyleri birbirleriyle değiştirerek elde etmişlerdir. “Örneğin bir inek satın almak isteyen biri, ineğin karşılığında birkaç adet kuzu veya belirli bir miktar tam tartılmış maden vermek zorundaydı (Engineri, 2015: 5; Erdoğan, 2015: 23).

Fakat insanlar bazen ihtiyaç doğrultusunda değiştirmek istediklerini karşılarındakilerde bulamayınca, onun yerine aynı değerde başka bir şey almaya başlamışlar ve bunun sonucunda bazı yararlı nesnelere ve hayvanlar kıymet ölçüsü olarak kullanılmıştır (Gökalp, 2009: 2).

İlk zamanlarda değişim aracı tahıl ürünü, hayvan ve bazı eşyalardan ibaretti. (Esmek, 2015: 2) Daha sonrasında sikke öncesinde deniz kabukları, değerli taşlar veya madenler, bazı hayvanların kemikleri, bronz metal parçaları, baltalar gibi eşyalar değişim aracı olmuştur (Tahreber, 2005: 14). (Foto 4.)

Değişim ve ödeme aracı olarak kullanılan malları korumak ve bir yerden bir yere taşımak güç olduğundan, zamanla altın, gümüş gibi değerli madenler işlenmeden tartılarak para yerine kullanılmaya başlamıştır (Tekin, 1998: 3; Tekin, 1997: 15-19).

M.Ö. 3. bin de Sumer kenti Nippur'da ele geçen çivi yazılı tabletlerde hububat ya da hayvanlara dayalı ödemelere ilişkin açıklamalar ve Homeros'un M.Ö. 12. yüzyılda öküzün standart bir ölçüsü olmasıyla ilgili olarak, Troia ovasında Glaukos ve Diomede'in silahlarını değiştirmeleri olayını anlatması;

*“... Ama Kronosğlu Zeus, tam o sıra,
Glaukos'un aklını başından aldı,
Tydeusoğlu Diomededen'le değişti silahlarını:
Altını tunçla değişti,
Yüz öküzlük silahı dokuz öküzlük silaha...”*

ifadelerinden birçok objenin alışverişte para yerine kullanıldıklarına işaret etmektedir (Tekin, 1998: 3; Tekin, 1997: 15-19).

Ancak değerli madenlerin külçe, çubuk ve farklı ağırlıklarda olmaları bu madenlerin ölçülür, tartılır hale getirilerek kullanılmasını mecbur kılmıştır. Bu nedenle insanlar terazi ile mihenk taşı bulmuşlar ve kullanmaya başlamışlardır. Her yerde her zaman bu ölçü vasıtalarını bulmak mümkün olmadığından madenleri el ve göz ile kontrol edilebilecek şekle sokmak gerekmiştir. Bu amaçla önce dere kenarında bulunan elektron parçalarının ağırlıklarının kontrol edilerek, damgalanması ile madeni paranın temelleri atılmaya başlanılmıştır. Zamanla bu madenleri birbirinden farklı külçeler halinde çıkartmak için önceleri çekiçle, sonraları cendereler ve presler vasıtasıyla yassı ve yuvarlak para basma yoluna gidilmiştir (Sağıt,2012:5).

Sikke tipine en yakın uygulamalar, Asur egemenlik alanını kapsayan Zincirli bölgesindeki kazılarda görülmüştür. M.Ö. 8. yüzyıla tarihlenen bir definde disk şeklinde külçeler bulunmuştur. Külçelerden birkaçının üzerinde, Aramice, Kral Barrekub'un adı yazılı olduğu için bu buluntular sikke düşüncesinin ilk uygulamaları olarak kabul edilmiştir (Tekin, 2008: 19). (Foto 5.)

Asur döneminde her isteyen bu tarzda para bastırabildiğinden bu defa birtakım hileler ve ölçüsüzlükler meydana gelmiştir. Bunu önlemek için parayı bastırmanın sorumluluğunu tespit etmek amacıyla parasının üzerine işaretini koyması veya damga vurması usul olmuştur. (Sağıt,2012:5) Daha sonraki evrelerde bir yüze arma niteliğinde olan hayvan figürleri işlenmiştir. Bu küçük parçaların üzerine onların ağırlık ve içindeki değerli maden miktarını garanti eden figür ve yazılar konulunca, sikkeler ortaya çıkmıştır (Oyarçin, 2010: 6).

Sikke, ağırlığı önceden ayarlanmış, üzerinde darbedip tedavüle çıkararak ve istendiğinde geri almayı taahhüt eden hükümdarın ya da resmî otoritenin simge veya yazısının yer aldığı disk şeklinde metal parçadır (Tekiz, 1993: 179).

Bilimsel bir nesne olarak sikke genellikle yuvarlak madeni disk olduğundan, iki yüzü vardır: ön yüz ve arka yüz. Ana yüz, her zaman ön yüzdür. Burada sikkenin en önemli karakteristik ifadeleri figürler, semboller veya bezemelerle birlikte bir yazı kuşağı da yer almaktadır. Arka yüzde ise ilk sikke örneklerinde yalnız bir çukur bulunmaktaydı. Bu çukurun içine figür veya benzeri semboller oyulabiliyordu. Sikkenin gelişimiyle birlikte arka yüzde de, ön yüzdeki gibi figürler, semboller ve bezemeler yer almaya başlamıştır. Sikkelerin yüzeyleri genellikle sağ ve sol alanlara bölünmektedir. Yalnız arka yüzde mevcut olan alt kısımdaki bölümde, darp yerleri ve sikkeyi darp ettiren hükümdar isimlerine yer verilmiştir (Karwiese, 2004: 18-19). (Çizim 1)

Ticarette değişim ve ödeme aracı olarak kullanılan paranın bu şekile gelebilmesi uzun bir aşama gerektirmiştir.

Sikkenin icadı antik çağda bile tam anlamıyla kesinlik kazanmış bir olgu değildir. Fakat yine de gerek antik kaynaklar gerekse ele geçirilen ilkel formdaki elektron sikkeler, sikkenin icadının Küçük Asya'nın batısıyla Lidya Krallığı ve İyonya Bölgesi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Sikkenin ortaya çıkışı ile ilgili

antik kaynakların verdiği bilgiler, bu bölgede yapılan kazılarda ele geçen buluntularla da doğrulanmıştır (Yükçü ve Atağan, 2011: 88).

Sikkenin icadına ilişkin en erken açıklayıcı tanımlardan biri “Tarihin Babası” olarak tanınan ünlü Hellen tarihçi Herodotos’a aittir. Herodotos, Lidyalıların gümüş ve altın sikkeyi basıp kullanan ilk halk olarak bilindiğini söylemektedir. M.Ö. 6. yüzyıl ortalarında yaşamış Batı Anadolu’da bir başka Hellen olan Kolophonlu Ksenophanes’e referans verilerek aktarılan bir bilgide de, sikkenin icadının Lidyalılarla ilişkili olduğuna dair bilgiler doğrulanmaktadır (Carradice ve Price, 2001: 17).

Günümüzde de Numizmatlar, Arkeologlar ve Sanat Tarihçiler bu görüşü benimsemiş ve Batı Anadolu’da M.Ö. 7 yüzyılda hüküm sürmüş büyük ve zengin bir uygarlık kuran Lidyalılar tarihe ilk sikke basan devlet olarak geçmiştir.

Sikkenin icadı ile ilgili Eskiçağ yazarlarının verdikleri bilgiler, bir zamanlar Lidya Krallığı’nın egemen olduğu Batı Anadolu’da yürütülen arkeolojik kazılarda bunun en erken sikke örnekleriyle de kanıtlamaktadır. 1904-1905 yılları arasında British Museum adına D.G. Hogart başkanlığında Ephesos’taki (Sekçuk-Efes) Artemis Tapınağın’da yürütülen arkeolojik kazılardan yüzden fazla elektorn sikke ele geçirilmiştir. Ele geçirilen bu sikkelerin 14.11 gr ağırlığında stater birimden Kral Alyattes (M.Ö.610-561) döneminde altın ve gümüş karışımı bir maden olan Elektron’dan yapıldığı anlaşılmaktadır. Sonraki dönemlerde ise Kral Alyattes’in oğlu Kroisos (M.Ö.561-546) döneminde elektron sikke basımı terk edilerek Altın ve Gümüş sikkelerin basıldığını bilinmektedir (Atlan, 1993: 4; Tekin, 2011: 34).

İlk elektron sikkelerin basımında kimlerin yetki sahibi oldukları konusunda kesin bir bilgi kaynağı olmamakla birlikte farklı görüşler ileri sürülmektedir. Artemiste ele geçirilen bu sikkelerin ön yüzlerinde “Valvel ve Kalil” olarak çevrilen yazıların şahıs adları ya da darp yerini işaret ettiği kabul edilmektedir. (Howgego, 2013: 19) Bu sikkelerin arka yüzlerinde ise, düzensiz dörtgen çukur, iki veya üçe bölünmüş kare şekiller ya da basım sırasında stampanın bıraktığı incuslar vardır. Numizmatlar bu

sikkelerin en eskilerini, üzerinde hiçbir işaret olmayan düz, resimsiz ve çizgisel desenliler, en gelişmişlerini ise aslan figürlüler olarak tanımlamıştır. Yapılan bilimsel araştırmalar neticesinde M.Ö. 650-600 yılları civarında ilk defa Lidyalılar tarafından basıldıkları saptanan sikkelerin, kısa bir zaman sonra Ege ve Akdeniz havzasına kadar yayıldıkları gözlenmiştir. Lidya Devletinin yıkan Persler (M.Ö. 546) ile bölgede Lidya hâkimiyetinin sona ermesiyle özerk bir konum kazanan Batı Anadolu İyonya kentleri sikke basmaya başlamıştır. Lidya dışındaki bu sikkeler, önceleri Lidya'da olduğu gibi, kral kraliyet ailesine mensup kişiler ve zengin sınıf tarafından basılmıştır. Zamanla bu yönetici sınıfın gücünün azalıp yönetimde halk idaresinin hâkim olması sonucunda ise kent armalı sikkeler ortaya çıkmıştır. Akabinde sikke basan her kent kutsal saydığı simgeleri sikkeler üzerine resmetmiştir. Böylelikle sikkenin para olarak herkesçe benimsenmesi ve kullanılması esas olarak Batı Anadolu'da İyonya'da bulunan kent devletleri tarafından sağlanmıştır (Okçu vd. 2004 11-12; Tekin, 2006: 3). (Foto 6.)

Helenistik dönemde (M.Ö. 330-30) hem sikke basan kentlerin sayısı artmış, hem de tipler çoğalmıştır. Ancak dönemin sanat anlayışına paralel bir sikke gelişimi olmamıştır. Bu dönemde sikkenin ön yüzünde kral portreleri ön plana çıkmıştır. Arka yüzlerde ise hep oturan ve ayakta duran tanrıların resimleri yer almıştır. Bu dönemin bir diğer özelliği de sikke üzerinde yer alan yazıların, çoğu kez sikke yuvarlağına paralel olarak ya da sikke boşluğuna dağılmış olarak dik ya da düz yazılmasıdır (Biber, 1996: 10). (Foto 7.)

Roma sikkelerinin ön yüzlerinde imparator portreleri, isim ve ünvanları arka yüzlerinde ise imparatorların programları, icraatları hakkında bilgiler, yapılan savaşlar, kazanılan zaferler, alınan ünvanlar, inşa edilen yapılar işlenmektedir. Bu yüzden sikkeler haberleşmenin kısıtlı olduğu antik çağda bir nevi haberleşme aracıdır. Sikkelerin arka yüzlerinde ise tanrı tasvirleri yer almaktadır. Bununla birlikte Victoria (Utku), Pax (Barış), Libertas (Özgürlük) gibi kavramlar ve imparatorların erdemine işaret eden Virtus (yüreklilik), Iustitia (Adalet duyarlılığı) sikkelerin arka yüzlerinde sık görülen sembollerdir (Çakmakçı, 2009: 16-17). (Foto 8.)

Bizans imparatorluğu döneminde basılan sikkeler, Bizans devletinin kendisine mirasçısı olarak gördüğü Roma İmparatorluğunun geç dönem sikkeleri ile benzerlik gösterse de zaman içerisinde Bizans sikke tiplerinde değişiklikler yapılmaya başlanmıştır. I. Konstantinos'un imparator olmasından sonra basılan sikkelerde Roma sikkelerindeki Pagan unsurlar kaybolmaya başlamıştır. Sikkelerin ön yüzlerinde Hz. İsa, Hz. Meryem ve İmparator portrelerine yer verilmiştir. Sikkenin arka yüzünde ise ayakta duran elinde haç bulunan insan figürü yer almaktadır (Ünal, 2004: 6; Sear, 1974: 375). (Foto 9.)

İlk İslâmî sikke darbı Emevî halîfesi Abdülmelik bîn Mervân zamanında (685-705) gerçekleşmiştir. (Sahillioğlu, 1993: 504) Bu sikkelerin bir yüzüne "Kulhuvallahu ehad", diğer yüzüne "Lâ ilâhe illa'llah" yazılmıştır (Polat, 2010: 7). (Foto 10.)

Abbâsiler döneminde gümüş paraların üzerine isimler; "es-Sikketu'l-Abbâsiye" yazılmıştır. Halife Me'mun döneminde (M.813-833) ilk defa dinarlar üzerine darphane ismi yazılmıştır. (Polat, 2010: 7) (Foto 11.)

Fatîmi sikkelerinde iç içe daire motifleriyle oluşturulan kompozisyonlar ile iç içe üç daire ve bu daireler arasına yerleştirilen, dik kûfili yazılar dikkat çekmektedir. Sikkelerin ön yüzünde ortada "Al-i Gaye", etrafındaki birinci çevre bordüründe Kelime-i Tevhid, ikinci çevre bordüründe ise Tevbe Suresi 33. ayeti yer almaktadır. Kelime-i Tevhid arkasına eklenen "Aliyyûn Veliyullah" ibaresi Şii inançlarının doğrudan etkisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Sikkelerin arka yüzünde ön yüzdeki kompozisyonun tekrarı görülmektedir. Ortada halife ismi yer alırken, birinci çevre yazısında "Mü'minlerin emiri" gibi ünvanlar yer almaktadır. (Foto. 12)

Anadolu Selçuklu sikkelerinde kompozisyon formları daire, kare, gül yaprağı, yıldız ve yonca şeklinde yer almaktadır Kompozisyonlar düz hatlı ve inci dizisi şeklindeki konturlarla oluşturulmuştur. Anadolu Selçukluları her sanat dalında çokça kullandıkları figürleri ve bitkisel motifleride basit formları ile sikkelerinde kullanmıştır (Parlar, 1999: 151-152). (Foto 13.)

Artuklu sikkeleri geometrik bezeme esidi olarak tek, i içe iki, i ie u daire, kare, damga ve zengi düğümü süslemeleri ile bunların içinde uygulanan geometrik Őekillerden oluşmaktadır. Bitkisel süsleme örnekleri olarak kıvrık dal ve nar görülmektedir. Ayrıca Artuklular sikkelerinde figürlü süsleme esidi olarak, “iktidar sembolü hükümdar portreleri”, “ikonografik imge taşıyan mitolojik yaratık kompozisyonları” ve “gezegen ve burç tasviri imgeler” Şeklinde tiplere ayrılmıştır (Uykur, 2010: 440-443). (Foto 14.)

4. SİKKE ÜRETİM TEKNİKLERİ

Sikke yapım teknik ve yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmak, sikke serilerinin dolaylı yoldan tanımlanabilmesi, sınıflandırılabilmesi ve darp edilen sikke miktarının belirlenebilmesi açısından oldukça önem taşır. Antik dönemden başlayarak darp makinesinin kullanılmaya başlandığı 17. yüzyıla değin geçen süre zarfında sikke basımı elle yapılmaktadır. Bu dönemde sikke basımında kullanılan iki temel yöntem görülmektedir. Döküm yöntemi ve darp yöntemi olarak bilinen bu teknikler 17. yüzyıla kadar çok az değişikliğe uğrayarak varlıklarını devam ettirmişlerdir. Bu tekniklere 17. yüzyılda mekanik darp yöntemi eklenmiştir (Bal, 2014: 22-23).

4.1.Döküm Tekniği

Bir sikke serisinin ayarına ve ağırlığına karar verildikten sonra sikkenin basılacağı metal pullar eritilerek, oluşturulan kalıbın içerisine dökülmesiyle yapılır. Taştan ya da fırınlanmış kilden yapılan kalıplar bazende kapalı şekilde yapılmışlardır. Bunlar, kanallarla birbirine bağlı iki eşit yarım kalıptan oluşmaktadır. İki yarım kalıp ayarlanıp birbirine bağlanarak, erimiş metal madde yukarıdan dökülerek soğumaya bırakılırdı. Soğuduktan sonra, pullar birbirine bağlanan kanallardan, yuvarlak bir bronz çubuktan testere veya keski ile kesilerek ayrılmıştır. Bundan sonra birbirine bağlanan iki kalıp birbirinden ayrılarak sikkeler kalıptan çıkarılmıştır. Fakat bu yöntemle yapılmış sikkelerin bazı kusurları bulunmaktadır. Birincisi kesme işlemi yapılırken tesviye izinin sikke üzerinde belirgin şekilde kalmasıdır. İkinci sorun ise dökülen her bir sikke ayarının tam olamayacağı durumunun ortaya çıkmasıdır. Bu yöntem ilk olarak Antik dönemde Roma sikkeleri üzerinde kullanılmıştır. Çin sikkeleri başlangıcından 1890'a kadar dökme tekniği ile yapılmıştır (Yuka, 2012: 40-41). (Çiz 2.)

4.2. Çekiç İle Darp Tekniği

Antik dönem ve Ortaçağ boyunca önemli bir gelişim evresi geçirmeyen sikke darp tekniği takriben 2000 yıl süreyle tüm devletler tarafından basit el çekiçleri ile darp edilmiştir (Damalı, 2001 :42; Morrisson, 2002: 67).

Darp işlemine öncelikle kalıp hazırlanarak başlanır. Sikkeye şeklini verecek olan ön yüz kalıbı ve arka yüz kalıbı çelik kalem veya kazı kalemi ile işlenirdi. Sikke betiminin tamamı, figür ve lejantlar dikkatlice çizilirdi. Buradaki önemli olan husus işlemleri yapan ustanın, figürleri ve lejantları negatif ve ters olarak işlemedeki başarısıydı. Daha sonra kalıplardan çıkarılan ve sıcaklıklarını hala muhafaza eden sikke pulları, alt kalıp (ön yüz) üstüne yerleştirilirdi. Sonra üst kalıp ıstampası (arka yüz) pulun tam üstüne gelecek şekilde yerleştirilir ve iki ya da üç kuvvetli çekiç darbesi ile kalıpların üstündeki negatif resimler pulun üstüne geçerdi (Morkholm, 200: 69).

Vurmaya dayanan bu para basma yönteminde bir süre sonra erimiş metal doğrudan alt kalıbın içerisine dökülmeye başlardı. Bu yöntemle alt kalıp bozulmadan 10 ile 20 bin adet sikke basılabileceği, çekiç darbelerinden direkt olarak etkilenen üst kalıbın ise bunun yarısı kadar sikke basması sağlanmıştır (İ. Artuk ve Ç. Artuk, 1970: 74). (Çiz 3.)

4.3. Mekanik Darp Tekniği

Sikke basma makinesi, kollarını birçok kişinin hareket ettirdiği, içinde dik vidasıyla artan bir kuvvet ile basım işlemi gerçekleştirilen alettir. İlk olarak 15. yüzyılda bu yöntem kullanılmaya başlanmıştır. 15. yüzyılda Almanya'da döner kalıplar kullanılmıştır. Fransa'da mekanik darp 1643 yılından sonra, İngiltere'de ise 1662 yılında sadece madalyonların basımında kullanılmıştır. Bu yeni yöntem imitasyonu ve sikkelerin taklit edilmesini zorlaştırmıştır. Ayrıca basılan sikkelerin şekillerinin düzgün olması da sağladığı bir başka yeniliktir. Bu yöntem ile dakikada 11 ile 60 sikke basılmıştır. İlk zamanlar etkili olan bu mekanik darp yöntemi zamanla pahalı, yavaş ve on beşe yakın bir işçiye gereksinim doğurduğu için yerini yeni bir

buluş olan buhar gücünde sikke basımına bırakmıştır. 19. yüzyılda geliştirilen buhar makinesi kısa sürede para yapımında kullanılmaya başlanılmıştır (Yuka, 2012: 43). (iz 4.)

5.KATALOG

5.1.MISIR KOLU

5.1.1. I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'in Sikkeleri

Katalog No	: 1
Envanter No	: 31489
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Sürekli Definesi / Arkeolojik Kazı
Malzemesi	: Altın
Ölçüleri	: Çap: 2.8 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 5.71 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: H. 573 / M. 1177
Darp Yeri	: Mısır / Kahire
Adına Darp Yapılan Sultan:	I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (H.567-589 / M.1171-1193)

Foto.15a-Ön Yüz

Foto.15b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile dört bölüme ayrılmıştır. Merkezde iki satır halinde, ikinci bölümde dairesel olarak dönemin (H.566-575/M.1170-1180) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Üçüncü bölümde ise Kelime-i Tevhid yer almaktadır. Düzenleme en dış bölümde darp yeri ve darp yılını belirten bordür ile tamamlanmıştır. Sikkenin, sağ kenarına takı amaçlı kullanılması için kulup takılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام حسن
المستضي بأمر الله الامير المؤمنين
لاله الاالله وحده لا شريك له ابو محمد
بسم الله ضرب بقاهرة سنة ثلاثة و سبعين وخمسمائة

Transkripsiyon:

El-İmâm'ül Hasan.

El-Müstazî Biemrillâh emîrû'l mü'minîn.

Lâ ilâhe illa'llah vahdehu lâ şerike leh. Ebû Muhammed.

Bismillâh. Duribe bi'l Kahire sene selase ve seb'in ve hamse'mie.

Anlamı:

İmam Hasan.

Müminlerin emiri Müstazi Biemrillah

Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir. O'nun ortağı yoktur. Ebû Muhammed.

Allah'ın adıyla. Beş yüz yetmiş üç yılında Kahire'de darbedildi.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile dört bölüme ayrılmıştır. Merkezde iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı yazılmıştır. İkinci bölümde dairesel olarak sikkeyi darp ettiren hükümdarın ünvanı, üçüncü bölümde ise Salavat-ı Şerif, Tevbe suresi; 33. ayetinin bir kısmı yer almaktadır. Düzenleme en dış bölümde ayetin devamını içeren bordür ile tamamlanmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

يوسف بن ايوب
علي الملك غاية الناصر
هو الذي أرسل رسوله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون صلى الله عليه علي أنه

Transkripsiyon:

Yusuf bîn Eyyûb.

Ale'l Melik-i gaye en nâsır.

Hüvellezî ersele rasûlehu bi'l Hüdâ ve dîni'l hakkı li yüzhirahu ale'ddîni küllihi ve lev kerihe'l-müşrikun. Sallâ'llahu aleyhi ve alâ âlihî.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Yusuf.

Amacı yüce Melik Nâsır.

O, Allah'a ortak koşanlar hoşlanmasalar bile dinini, bütün dinlere üstün kılmak için, peygamberini hidayetle ve hak dinle gönderendir. Allah'ın övgüsü O'nun (Peygamberin) ve ailesinin üzerine olsun.

Katalog No	: 2
Envanter No	: 31536
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Sürekli Definesi / Arkeolojik Kazı
Malzemesi	: Altın
Ölçüleri	: Çap: 1.7 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 4.44 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (H.567-589 / M.1171-1193)

Foto.16a-Ön Yüz

Foto.16b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile dört bölüme ayrılmıştır. Merkezde iki satır halinde, ikinci bölümde dairesel olarak dönemin (H.566-575/M.1170-1180) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Üçüncü bölümde ise Kelime-i Tevhid yer almaktadır. Düzenleme en dış bölümde darp yeri ve darp yılını belirten bordür ile tamamlanmıştır. Sikkenin, alt kenarına takı amaçlı kullanılması için kulp takılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام حسن
المستضي بأمر الله الامير المؤمنين
لاله الاله وحده لا شريك له ابو محمد
|...| وخمسائة

Transkripsiyon:

El-İmâm'ül Hasan.

El-Müstazî Biemrillâh emîrû'l mü'minîn.

Lâ ilâhe illa'llah vahdehu lâ şerike leh. Ebû Muhammed.

|...| hamse'mie.

Anlamı:

İmam Hasan.

Müminlerin emiri Müstazi Biemrillah

Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir. O'nun ortağı yoktur. Ebû Muhammed.

|...| beş yüz.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile dört bölüme ayrılmıştır. Merkezde iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı yazılmıştır. İkinci bölümde dairesel olarak sikkeyi darp ettiren hükümdarın ünvanı, üçüncü bölümde ise Salavat-ı Şerif ve Tevbe suresi, 33. ayetinin bir kısmı yer almaktadır. Düzenleme en dış bölümde ayetin devamını içeren bordür ile tamamlanmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

يوسف بن ايوب
على الملك غاية الناصر
هو الذي أرسل رسوله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون صلى الله عليه وعلي
أله

Transkripsiyon:

Yusuf bîn Eyyûb.

Ale'l Melik-i gaye en nâsır.

Hüvellezî ersele rasûlehu bi'l Hüdâ ve dîni'l hakkı li yüzhirahu ale'ddîni küllihi ve lev kerihe'l-müşrikun. Sallâ'llahu aleyhi ve alâ âlihî.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Yusuf

Amacı yüce Melik Nâsır.

O, Allah'a ortak koşanlar hoşlanmasalar bile dinini, bütün dinlere üstün kılmak için, peygamberini hidayetle ve hak dinle gönderendir. Allah'ın övgüsü O'nun (Peygamberin) ve ailesinin üzerine olsun.

Katalog No	: 3
Envanter No	: 31696
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Sürekli Definesi / Arkeolojik Kazı
Malzemesi	: Altın
Ölçüleri	: Çap: 1.9 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 4.4 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: İskenderiye / Mısır
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (H.567-589 / M.1171-1193)

Foto.17a-Ön Yüz

Foto.17b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile dört bölüme ayrılmıştır. Merkezde iki satır halinde, ikinci bölümde dairesel olarak dönemin (H.566-575/M.1170-1180) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Üçüncü bölümde ise Kelime-i Tevhid yer almaktadır. Düzenleme en dış bölümde darp yeri ve darp yılını belirten bordür ile tamamlanmıştır. Sikkenin, üst kenarına takı amaçlı kullanılması için delik açılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

لامام حسن

المستضي بأمر الله الامير المؤمنين
لااله الاالله وحده لا شريك له ابو محمد
بسم الله ضرب هذا دينار بأسكندرية سنة |...|

Transkripsiyon:

El-Îmâm'ül Hasan.

El-Müstazî Biemrillâh emîrû'l mü'minîn.

Lâ ilâhe illa'llah vahdehu lâ şerike leh. Ebû Muhammed.

Bismillâh. Duribe haza dinar bi'l İskenderiye sene |...|

Anlamı:

İmam Hasan.

Müminlerin emiri Müstazi Biemrillah.

Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir. O'nun ortağı yoktur. Ebû Muhammed.

Allah'ın adıyla. Bu dinar |...| yılında İskenderiye'de darbedildi.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile dört bölümü ayrılmıştır. Merkezde iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı yazılmıştır. İkinci bölümde dairesel olarak sikkeyi darp ettiren hükümdarın ünvanı, üçüncü bölümde ise Salavat-ı Şerif ve Tevbe suresi, 33. ayetin bir kısmı yer almaktadır. Düzenleme en dış bölümde ayetin devamını içeren bordür ile tamamlanmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

يوسف بن ايوب
على الملك غاية الناصر
هو الذي أرسل رسوله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين ولو كره المشركون صلى الله عليه وعلى آله
كله

Transkripsiyon:

Yusuf bîn Eyyûb.

Ale'l Melik-i gaye en nâsır.

Hüvellezî ersele rasûlehu bi'l Hüdâ ve dîni'l hakkı li yüzhirahu ale'ddîni küllihi ve lev kerihe'l-müşrikun. Sallâ'llahu aleyhi ve alâ âlihî.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Yusuf.

Amacı yüce Melik Nâsır.

O, Allah'a ortak koşanlar hoşlanmasalar bile dinini, bütün dinlere üstün kılmak için, peygamberini hidayetle ve hak dinle gönderendir. Allah'ın övgüsü O'nun (peygamberin) ve ailesinin üzerine olsun.

Katalog No	: 4
Envanter No	: 24627
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.96 gr
Yazı Karakteri	: Çiçekli Kûfi
Darp Yılı	: H.580 / M. 1184
Darp Yeri	: Halep / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (H.567-589 / M.1171-1193)

Foto.18a-Ön Yüz

Foto.18b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; dört satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasında Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله الامير المؤمنين

لاله الا الله محمد رسول الله

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

| Lâ ilâhe | illa' | İlah | Muhammedü'n | Resûlu' | İlah |

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

Allah'tan başka ilah yoktur Muhammed O'nun Resulüdür.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; dört satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına darp yeri ve darp yılını belirten yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı inci dizili ve düz hatlı dairesel formlu konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن ايوب
ضرب حلب سنة ثمانين و خمسمائة

Transkripsiyon:

El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yusuf bîn Eyyûb.

| Duribe | Haleb | sene | semanûn | ve hamse | mie |.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Melik Nâsır Selâhaddin Yusuf.

Beş yüz seksen yılında Halep'te darbedildi.

Katalog No	: 5
Envanter No	: 23575
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.7 cm Cidar: 2.5 mm Ağırlık: 11.80 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: H. 583 / M. 1187
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (H.567-589 / M.1171-1193)

Foto.19a-Ön Yüz

Foto.19b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; arka ayakları üzerine oturmuş, başı 3/1 profilden tasvir edilmiş aslan figürü yer almaktadır. Aslan, yelesi, vücut hatları belirgin ve kuyruğu yukarı doğru sola dönüktür. Figürün çevresine basit çiçek motifleri yerleştirilmiştir. Figür ve motifler içte inci dizili kontur dışta sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanını belirten yazı bordürü ile çevrelenmiştir. Düzenleme inci dizili kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الملك الناصر صلاح الدنيا والدين يوسف بن ايوب محي الدولة الامير المؤمنين

Transkripsiyon:

El-Melikü'n nâsır selaha'd-dünyâ ve'd-dîn Yusuf bîn Eyyûb meh-i devleti emîrû'l mü'minîn.

Anlamı:

Dini ve dünyayı düzelten, yardımcı Melik, devleti yaşatan, müminlerin emiri Eyyûb oğlu Yusuf.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde: dört satır halinde dönemin (H.575 622/M.1180-1225) Abbâsi halifesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırın üstüne palmet motifi yerleştirilmiştir. Düzenleme, darp yeri ve darp yılını belirten yazı bordürü ile çevrelenmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله الامير المؤمنين
ضرب هذا الدرهم سنة ثلاثة وثمانين وخمسمائة

Transkripsiyon:

El-Îmâm'un Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

Duribe haza el-dirhem sene selâse ve semânin ve hamse mie.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

Bu dirhem beş yüz seksen üç yılında darbedildi.

Katalog No	: 6
Envanter No	: 23850
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.6 cm Cidar: 2.5 mm Ağırlık: 11.13 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (H.567-589 / M.1171-1193)

Foto.20a-Ön Yüz

Foto.20b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; arka ayakları üzerine oturmuş, başı 3/1 profilden tasvir edilmiş aslan figürü yer almaktadır. Aslan, yeleli, vücut hatları belirgin ve kuyruğu yukarı doğru sola dönüktür. Figürün çevresine basit çiçek motifleri yerleştirilmiştir. Figür ve motifler içte inci dizili kontur dışta sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanını belirten yazı bordürü ile çevrelenmiştir. Düzenleme inci dizili kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الملك الناصر |...| الامير المؤمنين

Transkripsiyon:

El-Melikü'n Nâsır |...| emirü'l-mü'minin.

Anlamı:

Müminlerin emiri Melik Nâsır |...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde: dört satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halifesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırın üstüne palmet motifi yerleştirilmiştir. Düzenleme, darp yeri ve darp yılını belirten yazı bordürü ile çevrelenmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله الامير المؤمنين
ضرب هذا الدرهم سنة ثلاثة |...|

Transkripsiyon:

El-Îmâm'ün Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

Duribe haza el-dirhem sene selâse |...|

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

Bu dirhem |...| üç yılında darbedildi.

Katalog No	: 7
Envanter No	: 23857
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 3 cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 10.65 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (H.567-589 / M.1171-1193)

Foto.21a-Ön Yüz

Foto.21b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; arka ayakları üzerine oturmuş, başı 3/1 profilden tasvir edilmiş aslan figürü yer almaktadır. Aslan, yeveli, vücut hatları belirgin ve kuyruğu yukarı doğru sola dönüktür. Figürün çevresine basit çiçek motifleri yerleştirilmiştir. Figür ve motifler içte inci dizili kontur dışta sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanını belirten yazı bordürü ile çevrelenmiştir. Düzenleme inci dizili kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

...|الناصر صلاح الدنيا و الدين يوسف بن ايوب محي الدولة|...

Transkripsiyon:

|...| Nâsır selaha'd-dünyâ ve'd-dîn Yusuf bîn Eyyûb meh-i devleti |...|.

Anlamı:

Yardım eden, devleti yaşatan, dinin ve dünyayı düzelten |...| Eyyûb oğlu Yusuf.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde: dört satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırın üstüne palmet motifi yerleştirilmiştir. Düzenleme darp yeri ve darp yılını belirten yazı bordürü ile çevrelenmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله الامير المؤمنين
|...| وخمسائة

Transkripsiyon:

El-Îmâm'un Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

Hamse mie |...|

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

Beş yüz |...|

Katalog No	: 8
Envanter No	: 24043
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 1.4 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 1.43 gr
Yazı Karakteri	: Çiçekli Kûfi
Darp Yılı	: H. 585 / M.1189
Darp Yeri	: Halep / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (H.567-589 / M.1171-1193)

Foto.22a-Ön Yüz

Foto.22b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırın üstünde yan yaprakları rumi forumda düzenlenmiş palmet motifi yer almaktadır. Motif ve yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına darp yeri ve darp yılını belirten yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı inci dizili ve düz hatlı dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

Transkripsiyon:

El-İmâmü'n Nâsır.

| Duribe | Haleb | hamse | semânin | ve hamse | mie |.

Anlamı:

İmam Nâsır.

Beş yüz seksen beş Halep'te darbedildi.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adının bir kısmı ve ünvanı yazılmıştır Birinci satırın üstünde yan yaprakları rumi formunda düzenlenmiş palmet motifi yer almaktadır. Motif ve yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı inci dizili ve düz hatlı dairesel formlu konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الناصر

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'n Nâsır.

Anlamı:

Melik Nâsır.

Katalog No	: 9
Envanter No	: 31509
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Sürekli Definesi / Arkeolojik Kazı
Malzemesi	: Altın
Ölçüleri	: Çap: 1.8 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 4.6 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: H. 589 / M.1193
Darp Yeri	: Mısır / İskenderiye
Adına Darp Yapılan Sultan	: I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (H.567-589 / M.1171-1193)

Foto.23a-Ön Yüz

Foto.23b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile üç bölüme ayrılmıştır. Orta kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. Merkezde iki satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adının bir kısmı ve ünvanı yazılmıştır. Orta bölümde dairesel olarak Kelime-i Tevhid ve halîfeinin adının devamı yer almaktadır. Düzenleme en dış bölümde Besmele, darp yeri ve darp yılını belirten bordür ile tamamlanmıştır. Sikkenin, sol kenarına takı amaçlı kullanılması için kulp takılmış ve delik açılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام احمد

لااله الا الله ابو العباس الناصر لدين الله الامير المؤمنين

بسم الله الرحمن الرحيم ضرب هذا دينار بالإسكندرية سنة تسعة سمانون خمسمائة

Transkripsiyon:

El-Îmâm Ahmed.

Lâ ilâhe illa'llah. Ebû'l-Abbâs en Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

Bismillâhirrahmânirrahîm. Duribe haza dinar bi'l İskenderiye sene tisa semanun hamse mie.

Anlamı:

İmam Ahmed.

Allah'tan başka ilah yoktur. Müminlerin emiri Ebû'l Abbas Nâsır Lidînillâh.

Rahman ve Rahim Olan Allah'ın Adıyla. Bu Dinar beş yüz seksen dokuz yılında İskenderiye'de darbedildi.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile üç bölüme ayrılmıştır. Orta kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. Merkezde iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adının bir kısmı yazılmıştır. Orta bölümde dairesel olarak hükümdarın adının devamı ve ünvanı yer almaktadır. Düzenleme en dış bölümde Tevbe suresi; 33. ayetini içeren bordür ile tamamlanmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

يوسف بن ايوب

علي الملك غاية الناصر

محمد رسول الله هو الذي أرسل رسوله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله

Transkripsiyon:

Yusuf bîn Eyyûb.

Ale'l melik-i gaye en nâsır.

Muhammed Resulullah. Hüvellezî ersele rasûlehu bi'l Hüdâ ve dîni'l hakkı li yüzhirahu ale'ddîn küllihi.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Yusuf.

Amacı yardım olan yüce Melik.

Muhammed Allah'ın Resulüdür. O, Allah'a ortak koşanlar hoşlanmasalar bile dinini, bütün dinlere üstün kılmak için, peygamberini hidayetle ve hak dinle gönderendir.

Katalog No	: 10
Envanter No	: 24035
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çapı: 3 cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 12.59 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (H.567-589 / M.1171-1193)

Foto.24a-Ön Yüz

Foto.24b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde tahtta bağdaş kurmuş vaziyette oturmuş hükümdar tasviri yer almaktadır. Hükümdar sol eliyle göğüs hizasında küre tutmuş, sağ elini dizinin üzerine koymuştur. Figürün başında sarığı, belinde ise kuşağı bulunmaktadır. Tahtın sağ ve sol köşelerinde simetrik olarak ikişer vazıo yerleştirilmiştir. Tahtın görünen köşelerinde simetrik olarak çintemani motifine yer verilmiştir. Düzenleme sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanını belirten yazı bordürü ile çevrelenmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن ايوب

Transkripsiyon:

El-Melikü'n nâsır selaha'd-dünyâ ve'd-dîn Yusuf bîn Eyyûb.

Anlamı:

Melik Nâsır dünyayı ve dini düzelten Eyyûb oğlu Yusuf.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; dört satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar darp yeri ve darp yılını belirten bordür ile çevrelenmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله امير المؤمنين
ضرب هذا الدرهم سنة |...| خمسمائة

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

Duribe haza el-dirhem sene |...| hamse mie.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

Bu dirhem beş yüz |...| yılında darbedildi.

Katalog No	: 11
Envanter No	: 25401
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 3.3 cm Cidar: 2.1 mm Ağırlık: 14.94 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (H.567-589 / M.1171-1193)

Foto.25a-Ön Yüz

Foto.25b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; profilden tasvir edilmiş hükümdar büstü yer almaktadır. Hükümdarın başında üç dilimli taç bulunmaktadır. Figür iri yanaklı, badem gözlü olarak betimlenmiştir. Figürün sağında ve solunda yazılar yerleştirilmiştir. Büst ve yazılar darp yılını belirten bordür ile çevrelenmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

| ? |

| ? |

ضرب |...| خمسمائة

Transkripsiyon:

Duribe |...| hamse mie.

Anlamı:

Beş yüz |...| darbedildi.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; dört satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar inci dizili kontur ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme inci dizili dairesel konturla sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الناصر صلاح الدنيا و الدين ابو مظفر

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'n nâsır salâhe'd-dünyâ ve'd-dîn ebû Muzaffer.

Anlamı:

Galip olanların babası, dini ve dünyayı düzelten, Melik Nâsır.

Katalog No	: 12
Envanter No	: 24596
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 1.9 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.80 gr
Yazı Karakteri	: Çiçekli Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Dimeşk / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (H.567-589 / M.1171-1193)

Foto.26a-Ön Yüz

Foto.26b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. İkinci ve üçüncü satır arasında rumi motifi yer almaktadır. Motif ve yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içeresine alınmıştır. Çerçeve etrafında yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله الامير المؤمنين

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde, üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adının bir kısmı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الناصر صلاح الدنيا و الدين

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'n Nâsır selaha'd-dünyâ ve'd-dîn.

Anlamı:

Dini ve dünyayı düzelten Melik Nâsır.

Katalog No	: 13
Envanter No	: 25254
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 1.5 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 1.50 gr
Yazı Karakteri	: Çiçekli Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor

Adına Darp Yapılan Sultan: I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin
(H.567-589 / M.1171-1193)

Foto.27a-Ön Yüz

Foto.27b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci ve ikinci satır arasında rumi motifi yer almaktadır. Motif ve yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafında yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâmü'n Nâsır.

Anlamı:

İmam Nâsır.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde, iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafında yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlanmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الناصر

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'n Nâsır.

Anlamı:

Melik Nâsır.

Katalog No	: 14
Envanter No	: 24614
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 1.3 cm Cidar: 1.5 mm Ağırlık: 1.45 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Dimeşk / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (H.567-589 / M.1171-1193)

Foto.28a-Ön Yüz

Foto.28b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.566-575/M.1170-1180) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafında Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام مستعصى بأمر الله
لا اله الا الله محمد رسول الله

Transkripsiyon:

El-İmâmü'n Müstazî Biemrillâh.

| Lâ ilâhe | illa'llah | Muhammedü'n Resûl | u'llah |

Anlamı:

İmam Müstazi Biemrillah.

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed O'nun Resulüdür.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adının bir kısmı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafında hükümdarın adının devamı ve darp yerini belirten yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الناصر صلاح الدين
يوسف |...|...| بدمشق

Transkripsiyon:

El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin.

| Yusuf |...|...| bi'l Dimeşk |.

Anlamı:

Melik Nâsır Selâhaddin.

Yusuf |...| Dimeşkt'te |...|.

Katalog No	: 15
Envanter No	: 23564
İnceleme Tarihi	: 01.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.66 gr
Yazı Karakteri	: Çiçekli Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor

Adına Darp Yapılan Sultan: I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin
(H.567-589 / M.1171-1193)

Foto.29a-Ön Yüz

Foto.29b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. İkinci ve üçüncü satır arasında rumi motifi yer almaktadır. Motif ve yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله الامير المؤمنين
لا اله الا الله... | رسول الله

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.
| Lâ ilâhe | illa'llah |...| Resûlu'llah |.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.
Allah'tan başka ilah yoktur. |...| O'nun Resulüdür.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. İki ve üçüncü satır arasında rumi motifi yer almaktadır. Yazılar ve motif içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الناصر صلاح الدين والدين

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'n nâsır selaha'd-dünyâ ve'd-dîn.

Anlamı:

Dini ve dünyayı düzelten Melik Nâsır.

5.1.2. El-Melikü'l Azîz İmâdüddin'in Sikkeleri

Katalog No	: 16
Envanter No	: 31685
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeye Geliş Şekli	: Sürekli Definesi / Arkeolojik Kazı
Malzemesi	: Altın
Ölçüleri	: Çap: 1.8 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 4.6 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: H. 590 / M. 1194
Darp Yeri	: İskenderiye / Mısır
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'l Azîz İmâdüddin (H.589-595 / M.1193-1198)

Foto.30a-Ön Yüz

Foto.30b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile üç bölüme ayrılmıştır. Orta kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. Merkezde iki satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adının bir kısmı ve ünvanı yazılmıştır. Orta bölümde dairesel olarak halîfenin adının devamı yer almaktadır. Düzenleme en dış bölümde Besmele, darp yeri ve darp yılını belirten bordür ile tamamlanmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام احمد

ابو العباس الناصر لدين الله الامير المؤمنين

بسم الله الرحمن الرحيم ضرب هذا الدينير بأسكندرية سنة تسعين وخمسمائة

Transkripsiyon:

El-İmâm Ahmed.

Ebû'l Abbâs en Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

Bismillâhirrahmânirrahîm. Duribe haza dinar bi'l İskenderiye sene tis'in ve hamse mie.

Anlamı:

Müminleri emiri Ebû'l Abbas Nâsır Lidînillâh.

Rahman ve Rahim Olan Allah'ın Adıyla. Bu dinar beş yüz doksan yılında İskenderiye'de darbedildi.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile üç bölüme ayrılmıştır. Orta kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. Merkezde iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı yazılmıştır. Orta bölümde dairesel olarak sikkeyi darp ettiren hükümdarın ünvanı yer almaktadır. Düzenleme en dış bölümde Kelime-i Tevhid ve Tevbe suresi, 33. ayetini içeren bordür ile tamamlanmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

عثمان بن يوسف

على الملك غاية العزيز

لااله الا الله محمد رسول الله هو الذي أرسل رسوله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره

المشركون

Transkripsiyon:

Osman bîn Yusuf.

Ale'l melik-i gaye Azîz.

Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah. Hüvellezî ersele rasûlehu bi'l Hüdâ ve dîni'l hakkı li yüzhirahu ale'ddîni küllihi ve lev kerih'e'l müşrikun.

Anlamı:

Yusuf oğlu Osman.

Amacı yüce Melik Azîz.

Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed Allah'ın Resulüdür. O, Allah'a ortak koşanlar hoşlanmasalar bile dinini, bütün dinlere üstün kılmak için, peygamberini hidayetle ve hak dinle gönderendir.

Katalog No	: 17
Envanter No	: 31551
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Sürekli Definesi / Arkeolojik Kazı
Malzemesi	: Altın
Ölçüleri	: Çap: 1.7 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 4.43 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'l Azîz İmâdüddin (H.589-595 / M.1193-1198)

Foto.31a-Ön Yüz

Foto.31b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile üç bölüme ayrılmıştır. Orta kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. Merkezde iki satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adının bir kısmı ve ünvanı yazılmıştır. Orta bölümde dairesel olarak halîfenin adının devamı yer almaktadır. Düzenleme en dış bölümde Besmele, darp yeri ve darp yılını belirten bordür ile tamamlanmıştır. Sikkenin, alt kenarına takı amaçlı kullanılması için kulp takılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام احمد
ابو العباس الناصر لدين الامير المؤمنين

Transkripsiyon:

El-İmâm Ahmed.

Ebû'l Abbâs en Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

Bismillâh. Duribe haza |...| hamse mie.

Anlamı:

İmam Ahmed.

Müminlerin emiri Ebû'l Abbas Nâsır Lidînillâh.

Allah'ın adıyla. Bu beş yüz |...| darbedildi.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile üç bölüme ayrılmıştır. Orta kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. Merkezde iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı yazılmıştır. Orta bölümde dairesel olarak sikkeyi darp ettiren hükümdarın ünvanı yer almaktadır. Düzenleme en dış bölümde Kelime-i Tevhid ve Tevbe suresi; 33. ayetini içeren bordür ile tamamlanmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

عثمان بن يوسف

على ملك غايية العزيز

لااله الا الله محمد رسول الله هو الذي أرسل رسوله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره

المشركون

Transkripsiyon:

Osman bîn Yusuf.

Ale'l melik-i gaye Azîz.

Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah. Hüvellezî ersele rasûlehu bi'l Hüdâ ve dîni'l hakkı li yüzhirahu ale'ddîni küllihi ve lev kerih'e'l müşrikun.

Anlamı:

Yusuf oğlu Osman.

Amacı yüce Melik Azîz.

Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed Allah'ın Resulüdür. O, Allah'a ortak koşanlar hoşlanmasalar bile dinini, bütün dinlere üstün kılmak için, peygamberini hidayetle ve hak dinle gönderendir.

5.1.3. I. El-Melikü'l Mansûr Nâsırüddin'in Sikkeleri

Katalog No	: 18
Envanter No	: 23630
İnceleme Tarihi	: 18.08.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.6 cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 7.05 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor

Adına Darp Yapılan Sultan: I. El-Melikü'l Mansûr Nâsırüddin
(H.595-596 / M.1198-1200)

Foto.32a-Ön Yüz

Foto.32b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; bağdaş kurmuş hükümdar tasviri yer almaktadır. Hükümdar iki eliyle göğüs hizasında hilal tutmaktadır. Hükümdarın başında sarığı belinde ise kuşağı bulunmaktadır. Figür inci dizili dairesel iki konturla çevrelenmiştir. İki kontur arasına sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanını belirten bordür yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

|...| المنصور |...|

Transkripsiyon:

|...| Mansûr |...|

Anlamı:

|...| Mansûr |...|.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde: üç satır halinde Mısır Eyyûbî (H.567-589/M.1171-1193) hükümdarının adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar inci dizili kontur ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme inci dizili dairesel konturla sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن ايوب

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yusuf bîn Eyyûb.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Melik Nâsır Selâhaddin Yusuf.

5.1.4. I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'in Sikkeleri

Katalog No	: 19
Envanter No	: 23663
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.1 cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 8.18 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: H.590 / M. 1193
Darp Yeri	: Meyâfârikîn / Türkiye
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.33a-Ön Yüz

Foto.33b-Arka Yüz

Ön Yüzü Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; cepheden tasvir edilen hükümdar büstü yer almaktadır. Hükümdarın başında taç, omzunda harmanisi bulunmaktadır. Figür iri yanaklı, iri burunlu ve badem gözlü olarak betimlenmiştir. Figürün sağında ve solunda darp yılını belirten yazılar yerleştirilmiştir. Figür ve yazılar düz hatlı dairesel iki konturla çevrelenmiştir. İki kontur arasına darp yerini belirten bordür yerleştirilmiştir. Düzenleme en dışta inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

خمسمائة

تسعين

ضرب هذا الدرهم ميفارقين سنة

Transkripsiyon:

Hamse mie.

Tıs'ın.

Duribe haza dirhem Meyyafarikin sene.

Anlamı:

Bu dirhem beş yüz doksan yılında Meyyafarkin'de darbedildi.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde, beş satır halinde Kelime-i Tevhid ve dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsî halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazıların etrafına yatay ve dikey olarak sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yerleştirilmiştir. Bu yazılar bütünsel bakıldığında kare formuludur. Yazılar inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

لااله الا الله محمد رسول الله الامام الناصر لدين الامير المؤمنين

الملك العادل سيف الدين |...| ايوب

Transkripsiyon:

Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah. El-Îmâm'ün Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

| El-Melikü'l Âdil | Seyfeddin |...| Eyyûb |

Anlamı:

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah'ın resulüdür. Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

Eyyûb | ? | Melik Adil Seyfeddin.

Katalog No	: 20
Envanter No	: 25357
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Derik Savcılığı / Mardin
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.7 cm Cidar: 2.5 mm Ağırlık: 9.08 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: H.590 / M. 1193
Darp Yeri	: Meyâfârikîn / Türkiye
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.34a-Ön Yüz

Foto.34b-Arka Yüz

Ön Yüzü Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; cepheden tasvir edilen hükümdar büstü yer almaktadır. Hükümdarın başında taç, omzunda harmanisi bulunmaktadır. Figür iri yanaklı, iri burunlu ve badem gözlü olarak betimlenmiştir. Figürü sağında ve solunda darp yılını belirten yazılar yerleştirilmiştir. Figür ve yazılar düz hatlı dairesel iki konturla çevrelenmiştir. İki kontur arasına darp yerini belirten bordür yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

خمسمائة
تسعين
ضرب هذا الدرهم ميفارقين سنة

Transkripsiyon:

Hamse mie.

Tıs'în.

Duribe haza dirhem Meyyafarikin sene.

Anlamı:

Bu dirhem beş yüz doksan yılında Meyyafarikin'de darbedildi.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde, beş satır halinde Kelime-i Tevhid ve dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsî halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazıların etrafına yatay ve dikey olarak sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yerleştirilmiştir. Bu yazılar bütünsel bakıldığında kare formuludur. Yazılar inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

لا اله الا الله محمد رسول الله الامام الناصر لدين الله الامير المؤمنين
الملك العادل سيف الدين ابو بكر |...|

Transkripsiyon:

Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah. El-Îmâm'ün Nâsır Lidînillâh emîrû'l
ü'minîn.

| El-Melikü'l Âdil | Seyfeddin | Ebû Bekir |...|

Anlamı:

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür. Müminlerin emiri
Îmam Nâsır Lidînillâh.

Melik Adil Seyfeddin Ebû Bekir |...|

Katalog No	: 21
Envanter No	: 23702
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.1 cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 4.45gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: H.604 / M. 1207
Darp Yeri	: Ruha / Türkiye
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.35a-Ön Yüz

Foto.35b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adının bir kısmı ve darp yeri yazılmıştır. Yazılar inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الملك العادل
ضرب برحا سنة |...|

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Âdil.

Duribe bi'l Ruha sene [...]

Anlamı:

Melik Âdil.

Ruha'da [...] yılında darbedildi.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adının devamı ve darp yılı yazılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

ابو بكر بن ايوب
اربعة و ستمائة

Transkripsiyon:

Ebû Bekir bîn Eyyûb.

Erba'a ve sitte mie.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Ebû Bekir.

Altı yüz dört.

Katalog No	: 22
Envanter No	: 24265
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.85 gr
Yazı Karakteri	: Çiçekli Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Halep / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.36a-Ön Yüz

Foto.36b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; dört satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halifesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله الامير المؤمنين

Transkripsiyon:

El-Îmâm'ün Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

| Lâ ilâhe | illa' | İlah | Muhammedü'n | Resûlu' | İlah |.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; dört satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar inci dizili ve düz hatlı konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına darp yeri ve yılını belirten yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı inci dizili ve düz hatlı dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك العادل سيف الدين ابو بكر بن ايوب
ضرب حلب |...|...| خمسمائة

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Âdil Seyfeddin Ebû Bekir bîn Eyyûb.

| Duribe | Haleb |...|...| hamse | mie |

Anlamı:

Eyyûb oğlu Melik Adil Seyfeddin Ebû Bekir.

Halep'te |...| beş yüz |...| darbedildi.

Katalog No	: 23
Envanter No	: 24052
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 1.1 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 1.48 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Dimeşk / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.37a-Ön Yüz

Foto.37b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halifесinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırının üst, ikinci satırın alt kısmına simetrik olarak daireler yerleştirilmiştir. Yazılar ve daireler düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasında Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر

لااله الا الله|...|...|...|

Transkripsiyon:

El-İmâmü'n Nâsır.

| Lâ | ilâhe | illa |...|...|...|

Anlamı:

İmam Nâsır.

|...| başka ilah yoktur. |...|...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırının üst, ikinci satırın alt kısmına simetrik olarak daireler yerleştirilmiştir. Yazılar ve daireler düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına darp yeri ve darp yılını belirten yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك العادل

ضرب بدمشق|...|...|ستماية

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Âdil.

| Duribe | bi'l Di | meşk |...|...| sitte mie |

Anlamı:

Melik Adil.

Dimeşk'te altı yüz |...|...| darbedildi.

Katalog No	: 24
Envanter No	: 24308
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar:1 mm Ağırlık: 2.81 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.38a-Ön Yüz

Foto.381b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile yarım dairelerden oluşturulmuş sekiz dilimli form ile çevrelenmiştir. Form etrafına yazı bordürü yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله الامير المؤمنين

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile yarım dairelerden oluşturulmuş sekiz dilimli form ile çevrelenmiştir. Form etrafına yazı bordürü yerleştirilmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك العادل |...|

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Âdil |...|

Anlamı:

Melik Adil.

Katalog No	: 25
Envanter No	: 24581
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar:1 mm Ağırlık: 2.9 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan	: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.39a-Ön Yüz

Foto.39b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; dört satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. İkinci ve üçüncü satırın arasında rumi, dördüncü satırın altında ise palmet motifi yer almaktadır. Yazılar ve motifler düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı dilimli iki form ile çevrelenmiştir. Formlar farklı boyuttaki yarım dairelerin altlı üstlü geçişler sağlaması ile şekillenmiştir. Kompozisyon etrafına Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الامير المؤمنين

لا اله الا...

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

| Lâ ilâhe | illa |...|...|...|

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

|...| başka ilah yoktur |...|...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; dört satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. İkinci ve üçüncü satırın arasında rumi, dördüncü satırın altında ise palmet motifi yer almaktadır. Yazılar ve motifler düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı dilimli iki form ile çevrelenmiştir. Formlar farklı boyuttaki yarım dairelerin altlı üstlü geçişler sağlaması ile şekillenmiştir. Kompozisyon etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك العادل سيف الدين ابو بكر بن ايوب

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Âdil Seyfeddin Ebû Bekir bîn Eyyûb.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Melik Adil Seyfeddin Ebû Bekir.

Katalog No	: 26
Envanter No	: 25605
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap:1.9 cm Cidar:1 mm Ağırlık: 2.94 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.40a-Ön Yüz

Foto.40b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; dört satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. İkinci ve üçüncü satırın arasında rumi motifi yer almaktadır. Motif ve yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı dilimli iki form ile çevrelenmiştir. Formlar farklı boyuttaki yarım dairelerin altlı üstlü geçişler sağlaması ile şekillenmiştir. Geçişler konturlar arasında düğümler ile zenginleştirilmiştir. Kompozisyon etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله الامير المؤمنين

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

Anlamı: Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; dört satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. İkinci ve üçüncü satırın arasında rumi motifi yer almaktadır. Motif ve yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı dilimli iki form ile çevrelenmiştir. Formlar farklı boyuttaki yarım dairelerin altlı üstlü geçişler sağlaması ile şekillenmiştir. Geçişler konturlar arasında düğümler ile zenginleştirilmiştir. Kompozisyon etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

الامام العادل سيف الدين ابو بكر بن ايوب

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Âdil Seyfeddin Ebû Bekir bîn Eyyûb.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Melik Adil Seyfeddin Ebû Bekir.

Katalog No	: 27
Envanter No	: 24997
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2.2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.97 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.41a-Ön Yüz

Foto.41b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; dört satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. İkinci ve üçüncü satırın arasında daire yer almaktadır. Yazılar ve daire düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı dilimli iki form ile çevrelenmiştir. Formlar farklı boyuttaki yarım dairelerin altlı üstlü geçişler sağlaması ile şekillenmiştir. Kompozisyon etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله الامير المؤمنين

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâm'ün Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; dört satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. İkinci ve üçüncü satırın arasında daire yer almaktadır. Daire ve yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı dilimli iki form ile çevrelenmiştir. Formlar farklı boyuttaki yarım dairelerin altlı üstlü geçişler sağlaması ile şekillenmiştir. Kompozisyon etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك العادل سيف الدين ابو بكر بن ايوب

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Âdil Seyfeddin Ebû Bekir bîn Eyyûb.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Melik Adil Seyfeddin Ebû Bekir.

Katalog No	: 28
Envanter No	: 25110
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2.1 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 3 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.42a-Ön Yüz

Foto.42b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; beş satır halinde Kelime-i Tevhid ve dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile yarım dairelerden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

لااله الا الله محمد رسول الله الامام الناصر لدين الله

| ? |

Transkripsiyon:

Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah. El-Îmâm'ün Nâsır Lidînillâh.

Anlamı:

Allah'tan başka ilah yoktur Muhammed Allah'ın Resulüdür. İmam Nâsır Lidînillâh.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırın üstünde ve üçünü satırın altında palmet motifleri yer almaktadır. Birinci satırın üstündeki palmet motifinin yan yaprakları rumi formunda düzenlenmiştir. Yazılar ve motifler düz hatlı ve inci dizili konturlar ile yarım dairelerden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

المالك العادل سيف الدين ابو بكر بن ايوب

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Âdil Seyfeddin Ebû Bekir bîn Eyyûb.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Melik Adil Seyfeddin Ebû Bekir.

Katalog No	: 29
Envanter No	: 24413
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.98 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.43a-Ön Yüz

Foto.43b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; beş satır halinde Kelime-i Tevhid ve dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halifесinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile yarım dairelerden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

لااله الا الله محمد رسول الله الامام الناصر لدين الله

| ? |

Transkripsiyon:

Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah. El-Îmâm'ün Nâsır Lidînillâh.

Anlamı:

Allah'tan başka ilah yoktur Muahmmmed Allah'ın resulüdür. İmam Nâsır Lidînillâh.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırın üstünde palmet motifi yer almaktadır. Motifinin yan yaprakları rumi formunda düzenlenmiştir. Yazılar ve motifler düz hatlı ve inci dizili konturlar ile yarım dairelerden oluşturulmuş altı dilimli formla çevrelenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

المك العادل سيف الدين ابو بكر بن ايوب

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Âdil Seyfeddin Ebû Bekir bîn Eyyûb.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Melik Adil Seyfeddin Ebû Bekir.

Katalog No	: 30
Envanter No	: 23847
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap:1.3 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 1.48 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.44a-Ön Yüz

Foto.44b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile yarım dairelerden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله

| ? |

Transkripsiyon:

El- İmâm'ün Nâsır Lidînillâh.

Anlamı:

İmam Nâsır Lidînillâh.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile yarım dairelerden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

المك العادل سيف الدين

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Âdil Seyfeddin.

Anlamı:

Melik Adil Seyfeddin.

Katalog No	: 31
Envanter No	: 23834
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap:1 cm Cidar:1.5mm Ağırlık:1.28gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.45a-Ön Yüz

Foto.45b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile yarım dairelerden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الإمام الناصر لدين الله

| ? |

Transkripsiyon:

El- İmâm'ün Nâsır Lidînillâh.

Anlamı:

İmam Nâsır Lidînillâh.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile yarım dairelerden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك العادل سيف الدين

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Âdil Seyfeddin.

Anlamı:

Melik Adil Seyfeddin.

Katalog No	: 32
Envanter No	: 23693
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 1.8 cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 4.10 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.46a-Ön Yüz

Foto.46b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte inci dizili, dışta düz hatlı yarım dairesel konturların, köşelerde düğümler oluşturarak biçimlenen altı köşeli geometrik motif ile çevrelenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر احمد

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâm'ün Nâsır Ahmed.

Anlamı:

İmam Nâsır Ahmed

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarı adı yazılmıştır. Yazılar içte inci dizili, dışta düz hatlı yarım dairesel konturların, köşelerde düğümler oluşturarak biçimlenen altı köşeli geometrik motif ile çevrelenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك العادل

| ضرب |...|...|...| مائة |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Âdil.

| Duribe |...|...|...| mie |

Anlamı:

Melik Adil.

|...| yüz |...| darp edildi.

Katalog No	: 33
Envanter No	: 23641
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.5 cm Cidar: 1.5 mm Ağırlık: 6.1 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.47a-Ön Yüz

Foto.47b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adının bir kısmı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar inci dizili dairesel iki konturla çevrelenmiştir. İki kontur arasına darp yeri ve darp yılını belirten bordür ile yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الملك العادل سيف الدين
ضرب [...] خمسة

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Âdil Seyfeddin.

Duribe |...| hamse.

Anlamı:

Melik Adil Seyfeddin.

Beş yüz |...| darbedildi.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; tek satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adının devamı yazılmıştır. Yazıların üst ve alt kısımlarına saadet düğümü motifi ve her iki yanına daireler yerleştirilmiştir. Düzenleme içte inci dizili dairesel kontur, dışta yazı bordürü ile çevrelenmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

ابو بكر بن ايوب

| ? |

Transkripsiyon:

Ebû Bekir bîn Eyyûb.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Ebû Bekir.

Katalog No	: 34
Envanter No	: 23642
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bronz
Ölçüleri	: Çap: 2.1 cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 5.7 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Dimeşk / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.48a-Ön Yüz

Foto.48b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adının bir kısmı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar inci dizili dairesel iki konturla çevrelenmiştir. İki kontur arasına darp yeri ve darp yılını belirten bordür ile yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

... | الملك سيف

... | دمشق سنة

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Seyf |...|

Dimeşk sene |...|

Anlamı:

Melik Seyf |...|

Dimeşk'te yılında |...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; tek satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adının devamı yazılmıştır. Yazıların üst ve alt kısımlarına saadet düğümü ve her iki yanına altı kollu yıldız motifi yerleştirilmiştir. Düzenleme içte inci dizili dairesel kontur, dışta yazı bordürü ile çevrelenmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

أبو بكر

Transkripsiyon:

Ebû Bekir.

Anlamı:

Ebû Bekir.

Katalog No	: 35
Envanter No	: 23597
İnceleme Tarihi	: 01.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bronz
Ölçüleri	: Çap: 1.9 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.73 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218)

Foto.49a-Ön Yüz

Foto.49b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adının bir kısmı ve darp yılı yazılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

|...| الملك العادل ستماية

Transkripsiyon:

|...| El-Melikü'l Âdil. Sitte mie.

Anlamı:

|...| Melik Adil. Altı yüz.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adının devamı yazılmıştır. Yazılar inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

|...| ابو بكر بن ايوب

Transkripsiyon:

Ebû Bekir bîn Eyyûb |...|

Anlamı:

Eyyûb oğlu Ebû Bekir.

5.1.5. I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin'in Sikkeleri

Katalog No	: 36
Envanter No	: 31695
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Sürekli Defnesi / Arkeolojik Kazı
Malzemesi	: Altın
Ölçüleri	: Çap:1.9 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 3.21 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: H. 616 / M. 1220
Darp Yeri	: Kahire / Mısır
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin (H.615-635 / M.1218-1238)

Foto.50a-Ön Yüz

Foto.50b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile iki bölüme ayrılmıştır. İç bölümü çevreleyen kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. İç bölümde iki satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Düzenleme dış bölümde Besmele, darp yeri ve darp yılını belirten bordür ile tamamlanmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامير المؤمنين

بسم الله ضرب هذا دينار بقاءة سنة ستة عشر و ستمائة

Transkripsiyon:

El-İman Ahmed el-Abbas en Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.
Bismillâh. Duribe haza dinar bi'l Kahire sene sitte'aşer ve stite'mie.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh Ahmed el-Abbas.
Allah'ın adıyla. Bu dinar altı yüz on altı yılında Kahire'de darbedildi.

Arka Yüze Tanımı: Sikkenin arka yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile iki bölüme ayrılmıştır. İç bölümü çevreleyen kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. İç bölümde iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Düzenleme dış bölümde Kelime-i Tevhid ve Tevbe suresi; 33. ayetini içeren bordür ile tamamlanmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الكامل ابو |...| محمد ابو بكر بن ايوب
لا اله الا الله محمد رسول الله هو الذي أرسل رسوله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين
كله

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Kâmil ebû |...| Muhammed bîn Ebû Bekir bîn Eyyûb.
Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah. Hüvellezî ersele rasûlehu bi'l Hüdâ ve dîni'l-Hakkı li yüzhirahu ale'ddîni küllihi.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Ebû Bekir oğlu Melik Kâmil |...| Muhammed.
Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür. O, Allah'a ortak koşanlar hoşlanmasalar bile dinini, bütün dinlere üstün kılmak için, peygamberini hidayetle ve hak dinle gönderendir.

Katalog No	: 37
Envanter No	: 31569
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Sürekli Definesi / Arkeolojik Kazı
Malzemesi	: Altın
Ölçüleri	: Çap: 1.7 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 6.72gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: H. 628 / M. 1231
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin (H.615-635 / M.1218-1238)

Foto.51a-Ön Yüz

Foto.51b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile iki bölüme ayrılmıştır. İç bölümü çevreleyen kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. İç bölümde iki satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Düzenleme en dış bölümde Besmele, darp yeri ve darp yılını belirten bordür ile tamamlanmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المنصور ابو جعفر المستنصر بالله الامير المؤمنين
بسم الله سنة ثمان و عشرين و ستمائة

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Mansûr Ebû Ca'fer el-Müstansır Billâh emîrû'l mü'minîn.
Bismillâh. Sene seman ve işrin ve hamse mie.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Müstansır Billah Mansur Ebû Cafer.
Allah'ın adıyla. Altı yüz yirmi sekiz yılında.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile iki bölüme ayrılmıştır. İç bölümü çevreleyen kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. İç bölümde iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Düzenleme dış bölümde Kelime-i Tevhid ve Tevbe suresi; 33. ayetini içeren bordür ile tamamlanmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الكامل ابو المعالى محمد بن ابى بكر بن ايوب
لا اله الا الله |...|

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Kâmil ebû'l meali Muhammed bîn Ebî Bekir bîn Eyyûb.
Lâ ilâhe illa'llah |...|

Anlamı:

Eyyûb oğlu Ebî Bekir oğlu Melik Kâmil ebû meali Muhammed.
Allah'tan başka ilah yoktur. |...|

Katalog No	: 38
Envanter No	: 31525
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Sürekli Definesi / Arkeolojik Kazı
Malzemesi	: Altın
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 4.77 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: H. 628 / M. 1231
Darp Yeri	: Kahire / Mısır
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin (H.615-635 / M.1218-1238)

Foto.52a-Ön Yüz

Foto.52b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile iki bölüme ayrılmıştır. İç bölümü çevreleyen kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. İç bölümde iki satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi Halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Düzenleme dış bölümde Besmele, darp yeri ve darp yılını belirten bordür ile tamamlanmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المنصور ابو جعفر المستنصر بالله الامير المؤمنين
بسم الله الرحمن الرحيم |...| هذا دينار بقاءة سنة ثمان و عشرين و ستمائة

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Mansûr Ebû Ca'fer el- Müstansır Billâh emîrû'l mü'minîn.

Bismillâhirrahmânir [...] haza dinar bi'l Kahire sene seman ve işrin ve sitte mie.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Müstansır Billah Mansur Ebû Cafer.

Rahman ve [...] olan Allah'ın adıyla. Bu dinar altı yüz yirmi sekiz yılında Kahire'de darbedildi.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile iki bölüme ayrılmıştır. İç bölümü çevreleyen kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. İç bölümde iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Düzenleme dış bölümde Kelime-i Tevhid ve Tevbe suresi; 33. ayetini içeren bordür ile tamamlanmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الكامل ابو المعالى محمد بن ابى بكر بن ايوب

لااله الاالله محمد رسول الله هو الذي أرسل رسوله بالهدى ودين [...] على الدين كله

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Kâmil ebû'l meali Muhammed bîn Ebî Bekir bîn Eyyûb.

Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah. Hüvellezî ersele rasûlehu bi'l Hüdâ ve dîni'l [...] ale'ddîni küllihi.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Ebû Bekir oğlu Melik Kâmil ebû meali Muhammed

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür. O, Allah'a ortak koşanlar hoşlanmasalar bile dinini, bütün dinlere üstün kılmak için, peygamberini hidayetle ve hak dinle gönderendir.

Katalog No	: 39
Envanter No	: 31572
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Sürekli Definesi / Arkeolojik Kazı
Malzemesi	: Altın
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 4.25 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Kahire / Mısır
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin (H.615-635 / M.1218-1238)

Foto.53 -Ön Yüz

Foto.53b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile iki bölüme ayrılmıştır. İç bölümü çevreleyen kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. İç bölümde iki satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Düzenleme dış bölümde Besmele, darp yeri ve darp yılını belirten bordür ile tamamlanmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المنصور ابو جعفر المستنصر بالله الامير المؤمنين
بسم الله الرحمن الرحيم ضرب هذا دينار بقاءة سنة سبعة وعشرين |...|

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Mansûr Ebû Ca'fer el-Müstansır Billâh emîrû'l mü'minîn.

Bismillâhirrahmânirrahîm. Duribe haza dinar bi'l Kahire sene seb'a ve işrin |...|

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Müstansır Billah Mansur Ebû Cafer.

Rahman ve Rahim Olan Allah'ın Adıyla. Bu dinar |...| yirmi yedi yılında Kahire'de darbedildi.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile iki bölüme ayrılmıştır. İç bölümü çevreleyen kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. İç bölümde iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Düzenleme dış bölümde Tevbe suresi; 33. ayetini içeren bordür ile tamamlanmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الكامل ابو معالى محمد بن ابى بكر بن ايوب
|...| أرسل رسوله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Kâmil ebû'l meali Muhammed bîn Ebî Bekir bîn Eyyûb.

|...| erselehu bi'l Hüdâ ve dîni'l hakkı li yüzhirahu ale'ddîni küllih.

Anlamı:

Eyyûb oğlu ebû Bekir oğlu Melik Kâmil ebû meali Muhammed.

O, Allah'a ortak koşanlar hoşlanmasalar bile dinini, bütün dinlere üstün kılmak için, peygamberini hidayetle ve hak dinle gönderendir.

Katalog No	: 40
Envanter No	: 24454
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2.1 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.92 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Dimeşk / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan	: I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin (H.615-635 / M.1218-1238)

Foto.54a-Ön Yüz

Foto.54b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı, dışta inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله الامير المؤمنين احمد

...| شريك له |...|...|

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn Ahmed.
|...|...| şerike leh |...|

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh Ahmed.
|...|...| ortağı yoktur |...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde, üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına Besmele ve darp yerini belirten yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı, dışta inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك ناصر الدنيا والدين محمد بن ابي بكر
بسم الله ضرب بالدمشك |...|...|

Transkripsiyon:

El-Melikü'l nâsır el-dünyâ ve'd-dîn Muhammed bîn Ebî Bekir.
Bismillâh. Duribe bi'l Dimeşk |...|...|

Anlamı:

Ebû Bekir oğlu dinin ve dünyanın yardımcısı Melik Muhammed.
Allah'ın adıyla. Dimeşk'te darbedildi |...|...|

Katalog No	: 41
Envanter No	: 23644
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 1.9 cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 4 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor

Adına Darp Yapılan Sultan: I. El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin
(H.615-635 / M.1218-1238)

Foto.55a-Ön Yüz

Foto.55b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الإمام المستنصر بالله الأمير المؤمنين

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâm'ül Müstansır Billâh emîrû'l mü'minîn.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Müstansır Billah.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الكامل محمد بن ابي بكر

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Kâmil Muhammed bîn Ebî Bekir.

Anlamı:

Ebû Bekir oğlu Melik Kâmil Muhammed.

Katalog No	: 42
Envanter No	: 25298
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 1.4 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 1.47 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin (H.615-635 / M.1218-1238)

Foto.56a-Ön Yüz

Foto.56b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı, dışta inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المنص

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansır.

Anlamı:

İmam Müstansır.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Düzenleme içte düz hatlı, dışta inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الكامل

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Kâmil.

Anlamı:

Melik Kâmil.

Katalog No	: 43
Envanter No	: 25329
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 1.5 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 1.71 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin (H.615-635 / M.1218-1238)

Foto.57a-Ön Yüz

Foto.57b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafında yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı dışta inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المست | ... |

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müst |...|

Anlamı:

İmam Must |...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafında yazılar yerleştirilmiştir.

Ark Yüz Okunuşu:

الملك الكامل محمد بن ابي بكر

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Kâmil Muhammed bîn Ebî Bekir.

Anlamı:

Ebî Bekir oğlu Melik Kâmil Muhammed.

Katalog No	: 44
Envanter No	: 23549
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.9 cm Cidar: 2.5 mm Ağırlık: 6.6 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin (H.615-635 / M.1218-1238)

Foto.58a-Ön Yüz

Foto.58b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. İki satır arasında yatay biçimde üç adet altı köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Yazılar ve motifler içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المستنصر بالله الامير المؤمنين

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansır Billâh emîrû'l Mü'minîn.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Müstansır Billah.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. İki satır arasında yatay biçimde üç adet sekiz köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Yazılar ve motifler içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Ark Yüz Okunuşu:

الملك الكامل محمد بن ابي بكر

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Kâmil Muhammed bîn Ebî Bekir.

Anlamı:

Ebû Bekir oğlu Melik Kâmil Muhammed.

Katalog No	: 45
Envanter No	: 23805
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.1 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 3.08 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin (H.615-635 / M.1218-1238)

Foto.59a-Ön Yüz

Foto.59b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. İki satır arasında yatay biçimde üç adet daire yer almaktadır. Yazılar ve daireler içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafında yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المستنصر بالله الامير المؤمنين

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansır Billâh emîrû'l mü'minîn.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Müstansır Billah

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde, iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafında yazılar yerleştirilmiştir.

Ark Yüz Okunuşu:

الملك الكامل محمد بن ابي بكر

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Kâmil Muhammed bîn Ebî Bekir.

Anlamı:

Ebû Bekir oğlu Melik Kâmil Muhammed.

Katalog No	: 46
Envanter No	: 23600
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.3 cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 5.39 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin (H.615-635 / M.1218-1238)

Foto.60a-Ön Yüz

Foto.60b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. İki satır arasında yatay biçimde üç adet daire yer almaktadır. Yazılar ve daireler içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المستنصر بالله الامير المؤمنين

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansır Billâh emîrû'l mü'minîn.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Müstansır Billah.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. İki satır arasında yatay biçimde, ortada daire, her iki yanında sekiz köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Yazılar ve motifler içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Ark Yüz Okunuşu:

الملك الكامل محمد بن ابي بكر

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Kâmil Muhammed bîn Ebî Bekir.

Anlamı:

Ebû Bekir oğlu Melik Kâmil Muhammed.

Katalog No	: 47
Envanter No	: 24154
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.2 cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 4.87gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin (H.615-635 / M.1218-1238)

Foto.61a-Ön Yüz

Foto.61b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. İki satır arasında yatay biçimde üç daire yer almaktadır. Yazılar ve daireler içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المستنصر بالله الامير المؤمنين

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansır Billâh emîrû'l mü'minîn.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Müstansır Billah.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde, iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. İki satır arasında yatay biçimde üç adet daire yer almaktadır. Yazılar ve daireler içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı, dışta inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ark Yüz Okunuşu:

الملك الكامل |...| بن ابي بكر

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Kâmil |...| bîn Ebî Bekir.

Anlamı:

Ebû Bekir oğlu Melik Kâmil |...|

Katalog No	: 48
Envanter No	: 23667
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.8 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin (H.615-635 / M.1218-1238)

Foto.62a-Ön Yüz

Foto.62b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; dört satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halifesinin adı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

المستنصر |...|

Transkripsiyon:

El- Müstansır |...|

Anlamı:

Müstansır [...]

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu :

الملك الكامل محمد بن ابي بكر

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Kâmil Muhammed bîn Ebû Bekir.

Anlamı:

Ebû Bekir oğlu Melik Kâmil Muhammed.

5.1.6. II. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'in Sikkeleri

Katalog No	: 49
Envanter No	: 31668
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Sürekli Definesi / Arkeolojik Kazı
Malzemesi	: Altın
Ölçüleri	: Çap: 1.9 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 5 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	II. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H. 635-637 / M.1238-1240)

Foto.63a-Ön Yüz

Foto.63b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile iki bölüme ayrılmıştır. İç bölümü çevreleyen kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. İç bölümde dört satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Düzenleme dış bölümde Besmeleyi içeren bordür ile tamamlanmıştır. Sikkenin, sağ kenarına takı amaçlı kullanılması için delik açılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامير المنصور ابو جعفر المستنصر بالله الامير المؤمنين
بسم الله الرحمن الرحيم |...|

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Mansûr Ebû Ca'fer el-Müstansır Billâh emîrû'l mü'minîn.
Bismillâhirrahmânirrahîm. |...|

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Müstansır Billah Mansur Ebû Cafer.
Rahman ve Rahim Olan Allah'ın adıyla |...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile iki bölüme ayrılmıştır. İç bölümü çevreleyen kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir İç bölümde dört satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Düzenleme dış bölümde Kelime-i Tevhid ve Tevbe suresi; 33. ayetini içeren bordür ile tamamlanmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك العادل سيف الدين ابو بكر بن الملك الكامل محمد
لااله الا الله | ? | هو الذي أرسل رسوله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Âdil Seyfeddin Ebû Bekir bîn el-Melikü'l Kâmil Muhammed.
Lâ ilâhe illa'llah |...| Hüvellezî ersele rasûlehu bi'l Hüdâ ve dîni'l hakkı li yüzhirahu
ale'ddîni küllihi velev kerih'e'l müşrikun.

Anlamı:

Melik Kâmil Muhammed oğlu Melik Adil Seyfeddin Ebû Bekir.
Allah'tan başka ilah yoktur |...| O, Allah'a ortak koşanlar hoşlanmasalar bile dinini,
bütün dinlere üstün kılmak için, peygamberini hidayetle ve hak dinle gönderendir.

Katalog No	: 50
Envanter No	: 25164
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2.5 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.97 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	II. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H. 635-637 / M.1238-1240)

Foto.64a-Ön Yüz

Foto.64b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المستنصر بالله ابو جعفر المنصور امير المؤمنين

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansır Billâh Ebû Cafer el-Mansur emirü'l mü'minin.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Müstansır Billah Ebû Cafer el-Mansur

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde, üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك العادل سيف الدين ابو بكر ابن محمد

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Âdil Seyfeddin Ebû Bekir bîn Muhammed.

Anlamı:

Muhammed oğlu Melik Adil Seyfeddin Ebû Bekir.

Katalog No	: 51
Envanter No	: 25206
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 1.4 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 1.49 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Dimeşk / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	II. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H. 635-637 / M.1238-1240)

Foto.65a-Ön Yüz

Foto.65b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı dışta inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır. Sikkenin genel formu sekizgen olarak düzenlenmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المستنصر

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansır.

Anlamı:

İmam Müstansır.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك العادل
ضرب دمشق |...|...|

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Âdil.

Duribe Dimeşk |...|...|

Anlamı:

Melik Adil.

|...|...| Dimeşk'te darbedildi.

5.1.7. El-Melikü's Sâlih Necmeddin Eyyûb'in Sikkeleri

Katalog No	: 52
Envanter No	: 31578
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Sürekli Defnesi / Arkeolojik Kazı
Malzemesi	: Altın
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 7.43 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Harran / Türkiye
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü's Sâlih Necmeddin Eyyûb (H. 637-647 / M.1240-1249)

Foto.66a-Ön Yüz

Foto.66b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile iki bölüme ayrılmıştır. İç bölümü çevreleyen kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. İç bölümde dört satır halinde dönemin (H.640-656/M.1242-1258) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Düzenleme dış bölümde Kelime-i Tevhid içeren bordür ile tamamlanmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المعتصم بالله امير المؤمنين

Transkripsiyon:

El-İmâm'ül Mu'tasım-Billâh emîrû'l mü'minîn.

Lâ ilâhe illa'llah vahdehu lâ şerike leh Muhammedü'n Resûlu'llah.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Mutasım Billah.

Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir. O'nun ortağı yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, tam daire konturlar ile iki bölüme ayrılmıştır. İç bölümü çevreleyen kontur çift daire formu ile düzenlenmiştir. İç bölümde dört satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Düzenleme dış bölümde darp yeri ve darp yılını belirten bordür ile tamamlanmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الصالح ايوب الملك المظفر غاز

ضرب هذا بحران سنة |...|

Transkripsiyon:

El-Melikü's Sâlih Eyyûb El-Melikü'l Muzaffer Gâzi.

Duribe haza bi Harran sene |...|

Anlamı:

Galip Melik Gazi Melik Salih Eyyûb.

|...| yılında Harran'da darbedildi.

Katalog No	: 53
Envanter No	: 23828
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 1.9 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.8 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü's Necmeddin Sâlih Eyyûb (H. 637-647 / M.1240-1249)

Foto.67a-Ön Yüz

Foto.67b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; dört satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı kontur oluşturulmuş altı kollu yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı, dışta inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المستنصر بالله امير المؤمنين

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansır Billâh emîrû'l mü'minîn.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Müstansır Billah.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırın üstünde palmet motifi yer almaktadır. Motifin yan yaprakları rumi forumdan düzenlenmiştir. Üçüncü satırın altında ise daire bulunmaktadır. Yazılar ve motifler düz hatlı kontur oluşturulmuş altı kollu yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الصالح ايوب بن محمد

| ? |

Transkripsiyon:

El Melikü's Sâlih Eyyûb bîn Muhammed.

Anlamı:

Muhammed oğlu Melik Salih Eyyûb.

Katalog No	: 54
Envanter No	: 23751
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.3 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 3.4 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü's Necmeddin Sâlih Eyyûb (H. 637-647 / M.1240-1249)

Foto.68a-Ön Yüz

Foto.68b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Üçüncü satırın altında palmet motifi yerleştirilmiştir. Motifin yan yaprakları rumi formunda düzenlenmiştir. Yazılar ve motifler düz hatlı kontur ile oluşturulmuş altı kollu yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المستنصر بالله امير المؤمنين

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansır Billâh emîrû'l mü'minîn.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Müstansır Billah.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar, düz hatlı kontur ile oluşturulmuş altı kollu yıldız motifi ile çevrelenmiştir

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الصالح ايوب بن ايوب

Transkripsiyon:

El Melikü's Sâlih Eyyûb bîn Muhammed.

Anlamı:

Muhammed oğlu Melik Salih Eyyûb.

Katalog No	: 55
Envanter No	: 23885
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.2 cm Cidar: 1.5 mm Ağırlık: 4.04 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü's Necmeddin Sâlih Eyyûb (H. 637-647 / M.1240-1249)

Foto.69a -Ön Yüz

Foto.69b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; dört satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsî halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı kontur ile oluşturulmuş altı kollu yıldız motifi ile çevrelenmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

الامام المستنصر بالله امير المؤمنين

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansır Billâh emîrû'l mü'minîn.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Müstansır Billah.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırın üstünde palmet motifi yer almaktadır. Motifin yan dalları rumi formunda düzenlenmiştir. Üçüncü satırın altında ise daire bulunmaktadır. Yazılar ve motifler düz hatlı kontur ile oluşturulmuş altı kollu yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Düzenleme içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الصالح ايوب بن محمد

Transkripsiyon:

El Melikü's Sâlih Eyyûb bîn Muhammed.

Anlamı:

Muhammed oğlu Melik Salih Eyyûb.

5.2.DİMEŞK KOLU

5.2.1. El-Melikü'l Efdal Nûreddin Ali'in Sikkeleri

Katalog No	: 56
Envanter No	: 24971
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap:2 cm Cidar:1 mm Ağırlık: 2.9 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Dimeşk / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'l Efdal Nûreddin Ali (H. 582-592 / M.1186-1196)

Foto.70a-Ön Yüz

Foto.70b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile yarım dairelerden oluşturulmuş sekiz dilimli formla çevrelenmiştir. Form etrafına yazı bordürü yerleştirilmiştir. Düzenleme içte inci dizili, dışta düz hatlı dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر امير المؤمنين |...| و الدين

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır emîrû'l mü'minîn |...| ve'd-dîn.

Anlamı:

Dinin ve |...| müminlerin emiri İmam Nâsır.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile yarım dairelerden oluşturulmuş sekiz dilimli formla çevrelenmiştir. Form etrafına darp yerini belirten bordür yerleştirilmiştir. Düzenleme içte inci dizili, dışta düz hatlı dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك افضل

ضرب بدمش |...|

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Efdal.

Duribe bi'l Dimeşk |...|

Anlamı:

Melik Efdal.

|...| Dimeşk'te darbedildi.

5.2.2. El-Melikü's Sâlih İmâdüddin'in Sikkeleri

Katalog No	: 57
Envanter No	: 24057
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2.1 cm Cidar:1 mm Ağırlık: 2.95 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü's Sâlih İmâdüddin (H. 634-635 / M.1237-1245)

Foto.71a-Ön Yüz

Foto.71b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı, dışta inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المستنصر بالله ابو جعفر المنصور امير المؤمنين
لا اله الا الله |...|...| محمد رسول الله

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansır Billâh Ebû Cafer el-Mansur emirü'l mü'minin.
| Lâ ilâhe |...|...| Muhammed Resûlu'llah |

Anlamı:

|...|...| ilah yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür.
Müminlerin emiri İmam Müstansır Billah Ebû Cafer Mansur.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı, dışta inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الصالح عماد الدين و الدنيا اسماعيل بن ابو بكر
| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Salih imâd dünya ve'd-din İsmail bîn Ebû Bekir.

Anlamı:

Ebû Bekir oğlu dinin ve dünyanın direği Melik Salih İsmail.

Katalog No	: 58
Envanter No	: 25114
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2.1 cm Cidar:1 mm Ağırlık: 1.97 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Dimeşk / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü's Sâlih İmâdüddin (H. 634-635 / M.1237-1245)

Foto.72a-Ön Yüz

Foto.72b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin H.623-640(M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı, dışta inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المستنصر بالله ابو جعفر المنصور امير المؤمنين

لا اله الا الله وحده |...|...|

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansır Billâh Ebû Cafer el-Mansur emirü'l mü'minin.

| Lâ ilâhe illa' | İlah vahdehu |...|...|

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Müstansır Billah Ebû Cafer Mansur.

Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir |...|...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına darp yeri ve darp yılını belirten yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı, dışta inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الصالح عماد الدنيا و الدين

ضرب بدمشق سنة |...|...|

Transkripsiyon:

El-Melikü's Sâlih imâd dünya ve'd-Dîn İsmail bîn Ebû Bekir.

Duribe bi'l Dimeşk sene |...|...|

Anlamı:

Ebû Bekir oğlu dinin ve dünyanın direği Melik Salih İsmail.

|...|...| yılında Dimeşk'te darbedildi.

Katalog No	: 59		
Envanter No	: 25186		
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017		
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma		
Malzemesi	: Gümüş		
Ölçüleri	: Çap: 2.1 cm	Cidar: 1 mm	Ağırlık: 3 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs		
Darp Yılı	: Bilinmiyor		
Darp Yeri	: Bilinmiyor		
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü's Sâlih İmâdüddin (H. 634-635 / M.1237-1245)		

Foto.73a-Ön Yüz

Foto.73b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المستنصر بالله ابو جعفر المنصور امير المؤمنين
|...| الله وحده |...| |...|

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansır Billâh Ebû Cafer el-Mansur emirü'l mü'minin.

|...| İlah vahdehu |...|...|

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Ebû Cafer Mansur.

|...| O tektir |...|...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الصالح عماد الدنيا و الدين اسماعيل بن ابو بكر

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü's Sâlih imâd dünya ve'd-dîn İsmail bîn Ebû Bekir.

Anlamı:

Ebû Bekir oğlu dinin ve dünyanın direği Melik Salih İsmail.

5.3.HALEP KOLU

5.3.1. El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin'in Sikkeleri

Katalog No	: 60
Envanter No	: 24162
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap:1.8 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.89 gr
Yazı Karakteri	: Çiçekli Kûfi
Darp Yılı	: H.601 / M. 1204
Darp Yeri	: Halep / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin (H. 582-613 / M.1186-1216)

Foto.74a-Ön Yüz

Foto.74b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; dört satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin ve Mısır Eyyübî (H. 596-615/M. 1200-1218) hükümdarının adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر احمد الملك العادل ابو بكر
لا اله الا الله محمد رسول الله

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır Ahmed. El-Melikü'l Âdil Ebû Bekir.
| Lâ ilâhe illa' | İlah | Muhammedü'n | Resûlu' | İlah |

Anlamı:

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür.
İmam Nâsır Ahmed. Melik Adil Ebû Bekir.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; dört satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına darp yeri ve darp yılını belirten yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı inci dizili ve düz hatlı dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الزاهر غازي بن يوسف بن ايوب
ضرب حلب سنة احدى و ست مائة

Transkripsiyon:

El-Melikü'z Zâhir Gazi bîn Yusuf bîn Eyyûb.
| Duribe | Haleb | sene | ihdâ | ve sitte | mie |.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Yusuf oğlu Melik Zahir Yusuf.
Altı yüz bir yılında Halep'te darbedildi.

Katalog No	: 61
Envanter No	: 24631
İnceleme Tarihi	: 01.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 1.4 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 1.42 gr
Yazı Karakteri	: Çiçekli Kûfi
Darp Yılı	: H.601 / M. 1204
Darp Yeri	: Halep / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin (H. 582-613 / M.1186-1216)

Foto.75a-Ön Yüz

Foto.75b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırının palmet motifi yer almaktadır. İkinci satırın altında ise eşkenar dörtgen bulunmaktadır. Yazılar ve motifler düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Form etrafına Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı inci dizili ve düz hatlı dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر
لااله الا الله محمد رسول الله

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır.

| Lâ ilâhe | illa' | İlah | Muhammedü'n | Resûlu' | İlah |

Anlamı:

İmam Nâsır.

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırının üstünde palmet motifi yer almaktadır. İkinci satırın altında ise eşkenar dörtgen bulunmaktadır. Yazılar ve motifler düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Form etrafına darp yer ve darp yılını belirten yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı inci dizili ve düz hatlı dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الزاهر
ضرب حلب سنة احدى و ست مائة

Transkripsiyon:

El-Melikü'z Zâhir.

| Duribe | Haleb | sene | ihdâ | ve sitte | mie |

Anlamı:

Melik Zahir.

Altı yüz bir yılında Halep'te darbedildi.

Katalog No	: 62
Envanter No	: 25272
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 1.5 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 1.47 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin (H. 582-613 / M.1186-1216)

Foto.76a-Ön Yüz

Foto.76b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırın üstünde palmet motifi yer almaktadır. Yazılar ve motifler düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı inci dizili ve düz hatlı dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر
لا اله الا الله

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır.

| Lâ ilâhe | illa' |... |...|...| İlah |

Anlamı:

İmam Nâsır.

|...| başka ilah |...|...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırın üstünde ve ikinci satırın altında palmet motifi yer almaktadır. Yazılar ve motifler düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı inci dizili ve düz hatlı dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

المك الزاهر

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'z Zâhir.

Anlamı:

Melik Zahir.

Katalog No	: 63
Envanter No	: 23530
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma.
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 1.55 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 1.46gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin (H. 582-613 / M.1186-1216)

Foto.77a-Ön Yüz

Foto.77b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırının üstünde ve ikinci satırın altında daireler yer almaktadır. Yazılar ve daireler düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı inci dizili ve düz hatlı dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır.

Anlamı:

İmam Nâsır.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırının üstünde ve ikinci satırın altında daireler yer almaktadır. Yazılar ve daireler düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Form etrafına darp yılını belirten yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı inci dizili ve düz hatlı dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الزاهر
خمسة |...| ستمائة |...|

Transkripsiyon:

El-Melikü'z Zâhir

|...|...| Hamse |...| sitte mie|

Anlamı:

Melik Zahir

|...| Altı yüz |...| beş |...|

Katalog No	: 64
Envanter No	: 24436
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.76 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Dimeşk / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin (H. 582-613 / M.1186-1216)

Foto.78a-Ön Yüz

Foto.78b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; dört satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin ve Mısır Eyyûbî (H.589–595/M. 1193-1198) hükümdarının adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر احمد الملك العزيز عثمان

الا لله محمد |...|...|...|

Transkripsiyon:

El-İmâm'ün Nâsır Ahmed. El-Melikü'l Azîz Osman.

|...| illa' | İlah | Muhammedü'n |...|...|

Anlamı:

İmam Nâsır Ahmed. Melik Aziz Osman.

Allah'tan başka |...|... |... |...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; dört satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الزاهر غازي بن الملك الناصر ايوب

ضرب سنة |...|...|...|...|

Transkripsiyon:

El-Melikü'z Zâhir Gazi bîn el-Melikü'n Nâsır Eyyûb.

Melik Nâsır Eyyûb oğlu Melik Zahir Gazi.

Anlamı:

| Duribe | sene |...|...|...|...|

|...|...|...|...| yılında darbedildi.

Katalog No	: 65
Envanter No	: 23720
İnceleme Tarihi	: 01.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.2 cm Cidar: 1.5 mm Ağırlık : 3.45 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin (H. 582-613 / M.1186-1216)

Foto.79a-Ön Yüz

Foto.79b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar inci dizili kontur ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çevrelenmiştir. Formun dört yönünde simetrik olarak rumi motifleri motifleri yer almaktadır. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر امير المؤمنين

| ? |

Transkripsiyon:

El-Îmâm'ün Nâsır emîrû'l mü'minîn.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar inci dizili kontur ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çevrelenmiştir. Formun dört yönünde simetrik olarak rumi motifleri yer almaktadır. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الزاهر غازي

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'z Zâhir Gazi.

Anlamı:

Melik Zahir Gazi

Katalog No	: 66
Envanter No	: 25372
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Derik Savcılığı / Mardin
Malzemesi	: Bronz
Ölçüleri	: Çap: 2.2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 4.21 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melik'z Zâhir Gıyâsêddin (H. 582-613 / M.1186-1216)

Foto.80a-Ön Yüz

Foto.80b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte inci dizili, dışta düz hatlı konturlar ile oluşturulmuş sekiz köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir. Düzenleme inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر
|...| لا اله الا الله محمد |...|

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır.

|...| lâhe ill | a'llah | Muhammedü'n |...|

Anlamı:

İmam Nâsır.

Allah'tan başka |...| Muhammed |...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte inci dizili, dışta düz hatlı konturlar ile oluşturulmuş sekiz köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasında darp yılını belirten yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الزاهر

ضرب |...|...| سنة و ستمائة

Transkripsiyon:

El-Melikü'z Zâhir.

| Duri | be |...|...| sene | sitte | mie |

Anlamı:

Melik Zahir.

Altı yüz yılında |...|...| darbedildi.

Katalog No	: 67
Envanter No	: 23904
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bronz
Ölçüleri	: Çap: 2.2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 3.76 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin (H. 582-613 / M.1186-1216)

Foto.81a-Ön Yüz

Foto.81b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte inci dizili, dışta düz hatlı konturlar ile oluşturulmuş sekiz köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir. Düzenleme inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر
|...|...|...|...| لاله الا الله |...|

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır.

|...| ilâhe | illa | llah |...|...|...|...|

Anlamı:

İmam Nâsır.

Allah'tan başka ilah |...|...|...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte inci dizili, dışta düz hatlı konturlar ile oluşturulmuş sekiz köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasında yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

المك الزاهر

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'z Zâhir

Anlamı:

Melik Zahir.

Katalog No	: 68
Envanter No	: 23678
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar: 1.5 mm Ağırlık: 3.6 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin (H. 582-613 / M.1186-1216)

Foto.82a -Ön Yüz

Foto.82b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte inci dizili, dışta düz hatlı konturlar ile oluşturulmuş sekiz köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır.

Anlamı:

İmam Nâsır.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte inci dizili, dışta düz hatlı konturlar ile oluşturulmuş sekiz köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasında yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الزاهر

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'z Zâhir.

Anlamı:

Melik Zahir

5.3.2. El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin'in Sikkeleri

Katalog No	: 69
Envanter No	: 24792
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.99 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Halep / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin (H. 613-634 / M.1216-1237)

Foto.83a-Ön Yüz

Foto.83b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; dört satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsi halîfesinin ve Mısır Eyyûbî (H.615-635/ M.1218-1238) hükümdarının adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

المستنصر بالله ابو جعفر الملك الكامل محمد

...| الا الله محمد|...| الله

Transkripsiyon:

El-Müstansır Billâh Ebû Ca‘fer. El-Melikü’l Kâmil Muhammed.

...| illa’| İlah | Muhammedü’n ...| İlah.

Anlamı:

Müstansır Billah Ebû Cafer. Melik Kamil Muhammed.

Allah’tan başka ...| Muhammed ...|

Arka Yüz Tanım: Sikkenin arka yüzünde; dört satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına darp yeri ve darp yılını belirten yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك العزيز محمد بن الملك الزاهر غازي

...| حلب|...| ستة|...|...

Transkripsiyon:

El-Melikü’l Azîz Muhammed bîn el-Melikü’z Zâhir Gazi.

...| Haleb|...| sitte|...|...

Anlamı:

Melik Zahir Gazi oğlu Melik Aziz Muhammed.

...| Halep’te|...| Altı|...|

Katalog No	: 70
Envanter No	: 25354
İnceleme Tarihi	: 01.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 3.02 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'l Azîz Gıyâseddin (H. 613-634 / M.1216-1237)

Foto.84a-Ön Yüz

Foto.84b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırının üstünde ve ikinci satırın altında daireler yer almaktadır. Yazılar ve daireler düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır.

Anlamı:

İmam Nâsır.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. İkinci satırın altında daire yer almaktadır. Yazılar ve daireler düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına yazılar yerleştirilmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك العزيز

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Azîz.

Anlamı:

Melik Aziz.

Katalog No	: 71
Envanter No	: 23631
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.95 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'l Azîz Gıyâseddin (H. 613-634 / M.1216-1237)

Foto.85a-Ön Yüz

Foto.85b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin (H.622-623/M.1225-1226) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırın üstünde ve ikinci satırın altında daireler yer almaktadır. Yazılar ve daireler içte inci dizili, dışta düz hatlı konturlar ile yarım dairelerden oluşturulmuş sekiz dilimli formla çevrelenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme dairesel yazı bordürü ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الزاهر

لا اله الا الله

Transkripsiyon:

El-İmâm'ün Zâhir.

| Lâ ilâ |...|

Anlamı:

İmam Zahir

|...| yoktur

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarının adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte inci dizili, dışta düz hatlı konturlar ile yarım dairelerden oluşturulmuş sekiz dilimli formla çevrelenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme dairesel yazı bordürü ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك العزيز

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Azîz.

Anlamı:

Melik Aziz.

Katalog No	: 72
Envanter No	: 24157
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2.6 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 3.40 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'l Azîz Gıyâseddin (H. 613-634 / M.1216-1237)

Foto.86a-Ön Yüz

Foto.86b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin Abbâsi halîfesinin ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı dilimli iki form ile çevrelenmiştir. Formlar farklı boyuttaki yarım dairelerin altlı üstlü geçişler sağlaması ile şekillenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام | ...

Transkripsiyon:

El-İmam |...|

Anlamı:

İmam |...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı dilimli iki form ile çevrelenmiştir. Formlar farklı boyuttaki yarım dairelerin altlı üstlü geçişler sağlaması ile şekillenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك العزيز

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Azîz.

Anlamı:

Melik Aziz.

Katalog No	: 73
Envanter No	: 23624
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar: 1.5 mm Ağırlık: 3.40 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin (H. 613-634 / M.1216-1237)

Foto.87a-Ön Yüz

Foto.87b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin Abbâsi halîfesinin ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı dilimli iki form ile çevrelenmiştir. Formlar farklı boyuttaki yarım dairelerin altlı üstlü geçişler sağlaması ile şekillenmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام مس |...|

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Mu |...|

Anlamı:

İmam Mu |...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı dilimli iki form ile çevrelenmiştir. Formlar farklı boyuttaki yarım dairelerin altlı üstlü geçişler sağlaması ile şekillenmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك العزيز

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Azîz.

Anlamı:

Melik Aziz.

Katalog No	: 74
Envanter No	: 24257
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.2 cm Cidar:1 mm Ağırlık: 2.54 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin (H. 613-634 / M.1216-1237)

Foto.88a-Ön Yüz

Foto.88b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; iki satır halinde dönemin Abbâsi halîfesinin ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı dilimli iki form ile çevrelenmiştir. Formlar farklı boyuttaki yarım dairelerin altı üstlü geçişler sağlaması ile şekillenmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام |...|

Transkripsiyon:

El-İmam |...|

Anlamı:

İmam

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı dilimli iki form ile çevrelenmiştir. Formlar farklı boyuttaki yarım dairelerin altı üstlü geçişler sağlaması ile şekillenmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الامام العزيز

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Azîz.

Anlamı:

Melik Aziz.

5.3.3. II. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'in Yûsuf Sikkeleri

Katalog No	: 75
Envanter No	: 24842
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2.2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.86 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: H.637 / M. 1239
Darp Yeri	: Halep / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	II .El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf (H. 634-658 / M.1237-1260)

Foto.89a-Ön Yüz

Foto.89b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; beş satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsî halifesinin ve Anadolu Selçuklu hükümdarı II.Gıyaseddin Keyhüsrev'in (H.634-644/M.1237-1246) adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المستنصر بالله ابو جعفر السلطان الاعظم كيوخسرو

|...|...| الا الله محمد |...|...|

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansır Billâh Ebû Cafer. Es-Sultan el-Azam Keyhüsrev.

|...| illa' | İlah | Muhammedü'n |...|...|

Anlamı:

İmam Müstansır Billah Ebû Cafer. Kudretli Sultan Keyhüsrev.

Allah'tan başka |...| Muhammed |...|...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; beş satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarının adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına darp yeri ve darp yılını belirten yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن الملك العزيز محمد

ضرب حلب سنة سبعة و ثلاثين و ستمائة

Transkripsiyon:

El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf bîn el-Melikü'l Azîz Muhammed.

| Duribe | Halep | sene | seb'â | ve selâsin | sitte mie |

Anlamı:

Melik Aziz Muhammed'in oğlu Melik Nâsır Selâhaddin Yusuf.

Altı yüz otuz yedi yılında Halep'te darbedildi.

Katalog No	: 76
Envanter No	: 24857
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.95 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Halep / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	II .El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf (H. 634-658 / M.1237-1260)

Foto.90a -Ön Yüz

Foto.90b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; beş satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsî halifesinin ve Anadolu Selçuklu hükümdarı II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in (H.634-644/M.1237-1246) adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المستنصر بالله ابو جعفر السلطان الاعظم كىخسرو
لااله الا |...|...|... الله

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansır Billâh Ebû Cafer. Es-Sultan el-Azam Keyhüsrev.
| Lâ ilâhe | illa |...|...|...| İlah |

Anlamı:

İmam Müstansır Billah Ebû Cafer. Kudretli Sultan Keyhüsrev.
|... | başka ilah yoktur |...|...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; beş satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarının adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrenmiştir. Yıldız kolları arasına darp yeri ve darp yılını belirten yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن الملك العزيز محمد
ضرب حلب سنة |...|...| ستمائة |

Transkripsiyon:

El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf bîn el-Melikü'l Azîz Muhammed.
| Duribe | Halep | sene |...|...| sitte mie |

Anlamı:

Melik Aziz Muhammed oğlu Melik Nâsır Selâhaddin Yusuf.
Altı yüz |...|...| yılında Halep'te darbedildi.

Katalog No	: 77
Envanter No	: 24863
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.96 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Halep / Suriye
Adına Darp Yapılan Sultan:	II .El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf (H. 634-658 / M.1237-1260)

Foto.91a -Ön Yüz

Foto.91b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; beş satır halinde dönemin (H.623-640/M.1226-1242) Abbâsî halifesinin ve Anadolu Selçuklu hükümdarı II.Gıyaseddin Keyhüsrev'in (H.634-644/M.1237-1246) adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المستنصر بالله ابو جعفر السلطان الاعظم كيخسرو
| لا اله الا الله | ? |

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansır Billâh Ebû Cafer. Es-Sultan el-Azam Keyhüsrev.
| Lâ ilâhe | illa'illah |...|...|...|

Anlamı:

İmam Müstansır Billah Ebû Cafer Kudretli Sultan Keyhüsrev
Allah'tan başka ilah yoktur. |...|...|...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; beş satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarının adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına darp yeri ve darp yılını belirten yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن الملك العزيز محمد
ضرب حلب |...|...|...| ستمائة

Transkripsiyon:

El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf bîn el-Melikü'l Azîz Muhammed.
Duribe| Halep |...|...|...| sitte mie |

Anlamı:

Melik Aziz Muhammed oğlu Melik Nâsır Selâhaddin Yusuf.
Altı yüz |...|...| Halep'te darbedildi.

Katalog No	: 78
Envanter No	: 25664
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2.1 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.93 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	II .El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf (H. 634-658 / M.1237-1260)

Foto.92a -Ön Yüz

Foto.92b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; dört satır halinde dönemin (H.640-656/M.1242-1258) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Birinci satırın ve ikinci satırın üstünde daireler yer almaktadır. Yazılar ve daireler düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Tanımı:

الامام المعتصم بالله ابو احمد امير المؤمنين
الا |...|...|...| الله

Transkripsiyon:

El-İmâm'ül Müsta'sım Billâh Ebû Ahmed emîrû'l mü'minîn

|...| illa |...|...|...| İlah |

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Mustasım Billah Ebû Ahmed

|...| başka |...| Allah |...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; dört satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvan yazılmıştır. İkinci ve üçüncü satırın arasında yatay biçimde palmet motifi yer almaktadır. Motifin yan dalları rumi formunda düzenlenmiştir. Yazılar ve motifler düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş altı köşeli yıldız motifi ile çevrelenmiştir. Yıldız kolları arasına darp yılını belirten yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme yıldız motifinin köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı düz hatlı ve inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الناصر بن الملك العزيز محمد

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'n Nâsır bîn El-Melikü'l Azîz Muhammed.

Anlamı:

Melik Aziz Muhammed oğlu Melik Nâsır.

Katalog No	: 79
Envanter No	: 24056
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2.2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.93 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	II .El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf (H. 634-658 / M.1237-1260)

Foto.93a-Ön Yüz

Foto.93b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.640-656/M.1242-1258) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المعتصم بالله ابو احمد امير المؤمنين
|...|...| شريك له محمد رسول الله

Transkripsiyon:

El-İmâm'ül Müsta'sım Billâh Ebû Ahmed emîrû'l mü'minîn.
|...|...| şerike leh | Muhammedü'n Resûlu'llah |

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Mustasım Billah Ebû Ahmed.
|...|...| ortağı yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde, üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الناصر صلاح الدنيا و الدين يوسف محمد
|...|...| شريك له محمد رسول الله

Transkripsiyon:

El-Melikü'n Nâsır selaha'd-dünyâ ve'd-dîn Yusuf Muhammed.
|...|...|şerike leh | Muhammedü'n Resûlu'llah |

Anlamı:

Dini ve dünyayı düzelten Melik Nâsır Yusuf Muhammed
|...| ortağı yoktur. Muhammed Allah Resulüdür.

5.4.MEYYÂFÂRİKİN, CEBEL VE SİNCAR KOLU

5.4.1. El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyûb'in Sikkeleri

Katalog No	: 80
Envanter No	: 23551
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2. 1 cm Cidar: 2.5 mm Ağırlık: 5.81 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: H. 605 / M. 1209
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyûb (H. 596-607/M.1200-1210)

Foto.94a-Ön Yüz

Foto.94b-Arka Yüz

Ön Yüzü Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; cepheden tasvir edilen hükümdar büstü yer almaktadır. Hükümdarın başında taç, boynunda takısı ve omzunda harmanisi bulunmaktadır. Hükümdar sol eliyle göğsünde harmaniye birleştirmektedir. Figür iri yanaklı, iri burunlu ve badem gözlü olarak betimlenmiştir. Figürün sağında ve solunda darp yılını belirten yazılara yer verilmiştir. Figür ve yazılar içte düz hatlı dairesel kontur dışta sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanını belirten bordürü ile çevrelenmiştir. Düzenleme en dışta düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

سنة خمسة ستمائة
شاه ارمن الملك الاوحد نجم الدين و الدنيا

Transkripsiyon:

Sene hamse sitte mie.

Şah-ı Ermen el-Melikü'l Evhad necm'd din ve dünya.

Anlamı:

Altı yüz beş yılında.

Ermen şahı dinin ve dünyanın yıldızı Melik Evhad.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; altı köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Motifin merkezinde oluşan altıgen içerisinde dört satır halinde Kelime-i Tevhid yazılmıştır. Yıldız kollarını oluşturan üçgenlerde ve yıldız kolları arasına yazılar yerleştirilmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

لا اله الا الله محمد رسول الله

| ? |

Transkripsiyon:

Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah.

Anlamı:

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah Resulüdür.

Katalog No	: 81
Envanter No	: 25399
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.8 cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 11.45 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: H.605 / M.1209
Darp Yeri	: Bilinmiyor

Adına Darp Yapılan Sultan: El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyüb
(H. 596-607/M.1200-1210)

Foto.95a -Ön Yüz

Foto.95b-Arka Yüz

Ön Yüzü Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; cepheden tasvir edilen hükümdar büstü yer almaktadır. Hükümdarın başında taç, boynunda takısı ve omzunda harmanisi bulunmaktadır. Hükümdar sol eliyle göğsünde harmaniyi birleştirmektedir. Figür iri yanaklı, iri burunlu ve badem gözlü olarak betimlenmiştir. Figürü sağında ve solunda darp yılını belirten yazılara yer verilmiştir. Figür ve yazılar sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanını belirten bordür ile çevrenmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

ستمائة خمسة
الملك الاوحد |...|

Transkripsiyon:

Hamse sitte mie.

El-Melik el-Evhad |...|

Anlamı:

Altı Yüz Beş.

Melik Evhad |...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; altı köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Motifin merkezinde oluşan altıgen içerisinde dört satır halinde Kelime-i Tevhid yazılmıştır. Yıldız kollarını oluşturan üçgenlerde ve yıldız kolları arasına yazılar yerleştirilmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

لا اله الا الله محمد رسول الله

| ? |

Transkripsiyon:

Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah.

Anlamı:

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür.

Katalog No	: 82
Envanter No	: 23747
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 3 cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 12.8 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: H.605 / M.1209
Darp Yeri	: Bilinmiyor

Adına Darp Yapılan Sultan: El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyüb
(H. 596-607/M.1200-1210)

Foto.96a-Ön Yüz

Foto.96b-Arka Yüz

Ön Yüzü Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; cepheden tasvir edilen hükümdar büstü yer almaktadır. Hükümdarın başında taç, boynunda takısı ve omzunda harmanisi bulunmaktadır. Hükümdar sol eliyle göğsünde harmaniyi birleştirmektedir. Figür iri yanaklı, iri burunlu ve badem gözlü olarak betimlenmiştir. Figürün sağında ve solunda darp yılını belirten yazılara yer verilmiştir. Figür ve yazılar içte düz hatlı dairesel kontur dışta sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanını belirten bordürü ile çevrelenmiştir. Düzenleme en dışta inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

خمسة

ستمانة

شاه ارمن الملك الاوحد نجم الدين والدين |...|

Transkripsiyon:

Hamse sitte mie.

Şah-1 Ermen el-Melikül Evhad Necme'd din ve dünya |...|

Anlamı:

Altı yüz beş.

Ermen şahı dinin ve dünyanın yıldızı Melik Evhad |...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; altı köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Motif merkezinde oluşan altıgen içerisinde dört satır halinde Kelime-i Tevhid yazılmıştır. Yıldız kollarını oluşturan üçgenlerde ve yıldız kolları arasına yazılar yerleştirilmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

لااله الا الله محمد رسول الله

| ? |

Transkripsiyon:

Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah.

Anlamı:

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür.

Katalog No	: 83
Envanter No	: 23916
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap : 2.5 cm Cidar :1 mm Ağırlık: 8.12 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Darp Yılı	: Bilinmiyor

Adına Darp Yapılan Sultan: El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyûb
(H. 596-607/M.1200-1210)

Foto.97a-Ön Yüz

Foto.97b-Arka Yüz

Ön Yüzü Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; cepheden tasvir edilen hükümdar büstü yer almaktadır. Hükümdarın başında taç, boynunda takısı ve omzunda harmanisi bulunmaktadır. Figür iri yanaklı, iri burunlu ve badem gözlü olarak betimlenmiştir. Figürü sağında ve solunda darp yılını belirten yazılara yer verilmiştir. Figür ve yazılar içte düz hatlı dairesel kontur dışta sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanını belirten bordürü ile çevrenmiştir. Düzenleme en dışta inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الملك الاوحد

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l el-Evhad.

Anlamı:

Melik Evhad

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde, beş satır halinde Kelime-i Tevhid ve dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsî halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazıların etrafına yatay ve dikey olarak sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı yerleştirilmiştir. Bu yazılar bütünsel bakıldığında kare formu şeklindedir. Yazılar inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

لا اله الا الله محمد رسول الله الامام الناصر لدين الله امير المؤمنين
ابو بكر بن ايوب

Transkripsiyon:

Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah. El-Îmâm'un Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

Ebû Bekir bîn Eyyûb.

Anlamı:

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah Resulüdür. Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

Eyyûb oğlu Ebû Bekir.

5.4.2. I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin'in Sikkeleri

Katalog No	: 84
Envanter No	: 23861
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.4 cm Cidar: 3 mm Ağırlık: 13.26 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: H. 612/ M. 1215
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin (H. 607-617 / M.1210-1220)

Foto.98a-Ön Yüz

Foto.98b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; yarım bağdaş kurmuş vaziyette oturmuş hükümdar tasviri yer almaktadır. Hükümdarın başında taç bulunmaktadır. Figür sağ eliyle göğüs hizasında küre tutmuş ve sol elini dizinin üzerine koymuş şekilde betimlenmiştir. Figürün sağında ve solunda darp yılını belirten yazılara yer verilmiştir. Figür ve yazılar içte sikkeyi darp ettiren hükümdarın adını belirten bordür, dışta düz hatlı dairesel kontur ile çevrelenmiştir. Düzenleme inci dizili kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu

سنة اثني عشر ستمائة
|...| شاه ارمن ابي فتح موسى

Transkripsiyon:

Sene isnâ âşere sitte mie.

|...| Şah-ı Ermen Ebî feth Musa.

Anlamı:

Altı yüz on iki yılında.

Ermen şahı fethedenleri babası Musa.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde: beş satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş daire ve dikey üçgen formun kesişiminden oluşan geometrik şekil ile çevrelenmiştir. Geometrik şeklin etrafında Mısır Eyyûbî (H. 596-615/M. 1200-1218) hükümdarının adı ve ünvanı yerleştirilmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله امير المؤمنين
الملك العادل سيف الدين ابو بكر بن ايوب

Transkripsiyon:

El-Îmâm'un Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

| El-Melikü'l Âdil | Seyfeddin | Ebû Bekir bîn Eyyûb |.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

Eyyûb oğlu Melik Adil Seyfeddin Ebû Bekir.

Katalog No	: 85
Envanter No	: 23878
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.1 cm Cidar: 2.5 mm Ağırlık: 11.67 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: H. 612/ M. 1215
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin (H. 607-617 / M.1210-1220)

Foto.99a-Ön Yüz

Foto.99b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; yarım bağdaş kurmuş vaziyette oturmuş hükümdar tasviri yer almaktadır. Hükümdarın başında taç bulunmaktadır. Figür sağ eliyle göğüs hizasında küre tutmuş ve sol elini dizinin üzerine koymuş şekilde betimlenmiştir. Figürün sağında ve solunda darp yılını belirten yazılara yer verilmiştir. Figür ve yazılar içte sikkeyi darp ettiren hükümdarın adını belirten bordür, dışta düz hatlı dairesel kontur ile çevrelenmiştir. Düzenleme inci dizili kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

سنة اثني عشر ستمائة
الملك الأشرف المظفر الدين أبو الفتح موسى ضرب ميفارقين

Transkripsiyon:

Sene isnâ âşere sitte mie.

El-Melikü'l Eşref Muzaffereddin ebû'l feth Musa. Duribe

Anlamı:

Altı yüz on iki yılında.

Fethedenlerin babası Melik Eşref Muzaffereddin Musa. Meyyafarkin'de darbedildi.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde: beş satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş daire ve dikey üçgen formun kesişiminden oluşan geometrik şekil ile çevrelenmiştir. Geometrik şeklinin etrafında hükümdar ünvanı yerleştirilmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله امير المؤمنين
الملك|...|...|

Transkripsiyon:

El-İmâm'ün Nâsır-Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

El-Melikü'l |...|...|

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

Melik |...|...|

Katalog No	: 86
Envanter No	: 25363
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 3.1 cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 10.81 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: H. 612/ M. 1215
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	I El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin (H. 607-617 / M.1210-1220)

Foto.100a-Ön Yüz

Foto.100b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; yarım bağdaş kurmuş vaziyette oturmuş hükümdar tasviri yer almaktadır. Hükümdarın başında taç bulunmaktadır. Figür sağ eliyle göğüs hizasında küre tutmuş ve sol elini dizinin üzerine koymuş şekilde betimlenmiştir. Figürün sağında ve solunda darp yılını belirten yazılara yer verilmiştir. Figür ve yazılar içte sikkeyi darp ettiren hükümdarın adını belirten bordür, dışta düz hatlı dairesel kontur ile çevrelenmiştir. Düzenleme inci dizili kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

سنة اثنى عشر ستمائة
|...| الملك الاشرف المظفر

Transkripsiyon:

Sene isnâ âşere sitte mie.
El-Melikü'l Eşref Muzaffer |...|

Anlamı:

Altı yüz on iki yılında.
Melik Eşref Muzaffer |...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde: beş satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuş daire ve dikey üçgen formun kesişiminden oluşan geometrik şekil ile çevrelenmiştir. Geometrik şeklin etrafında Mısır Eyyûbî (H. 596-615(M. 1200-1218) hükümdarının adı ve ünvanı yerleştirilmiştir. Düzenleme düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله امير المؤمنين
الملك العادل سيف الدين ابو بكر بن ايوب

Transkripsiyon:

El-Îmâm'un Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.
| El-Melikü'l Âdil | Seyfeddin | Ebû Bekir bîn Eyyûb |

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.
Eyyûb oğlu Melik Adil Seyfeddin Ebû Bekir.

Katalog No	: 87
Envanter No	: 25352
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.7 cm Cidar : 3 mm Ağırlık : 9.04 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: H.617 / M. 1218
Darp Yeri	: Sincar / Irak
Adına Darp Yapılan Sultan:	I El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin (H. 607-617 / M.1210-1220)

Foto.101a-Ön Yüz

Foto.101b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; bağdaş kurmuş vaziyette hükümdar tasviri yer almaktadır. Hükümdarın başında sarığı, inci dizisinden halesi, belinde ise kuşağı bulunmaktadır. Figür sol eliyle göğüs hizasında küre tutmuş, sağ elini sağ dizinin üzerine koymuş şekilde betimlenmiştir. Figürü sağında ve solunda darp yılı ve darp yerini belirten yazılara yer verilmiştir. Figür ve yazılar içte düz hatlı dairesel kontur dışta yazı bordürü ile çevrelenmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

Transkripsiyon:

Sincar. Seb'a aşer sitte mie.

Anlamı:

Altı yüz on yedi. Sincar

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde, üç satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsî halîfesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazıların etrafına yatay ve dikey olarak yazılar yerleştirilmiştir. Bu yazılar bütünsel bakıldığında kare formludur. Yazılar düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله امير المؤمنين

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

Katalog No	: 88
Envanter No	: 23616
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.4 cm Cidar : 3 mm Ağırlık: 7.15 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: H. 615 / M. 1219
Darp Yeri	: Sincar / Irak
Adına Darp Yapılan Sultan:	I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin (H. 607-617 / M.1210-1220)

Foto.102a-Ön Yüz

Foto.102b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; bağdaş kurmuş vaziyette hükümdar tasvirine yer almaktadır. Hükümdar sol eliyle göğüs hizasında küre tutmuş, sağ elini sağ dizinin üzerine koymuş şekilde tasvir edilmiştir. Hükümdarın başında sarığı, inci dizisinden halesi, belinde ise kuşağı ile betimlenmiştir. Figürü sağında ve solunda darp yılı ve darp yerini belirten yazılara yer verilmiştir. Figür ve yazılar içte düz hatlı dairesel formulu kontur dışta yazı bordürü ile çevrelenmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

Transkripsiyon:

Sincar. Sene hamse aşer ve sittemie.

Anlamı: Sincar. Altı yüz on beş yılında.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsî Halîfesinin ve Mısır Eyyûbî (H. 615-635 /M. 1218-1238) hükümdarının adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazıların etrafına yatay ve dikey olarak yazılar yerleştirilmiştir. Bu yazılar bütünsel bakıldığında kare formludur. Yazılar düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله امير المؤمنين الملك الكامل محمد

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır-Lidînillâh emîrû'l mü'minîn. El-Melikü'l Kâmil Muhammed.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh. Melik Kâmil Muhammed.

Katalog No	: 89
Envanter No	: 24031
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.1 cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 9.66 gr
Yazı Karakteri	: Kûfi
Darp Yılı	: H. 615 / M. 1219
Darp Yeri	: Sincar / Irak
Adına Darp Yapılan Sultan:	I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin (H. 607-617 / M.1210-1220)

Foto.103a -Ön Yüz

Foto.103b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; bağdaş kurmuş vaziyette hükümdar tasvirine yer almaktadır. Hükümdar sol eliyle göğüs hizasında küre tutmuş, sağ elini sağ dizinin üzerine koymuş şekilde tasvir edilmiştir. Hükümdarın başında sarığı, inci dizisinden halesi, belinde ise kuşağı ile betimlenmiştir. Figürün sağında ve solunda darp yılı ve darp yerini belirten yazılara yer verilmiştir. Figür ve yazılar içte düz hatlı dairesel formlu kontur dışta yazı bordürü ile çevrelenmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

سنجار سنة خمسة عشر و ستمائة
الملك الاشرف شاه ار |...|

:

Transkripsiyon:

Sincar. Sene hamse aşer ve sittemie.
El-Melikü'l Eşref Şah Er |...|

Anlamı:

Altı yüz on beş yılında. Sincar
|...| Şahı Melik Eşref

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsî Halifesinin adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazıların etrafına yatay ve dikey olarak yazılar yerleştirilmiştir. Bu yazılar bütünsel bakıldığında kare formuludur. Yazılar düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الامام الناصر لدين الله امير المؤمنين

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâm'un Nâsır Lidînillâh emîrû'l mü'minîn.

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Nâsır Lidînillâh.

Katalog No	: 90
Envanter No	: 23749
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.4 cm Cidar: 1.5 mm Ağırlık: 6.6 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor

Adına Darp Yapılan Sultan: I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin
(H. 607-617 / M.1210-1220)

Foto.104a-Ön Yüz

Foto.104b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde Dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin ve Mısır Eyyûbî (H. 615-635/M. 1218-1238) hükümdarının adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı dışta inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر احمد الملك الكامل محمد

لا اله الا الله محمد | ? | ?

Transkripsiyon:

El-İmâmü'n Nâsır Ahmed. El-Melikü'l Kâmil Muhammed.

| Lâ ilâhe illa'llah |Muhammedü'n |...|...|

Anlamı:

İmam Nâsır Ahmed. Melik Kâmil Muhammed.

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed |...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde, üç satır sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı dışta inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الاشرف موسى الملك المظفر غازي

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Eşref Musa el-Melikü'l Muzaffer Gazi.

Anlamı:

Melik Muzaffer Gazi. Melik Eşref Musa.

Katalog No	: 91
Envanter No	: 23748
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: SatınAlma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.5cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 7.2gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Meyyafarikin / Türkiye
Adına Darp Yapılan Sultan:	I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin (H. 607-617 / M.1210-1220)

Foto.105a-Ön Yüz

Foto.105b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde Dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin ve Mısır Eyyübî (H.615-635 /M. 1218-1238) hükümdarının adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çevrelenmiştir. Form etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı dışta inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر احمد الملك الكامل محمد

| ? |

Transkripsiyon:

El İmam'ün Nâsır Ahmed. El-Melikü'l Kâmil Muhammed.

Anlamı:

İmam Nâsır Ahmed. Melik Kâmil Muhammed.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde, üç satır sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen ile çevrelenmiştir. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı dışta inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الاشراف موسى الملك المظفر غازي
ضرب ميا|...|

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Eşref Musa el-Melikü'l Muzaffer Gazi.

Duribe Meyya |...|

Anlamı:

Melik Muzaffer Gazi.. Melik Eşref Musa.

Meyya |...| darbedildi.

Katalog No	: 92
Envanter No	: 23825
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.5 cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 7.12 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor

Adına Darp Yapılan Sultan: I El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin
(H. 607-617 / M.1210-1220)

Foto.106a-Ön Yüz

Foto.106b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde Dönemin (H.575-622/M.1180-1225) Abbâsi halîfesinin ve Mısır Eyyübî (H. 615-635/M. 1218-1238) hükümdarının adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı dışta inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام الناصر احمد الملك الكامل محمد

| ? |

Transkripsiyon:

El-İmâmü'n Nâsır Ahmed. El-Melik el-Kâmil Muhammed.

Anlamı:

İmam Nâsır Ahmed. Melik Kâmil Muhammed.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde, üç satır sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar içte düz hatlı, dışta inci dizili konturlar ile oluşturulmuş eşkenar dörtgen formu ile çerçeve içerisine alınmıştır. Çerçeve etrafına yazılar yerleştirilmiştir. Düzenleme içte düz hatlı dışta inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الاشرف موسى الملك المظفر غازي

| ? |

Transkripsiyon:

El Melikü'l Eşref Musa el-Melikü'l Muzaffer Gazi.

Anlamı:

Melik Muzaffer Gazi.. Melik Eşref Musa.

5.4.3. El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin'in Sikkeleri

Katalog No	: 93
Envanter No	: 23727
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2 cm Cidar : 1.5 mm Ağırlık : 3.4 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin (H. 617- 642 / M.1220-1244)

Foto.107a-Ön Yüz

Foto.107b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde Kelime'i Tevhid yazılmıştır. İkinci satırın solunda altı kollu yıldız motifi yer almaktadır. Yazılar ve motif düz hatlı kontur ile yarım dairelerin düğümlerle birleşmesinden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Düzenleme inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

لا اله الا الله محمد رسول الله

| ? |

Transkripsiyon:

Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah.

Anlamı:

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Üçüncü satırın altında rumi motifleri yer almaktadır. Yazılar ve motifler düz hatlı kontur ile yarım dairelerin düğümlerle birleşmesinden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir.

Arka Yüz Okunuşu:

السلطان المظفر

Transkripsiyon:

Sultan Muzaffer.

Anlamı:

Sultan Muzaffer.

Katalog No	: 94
Envanter No	: 23615
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap : 2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor

Adına Darp Yapılan Sultan: El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin
(H. 617- 642 / M.1220-1244)

Foto.108a-Ön Yüz

Foto.108b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde Kelime’i Tevhid yazılmıştır. Yazılar düz hatlı kontur ile yarım dairelerin düğümlerle birleşmesinden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Düzenleme yazı bordürü ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

لااله الا الله محمد رسول الله

| ? |

Transkripsiyon:

Lâ ilâhe illa’llah Muhammedü’n Resûlu’llah.

Anlamı:

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Üçüncü satırın altında simetrik olarak rumi motifleri bulunmaktadır. Yazılar ve motifler düz hatlı kontur ile yarım dairelerin düğümlerle birleşmesinden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Düzenleme yazı bordürü ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

السلطان المظف

Transkripsiyon:

Sultan Muzaffer.

Anlamı:

Sultan Muzaffer.

Katalog No	: 95
Envanter No	: 23635
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bronz
Ölçüleri	: Çap: 2.2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 2.75 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor

Adına Darp Yapılan Sultan: El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin
(H. 617- 642 / M.1220-1244)

Foto.109a-Ön Yüz

Foto.109b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde Kelime’i Tevhid yazılmıştır. Yazılar düz hatlı kontur ile yarım dairelerin düğümlerle birleşmesinden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Düzenleme yazı bordürü ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

لا إله إلا الله محمد رسول الله

| ? |

Transkripsiyon:

Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah.

Anlamı:

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Üçüncü satırın altında simetrik olarak rumi motifleri bulunmaktadır. Yazılar ve motifler düz hatlı kontur ile yarım dairelerin düğümlerle birleşmesinden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Düzenleme içte yazı bordürü, dışta inci dizili dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

السلطان المظفر

Transkripsiyon:

Sultan Muzaffer.

Anlamı:

Sultan Muzaffer.

Katalog No	: 96
Envanter No	: 23614
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.1 cm Cidar : 1 mm Ağırlık : 2.95 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin (H. 617- 642 / M.1220-1244)

Foto.110a-Ön Yüz

Foto.110b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; üç satır halinde Kelime-i Tevhid yazılmıştır. Yazılar düz hatlı kontur ile yarım dairelerden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir Form etrafında daireler yer almaktadır. Düzenleme içte dairesel yazı bordürü, dışta inci dizisi kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

لا اله الا الله محمد رسول الله

| ? |

Transkripsiyon:

Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah.

Anlamı:

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhamed Allah'ın Resulüdür.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı kontur ile yarım dairelerin düğümlerle birleşmesinden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Düzenleme içte düz hatlı, dışta inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

المالك المظفر

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Muzaffer.

Anlamı:

Melik Muzaffer.

Katalog No	: 97
Envanter No	: 23905
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.2 cm Cidar: 1 mm Ağırlık: 3.05 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin (H. 617- 642 / M.1220-1244)

Foto.111a-Ön Yüz

Foto.111b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; dört satır halinde Kelime-i Tevhid yazılmıştır. Yazılar düz hatlı kontur ile yarım dairelerle oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Form etrafında daireler yer almaktadır. Düzenleme içte dairesel yazı bordürü, dışta inci dizisi kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

لااله الا الله محمد رسول الله

| ? |

Transkripsiyon:

Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah.

Anlamı:

Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; iki satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı kontur ile yarım dairelerle oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Form etrafında daireler yer almaktadır. Düzenleme içte düz hatlı, dışta inci dizili dairesel konturlar ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

المك المظفر

Transkripsiyon:

El-Melikü'l Muzaffer.

Anlamı:

Melik Muzaffer.

Katalog No	: 98
Envanter No	: 23683
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Bilinmiyor
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.2 cm Cidar: 2 mm Ağırlık: 5.62 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor

Adına Darp Yapılan Sultan: El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin
(H. 617- 642 / M.1220-1244)

Foto.112a-Ön Yüz

Foto.112b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; dört satır halinde dönemin (H.640-656/M.1242-1258) Abbâsi halîfesinin adı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı kontur ile yarım dairelerden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Form etrafına Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir. Düzenleme dışta inci dizili, içte düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

المعتصم بالله |...|
لا اله الا الله |...|

Transkripsiyon:

El-Musta'sım billâh |...|

Lâ ilâhe illa'llah |...|

Anlamı:

El-Musta'sım billâh |...|

Allah'tan başka ilah yoktur.

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; dört satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın ve Mısır Eyyübî (H.637-647/M.1240-1249) hükümdarının adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı kontur ile yarım dairelerden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Form etrafına yazı bordürü yerleştirilmiştir. Düzenleme dışta inci dizili, içte düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الصالح ايوب الملك المظفر غازي

| ? |

Transkripsiyon:

El-Melikü's Sâlih Eyyûb. El-Melikü'l Muzaffer Gazi.

Anlamı:

Melik Muzaffer Gazi. Melik Salih Eyyûb.

Katalog No	: 99
Envanter No	: 25706
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Bakır
Ölçüleri	: Çap: 2.1 cm Cidar: 2.5 mm Ağırlık: 6.01 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Meyyâfârikîn / Türkiye
Adına Darp Yapılan Sultan:	El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin (H. 617- 642 / M.1220-1244)

Foto.113a-Ön Yüz

Foto.113b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzünde; dört satır halinde dönemin (H.640-656/M.1242-1258) Abbâsi halîfesinin adı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı kontur ile yarım dairelerden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Form etrafına Kelime-i Tevhid yerleştirilmiştir. Düzenleme dışta inci dizili, içte düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Ön Yüz Okunuşu:

الامام المستنصر بالله امير المؤمنين

لا اله الا الله |...|

Transkripsiyon:

El-İmâmü'l Müstansım Billâh emîrû'l mü'minîn.
Lâ ilâhe illa'llah |...|

Anlamı:

Müminlerin emiri İmam Müstansır Billah .
Allah'tan başka ilah yoktur |...|

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; dört satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın ve Mısır Eyyûbî (H.637-647/M.1240-1249) hükümdarının adı ve ünvanı yazılmıştır. Yazılar düz hatlı kontur ile yarım dairelerden oluşturulmuş altı dilimli form ile çevrelenmiştir. Form etrafına darp yeri ve darp yılını belirten yazı bordürü yerleştirilmiştir. Düzenleme dışta inci dizili, içte düz hatlı dairesel kontur ile sınırlandırılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

الملك الصالح ايوب الملك المظفر غازي
ضرب ميافارقين سنة |...|

Transkripsiyon:

El-Melikü's Sâlih Eyyûb. El-Melikü'l Muzaffer Gazi.
Duribe Meyyafararikin sene |...|

Anlamı:

Melik Muzaffer Gazi Melik Salih Eyyûb.
|...| yılında Meyyafarkin'de darbedildi.

5.5.HISNIKEYFA ve AMİD KOLU

5.5.1. IV. El-Melikü'l Kâmil Ahmed'in Sikkeleri

Katalog No	: 100
Envanter No	: 24037
İnceleme Tarihi	: 08.01.2017
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Malzemesi	: Gümüş
Ölçüleri	: Çap: 2.1 cm Cidar : 1 mm Ağırlık :2.38 gr
Yazı Karakteri	: Sülüs
Darp Yılı	: Bilinmiyor
Darp Yeri	: Bilinmiyor
Adına Darp Yapılan Sultan:	IV. El-Melikü'l Kâmil Ahmed (856-?/M.1452-?)

Foto.114a-Ön Yüz

Foto.114b-Arka Yüz

Ön Yüz Tanımı: Sikkenin ön yüzü; iç içe geçmiş düz hatlı, kare formlu konturlar ile iki bölüme ayrılmıştır. İç bölümdeki kare form içerisinde düz hatlı kontur ile oluşturulmuş daire yer almaktadır. Daire içerisinde, iki satır halinde yazıya yer verilmiştir. Dış bölüme ise yazı bordürü yerleştirilmiştir.

Ön Yüz Okunuşu:

| ? |

Transkripsiyon:

| ? |

Anlamı:

| ? |

Arka Yüz Tanımı: Sikkenin arka yüzünde; üç satır halinde sikkeyi darp ettiren hükümdarın adı ve ünvanı yazılmıştır.

Arka Yüz Okunuşu:

السلطان الكامل احمد بن ايوب

Transkripsiyon:

El-Sultan Kâmil Ahmed bîn Eyyûb.

Anlamı:

Eyyûb oğlu Sultan Kâmil.

6. DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA

Mardin Müzesi'nde bulunan Eyyûbî dönemine ait sikke örnekleri kapsamında katalog bölümünde toplam 100 adet sikke incelenmiştir. İncelenen örneklerden yola çıkılarak darphaneler, darp tekniği, malzeme, ölçü birimleri ve sikkeler üzerinde yer alan düzenlemeler başlıklar altında bir değerlendirmeye gidilmiştir.

6.1.Darphaneler

Sikke üretiminde kullanılan teknoloji hakkındaki bilgiler; sikke darbını gösteren gravürler, günümüze kalan kalıplar ve sikkeler üzerinde yapılan bilimsel araştırmalar sayesinde sağlanmaktadır. Buna göre sikkeler darphane denilen atölyelerde basılmıştır. (Yuka, 2012: 40)

Darphane vazifesi gören yerler genellikle ufak ve basit bir atölyedir. İçerisinde tartı, kalıpcı aletleri, kalıplar, çekiç, sikkelerin basılmasına yarayan bir örs ve madeni ısıtmaya yarayan ocak bulunmaktadır. (Aktaş, 2006: 5; İlhan, 2011: 105)

Yapılan araştırmalarda Eyyûbîlerin 28 değişik darphanede sikke darp ettirdiği tespit edilmiştir. Bu dönemde Mısır'da Kahire, İskenderiye; Suriye'de; Halep, Hama, Hıms, Dimeşk (Şam), Manbic; Filistin'de Filistin, El Ramlah, Gazze; El Cezire'de; Amid, Harran, Hizan, El Ruha (Urfa), Sincar, Kalat Cabar, Mardin, Nusaybin, Meyyafarikin (Silvan), Hısnıkeyfa (Hasankeyf), Ahlat; Yemen'de; Taiz El Dumluvah, Rida, Zibid, Sana ve Aden'de sikke bastırdıkları bilinmektedir. (Damalı, 2001: 83)

Çalışmamızda ele aldığımız Eyyûbî dönemi sikkeleri yukarıda belirtilen bazı şehirlerde kesilmiştir. Darp yeri belli olan sikkelerin birçoğu Halep baskılıdır. Sikkeler üzerinde yapılan incelemelerde; 'Halep', (Kat No: 4, 8, 22, 60, 61, 64, 69, 75, 76, 77), 'Dimeşk' (Kat No: 12, 14, 23, 34, 40, 51, 56, 58, 64), 'Meyyafarikin' (Kat No: 19, 20, 91, 99), 'Kahire' (Kat No: 36, 38, 39), 'İskenderiye' (Kat No: 3, 9, 16), 'El Ruha' (Kat No: 21), 'Sincar' (Kat No: 87, 88)'da darp edildiği tespit edilmiştir. Ayrıca sikkelerin büyük çoğunluğunun tahrip olması nedeniyle darp yerleri belirlenememiştir. (Harita 2.)

Darphanelerin çeşitliliği, Eyyûbîlerde sikke darp yerleri konusunda özel bir ayrıma gidilmediği, hanedanlık sistemi ile yönetilen Eyyûbîler'in genel olarak hâkim olduğu bütün şehirlerde sikke kestirdiğini ortaya çıkarmaktadır.

Eyyûbîlerin sikke basım düzeni takip edilmesi zor ve karmaşık bir sürece işaret etmektedir. Eyyûbîlerde sikke kestirme hakkı hanedanın başı durumdaki hükümdarın, hükmettiği şehirde ve ailesinin yönettiği önemli şehirlere verilmekteydi. Bunun yanı sıra önemli prensler de kendi adlarına sikke bastırabilirdi. Bunlardan bazıları, başkent Halep'de dahi gümüş veya bakır sikke bastırabilirken, bazılarının ise kendi yönettikleri bölgelerde sikke basma hakkı verilmemiştir. Örneğin, Dimeşk şehrini yönettiği halde, bazı prenslerin sikke basma hakkı El Cezire için geçerliydi. (Damalı, 2010: 83)

6.2.Malzeme (Altın, Gümüş, Bakır, Bronz)

Eyyûbî dönemi sikkelerinde Altın, gümüş, bakır, bronz olmak üzere dört maden cinsinde sikke kesilmiştir. İncelemeye tabî tuttuğumuz 100 sikke içerisinde 12'si altın, 38'i gümüş, 45'i bakır, 5'i bronzdur. (Grafik 1.)

Eyyûbîler altın sikkelerde ölçü birimini “*dinar*” olarak adlandırmıştır. Dinar kelimesi Roma para sistemine dahil olan “*Denarius*”dan gelmiş ve altın sikkelere de dinar denmiştir. Ancak Arapların altın sikkelere ne sebeple dinar dedikleri kayıtlarda bulunamamıştır. (İ. Artuk ve Ç. Artuk, 1970: 33)

Altın sikke basma hakkı yalnızca devlet yönetiminin merkezi konumundaki Mısır Eyyûbî hükümdarına aittir. (Jere, 2004: 76)

İncelediğimiz örneklerde altın sikkelerin I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin, El-Melikü'l Azîz İmâdüddin, I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin, II. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin ve El-Melikü's Sâlih Necmeddin tarafından İskenderiye, Kahire ve Harran'da basıldığı tespit edilmiştir. (Kat No: 1, 2, 3, 9, 16, 17, 36, 37, 38, 39, 49, 52)

Eyyûbîler, gümüş sikkelerde ölçü birimini “*dirhem*” olarak adlandırmıştır. Dirhem eski Yunan devletiyle ticari münasebetler sırasında “*Drahmi*” kelimesinden Farsça'ya, daha sonra Arapça'ya geçmiştir. (Sahillioğlu, 1993: 368-369)

Gümüş, bakırdan sonra yoğun olarak kullanılan maden cinsidir. İncelediğimiz örneklerde gümüş sikkelerin I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin, I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin, I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin, II. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin, El-Melikü'l Efdal Nüreddin Ali, El-Melikü's Sâlih İmâdüddin, El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin, El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin, II. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin tarafından Halep ve Dimeşk'te basıldığı tespit edilmiştir. (Kat No: 4, 8, 12, 13, 15, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 40, 42, 43, 50, 51, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 69, 72, 75, 76, 77, 78, 79, 100)

Ayrıca I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin ve I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin döneminde darp edilen 5 adet figürlü bakır sikke örneğinde ‘‘ el-dirhem’’ yazısı tespit edilmiştir. (Kat. No: 5, 6, 10, 19, 20) Madeni değeri gümüşten daha az olan bakır felslerin figürlü kullanımlarının değerinin üzerinde işlem gördüğü ve dirhem olarak adlandırıldığı anlaşılmaktadır.

Eyyübî bakır sikkeleri ölçü birimi ‘‘fels’’ olarak adlandırmıştır. Bizans para sisteminde kullanılan, Latince ‘‘Follis’’ kelimesinden gelen fels ‘‘akçe, para, mangır’’ anlamına gelen genel bir ifade olarak da kullanılmıştır. (Artuk, 1993: 309-310)

İncelediğimiz örneklerde bakır sikkelerin I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin, I. El-Melikü'l Mansûr Nâsırüddin, I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin, I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin, El-Melikü's Necmeddin Sâlih, El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin, El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin, El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin, El-Melikü'l Evhad Necmeddin, I El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin, El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin tarafından Meyyafarikin, El Ruha ve Sincar'da basıldığı tespit edilmiştir. (Kat No: 5, 6, 7, 10, 11, 18, 19, 20, 21, 32, 33, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 53, 54, 55, 65, 68, 70, 71, 73, 74, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 97, 98, 99)

Eyyübîler, bronz sikkeleri de bakır sikkeleri gibi ölçü birimini ‘‘fels’’ olarak adlandırmıştır. İncelediğimiz örneklerde bronz sikkelerin; I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin, El-Melik'z Zâhir Gıyâsêddin ve El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin tarafından Dimeşk'te basıldığı tespit edilmiştir. (Kat No: 34, 35, 66, 67, 95)

Doğu ve batı ticareti yolları üzerinde demir, gümüş, bakır, ipek, kağıt dokuma, cam, ve silah gibi sanayi ve tarım ürünlerinin kolayca pazarlama imkanı olmasına

karşın Eyyûbîlerin siyasi kollarının her birinin bağımsız bütçelere sahip olması, buna karşın sadece Mısır kolunun bütçesinin bütün Eyyûbî topraklarında kullanılabilmesi Eyyûbîleri ekonomik olarak kısıtlamaktadır. Bununla birlikte eyaletlerdeki emirlerin elde edilen vergileri kendi zimmetlerine geçirmesi (Kuşçu, 2013: 101), Eyyûbîlerin haçlılarla sürekli mücadele halinde bulunması gibi faktörlerinde Eyyûbî ekonomisini önemli derecede etkilediği düşünülmektedir. Bu nedenlerle Eyyûbîlerin iktisadi durumu ile ilgili olarak darp edilen sikkelerin büyük çoğunluğunu bakır ve gümüş madeni oluşturmaktadır. Altından çok az sayıda sikke basılmıştır.

6.3.Darp Tekniği

Sikke darbu tarihi süreç içerisinde üç teknik ile gerçekleştirilmiştir. Bunlar döküm, çekik ile darp ve mekanik darp yöntemleridir.

Döküm tekniği, kalıp içinde eritilen madenin önceden üzerine basılacak olan tasvirin kazanmış sikke kalıpları aracılığıyla darp etme yöntemidir. (Aran, 2006: 7)

Mekanik darp yöntemi basma makinesi, kollarını birçok kişinin hareket ettirdiği, içinde dik vidasıyla artan bir kuvvet ile basım işlemi gerçekleştirilen alettir. (Yuka, 2012: 43)

Diğer bir darp tekniği ise çekik ile darp yöntemidir ki incelediğimiz Eyyûbî dönemi sikkelerinin tamamı bu teknik ile darp edilmiştir. Bu tekniği uygulama aşaması kalıp hazırlanarak başlanmaktaydı. Sikkeye şeklini verecek olan ön yüz kalıbı ve arka yüz kalıbı çelik kalem veya kazı kalemi ile işlenirdi. Motif, figür ve yazılar dikkatlice çizilirdi. Buradaki önemli olan husus işlemi yapan ustanın, figürleri ve yazıları negatif (ters) olarak işlemedeki başarısıydı. Daha sonra kalıplardan çıkarılan ve sıcaklıklarını hala muhafaza eden sikke pulları, alt kalıp (ön yüz) üstüne yerleştirilirdi. Sonra üst kalıp ıstampası (arka yüz) pulun tam üstüne gelecek şekilde yerleştirilir ve iki ya da üç kuvvetli çekik darbesi ile kalıpların üstündeki negatif resimler pulun üstüne geçerdi. (Morkholm, 200: 69)

6.4.Ölçü Birimi ve Ölçüler

Eyyûbî sikkelerinde ölçü birimi; Altın: “*Dinar*”, Gümüş: “*Dirhem*”, Bakır ve Bronz: “*Fels*” olarak kullanılmıştır. Sikkelerde devlet kontrolü ile önceden

belirlenmiş sabit bir ölçü bulunmamaktadır. Sikkelerin ağırlık, çap ve cidar ölçüleri birbirinden farklılık göstermektedir.

İncelediğimiz sikke örneklerinde; dinarların'ın ağırlıkları; 3.21 gr ile 7.43 gr; çapları 1.7 cm ile 2.8 cm arasında değişmektedir. Cidarlar ise 1 mm olarak basılmıştır.

Dirhemler'in ağırlıkları; 1.43 gr ile 3.40 gr; çapları; 1.1 cm ile 2.6 cm; cidarları ise 1 mm ile 1.5 mm arasında değişebilen ölçülerle basılmıştır.

Bakır felslerin ağırlıkları; 2.54 ile 14.96 gr; çapları; 1.1 cm ile 2.6 cm; cidarları ise 1 ile 1.5 mm arasında değişebilen ölçülerle basılmıştır.

Bronz felslerin ağırlıkları; 1.9 ile 2.73 gr; çapları; 1.9 cm ile 2.2 cm; arasında değişmektedir. Cidarları ise 1 mm olarak basılmıştır.

6.5.Sikkelerde Yer Alan Düzenlemeler

6.5.1. Yazı

Eyyûbî dönemi sikkelerinde süslemeye konu teşkil eden önemli bir grubu yazılar oluşturmaktadır. Bu yazılar Arap alfabesi ile yazılmıştır. Yazı satırlar halinde sikkelerin ön ve arka yüzlerinde, geometrik düzenlemelerin iç ve dış kısımlarında, figürlerin çevresinde ise bordür şeklinde yerleştirilmiştir. Yazılar sikkeyi darp eden hükümdarın adı, ünvanı, sikkenin darp yılı ve darp yeri bilgilerini içermektedir. Ayrıca sikkelere İslami karakter kazandıran unsurların başında gelen yazıda Kuran-ı Kerim'den alıntılar yer almaktadır. Farklı içerikler ile karşımıza çıkan yazılar kullanılan hattın biçimsel özelliklerine göre taşıdığı estetik görünümün yanı sıra zaman zaman geometrik ya da bitkisel unsurlarla bütünleşerek sahip olduğu bezemesel etkiyi daha da arttırmaktadır.

6.5.1.1.Yazı Karakteri

Eyyûbî sikkelerinde iki yazı karakteri kullanılmıştır. Bunlar kûfi ve sülüs'tür. (Grafik 3.)

Kûfi: Hz. Ömer'in hilafeti döneminde kurulan Kûfe şehrinde doğmuş bir hat ekolüdür. Bu yazı karakteri ilk kullanımda Kûfe yazısı olarak adlandırılmış, sonrasında ise kûfi şeklinde yayılmıştır. İslamiyet'in ilk yıllarında çok rağbet görmüş

ve 15. yüzyılın sonuna kadar türlü değişikliklere uğrayarak kullanılmıştır. (Özkeçeci, 2007: 184)

Kûfî yazıda hâfler, hem düz hem de yuvarlak özelliklere sahiptir. Yazma ve yapma kûfî olarak iki kısımda değerlendirilmektedir. Hâfler arasında ve uçlarında süsleme özellikleri bulunmayan türüne yazma kûfî denilmektedir. Bu yazı türünde hâflerde yuvarlak kısımlar ve eğri çizgiler daha çoktur. Yapma yazı türünde ise hâfler daha keskin ve köşeli olup, harf uçlarında tezyînî unsurlar yoğundur. Dikey hâflerin uzantılarını geçmeler ve düğümler oluşturmaktadır. Hâfler arasında görülen bu motiflerin yoğunluğuna göre çiçekli kûfî, örgülü kûfî ve yapraklı kûfî olarak adlandırılmaktadır. (Tüfekçioğlu, 2002: 616-634)

İncelediğimiz sikke örneklerinde kûfî yazı karakteri 34 sikkede tespit edilmiştir. Bunların 26'sı yazma (Kat No: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 32, 35, 36, 62, 63, 83, 87, 88, 89); 8'i yapma (çiçekli kûfî) kûfî olarak tespit edilmiştir. Çiçekli kûfî yazı karakterinde; keskin ve köşeli düzenlenen harfler palmet ve rumi gibi bitkisel motiflerle sonlanmıştır. (Kat No: 4, 8, 12, 13, 15, 22, 60, 61)

Sülüs: Hicretin dördüncü yılından itibaren ortaya çıkmış olan sülüs, üçte bir anlamına gelmektedir. Bu adın nereden geldiğine dair çeşitli rivayetler vardır. Ancak sülüs karakteri ile yazılan bir harfin üçte iki nispetinde düzlük, üçte bir nispetinde de yuvarlak hatlar taşıması bu adın nereden kaynaklandığı hakkında bize fikir vermektedir. (Serin, 2010: 128)

İncelediğimiz sikke örneklerinde sülüs yazı karakteri 66 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100)

Eyyûbî dönemi sikkelerinin üzerinde yazılan yazıların içeriği üç grupta ele alınabilir. Bunlar isim ve ünvanlar, darp yerleri, darp tarihleri ve dini ibarelerdir.

6.5.1.2.Yazı İçeriği

İsimler ve Ünvanlar

Eyyûbî sikkelerinde sikkeyi darp eden hükümdarın ve ayrıca Eyyûbîlerin dini ve siyasi otorite olarak bağlı olduğu Abbâsî halifelerinin isim ve ünvanlarına yer verilmiştir. Sikkelerin tamamında sikkeyi darp eden hükümdarın isim ve ünvanları yazılmıştır. Halifelerin isim ve ünvanları ise istisnalar olmakla birlikte sikkelerin büyük bölümünde yazılmıştır. Bunlardan farklı olarak Eyyûbîler ile Anadolu Selçuklular arasındaki siyasi ilişkilerin yansıması olarak II. Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf döneminde darp edilen üç sikkede Anadolu Selçuklu hükümdarı II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in (H.634-644/M.1237-1246) adı ve ünvanına da yer verilmiştir. (Kat No: 75, 76, 77)

İncelediğimiz sikke örneklerinde; 15 Eyyûbî hükümdarının ismi geçmektedir. İsimler uzun ve kısa şekilleri ile yazılmış bazı örneklerde ise baba isimleri ile birlikte işlenmiştir.

Sikkelerde geçen hükümdar isimleri, farklı kullanım şekilleriyle aşağıda belirtildiği gibidir.

- I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'in isimleri: "Yusuf bîn Eyyûb" (Kat No:1, 2, 3, 5, 7, 9, 10), "Nâsır Selâhaddin Yusuf bîn Eyyûb" (Kat No: 4), "Nâsır" (Kat No: 6, 8, 10, 11, 12, 13, 15), "Yusuf" (Kat No: 14),
- El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin'in ismi: "Zâhir Gazi bîn Yusuf bîn Eyyûb" (Kat No: 60), "Zâhir" (Kat No: 61, 62, 63, 66, 67, 68), "Zâhir Gazi bîn Nâsır Eyyûb" (Kat No: 64), "Zâhir Gazi" (Kat No: 65),
- El-Melikü'l Azîz İmâdüddin'in ismi: "Osman bîn Yusuf" (Kat No: 16, 17),
- El-Melikü'l Efdal Nûreddin Ali'nin ismi: "Efdal" (Kat No: 56),

- I.El-Melikü'l Mansûr Nâsirüddin'in ismi: "Mansûr" (Kat No: 18),
- El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'in isimleri: "Âdil Seyfeddin Ebû Bekir bîn Eyyûb" (Kat No: 19, 20, 22, 25, 26, 27, 28, 29), "Âdil" (Kat No: 21, 23, 24, 32), "Âdil Seyfeddin" (Kat No: 30, 31, 33, 35), "Âdil Seyfeddin Ebû Bekir" (Kat No: 34),
- El-Melikü'l Evhad Necmeddin'in ismi: "Evhad" (Kat No: 80, 81, 83),
- El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin'in ismi: "Azîz Muhammed bîn Zâhir Gazi" (Kat No: 69), "Azîz" (Kat No: 70, 71, 72, 73, 74),
- I.El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin'in isimleri: "Kâmil ebû'l meali Muhammed bîn Ebî Bekir bîn Eyyûb" (Kat No: 36, 37,38, 39), "Muhammed bîn Ebî Bekir" (Kat No: 40), "Kâmil Muhammed bîn Ebî Bekir" (Kat No: 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48), "Kâmil" (Kat No: 42),
- II. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'in isimleri: "Âdil Seyfeddin Ebû Bekir bîn Kâmil Muhammed" (Kat No: 49), "El-Melikü'l Âdil Seyfeddin Ebû Bekir bîn Muhammed" (Kat No: 50), "Âdil" (Kat No: 51),
- El-Melikü's Sâlih Necmeddin'in ismi: "Sâlih Eyyûb bîn Muhammed" (Kat No: 53, 54, 55),
- El-Melikü's Sâlih İmâdüddin'in ismi: "Salih İsmail bîn Ebû Bekir" (Kat No: 57, 58, 59),
- II. El-Melikü'n Nâsir Selâhaddin'in ismi: "Nâsir Selâhaddin Yûsuf bîn Azîz Muhammed" (Kat No: 75, 76, 77), "Nâsir bîn El-Melikü'l Azîz Muhammed" (Kat No: 78), "Nâsir Yûsuf Muhammed" (Kat No: 79),

- El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin'in isimleri: "Eşref Muzaffereddin Musa" (Kat No: 84, 85, 86), "Eşref" (Kat No: 89), "Eşref Musa" (Kat No: 90, 91, 92), "Muzaffer" (Kat No: 93, 94, 95, 96, 97), "Muzaffer Gazi" (Kat No: 98, 99),
- IV. El-Melikü'l Kâmil Ahmed'in ismi: "Kâmil Ahmed bîn Eyyûb" (Kat No: 100),
- Eyyûbî hükümdarların dışında II. Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf (H.634-658 / M. 1237-1260) döneminde 3 sikke de 15. Anadolu Selçuklu hükümdarı II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in (H.634-644/M.1237-1246) ismi Keyhüsrev olarak yazılmıştır. (Kat No: 75, 76, 77),

İncelediğimiz sikke örneklerinde 5 Abbâsî halifesinin adı yazılmıştır.

- Abbâsî 33. Halifesi El-Müstazî Biemrillâh'ın (H. 565-575 / M. 1170-1180) adı 4 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 1, 2, 3, 14),
- Abbâsî 34. Halifesi En-Nâsır Lidînillâh'ın (H. 575-62 / M. 1180-1225) adı 47 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12,13, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 36, 40, 56, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 70, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92),
- Abbâsî 35. Halifesi Ez-Zâhir Biemrillâh (H.622-623 /M. 1225-1226) adı 1 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No:71),
- Abbâsî 36. Halifesi El-Müstansır Billâh (H. 623-640 / M. 1226-1242) adı 24 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 69, 75, 76, 77),

- Abbâsî 37. Halifesi El-Müsta'sım Billâh (H. 640-656 / M. 1242-1258) adı 5 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 52, 78, 79, 98, 99)

Eyyûbîler de sikke kestiren hükümdarlar kendi isimlerinin dışında değişik ünvanları da kullanmışlardır. Bu ünvanların bir kısmı hükümdarın kendine has özellikleri dolayısıyla verilmiştir. Bir bölümü ise hükümdarlık merasimleri sırasında geleneksel olarak eklenen ünvanlardır. (Sağıt,2012: 166 Ayrıca sikkelerin ön yüzlerinde Abbâsî halifelerinin isimleri ile birlikte ünvanları da yazılmıştır. Eyyûbî dönemi sikkelerinde 12 ünvan tespit edilmiştir.

Eyyûbî hükümdarlarının isimlerinin başında yoğun olarak kullanılan ‘‘El-Melik’’ hükümdar anlamına gelmektedir. Bu ünvan 80 sikke de tespit edilmiştir. (Kat No: 4, 6, 8, 13, 14, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 98, 99),

- ‘‘Şah’’, ‘‘hükümdar’’ anlamına gelmektedir. Bu ünvan 4 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 80, 82, 84, 89)

İslami sikkeler içerisinde ‘‘Şah’’ ünvanını ilk kez Büveyhoğulları (M. 320-426 / 932-1035) hükümdarı Adudüddевle tarafından kullanmıştır. Bu ünvan Anadolu Selçuklu hükümdarları tarafından da sikkelere "Es-sultanü'l muazzam şahaşah" ve "Şahaşahü'l muazzam’’, şeklinde işlenmiştir. Eyyûbîlerde ise ilk olarak Abbâsî Halifesi Nasır Lidinillah’ın Eyyûbî Hükümdarı I. El-Melikü'l Adil'e (1207- 1208) gönderdiği bir mektubda kendisine "Şahinşah melikü'l mülûk" diye hitap etmiştir. Ayrıca İlhanlı Hükümdarı Hülagü, Halep Eyyûbî hükümdarı el-Melikü'l en Nasır Selahaddin Yusuf'a (H. 657 / M. 1259) yolladığı bir mektupta " Şahinşah-ı rûy-ı zemin" ünvanını kullanmıştır. (Gündüz, 1993, 249)

- Sultan ünvanı 4 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 93, 94, 95, 100),
- ‘‘Ale'l Melik-i gaye’’, ‘‘amacı yüce olan Melik anlamına’’ gelmektedir. Bu ünvan 4 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 1, 2, 3, 9, 16, 17),

- ‘‘Meh-i devleti’’, ‘‘devleti yaşatan’’ anlamına gelmektedir. Bu ünvan 2 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 5, 7),
- ‘‘Ebi feth’’, ‘‘fethedenlerin babası’’ anlamına gelmektedir. Bu ünvan 2 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 84, 85),
- ‘‘Necm’ d din ve dünya’’, ‘‘dinin ve dünyanın yıldızı’’ anlamına gelmektedir. Bu ünvan 2 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 80, 82),
- ‘‘İmâd dünya ve’ d-din’’, ‘‘dinin ve dünyanın direği’’ anlamına gelmektedir. Bu ünvan 2 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 57, 58),
- ‘‘Ebû Muzaffer’’, ‘‘Galip olanların babası’’ anlamına gelmektedir. Bu ünvan 1 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 11),
- ‘‘Es-Sultan el-Azam’’ Sikkede adı geçen Anadolu Selçuklu hükümdarı II. Gıyaseddin Keyhüsrev’in isminin başında kullanılan ünvan ‘‘kudretli sultan’’ anlamına gelmektedir. Bu ünvan 3 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 75, 76, 77),

Sikkelerde Abbâsî halifelerinin isimleriyle birlikte 2 ünvan kullanılmıştır. Bunlar; El-İmâm ve Emîrû’ l mü’ minîn ünvanlarıdır. Emîrû’ l mü’ minîn ünvanı bazı sikkelerde Eyyûbî hükümdarların isimlerinin başında da kullanılmıştır.

‘‘ El İmam’’ ünvanı 80 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 99),

‘‘Emîrû’l mü’minîn’’, ‘‘müminlerin emiri’’ anlamına gelmektedir. Bu ünvan 52 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 24, 25, 26, 27, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 65, 78, 79, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 99)

İslami sikkeler içerisinde ünvanlar ilk defa Emevîler döneminde kullanılmıştır. Sâsânî ve Bizans sikkelerine benzeyen Emevî sikkeleri üzerine ilk defa Muâviye bîn Ebû Süfyân ‘‘ el-Haccâ’’ delille galip olan anlamına gelen kendi ünvanı yazmıştır. (Tekin, 1993: 180)

Eyyûbî sikkelerinde görülen ünvanlar ise İslami sikkeler içerisinde; Fâtımî, Anadolu Selçuklu, Zengi ve Artuklu dönemleri sikkelerinde karşımıza çıkmaktadır.²

İncelediğimiz sikke örnekleri üzerinde yer alan hükümdar ünvanları; ‘‘Şah’’, ‘‘Ale’l Melik-i gaye’’, ‘‘Meh-i devleti’’, ‘‘Ebi feth’’, ‘‘Necm’d din ve dünya’’, ‘‘Îmâd dünya ve’d-din’’, ‘‘Ebû Muzaffer’’ İslami sikkeleri içerisinde sadece Eyyûbî sikkelerinde rastlanmıştır.

‘‘El-Îmâm’’ ünvanı kullanımının en erken örneği Fâtımî (H.495-524/1101-1130) sikkelerinde karşımıza çıkmaktadır. (Foto.115) Fâtımî halifelerinin isimlerinin başında kullanılan ‘‘El-Îmâm’’ Hz. Muhammed'den sonra onun vekilliği görevini üzerine alan halifelere verilen ünvanıdır.³ Bunun yanı sıra Eyyûbîler gibi dini ve siyasi oterite olarak Abbâsîlere bağlı olan, Artuklu (H. 597-537 / M. 1200-1239) (Foto. 116) ve Anadolu Selçuklu (H.641-642 /1243-1244) (Foto. 117) dönemleri sikkelerinin ön yüzlerinde de dönemin Abbâsî halifelerinin isimlerinin başında kullanılmıştır.⁴

‘‘Emîrû’l mü’minîn’’ ünvanı ise Fâtımî (H. 495-524/M.1101-1130) (Foto. 118), Artuklu (H.516–547/M./1123–1152) (Foto.119) ve Anadolu Selçuklu (H.629/M.1231) (Foto. 120) dönemleri sikkelerinde sıklıkla kullanılmıştır.⁵ Bu

² <http://www.islamic-awareness.org/History/Islam/Coins/> (Erişim Tarihi: 16.12. 2017)

³ <http://www.nedirmedemek.com/imam> (Erişim Tarihi: 08.12.2017)

⁴ http://www.girlandsanat.com/sikke_islami.htm (Erişim Tarihi: 08.12.2017)

⁵ <http://www.muslimheritage.com/article/umayyad-coins-661-750ce> (Erişim Tarihi: 16.12.2017)

devletler, ‘‘Emîrû’l mü’minîn’’ ünvanını Eyyûbî sikkelerinden farklı olarak sadece Abbâsî halifeleri için kullandıkları tespit edilmiştir.⁶

‘‘ El-Melik’ül’’ ünvanı; Artuklu (H. 516-547-M. /1123-/1153) (Foto. 121) ve Zengi (H. 596-M. 1199/1200) (Foto. 122) dönemleri sikkelerinin arka yüzlerinde, sikkeyi darp eden hükümdar isimlerinin önünde karşımıza çıkmaktadır. ⁷

Darp Yeri ve Tarihi

Eyyûbî sikkelerinde darp yeri ve darp tarihi düzenli bir şekilde sikkelerin tamamında yazılmıştır. Ancak bu bilgileri içeren yazılar sikkelerin yoğun olarak deformasyona uğrayan kenar kısımlarında kaldığı için genellikle okunamamaktadır. Buna rağmen incelediğimiz sikke örneklerinde 7 farklı darp yeri tespit edilebilmiştir. Bunlar ‘‘Halep’’, (Kat No: 4, 8, 22, 60, 61, 64, 69, 75, 76, 77), ‘‘Dimeşk’’(Şam) (Kat No: 12, 14, 23, 34, 40, 51, 56, 58, 64), ‘‘Kahire’’ (Kat No: 36, 38, 39), ‘‘Meyyafarikin’’(Silvan) (Kat No: 19, 20, 91, 99), ‘‘Sincar’’ (Kat No: 87, 88), ‘‘İskenderiye’’ (Kat No: 3, 9, 16), ve ‘‘El Ruha’’(Urfa) (Kat No: 21)’dır.

İncelediğimiz örneklerinde 24 sikkenin tarihi bilinmektedir. Bunların bir tanesi H. 573 / M. 1177 (Kat No: 1), bir tanesi H.580 / M. 1184 (Kat No: 4), bir tanesi H. 583 / M. 1187 (Kat No: 5), bir tanesi H. 585 / M. 1189 (Kat No: 8), bir tanesi H. 589 / M. 1193 (Kat No: 9), üç tanesi H. 590 / M. 1194 (Kat No: 16, 19, 20), iki tanesi H. 601 / M. 1204 (Kat No: 60, 61), bir tanesi H. 604 / M. 1207 (Kat No: 21), iki tanesi H. 605 / M. 1209 (Kat No: 80, 81), üç tanesi H. 612 / M. 1215 (Kat No: 84, 85, 86), bir tanesi H. 617 / M. 1218 (Kat No: 87), iki tanesi H. 615 / M. 1219 (Kat No: 88, 89), bir tanesi H. 616 / M. 1220 (Kat No: 36), bir tanesi H. 628 / M. 1231 (Kat No: 37), bir tanesi H. 628 / M. 1231 (Kat No: 38), bir tanesi H. 637 / M. 1239 (Kat No: 75) yıllarına tarihlenmektedir.

⁶ <https://www.coinarchives.com/w/results.php?search=ARTUQ&s=0> (Erişim Tarihi: 17.12.2017)

⁷ <https://www.vcoins.com/en/coins/world/islamic-1806.aspx> (Erişim Tarihi: 18.12.2017)

Dini İbareli Yazılar

Eyyûbî dönemi sikkelerindeki dini içerikli yazılar; Kelime-i Tevhid, Besmele ve Kuran-ı Kerim'den ayetlerdir.

Eyyûbî sikkelerinde en yoğun görülen dini ibare Kelime-i Tevhid'dir. "Lâ ilâhe illa'llah Muhammedü'n Resûlu'llah", "Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed O'nun Resulüdür" anlamına gelmektedir. Kelime-i Tevhid 41 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 4, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 25, 28, 29, 36, 37, 38, 49, 57, 60, 61, 62, 64, 66, 67, 69, 71, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 90, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99).

Kelime-i Tevhid'den sonra en çok görülen dini ibare ise besmeledir. Besmele bazı örneklerde "Bismillâh", "Allah'ın adıyla" bazılarında ise "Bismillâhirrahmânirrahîm", "Rahman ve Rahim Olan Allah'ın Adıyla" şeklinde işlenmiştir. Besmele 11 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 1, 2, 9, 16, 17, 36, 37, 38, 39, 40, 49)

Eyyûbî sikkeleri üzerinde Kuran-ı Kerimden bir ayet de tekrar edilmiştir. Bu ayet, Tevbe süresi 33. ayetidir. "Hüvellezî ersele rasûlehu bi'l Hüdâ ve dîni'l hakkı li yüzhirahu ale'ddîni küllihi ve lev kerihel müşrikun", "Allah'a ortak koşanlar hoşlanmasalar bile dinini, bütün dinlere üstün kılmak için, peygamberini hidayetle ve hak dinle gönderendir" anlamına gelmektedir. Tevbe süresi 33. ayeti 10 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 1, 2, 3, 9, 16, 17, 36, 38, 39, 49)

Sikkeler üzerinde görülen bir diğer kullanım Salavat-ı şeriftir. "Sallâ'llahu aleyhi ve alâ âlihî", "Allah'ın övgüsü O'nun (Peygamberin) ve ailesinin üzerine olsun" anlamına gelmektedir. Salavat-ı şerif 3 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 1, 2, 3)

"Lâ ilâhe illa'llah vahdehu lâ şerike leh" bu dini ibare "Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir. O'nun ortağı yoktur" anlamına gelmektedir. 8 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 1, 2, 3, 40, 58, 59, 79)

‘‘Lâ ilâhe illa’llah vahdehu lâ Şerike leh Muhammedü’n Resûlu’llah’’ bu dini ibare ise ‘‘Allah’tan başka ilah yoktur. O tektir. O’nun ortağı yoktur. Muhammed Allah’ın Resulüdü’’ anlamına gelmektedir. 1 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 52)

Yukarıda belirttiğimiz gibi darp edilen ilk İslami sikkeler Sasani ve Bizans etkisinde kesilmiştir. Emevî hükümdarı Abdümelik bîn Mervân tarafından yapılan sikke reformuyla (H. 78 / M. 697) yeni kesilen sikkeler tam mânasayla İslami tarz oluşturmuştur. İslami tarzdaki yeni sikkelerin üzerine "La ilahe illallah " ibaresi ve Tevbe süresi 33. ayetinin yazılmasının bir gelenek haline geldiği bilinmektedir. (Tekin, 1993: 180)

Eyyûbî sikkelerinde yoğun olarak kullanılan dini ibareler; Emevî, Abbâsî, Fâtımî, Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu, Memlûklu ve İlhanlı dönemi sikkelerinde de karşımıza çıkmaktadır.⁸

‘‘Bismillâh’’; Besmele, Emevî (H. 71-M. 690/691) (Foto.123), Abbâsî (H. 148-M. 765/766) (Foto. 124) ve Fâtımî (H. 506- M. 1112/1113) (Foto. 125) dönemleri sikkelerinin ön ve arka yüzlerinde Eyyûbî sikkelerinde görüldüğü gibi sikke darp tarihlerinin başında kullanılmıştır.

Tevbe süresi 33. ayeti Eyyûbî altın sikkelerinde tam daire konturların çevresinde bordür Şeklinde yer almaktadır. Aynı düzenleme ile Emevî (H.71/M.690) (Foto.126), Abbâsî (H.138 /M. 756) (Foto. 127), Fâtımî (H. 495-524 /1101-1130) (Foto. 128), ve Memlûklu (H. 764-778 / M.1363-1376) (Foto.129) dönemi altın sikkelerinde de karşılaşılmaktadır.

‘‘Lâ İlâhe İllallâh Muhammedün Resûlullâh’’: Eyyûbî sikkelerinde eşkenar dörtgen formların çevresinde yazılan Kelimi-i Tevhid, Fâtımî (H.506-M.1113) sikkelerinde dairesel konturların çevresinde (Foto. 130), Artuklu (H.547-572-M. 1152-1177) (Foto.131) ve Zengi (H.585/M.1190) (Foto. 132) sikkelerinde figürlerin çevresinde bordür Şeklinde, İlhanlı (H. 683-690/M. 1284-1291)sikkelerinde ise

⁸ <https://tr.pinterest.com/pin/818388563506691243/> (Erişim Tarihi: 16.12.2017)

Eyyûbî sikke örnekleri ile benzer formda eşkenar dörtgen düzenlemelerin etrafında yazılmıştır. (Foto.133)

‘‘Muhammedü’n Resûlu’llah’’; Eyyûbî sikkelerinde eşkenar dörtgen düzenlemelerinin çevresinde yazılan ibare, Emevî (H.81 / M. 701) (Foto. 134), Abbâsî (H.138/ M.755) (Foto.134) ve İlhanlı (H.699/ M.1299) sikkelerinde sikkenin ortasında iki satır veya bordür şeklinde yer almaktadır.

6.5.2. Geometrik Düzenlemeler

İnsanlık tarihinin hemen her döneminde görülen geometrik düzenlemelere dini inanç, felsefe ve siyasi düşünceyle bağlantılı kozmolojik ve ikonografik anlamlar yüklenmiştir. İlkel ve büyümlü bir sistemin belirtileri olarak bakılan geometrik şekillerin semboller, totemik ipuçları ve olağandışı dünyayı temsil ettiğı düşünölmüş; dini, mistik ve benzeri türden kolektif arzuları anlatmanın yolu, soyut geometrik biçimler yaratmak olarak görölmüşür. (Baş, 2006:265)

Tasvir etme güdüsü tarih boyunca üçgen, altıgen, spiral ve paraleller biçiminde çizilmiştir. Yakın Doğı ve Anadolu’daki tarih öncesi kültürler geometrik düzenlemelerin kullanılması bakımından zengin bir mirasa sahiptirler. (Mülayim, 1982 :15)

Geometrik düzenlemelerin sistematik ve disiplinli bir şekilde uygulanması binlerce yıl sonra İslam medeniyetinde olmuştur. Karahanlı döneminde Buhara, Özkent, Semerkant gibi şehirlerin anıtsal mimarisinde kullanılan belirli teknik ve motifler büyük ölçüde Karahanlılar aracılığıyla, önce İran merkezli Büyük Selçuklu topraklarına daha sonra da oradan Anadolu’ya geçmiştir. (Sönmez, 2015:9)

Türk ve İslam ölkelerinde mimari ve el sanatlarında çeşitli formları ile geniş bir uygulama alanı bulan geometrik düzenlemeler, Eyyûbi dönemi sikkelerinde de mimari ve el sanatlarına oranla daha basit formlar ile karşımıza çıkmaktadır. Geometrik düzenlemelerin grift kompozisyonlardan çok basit motifler düzeyinde kalmasında, sikke yüzeyinin sınırlı olması en önemli etkendir.

İncelediğimiz Eyyûbî dönemi sikkelerinde geometrik düzenlemelerin büyük çoğunluğu kontur uygulamaları şeklindedir. Kontur, sikke yüzünü sınırlandıran düzenlemelere çerçeve teşkil eden, bunun yanı sıra yüzeyde ana motif olarak da kullanılan uygulamalardır. Bunlar daire, eşkenar dörtgen, yıldız, altıgen ve düğüm konturlarıdır.

6.5.2.1.Daire

Dairesel konturlar sikkelerin tümünde ortak süsleme anlayışının izlenebildiği bir uygulamadır. Sonsuzluk hissi veren daire formlarının sikkeler üzerinde yaygın bir şekilde kullanılmasının temel sebebi sikke biçiminden kaynaklanmaktadır. Bu uygulama genellikle inci dizili, düz hatlı veya bunların birlikte kullanımlarıyla oluşturulan düzenlemelerdir. İşlevsel olarak yazıları ve süslemeleri çevreleyen ve sınırlandıran bir unsur olarak kullanılmıştır. Daire bazen de sikke yüzeylerini hareketlendiren ve estetik görünüm sağlayan yardımcı motif olarak yer almaktadır.

Eyyûbî sikkelerinde düz hatlı daire kontur, tek veya çift kontur halinde yer almaktadır.

Tek kontur düzenlemesi 33 sikkede tespit edilmiştir. (Kat No: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 28, 46, 52, 65, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 96, 100) Çift kontur düzenlemesi ise 9 sikkede karşımıza çıkmaktadır. (Kat No: 9, 16, 17, 36, 37, 38, 39, 49, 52)

İnci dizili daire kontur düzenlemesi 20 sikkede mevcuttur. (Kat No: 5, 6, 7, 11, 18, 25, 26, 30, 33, 34, 35, 45, 65, 66, 74, 93, 94, 95, 96, 97)

42 sikkede ise düz hat ve inci dizisinin birlikte kullanımı tespit edilmiştir. (Kat No: 4, 8, 14, 15, 19, 20, 22, 23, 40, 42, 43, 47, 48, 51, 53, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 69, 70, 75, 76, 77, 78, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 90, 91, 92, 96, 97, 98, 99)

Dairesel konturların farklı bir uygulaması ise sikke yüzeylerini hareketlendiren yardımcı motif olarak kullanımıdır. Genellikle altı kollu yıldız düzenlemelerinin üst ve alt kısmında yer alan üçgen alanlar ile orta kısımdaki yazı satırları arasında yer verilmiştir. (Kat No: 23, 27, 45, 46, 47, 53, 55, 63, 70, 71, 78, 96)

Dairesel konturlar Emevî (H. 85- 96/ M. 705-715) (Foto.136), Abbâsî (H. 328/ M. 940) (Foto. 137), Fâtımî (H. 341- 363/ M. 953- 975) (Foto. 138), Zengi (H. 596 / M. 1199) ve Artuklu (H. 611/M.1215) (Foto. 140) gibi İslam devletlerin sikkeleri üzerinde aynı işlevde ve benzer tarzda bir düzenleme olarak kullanılmıştır.⁹

6.5.2.2.Eşkenar Dörtgen

Eşkenar dörtgen, birbirine eşit olan çizgilerden meydana gelmektedir. Eyyûbî sikkelerinde eşkenar dörtgenler tek veya çift konturlardan oluşmaktadır. Çift konturlu düzenlemelerde, düz hatlı ve inci dizili konturların birlikte kullanımı ile oluşturulmuştur. Sikkelerin genel formu tam daire olmasına rağmen, eşkenar dörtgen sikke üzerindeki yazıları çevrelemesinde yaygın olarak kullanılan basit geometrik düzenlemedir. Bu düzenleme Eyyûbî sikkelerinde farklı hükümdarlar tarafından bastırılan bakır ve gümüş sikkelerde benzer şekilde kullanılmıştır. (Kat No: 11, 12, 13, 14, 15, 18, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 50, 51, 57, 58, 59, 65, 79, 90, 91, 92, 100)

Eşkenar dörtgenin farklı versiyonları El-Melik'z Zâhir Gıyâsêddin ve IV. El-Melikü'l Kâmil Ahmed tarafından darp ettirilen sikkeler üzerindedir.

El-Melik'z Zâhir Gıyâsêddin dönemi sikkeleri üzerinde eşkenar dörtgen farklı uygulamaları kullanılmıştır. Birinci uygulama eşkenar dörtgenin dört yönüne simetrik olarak rumî motifleri yerleştirilerek hat üzerinde bir açıklık oluşturulmuştur. (Kat No: 65) İkinci uygulamada ise eşkenar dörtgen yazıların alt kısmında sikke yüzeylerini hareketlendiren yardımcı bir motif olarak kullanılmıştır. (Kat No: 61)

IV. El-Melikü'l Kâmil Ahmed dönemi sikkesinde ise iç içe geçmiş düz hatlı kare formlu konturlar ile iki bölüme ayrılmıştır. İç bölümdeki kare form içerisinde düz hatlı kontur ile oluşturulmuş daire yer almaktadır. (Kat No: 100)

Eyyûbî sikkelerinde kullanılan basit eşkenar dörtgen formu Artuklu; bakır (H. 580-599/ M.1185-1203) (Foto. 141), Anadolu Selçuklu (H. 634-643 / M. 1237-1246)

⁹ <http://www.ancientresource.com/lots/islamic.html> (Erişim Tarihi: 16.12.2017)

(Foto. 142) ve İlhanlı (H. 682 689/ M. 1284-1291) (Foto. 143); gümüş sikkelerinde aynı işlevde ve benzer tarzda karşımıza çıkmaktadır.¹⁰

IV. El-Melikü'l Kâmil Ahmed döneminde kullanılan eşkenar dörtgen formun benzer örneği Moğol dönemi sikkelerinde görülmektedir.¹¹ Eyyübî sikkesinde görülen iç içe geçmiş iki kare formu Moğol (H. 602-618 / M. 1206-1222) sikkelerinde tek kare kullanılması bakımından farklılık göstermektedir. (Foto. 144)

6.5.2.3.Yıldız

Yıldız, farklı açı ve doğrultularda ki kırık çizgilerin kesişmesiyle oluşmaktadır. Yıldız düzenlemelerinin kökeni konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Türklerde Gök Tanrı inancının yaygınlığı nedeniyle, yıldızların Tanrı ile bağlantılı olabileceği belirtilmiştir. Orta Asya'nın yanı sıra Mısır ve Ön Asya'da yaygın olan bu inanç dolayısı ile gökyüzü ve yıldızların Tanrı, gökyüzü olaylarının ise Tanrının faaliyetleri anlamına geldiğine inanmışlardır. (Ögel, 1987: 84)

İncelediğimiz Eyyübî sikkelerinde yıldız, düz hatlı veya düz hatlı ve inci dizili konturların birlikte kullanımıyla oluşturulmaktadır. Kol sayılarına göre isimlendirilen yıldızlar, Eyyübî sikkelerinde genel anlamda ana motif olarak altı ve sekiz kollu yıldızlar şeklinde yer almaktadır.

Altı Kollu Yıldız (Mühr-ü Süleyman)

İslam sanatında Mühr-ü Süleyman olarak da adlandırılan altı kollu yıldız tabiatüstü kuvvete sahip olma isteği ile kâinatın, gücünü ve kudretini yani yaratıcının işareti anlamında algılanmıştır. (Bayram, 1993: 63-67; Akkaya, 2011: 461)

“Mühr-ü Süleyman” Kral Peygamber Hz. Süleyman'ın imzası niteliğini taşımaktadır. Çeşitli sanat dallarında kullanılan Mühr-ü Süleyman kötü güçlerden korunma amaçlı kullanıldığı ve Kuran-ı Kerim'de adı geçtiği için İslam sanatlarında tercih edildiği belirtilmektedir. Mühr-ü Süleyman'ın simgesel özelliğine yönelik yapılan bazı yorumlar, motifin altı kollu yıldız meydana getirilmesiyle ilgilidir. İç içe

¹⁰ <https://www.ma-shops.com/shops/maCategory.php?catid=692> (Erişim Tarihi: 17.12.2017)

¹¹ <https://coinweek.com/expert-columns/mike-markowitz/coinweek-ancient-coin-series-coinage-mongols/> (Erişim Tarihi : 17.12.2017)

geçmiş iki üçgenden meydana gelen altı kollu yıldızın makrokozmosu simgelediği; aşağıya doğru olan üçgenin dünyanın maddi, yıkıcı yönlerini nitelerken; yukarı doğru olan üçgenin yaşamın olumlu ve iyi yönlerini sembolize ettiği ifade edilmektedir. Altı kollu yıldızın Tanrı-kaos, Ruh-madde gibi karşıt güçleri sembolize ettiğine inanılmaktadır. (Baş, 2013: 411-412)

Altı kollu yıldız 12. yüzyıldan 13. yüzyılın ikinci çeyreğine kadar Eyyûbî sikkelerinde pek çok örneği bulunmaktadır. Altı kollu yıldız düzenlemesinin en çok kullanılan formu düz hatlı ve inci dizili konturlar ile oluşturulmuştur. Bu düzenlemede düşey eksene paralel kırık çizgilerle diyagonal eksendeki kırık çizgiler kesişmektedir. Böylece oluşan altı kollu yıldız kollarının köşelerinden çıkan kırıklı hattın bağlandığı, düz hatlı ve inci dizili dairesel şekilli kontur ile sonsuzluk hissi verilmektedir. (Kat: 4, 8, 22, 23, 60, 61, 62, 63, 64, 69, 70, 75, 76, 77, 78,)

Altı kollu yıldızın diğer bir uygulaması El-Melikü's Sâlih Necmeddin döneminde darp edilen sikke yüzeylerinde görülmektedir. Düz hatlı kontur ‘‘V’’ biçimde kırılarak yıldızın üçgen formlu kollarını meydana getirmektedir. (Kat No: 53, 54, 55)

Altı kollu yıldızın farklı bir versiyonu ise El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyûb dönemi sikkelerinde kullanılmıştır. Düz hatlı kontur ile oluşturulmuş düzenleme iki eşkenar üçgenin iç içe geçmesiyle meydana gelmiştir. (Kat No: 80, 81, 82)

Altı kollu yıldız düzenlemesi I. El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin döneminde kesilen bir sikkede ise yazı satılarının arasında sikke yüzeylerini hareketlediren yardımcı motif olarak kullanılmıştır. (Kat No: 44)

Eyyûbî sikkelerinde düşey eksene paralel kırık çizgilerle diyagonal eksendeki kırık çizgilerin kesişmesiyle oluşan altı kollu yıldız düzenlemesi İslami sikkeler içinde aynı üslup ve özellikleri ile Anadolu Selçuklu (H. 634- 643 M. 1237-1246) (Foto.145) ve Artuklu (H. 634- 658 M. 1239-1260) (Foto. 146) dönemleri gümüş sikkelerinde yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır.¹²

¹² <https://www.definede.com/selcuklu-devleti-sikkeleri-antik-paralari/> (Erişim Tarihi: 16.12. 2017)

El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyûb sikkesi üzerindeki altı kollu yıldız düzenlemesi ise İslami sikkeler içerisinde sadece Artuklu (H. 596- 618 / 1200-1222) (Foto. 147) dönemi sikkelerinde rastlanmıştır. Bu düzenleme Eyyûbî örneğinde olduğu gibi düz hatlı kontur ile oluşturulmuş iki eşkenar üçgenin iç içe geçmesiyle meydana gelmiştir.

Sekiz Kollu Yıldız

Sekiz kollu yıldızın ana ve ara yönleri simgeleyerek evrene hâkim olan Tanrı'yı simgelediği düşünülmektedir. Sekiz sayısı ayrıca İslam kültüründe cennetin sembolüdür. (Kuban, 2002: 399)

Sekiz kollu yıldızın Eyyûbî sikkelerinde ana motif olarak kullanımı sadece El-Melik'z Zâhir Gıyâsêddin dönemi sikkelerinde kullanılmıştır. Sekiz kollu yıldız düz hatlı ve inci dizili konturların birlikte kullanımı ile oluşturulan farklı açı ve doğrultularda ki kırık çizgilerin kesişmesiyle meydana gelmektedir. (Kat No: 66, 67, 68)

Sekiz kollu yıldızın farklı bir versiyonu ise I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin döneminde kesilen bir sikkede uygulanmıştır. Bu uygulamada altı kollu yıldız, yazı satıları arasında sikke yüzeylerini hareketlediren yardımcı motif olarak görülmektedir. (Kat No: 46)

Sekiz kollu yıldız Eyyûbîler dışında İslami sikkeler içerisinde Anadolu Selçuklu, Artuklu ve İlhanlı dönemleri sikkelerinde tespit edilmiştir. Artuklu (H. 615 /M.1219) sikkeleri üzerindeki sekiz kollu yıldız düzenlemesi Eyyûbî örneklerinden farklılık göstermektedir. Düz hatlı kontur ile oluşturulan sekiz kollu yıldız eşkenar dörtgen formun dört kenarına kırık hatlar yerleştirilmesiyle meydana gelmektedir.¹³ (Foto. 148)

Sekiz kollu yıldızın yardımcı motif olarak kullanımı ise Anadolu Selçuklu (H.629 /M. 1232) (Foto. 149) dönemi sikkelerinde tespit edilmiştir. Eyyûbîler de sikkenin orta kısmındaki daire formunun her iki yanına yerleştirilen sekiz kollu yıldız,

¹³ <https://www.ancient.eu/coinage/> (Erişim Tarihi: 15.12.2017)

Anadolu Selçuklu sikkelerinde ise yatay olarak yerleştirilmiş üç adet sekiz kollu yıldız şeklinde uygulanmıştır.¹⁴

6.5.2.4.Dilimli Daire

Eyyûbî sikkelerinde, dilimler esasında bütünü oluşturmada kullanılan bir parça biçimindedir. Sikkelerde belirli sayılarda birbirine bağlanan yarım daireler basit bir çiçek motifi olarak da değerlendirilebilir. Ancak motifi oluşturan dilimlerin geometrik karakter taşıması nedeniyle bu motif geometrik düzenlemeler bölümünde ele alınmıştır. Yarım dairelerin birleştirilmesi ile oluşturulmuş düzenlemede iki alt tip tespit edilmiştir. Bunlar; altı ve sekiz dilimli formlardır.

Altı Dilimli Daire

Eyyûbî sikkelerinde altı dilimli dairenin farklı versiyonları uygulanmıştır. I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin döneminde; gümüş sikke üzerinde yer alan altı dilimli daire düz hatlı ve inci dizili konturların birlikte kullanımıyla oluşturulmuştur. Düzenleme yarım dairelerle oluşturulmuş altı dilimli iki dairenin altlı üstlü geçişler sağlaması ile meydana getirilmiştir. (Kat No: 25, 26, 27). Bu düzenleme El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin dönemi; bakır sikkeleri üzerinde de uygulanmıştır. (Kat No: 72, 73, 74)

El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin döneminde ise düz hatlı kontur ile oluşturulan altı dilimli dairenin iki farklı uygulaması görülmektedir. Birinci uygulamada, düz hatlı kontur ile oluşturulmuş dilimler birbirine düğüm ve örgüler ile bağlanmaktadır. (Kat No: 93, 94, 95) Düz hatlı kontur ile oluşturan ikinci uygulamada ise hilal şeklindeki dilimler kırık hatlar ile bütünleşmiştir. (Kat No: 96, 97, 98, 99)

El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin döneminde kullanılan altı dilimli dairenin ikinci uygulaması Anadolu Selçuklu (H. 664-682/ M. 1266-1284) (Foto. 150) ve İlhanlı (H. 709- 714 / 1310-1315) dönemleri sikkelerinde aynı formu ile karşımıza

¹⁴ <http://www.anadoluselcuklumimarisi.com/selcuklular/anadolu-selcuklu-sikkeleri> (Erişim Tarihi: 16.12. 2017)

çıkılmaktadır. Ancak İlhanlı dönemi sikkelerinde altı dilimli dairenin çift kademeli konturlar ile oluşturulmuştur.¹⁵ (Foto. 151)

Sekiz Dilimli Daire

Sekiz dilimli daire, düz hatlı ve inci dizili konturların birlikte kullanımıyla oluşturulmuştur. I.El-Melikü'l Âdil Seyfeddin, El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin ve El-Melikü'l Efdal Nûreddin Ali döneminde sekiz dilimli daire farklı uygulamaları ile karşımıza çıkmaktadır.

I.El-Melikü'l Âdil Seyfeddin döneminin sekiz dilimli daire örneğinde inci dizileri kalın şekilde verilirken (Kat No: 24) El-Melikü'l Efdal Nûreddin Ali döneminde inci dizileri testere dişine yakın bir düzenleme göstermektedir. (Kat No: 56) El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin döneminin sekiz dilimli daire örneğinde ise dilimler düz daire hatlı kontur şekline yakın bir düzenleme ile karşımıza çıkmaktadır. (Kat No: 71)

Sekiz dilimli daire İslami sikkeler içerisinde İlhanlı (H. 703- 715 / M.1304 1316) dönemi altın sikkelerinde tespit edilmiştir. I.El-Melikü'l Âdil Seyfeddin dönemi sikkesi üzerindeki sekiz dilimli daire ile benzerlik gösteren uygulama kontur düzenlemesi bakımından ayrılmaktadır. İlhanlarda sikkelerinde bu form çift kademeli düz hatlı konturlar ile oluşturulmuştur.¹⁶ (Foto. 152)

6.5.2.5.Altıgen

Altıgen form düz hatlı ve inci dizili konturların birlikte kullanımıyla oluşturulan yarım dairelerden meydana gelmektedir. Altıgenlerde yarım daireler köşelerde düğümler oluşturarak birbirine geçmekte ve altıgeni oluşturmaktadır. Bu düzenleme incelediğimiz sikkelerde nadir kullanılan bir uygulamadır. (Kat No: 32).

6.5.2.6.Üçgen

¹⁵ <https://www.davidmus.dk/en/collections/islamic/dynasties/seljuks-of-rum/coins> (Erişim Tarihi : 18.12.2017)

¹⁶ <https://www.coinarchives.com/w/results.php?search=seljuk&s=0&results=100> (Erişim Tarihi: 20.12.2017)

Üçgen form düz hatlı ve inci dizili konturların birlikte kullanımı ile oluşturulan yarım dairelerin kırık hatlarla birbirine bağlanması ile oluşturulmuştur. (Kat No: 84, 85, 86)

6.5.2.7.Figürlü Düzenlemeler

Çağlar boyunca hemen her kültürde ve farklı malzemelerde görülen figür bir yandan bulunduğu yere estetik bir görünüm kazandırırken diğer yandan içerdiği sembolik manalarla zengin ve gizemli bir dünyayı gözler önüne sermektedirler. İnsan figürleri, doğada yer alan çeşitli hayvanlar, fantastik yaratıklar sanatçının ustalığıyla birleşerek değişik biçimlerde karşımıza çıkmaktadır. (Yıldırım, 2003: 2)

İslam sanatında figür kullanımına çok sıcak bakılmamıştır. Kuran'da tasvir yapımını açık ve kesin olarak yasaklayan bir ifade bulunmasa da bazı hadislerin içerdiği sert ifadeler böyle bir kanının oluşmasına sebep olmuştur. İslam inancına göre yaratma ve biçim verme eylemleri Allah'a mahsustur. Bu nedenle yaratılan varlıkların benzerini tasvir etme, Allah'ı taklit sayılmıştır. Hadislerde Allah'la boy ölçüşmeye kalkışma olarak nitelendirilen tasvir yapımının kötü şekilde cezalandırılacağı belirtilmektedir. (Baş, 2013: 421)

İslam inancıyla ilgili olarak figür tasvirine duyulan çekingenliğe rağmen (İpşiroğlu,1973: 10) İslam sanatında figürlü süsleme örnekleriyle karşılaşmaktadır.

İslam sanatında figürlü tasvirler ilk olarak Emevîler de 8. yüzyılda, özellikle erken Hıristiyan ve Sasani etkisi altında verilmiştir. 9. yüzyılda Abbâsî lerle birlikte Orta Asya Türk etkileri sanatta etkili olmaya başlamıştır. Emevî, Abbâsî, Fâtımî, Eyyübî ve Anadolu Selçuklu dönemleri el sanatları ve mimarisindeki figürlü tasvirlerde çeşitli ayrıntılarla bu stilin ağır bastığı görülmektedir. Bereket, aydınlık, güç gibi çeşitli sembolik anlamları kapsayan bu tasvirler, İslam dünyasının yarattığı belirli ikonografik program ile farklı sanat dallarında yaygın olarak kullanılmaktadır. (Bulut, 2000: 21)

Eyyübî sikkelerinde geometrik düzenlemelerden sonra yoğun olarak kullanılan figür, I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (H.567-589 / M.1171-1193), El-Melikü'l

Evhad Necmeddin (H. 596-607/M.1200-1210), I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218) ve I El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin (H. 607-617 / M.1210-1220) dönemlerinde bakır sikkelerin üzerinde uygulanmıştır. Figürlerin çoğunluğu insan tasvirlerinden oluşmaktadır. Hayvan figürü olarak sadece aslan kullanılmıştır.

İncelediğimiz Eyyübî dönemi sikkeleri üzerindeki figürlerin Sasani, Bizans ve Orta Asya olmak üzere başlıca üç kaynaktan etkilendiği gözlenmektedir.

Bağdaş Kurmuş İnsan Figürü

Tarihsel süreç içinde Orta Asya ve Yakın Doğu kültürlerinde bağdaş geleneğinin çok eski bir geçmişi olduğu bilinmektedir. Budist kültürlerde görülen bağdaş ile kutsallık ilişkisi İslam öncesi Türk kültürlerinde de karşımıza çıkmaktadır. Şamanist, Budist ve Maniheizt Türk topluluklarında, iki yanında birer figürün yer aldığı bağdaş kurarak oturan hükümdar şemasına sıklıkla rastlanmaktadır. Türkler, Orta Asya'da Budizm ve diğer inançlarla çevrelenen kültürlerinde erk ve gücü ifade eden bu kurgu düzenini İslam dünyası ile kaynaşmaları sonucu oluşturdukları yeni kültüre de taşımışlardır. (İndirkaş, 2015: 1668)

Tasvirli Emevî sikkelerinin tedavülden kaldırılmasından asırlar sonra Abbasîler devrinde yeniden üzerinde insan figürleri bulunan sikkeler kestirilmeye başlanmıştır. Abbasî Halifesi Muktedir devrinde kestirilen bir sikkede Orta Asya Türk-Budist sanatında yaygın olarak görülen bağdaş kurmuş, elinde kadeh tutan hükümdar tasviri yer almaktadır. Orta Asya üslubunun Abbasî sikkelerinde görülmeye başlanması Türklerin Abbasî halifeleri üzerindeki etkinliklerine bağlanabilir. (Töre Sivrioğlu, 2014: 8)

Bağdaş kurmuş insan figürü Anadolu'nun Türkmenlerin eline geçmeye başlamasıyla Anadolu ile sürekli etkileşim içerisinde bulunan İslam devletlerinin minyatürlerinde, maden sanatlarında, taş oyma bezemelerinde ve sikkelerinde çok yaygın bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır. (Tekin, 2009: 49) (Foto. 153)

Eyyübî sikkelerinde bağdaş kurmuş insan figürü sikkeyi darp eden hükümdarı temsil etmektedir. İncelediğimiz sikke örneklerinde genel hatlarıyla bağdaş kurmuş

hükümdar tasvirinde iki tip tespit edilmiştir. Birinci tip; tam bağdaş kurarak oturmuş hükümdar tasviri, ikinci tip ise; yarım bağdaş kurarak oturmuş hükümdar tasviridir.

Birinci tipteki bağdaş kurmuş hükümdar tasviri I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (Kat No: 10), I. El-Melikü'l Mansûr Nâsırüddin (Kat No: 18) ve I El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin (Kat No: 87, 88, 89) dönemlerinde üç farklı çeşitlemeyle kullanılmıştır. Bunlar; taht üzerinde tam bağdaş kurmuş hükümdar, tam bağdaş kurmuş elinde küre tutan hükümdar ve tam bağdaş kurmuş elinde hilal tutan hükümdar tasvirleridir.

Taht üzerinde tam bağdaş kurmuş hükümdar tasvirinde hükümdar sol eliyle göğüs hizasında bir küre tutmuş diğer elini ise dizinin üzerine koymuştur. Hükümdar başında sarığı, belinde ise kuşağı görülmektedir. (Kat No: 10).

Taht nesnesi, hükümdarın toplum üzerindeki gücüne işaret eden evrensel semboldür. Gücün tek merkezde toplandığı odak noktasını teşkil etmektedir. Küre nesnesi ise eski inanışlarda dünya ve ayın ifadesi olarak algılanmıştır. Bu düşünceden beslenen bir sembolün güç simgesi taşıması kabul edilebilir durumdur. (Çaycı, 2008: 80)

Eyyûbî sikkelerindeki taht üzerinde bağdaş kurmuş hükümdar tasvirinin en yakın örnekleri Büyük Selçuklu (H. 431-551/ M.1040-1157) ve Artuklu (H. 596- 657/ M. 1200-1259) dönemleri sikkelerinde görmek mümkündür.¹⁷

Büyük Selçuklu sikkesi üzerindeki tam bağdaş kurmuş hükümdar tasviri Eyyûbî örneği ile farklılık göstermektedir. Eyyûbî sikkelerinde hükümdar arkasında betimlenen taht Büyük Selçuklu hükümdarının arkasında uygulanmamıştır. Hükümdar burada zemin üzerine oturmuş şekilde tasvir edilmiştir. Ayrıca Eyyûbî hükümdarın sağ eliyle göğüs hizasında tuttuğu küre Büyük Selçuklu hükümdarında sağ eli ile kadeh tutmuş olarak karşımıza çıkmaktadır. (Foto. 154)

Artuklu sikkeleri üzerindeki tam bağdaş kurmuş hükümdar tasviri ise Eyyûbî tasviri ile aynı üslup ve özelliklerde karşımıza çıkmaktadır. Hükümdar sol eliyle küre

¹⁷ <https://www.coinarchives.com/w/results.php?search=ARTUQ&s=0> (Erişim Tarihi: 17.12.2017)

tutmuş diğer elini dizinin üzerinde koymuş şekilde tasvir edilmiştir. Eyyûbî örneğinden farklı olarak taht kare formunda keskin hatlarla oluşturulmuştur. (Foto. 155)

Bir zemin üzerinde tam bağdaş kurmuş tasvirinde ise hükümdar sol eliyle göğüs hizasında küre tutmuş sağ elini ise dizinin üzerine koymuştur. Hükümdarın başında sarığı, inci dizisinden halesi, belinde ise kuşağı ile görülmektedir. (Kat No: 87, 88, 89) Hale sembolik anlamı itibarıyla hükümdarın kutsiyetini simgelemektedir. (Akkaya, 2011: 507)

Bir zemin üzerinde tam bağdaş kurmuş ikinci hükümdar tasvirinde ise hükümdar iki eliyle göğüs hizasında hilal tutmuş olarak betimlenmiştir. Hükümdar başında sarığı, belinde ise kuşağı ile görülmektedir. (Kat No: 18) Hilal simgesi de küre nesnesinin taşıdığını sembolik anlamları taşımaktadır.¹⁸

Eyyûbî sikkelerindeki elinde hilal tutan hükümdar tasvirini Zengi (H. 575-588/ M. 1180-1193) dönemi sikkelerinde görmek mümkündür. Zengi sikkeleri üzerindeki bu tasvir Eyyûbî örneği ile aynı üslup ve özelliklerde karşımıza çıkmaktadır. Hükümdar tam bağdaş kurmuş iki eliyle göğüs hizasında hilal tutmuş şekilde tasvir edilmiştir. Hükümdarın başında sarığı belinde ise kuşağı ile görülmektedir. (Foto. 156)

Eyyûbî sikkelerinde güç ve iktidar gibi sembolik anlatımları ile karşımıza çıkan bağdaş kurmuş hükümdar tasviri, Budizm, Asya kültür çevreleri, İslam sanatı ve yerel özelliklerle kaynaştırılarak kullanılan bir sentez olarak karşımıza çıkmaktadır.

İkinci tipteki yarım bağdaş kurmuş hükümdar tasvirleri I. El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin (H. 607-617 / M.1210-1220) dönemi sikkelerinde kullanılmıştır. Bu tasvirde hükümdar sağ eliyle göğüs hizasında küre tutmuş diğer elini dizinin üzerine koymuş şekilde tasvir edilmiştir. Hükümdarın başında sarığı bulunmaktadır. Bu düzenleme İslami sikkeleri içerisinde sadece Eyyûbî sikkelerinde rastlanmıştır. (Katalog No: 84, 85, 86)

¹⁸ http://www.girlandsanat.com/sikke_islami.htm (Erişim Tarihi: 22.12.2017)

Portre ve Büst

Grekl, Roma, Bizans ve Sasani sikkelerinde zaferler kazanan ve ünü yüzyıllarca devam eden, cesaret ve bilgelik ile özdeşleşmiş kahraman hükümdarların tasvirlerine yer verilmiştir. Ortaçağ Türkmen devletleri, Anadolu'ya geldiklerinde efsanelerini dinledikleri bu kişilerin tasvirlerini görmüş, güç ve iktidar sembolü saydıkları bu kişilerden esinlenerek yeni yorumlarla kendi sikkelerinde uygulamışlardır. Tasvirlerde genel kompozisyon korunmakla birlikte figürün yüz hatları, elbise ve başlıkları Orta Asya Türk tipine uygun hale getirilmiştir. (Uykur, 2010: 372)

Eyyûbîler de bu etkileşim içinde sikkelerinde hükümdar tasvirlerine yer vermiştir. Hükümdar tasvirleri sikkeler üzerinde iki tip şeklinde görülmektedir. Bunlar portre ve büst olarak düzenlenen hükümdar tasvirleridir.

Birinci tipte; hükümdar göğüs hizasına kadar portre şeklinde tasvir edilmiştir. Bu tasvirde hükümdarın tacı, yüz ve vücut hatları ile kıyafetleri rahatlıkla görülebilmektedir. Figür iri yanaklı, badem gözlü olarak betimlenmiştir. Tasvirde hükümdarın başında üç dilimli bir taç bulunmaktadır. (Kat No: 11)

İkinci tipte; hükümdar boyun hizasının biraz altında büst şeklinde tasvir edilmiştir. Bu tasvirde hükümdarın tacı ve yüz hatları belirgin şekilde görülebilmektedir. Figür iri yanaklı, iri burunlu ve badem gözlü olarak betimlenmiştir. Hükümdarın başında taç, boynunda takısı ve omzunda harmanisi bulunmaktadır. Hükümdar sol eliyle göğsünde harmaniye birleştirmektedir. (Kat No: 19, 20, 80, 81, 82, 83)

Eyyûbî sikkeleri üzerindeki hükümdar büst ve portreleri de bağdaş kurmuş hükümdar figürünün taşıdığı güç ve iktidar gibi sembolik anlamları taşımaktadır.

Her iki tipteki figürde de geçmiş çağlarda yaşamış hükümdar büst ve portreleri örnek alınarak Orta Asya, Sasani, Bizans gibi farklı dönem sikke tipleri arasında bir sentez kurulma yoluna gidilmiştir. Birinci tipteki hükümdarların yüz hatları Orta Asya Türk tiplemesine uygun olarak betimlenirken tacları, Sasani ve Bizans etkisinde tasvir edilmiştir. Aynı şekilde ikinci tipteki hükümdarın yüz hatları Orta Asya Türk tiplemesini yansıtırken kıyafetleri Roma ve Bizans üslubunu anımsatmaktadır.

Hükümdar portre ve büstleri farklı versiyonları ile Sasani (241-272), Bizans (829-842), Anadolu Selçuklu (H. 509- 550/ M. 1116-1156) ve Artuklu (H. 579-596/ M. 1184-1200) dönemleri sikkelerinde karşılaşılmaktadır.¹⁹

Sasani sikkeleri üzerindeki hükümdar portresi Eyyûbî tasvirinde uygulandığı gibi 3/1 profilden göğüs hizasında verilmiştir. Hükümdarın taçı Eyyûbî hükümdarının taçına benzer formda üç dilimli olarak düzenlenmiştir. Eyyûbî tasvirinden farklı figürün yüz hatları keskin bir şekilde sakallı olarak betimlenmiştir. (Foto. 157)

Bizans sikkeleri üzerindeki hükümdar büstlerinde ise hükümdar sağ elinde haç tutmuş şekilde tasvir edilmiştir. Hükümdarın başında taç, boynunda takısı, omzunda ise harmanisi bulunmaktadır. Bu tasviriyle Eyyûbî örneği ile benzerlik göstermektedir. Eyyûbî tasvirinden farklı olarak figürün yüz hatları zayıf ve sakallı olarak betimlenmiştir. (Foto. 158)

Anadolu Selçuklu sikkelerinde hükümdar bel hizasında tasvir edilmiştir. Hükümdarın üzerinde geometrik desenli elbisesi bulunmaktadır. Bu düzenleme ile Eyyûbî tasvirinden ayrılmaktadır. Figürün yüz hatları ise Eyyûbî örneği ile benzerlik göstermektedir. Figür iri yanaklı, iri burunlu badem gözlü olarak betimlenmiştir. (Foto. 159)

Artuklu sikkeleri üzerindeki hükümdar büstü Eyyûbî örnekleri ile aynı üslup özellikleri taşımaktadır. Hükümdarın tacı ve yüz hatları belirgin şekilde görülmektedir. Figür iri yanaklı, iri burunlu ve badem gözlü olarak betimlenmiştir. Hükümdarın başında taç, boynunda takısı ve omzunda harmanisi bulunmaktadır. Hükümdar sol eliyle göğsünde harmaniyi birleştirmektedir. (Foto. 160)

Aslan Figürü

Aslan figürün dünya kültüründe prehistorik dönemde M.Ö 8000'e tarihlenen Göbekli Tepe örneğinden itibaren bütün dönemlerde Asya, Mezopotamya, Mısır, Anadolu, Antik Yunan ve Roma uygarlıklarında çeşitli sanat dallarında sıkça rastlanmaktadır. (Tuncer, 2012: 3) (Foto. 161)

¹⁹ <http://www.wildwinds.com/coins/sb/i.html> (Erişim Tarihi: 18.12. 2017)

Bu süreç içerisinde aslan figürüne çeşitli simgesel anlamlar yüklenmiştir. Bu doğrultuda aslan figürünün cesaret ve kudret olarak tasvir edildiğine rastlanmaktadır. Erken dönemde görülen simgesel anlamlar ve ifade ediliş biçimlerinin Hıristiyanlık, Budizm ve İslamiyet içerisinde çeşitli sanat dallarında devam ettiği görülmektedir. (Tuncer, 2012: 3)

Eyyûbî sikkelerinde tasvir edilen tek hayvan figürü aslandır. Sadece I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin döneminde darp edilen sikkeler üzerinde yer alan aslan tek başına ünük bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Aslan figürü bu örneklerde kaplan ve parsa yaklaşan bir görünüm sunmakta ise kesin bir ayırım yapmak mümkün değildir.

Sikkelerin ön yüzünde, merkeze yerleştirilen aslan figürü arka ayakları üzerine oturmuş, başı 3/1 profilden tasvir edilmiştir. Aslan, yeleli, vücut hatları belirgin ve kuyruğu yukarı doğru sola dönüktür. Bacakları ve adale detayları kalın, yeleleri ve kuyruğu dikelmış biçimde tasvir edilen aslan anatomik yapısı itibariyle güç unsuru vurgulanmıştır. (Kat No: 5, 6, 7)

Aslan figürü Eyyûbîler dışında İslam devletleri içerisinde Danışmentli (H. 536-643 / M. 1142-1246), Anadolu Selçuklu (H. 633- 643/ M. 1236-1246), Memlüklu (H. 658- 675/ M. 1260-1277) ve İlhanlı (H. 704- 735/ M. 1305-1335) ve dönemleri sikkelerinde değişik biçim ve üslup özellikleri ile kullanılmıştır.²⁰

Danışmentli sikkeleri üzerindeki aslan figürü hükümdar tasviri ile birlikte kullanılmıştır. Sağ elinde kılıç bulunan hükümdar sol yöne doğru hücum eden aslanın üstüne binmiştir. Aşınma nedeniyle yüz hatları görülmeyen aslanın kuyruğu yukarı doğru kıvrılarak yükselmiştir. (Foto. 162)

Anadolu Selçuklu sikkeleri üzerindeki aslan figürü, aslanın üstüne yerleştirilen güneş tasviri birlikte kullanılmıştır. Aslan sağ yöne doğru yürür vaziyette tasvir edilmiştir. Aslanın ön sol ayağı ve arka sağ ayağı havada tutularak yürüme eylemi vurgulanmıştır. Natüralist bir şekilde betimlenen aslanın boyun ve göğüs kısmında zırh bulunmaktadır. (Foto. 163)

²⁰ http://www.girlandsanat.com/sikke_islami.htm (Erişim Tarihi: 18.12.2017)

Memlûklu dönemi sikkesi üzerindeki aslan tasvirinde, aslan sol yöne doğru saldırı vaziyette tasvir edilmiştir. Aslanın ön ayakları ve kuyruğu havada tutularak saldırı eylemi vurgulanmıştır. (Foto. 164)

İlhanlı dönemi sikkesi üzerindeki aslan figürü, aslanın üstüne yerleştirilen güneş tasviri birlikte kullanılmıştır. Aslan sol yöne doğru yürür vaziyette tasvir edilmiştir. Vücut anatomisi başarılı bir şekilde vurgulanamayan aslanın göğsü şişkin ayakları kısa olarak betimlenmiştir. (Foto. 165)

6.5.2.8.Bitkisel Düzenlemeler

Bitkisel süslemenin doğuşu, bitki elemanlarının süsleme sanatına birdenbire girdiği ya da natüralist taklit eğilimlerinin bir sonucu olarak kabul edilmiştir. (Kyer, 1985: 63).

Bitkisel motiflerin mimari yüzey ve elemanlarında kullanılmalarının gelişmiş örnekleri ilk olarak Mısır sanatında ortaya çıkmıştır. Helenistik ve Roma sütun başlıkları başta olmak üzere figürlü anlatımlarda ikinci derecede yerini almıştır. (Algan, 2008: 81)

Bitkisel motifler İslam sanatında, erken dönemden itibaren kullanılan motiflerdir. İslam sanatçısı diğer süslemelerde olduğu gibi bitkisel motifler konusunda da doğada gördüğü örneklere karşı ilgisiz kalmıştır. Doğada gördüğü örnekler yerine imaj yüklü kullanımları tercih etmiş ve değişik fantezilere girilerek bu tutumunu vurgulamıştır. Realizm yerine stilizasyon, gül ve karanfil yerine rumi ve palmet gibi motifler tercih edilmiştir. Yaprak ve kıvrık dallar merkezleri önceden belirlenmiş noktalar üzerinde ilerlerken, çiçekler de gelişmiş güzel serpiştirilmeyip, planlanan yerlerinde konumlandırılmışlardır. Özellikle Emevî ve Abbâsî mimarisinde süslemenin en zengin anlatım yollarından biri bitkisel kompozisyonlardır. Akantüs yaprakları, palmetler, asma yaprakları, üzüm salkımları, nar vb. motifler yoğun olarak bu dönemde kullanılmıştır. (Özbek, 2002, 531; Baş, 2006: 420)

İslam sanatlarında geniş bir uygulama alanı bulan bitkisel süslemeler basit örnekleriyle Eyyübî sikkelerinde de kullanılmıştır. Bitkisel süslemeler incelediğimiz sikkelerde ana süsleme unsuru olan geometrik düzenlemeler ve figürlerin boş kalan

kısımlarını hareketlendirmek için kullanılmıştır. Bunlar; palmet, rumi ve basit çiçek motifleridir.

Palmet

Bir orta eksenin iki yanına alt ve üstü kıvrık bitki sapları ile, bunların üst kısımlarındaki boşlukların da iki yandan doldurulmasıyla elde edilen bir çiçek tomurcuğu şeklinde beş ana hattan oluşmaktadır. Motif, şematik olarak palmiyeyi andırdığı ve dolaylı olarak da bir el biçimini hatırlattığı için adına “palmet” denmiştir. (Arseven, 1970: 204)

Palmet motifinin kaynağının Mısır sanatı olduğu düşünülmektedir. Mısır’dan Mezopotamya’ya ve Anadolu’ya geçen palmet, Yunan, Roma ve İslam sanatında da görülmektedir. (Ögel, 1987: 75-77)

Palmet motifi Eyyûbî sikkelerinde genellikle sekiz kollu yıldız kompozisyonlarının üsteki ve alttaki üçgen alanlarda yerleştirilmiştir. Bazı sikkelerde ise rumi ve kıvrık dallar ile birlikte kullanılmıştır. (Kat No: 5, 6, 7, 8, 25, 28, 29, 53, 54, 55, 61, 62, 65, 78)

Rumi

Rumi ince bir dal üzerine karşılıklı şekilde yerleştirilen iki yapraktan oluşmaktadır. (Mevşe, 2010; 116) Rumi’nin görüldüğü en eski kaynak Uygurlara aittir. Fakat bu motifin hazırlayıcısı niteliğindeki diğer motiflere, Asya Hunlarına ait olan buluntu eşyalarda rastlanmaktadır. Uygurlara ait olduğu bilinmekte olan rumi motifinin Türkmen göçleri ile Anadolu’ya taşınmış olabileceği araştırmacılar tarafından benimsenmektedir. (Çetin, 2012: 26)

İslam süsleme sanatlarında yoğun olarak karşılaşılan rumi çoğu kez kuş gagası, yarım palmet, bezelye ya da fasulye yaprağına benzetilerek açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca ruminin fantastik bir yaratık olan ejderin prototipine dayandığıda ileri sürülmektedir. Bu nedenle bitkisel motiflerden ayrı düşünülmesi gerektiği vurgulanan rumi her türden malzeme üzerinde sevilerek kullanılmıştır. (Baş, 2006: 281)

Rumi Eyyûbî sikkelerinde genellikle sekiz kollu yıldız kompozisyonların üsteki ve alttaki üçgen alanlarda palmet motifleri ile birlikte kullanılmıştır. Ayrıca sikkeler üzerindeki çiçekli kûfi yazı karakterinde bazı harfler rumi ile sonlandırılmıştır. (Kat No: 8, 12, 13, 15, 25, 26, 28, 29, 53, 54, 55, 61, 62, 65, 78, 93, 94, 95)

Rumi motifinin İslami sikkeleri içinde tek örneği İlhanlı (H.683-689/ M. 1285-1291) dönemi sikkelerinde rastlanmıştır. Eyyûbî sikkelerindeki gibi palmet motifi ile birlikte kullanılan rumi sikkelerin ortasındaki yazıların altında yer almaktadır.²¹(Foto. 166)

Basit Çiçek Motifleri

Çiçek motifleri İncelediğimiz üç sikkede dairesel kontur ile arka yakları üzerine oturmuş aslan figürü arasında kalan kısımlara asimetrik olarak yerleştirilmiştir. (Kat No: 5, 6, 7) Bu çiçekler aslanın bir çayır üzerinde betimlemek amacıyla yapıldığı izlenimini uyandırmaktadır.

Basit çiçek motifleri Anadolu Selçuklu (H. 634- 643/ M. 1237-1246) aslan figürlü sikkelerinde tespit edilmiştir. Anadolu Selçuklu sikkelerinde basit çiçek motifleri Eyyûbî örnekleri ile aynı form ve düzenlemede karşımıza çıkmaktadır. (Foto. 167)

6.5.2.9.Diğer Düzenlemeler

Düğüm

Birbirine halkalanan kapalı geometrik formdaki geçme motifi temeline dayanan ve birliğin yarattığı gücü, saadet ve mutluluğu ifade eden yaygın bir süsleme unsurudur. (Demirağ, 2007: 66) Bu motife bazı kaynaklarda Saadet düğümü'de denmektedir. (Akkaya, 2011: 494)

Düğüm motifi iki sikkede orta kısımdaki yazıların üst ve alt kısımlarında yer almaktadır. (Kat No: 33, 34)

²¹ <https://catalog.hathitrust.org/Record/002858027> (Erişim Tarihi : 16.12.2017)

Çintemani

Çintemani, üçgen şeklini hatırlatan, ikisi altta biri üstte üç yuvarlak ve iki dalgalı çizgiden meydana gelmektedir. (İnci ve Derman, 1995: 65)

Çinlilerde ve Japonlarda 'Tama' tabir edilen ve Buda'nın timsali sayılan bir semboldür. Bu motifin Türk bezeme sanatındaki anlamı, daha çok Türk topluluklarının yüzyıllar boyu güçlü hayvanlara karşı duyduğu hayranlığa dayanmaktadır. İki yatay çizginin kaplan postu, şimşek, bulut, ejder gibi değişik yorumları olduğu gibi, üç noktasında kurs, pars beneği, ay, top, kutsal inci gibi çeşitli yorumları bulunmaktadır. (Özdemir, 2013: 38)

İncelediğimiz sikkelerde Çintemaninin ilk örneği taht üzerine oturmuş hükümdar figürünün her iki yanına simetrik olarak yerleştirilmiştir. İkinci örneği ise El Melikü'l Kâmil Nâsırüddin döneminde darp edilen altın sikkenin yüzeyindeki yazıların üst kısmında yer almaktadır. (Kat No: 10, 36)

Çintemaninin İslami sikkeler içerisinde örnekleri Anadolu Selçuklu (H. 629 / M. 1232) dönemi sikkelerinde tespit edilmiştir.²² Anadolu Selçuklu'da El Melikü'l Kâmil Nâsırüddin dönemi sikkesi üzerindeki kullanımı ile aynı formda düzenlenen çintemani yazıların üst kısmında yer verilmiştir. (Foto. 168)

---

²² <http://www.anadoluselcuklumimarisi.com/selcuklular/anadolu-selcuklu-sikkeleri> (Erişim Tarihi: 17.12.2017)

7. SONUÇ

Eyyûbî sikkeleri ticari bir araç olmasının yanında hemen her dönemde hükümdarlığın, iktidarın, gücün ve kültürün simgesi olarak kullanılmıştır. İletişim imkanlarının kısıtlı olduğu Ortaçağ ortamında bir bilgi kaynağı, propaganda malzemesi ve hükümdarın halka ulaşmasındaki kitlesel iletişim aracı olarak görülmüştür. Ticaret aracılığı ile bölgeden bölgeye taşınan bu küçük metaller hükümdarlığın gücünün ve itibarının en uzak bölgelere kadar ulaştırmasına olanak sağlamıştır.

Tez kapsamında 100 sikke örneği inceleme kapsamına alınmıştır. Bu örneklerden 15'i I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (H.567-589 / M.1171-1193), 2'si El-Melikü'l Azîz İmâdüddin (H.589-595 / M.1193-1198), 1'i I. El-Melikü'l Mansûr Nâsırüddin (H.595-596 / M.1198-1200), 17'si I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218), 13'ü I. El-Melikü'l Kâmil (H.615-635 / M.1218-1238) , 3'ü II. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H. 635-637 / M.1238-1240), 4'ü El-Melikü's Sâlih Necmeddin Eyyûb (H. 637-647 / M.1240-1249), 1'i El-Melikü'l Efdal Nûreddin Ali (H. 582-592 / M.1186-1196), 2'si El-Melikü's Sâlih İmâdüddin (H. 634-635 / M.1237-1245), 10'u El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin (H. 582-613 / M.1186-1216), 5'i El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin (H. 613-634 / M.1216-1237), 5'i II .El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf (H. 634-658 / M.1237-1260), 4'ü El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyûb (H. 596-607/M.1200-1210, 9'u I .El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin (H. 607-617 / M.1210-1220), 7'si El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin (H. 617- 642 / M.1220-1244), 1'i IV. El-Melikü'l Kâmil Ahmed (856-?/M.1452-?) tarafından darp edilmiştir.

İncelenen sikkeler Halep, Dimeşk, Kahire, Meyyafarikin, Sincar, İskenderiye, El Ruha gibi Eyyubiler'in hakîm olduğu şehirlerde darp ettirilmiştir. Sikkeler altın, gümüş, bakır ve bronzdur. Darp edilen sikkelerin büyük çoğunluğu bakır ve gümüş cinsi madenden oluşmaktadır. Altın madeninden çok az sayıda sikke darp edilmiştir. Bu durum devletin ekonomik gücü ile de paralellik göstermektedir.

Çekiç ile dövme tekniğinde darp edilen Eyyûbî sikkelerinde devlet kontrolü ile önceden belirlenmiş sabit bir ölçü bulunmamaktadır. Sikkeler genel olarak dinar, dirhem ve fels olarak nitelendirilse de bunların ağırlık, çap ve cidar ölçüleri birbirinden farklılık göstermektedir.

Sikkelerin üzerinde yer alan düzenlemeler yazı, geometrik, bitkisel ve figür olarak gruplandırılmıştır. Bunlar içinde yazı her dönemde çoğunluğu teşkil etmiştir. Eyyûbî sikkelerinde kullanılan yazı karakteri kûfi ve sülüstür. Yazının içeriğini; sikkeyi darp ettiren hükümdarın, halifelerin adı ve unvanı, darp tarihi, darp yeri ve dini ibareler oluşturmaktadır.

Kullanım yoğunluğu bakımından yazılara göre ikinci sırada gelen geometrik düzenlemelerin büyük çoğunluğu kontur uygulamaları şeklindedir. Geometrik düzenlemeler sikkelerin tümünde ortak süsleme anlayışının izlenebildiği bir uygulamadır. Bu düzenlemeler sonsuzluk anlayışı ve simetri gibi bazı genel ilkelere uygun şekillenmiştir. Bunlar daire, eşkenar dörtgen, yıldız, altıgen ve düğüm konturlarıdır. Eyyûbî sikkelerindeki geometrik düzenlemeler bu uygulamaları ile siyasi bağlantılar ve coğrafi yakınlığa da paralel olarak, İslami sikkeler içerisinde Abbâsî, Emevî, Fatîmî, Anadolu Selçuklu, Zengi, Artuklu, İlhanlı ve Memlüklu sikkeleri üzerindeki uygulamaları ile benzerlik göstermektedir.

İslam sanatlarında geniş bir uygulama alanı bulan bitkisel süslemeler basit örnekleriyle Eyyûbî sikkelerinde de kullanılmıştır. Bunlar; palmet, rumi ve basit çiçeklerden oluşmaktadır. Bitkisel karakterli bu motifler genelde iki ayrı daldan çıkan yapraklar şeklinde kompoze edilmiştir. Bu düzenlemeler yazıların etrafını hareketlendiren ve estetik görünüm sağlayan yardımcı motifler şeklindedir.

Eyyûbî sikkelerinde kullanılan önemli unsurlardan biride figürdür. Figürler iki tip şeklinde görülmektedir. Bunlar “ıktidarın ve gücün” sembolü durumundaki insan ve aslan figürleridir. İnsan figürlü sikkelerde genellikle hükümdar tasvir edilmiştir. Bunlar I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (H.567-589 / M.1171-1193), I. El-Melikü'l Mansûr Nâsirüddin (H.595-596 / M.1198-1200), I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (H.596-615/ M.1200-1218), I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin (H. 607-617 / M.1210-1220) ve El-Melikü'l Evhad Necmeddin (H. 596-607/M.1200-1210)

dönemlerine ait bakır sikkeler üzerinde yoğun olarak kullanılmıştır. Bu figürler Orta Asya, Roma, Sasani, Bizans gibi farklı dönem ve coğrafyaların sikkeleri üzerindeki figürler ile sentez oluşturularak kullanılmıştır.

Eyyûbî sikkelerinde kullanılan diğer bir figür ise aslandır. Aslan figürü I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'in sikkelerinde tasvir edilen tek hayvan figürüdür. Bacakları ve adale detayları verilen figürlerin yeleleri ve kuyruğu da belirtilerek bazı anatomik özellikleri vurgulanmıştır.

Farklı kültürlerde çeşitli anlamları ile yoğun olarak kullanılan yazı, geometrik, bitkisel ve figürlü düzenlemeler, 12. ve 15. yüzyıllar arasında Orta Çağ'da; Mısır, Suriye, El Cezire, Yemen, Hicaz, Libya, Kuzey Irak, Filistin ve Türkiye'de hüküm süren Eyyûbîlerin sikkelerinde de geleneksel unsurlar ve farklılaşan etki alanları ile kaynaştırılarak kullanılmıştır.

Eyyûbî sikkeleri üzerindeki farklı görünümüne sunan bu düzenlemeler siyasi ve coğrafi yakınlığa bağlı olarak Orta Asya, Sasani, Bizans ve İslam devletlerinin kültür izlerini taşımaktadır. Çünkü Ortaçağ'da Orta Asya, Anadolu ve Suriye farklı siyasi yapılanmaların idaresi altında yönetilse de bu coğrafyalar birbirinden farklı değildir.

Bu nedenle etkileşim alanlarının fazla olduğu her dönemde, yerel unsurlar ve çok yönlü etkenlerin altında gelişim gösteren Eyyûbî sikkeleri İslami sikkeler içerisinde karakteristik özellikleri ile önemli bir yere sahiptir.

8. KAYNAKÇA

AKKAYA N. (2011). Mardin Müzesi'ndeki İslami Dönem Sikkelerinden Örnekler, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.

AKTAŞ M. (2006). Psidia Antiacheia'sı Kent Sikkeleri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

ALIN B. (1996). Eyyubiler Devrinde Suriye, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.

ALGAN N. (2008). Anadolu Selçuklu Dönemi Mimarisi Taş Yüzey Süslemelerinin İncelenmesi ve Seramik Yorumları, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi, İzmir.

ANONİM (1986). " Eyyubiler ", AnaBritanica, C:8, Ana Yayınları, İstanbul.

_____ (1972). " Eyyübiler", Cumhuriyet Ansiklopedisi C:5 Arkin Yayınları, İstanbul.

_____ (1993). " Eyyübiler" Yeni Rehber Ansiklopedisi, C:7, Türkiye Gazetesi Yayınları, İstanbul.

ARAN A. (2006). *Döküm Teknolojisi İmal Usülleri Ders Notları*. İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, İTÜ Makine Fakültesi Ofset Atölyesi.

ARTUK İ., ARTUK C. (2001). İstanbul Arkeoloji Müzesi Teşhirdeki İslami Sikkeler Katalogu I. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

ARTUK İ. (1993). " Fels " Türk Diyanet Vakfı Ansiklopedisi, C:8 Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

ARSEVEN C. E. (1970) Türk Sanatı, Cem Yayınevi, İstanbul.

ATLAN S. (1993). Grek Sikkeleri, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

ARTUK İ., ARTUK Ç. (1971). İstanbul Arkeoloji Müzelerinde Yer Alan İslami Dönem Sikkeleri, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul.

BAL Ö. Ö. (2014). Anadolu Medeniyetler Müzesi'nde Bulunan Pers Krallık Sikkeleri, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilecik.

BAŞ G. (2006). Diyarbakır'daki İslami Dönem Mimarisinde Süsleme I, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tez, Van.

BAŞ G. (2013). Diyarbakır'daki İslami Dönem Mimarisinde Süsleme, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

BAYRAM S. (1993). "Mühr-ü Süleyman ve Türk Kültürü'ndeki Yeri", Sanat Tarihinde İkonografik Araştırmalar Güner İnal'a Armağan, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

BEYYUMİ A. (2015). Kuruluş Döneminde Eyyubiler, Çev : Abdülhadi Timurtaş, Nûbahar Yayınları, İstanbul.

BİBER H. (1996). Van Müzesinde Bulunan Figürlü Artuklu Sikkeleri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van.

BULUT L. (2000). " Anadolu Selçuklu Sanatında Maske Şeklindeki İnsan Başı Tasvirler ve İkonografik Kaynağı Üzerinde Düşünceler, " Sanat Tarihi Dergisi, S:10 İzmir.

CARRADİCE L., PRİCE M. (2001). Çev : Oğuz Tekin, Hamar Yayıncılık, İstanbul

ÇETİN S. (2012). Anadolu Selçuklu Dönemi (Geometrik Yıldız Hayat Ağacı, Nar Ve Rumi) Motiflerinin Heykel Sanatı Bağlamında Yorumlanması, Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.

ÇAĞLAYAN M. (2010). Geleneksel Mardin Kasırların Mimari Özellikleri ve Korunması Üzerine Bir Yöntem Araştırması, Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır.

ÇAM N. (1993). "Türk ve İslam Sanatlarında Altı Kollu Yıldız (Mühr-i Süleyman), Prof.Dr. Yılmaz Önge Armağanı, Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi, Konya.

ÇAKMAKÇI N. (2009). Konya Ethografya Müzesi'nde Bulunan İmparator Traianus ve Hadrianus Dönemine Ait İmparatorluk Sikkeleri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

ÇAY A. M. (2009). Tarih Türkiye Dışı Türk Tarihi Eyyübiler (1171-1348), T.C. Kültür Ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi, Ankara.

ÇAYÇI A. (2008). Selçuklularda Egemenlik Sembolleri, İz Yayınları, İstanbul.

DAMALI A. (2001). 150 Devlet 1500 Sultan İslami Sikkeleri, Nilüfer Vakfı Yayınları, İstanbul.

DEMİR A. (2008). Urfa ve Çevresi Eyyübiler Tarihi, Kent Yayınları, İstanbul.

DEMİR A. S.A. (2007). “Ankara Etnografya Müzesi'ndeki Beş Kur'an-ı Kerim'in Tezhip Süsleme Özellikleri”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

DEVELİ Ö. (2014). Antik Çağ'da Sikke ve Sikke Birimleri, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Yayınlanmamış Lisans Tezi, İzmir.

DÜNDAR M. (2014). Mısır Eyyübilerinde Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Erzurum.

ENGİNERİ M. (2015). Anadolu Selçuklu Dönemi Sikkelerinin Seramik Yüzelelere Yansımaları, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

ERHAN F., GİRİNER S., TEKİN., (2008). Mersin Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Antik Dönem Etütlük Sikkelerinin Temizlik Ve Koruma Çalışmaları İle Tarihendirilmesi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 17, Sayı 2, s.133-162.

ERDOĞAN N. (2015). Doğu Roma Sikkeleri (M.S. 491-1453), eHaber Yayınları, Mardin.

_____ N. (2014). Sürekli Definesi, Mardin Müze Müdürlüğü, Mardin.

GEDİK A. (2013). Hat Sanatları Bakımından Kudüs ve Çevresindeki Eyyûbî Kitâbeleri, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.

GÖKALP Z. D. (2009). Yalvaç Müzesi Bizans Sikkeleri, Kültür Varlıkları ve Müzeler Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

GÜNEL A. (1970). Türk Süryaniler Tarihi, Diyarbakır.

GÜNDÜZ T. (1993). *Şah*. Türk Diyanet Vakfı Ansiklopedisi, C:38, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

GÜRBÜZ O. (2012). Selâhaddîn Eyyûbî(Hayatı ve Şahsiyeti), Rağbet Yayınları, İstanbul.

HOWGEGO C. (2013). Sikkeler Işığında Eskiçağ Tarihi, Homer Kitabevi ve Yayıncılık, İstanbul.

İLHAN A. Ç. (2011). Müze Eğitimi : Etkinlik Kitabı, Yorum Yayıncılık, Ankara.

İNCİ A. B. ÇİÇEK, D. (1995). Türk *Tezyînî San'antlarında Motifler*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul.

İPŞİROĞLU M. Ş. (1973). İslamda Resim Yasağı ve Sonuçları, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.

JERE L. B. (2004). ‘‘Mısır ve Suriye İslami Sikkelerini ‘‘ Okumak’’ (Osmanlı Dönemine Kadar)’’ Altının İktidarı, İktidarın Altınları, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

KARAASLAN H. (2016). ‘‘ Düşmanlarını Bile Kendine Hayran Bırakan Lider Selahaddin Eyyûbî’’, Tarih Dergisi, S:2 s.13.

KARWIESE S. (2004). Antik Numizmatige Giriş, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

KAYA Ö. (2015). Eyyübiler(Yönetimi, Diplomasi, Kültürel Hayat), Küre Yayınları, İstanbul. KEMAL N. (2012). Kudüs Fâtihi Selâhaddîn Eyyûbî, Çamlıca Yayınları, İstanbul.

KUBAN D. (2002). “Anadolu Selçuklu Dönemi Geometrik Süslemelerine Yüklenen Anlamlar”, *Ortaçağ'da Anadolu. Prof. Dr. Aynur Durukan'a Armağan*, s.399 Ankara.

KUŞÇU A. D. (2013). Eyyûbî Devleti Teşkilâtı, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

MORKHOLM, O. (2000). Erken Helenistik Çağ Sikkeleri Büyük İskender'in Tahta Çıkışında Apameia Barışı'na kadar İ.Ö. 336-188, Çev : Oğuz Tekin, Homer Kitapevi ve Yayıncılık, İstanbul.

MORRISSON, C. (2002). Antik Sikkeler Bilimi Nümismatik, Çev : Zeynep Çizmeli Ögün, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

MÜLAYİM S. (1982). Anadolu Türk Mimarisinde Geometrik Süslemeler, Selçuklu Çağı, *Kültür ve Turizm Bakanlığı*, Ankara.

OFLAZ A. (2016). Eyyûbî Sultanı I. Melik Âdil Döneminin Siyasî Tarihî, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

OKÇUR. (2004). Bursa Arkeoloji Müzesi Sikke Tehşir Katalogu, Uludağ Üniversitesi Yayını, Bursa.

OYARÇIN K. (2010). 2008 Yılı Kelenderis Agora Bazilikası Kazısında Bulunan Geç Antik Çağ(M.S.3-M.S.7) Sikkeleri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tez, Konya.

ÖZER S. (2010). Selâhaddin Eyyûbî ve Haçlılar, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde.

ÖZBEK Y. (2002). Osmanlı Beyliği Mimarisinde Taş Süsleme (1300-1453), Kültür Bakanlığı Yayınları 423, Ankara.

ÖZDEMİR, S. (2013). Antalya Camilerinde Süsleme Özellikleri, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

ÖZTUNA Y. (2005).Devletler ve HÂNEDANLAR İslam Devletler, Öncü Basımevi, Ankara.

ÖZKEKECİ İ. (2007). Türk Sanatında Tezhip, Seçil Ofset Yayınları, İstanbul.

ÖGEL S. (1987). Anadolu Selçuklukları'nın Taş Tezyinatı, Türk Tarih Kurumu, s.83

PARLAR G. (1999). Anadolu Selçuklu Sikkelerinde Yazı Dışı Figüratif Ögeler, Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

POLAT M. (2010). Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde Bulunan XII. Ve XV. Yüzyıllara Ait Beylikler Dönemi Sikkeleri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van.

SAĞIT B.(2012). Anadolu Darplı İslâmi Sikkelerde Yazı(1071-1400), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

SAHİLLİOĞLU H. (1993). ‘‘ Sikke’’ Türk Diyanet Vakfı Ansiklopedisi, C:8 Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

_____ (1993). ‘‘ Dirhem ’’ Türk Diyanet Vakfı Ansiklopedisi, C:8 Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

SALLÂBÎ A. M. (2010). Eyyubi Devleti Selahaddin Eyyübi ve Kudüs'ün Yeniden Fethi, Çev: Şerafettin Şenaslan, Ravza Yayınları, İstanbul.

SEAR R. D. (1974). Byzantine Coins and Their Values, London.

SÖNMEZ S. E. (2015). Mimar Sinan'ın Şehzade, Süleymaniye ve Selimiye Camilerindeki Birim Hücrelerinden Ürüyen Geometrik Desenlerin Çözümlemeleri, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

ŞEŞEN R. (2002). ‘‘Eyyûbîler’’, Türkler Ansiklopedisi, C:5 Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.

_____ R. (1995). ‘‘ Eyyûbîler, C:12, Türk Diyanet Vakfı Ansiklopedisi, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

_____ R.(1983) Salâhâddin Devrinde Eyyûbîler Devleti, Edebiyat Fakültesi Basım Evi, İstanbul.

_____ R. (2012). Eyyûbîler, İsam Yayınları, İstanbul.

_____ R. (2012). Eyyûbîler, C: 5, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.

_____ R. (2016). Kudüs Fatihî Selâhaddin Eyyûbî, Yeditepe Yayınları, İstanbul.

SERİN M. (2010). ‘‘Sülüs’’ Türk Diyanet Vakfı Ansiklopedisi, C:38 Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

TAHRABER B. (2005). Antik Klikya Sikkelerinde Asklepios Kültü, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.

TEKİN O. (1992). Antik Numizmatik ve Anadolu, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

_____ (1998). Eski Çağda Para Antik Numizmatığe Giriş, Eskiçağ Bilimler Enstitüsü Yayınları, İstanbul.

_____ (2009). ‘‘Oturan Hükümdar Sembölü’’, Sikkeler Ne Anlatır? Orta Çağda Anadolu Sikkelerinde Simgeler ve Çok Kültürlülük, Yapı Kredi Kültür ve Sanat Yayıncılık, İstanbul.

_____ (2009).‘Güç ve İktidar Sembolü Hükümdar Portreleri’’, Sikkeler Ne Anlatır? Orta Çağda Anadolu Sikkelerinde Simgeler ve Çok Kültürlülük, Yapı Kredi Kültür ve Sanat Yayıncılık, İstanbul.

_____ (1997). Antik Numizmatik ve Anadolu (Arkaik ve Klasik Çağlar, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

_____ (2008). Antik Numizmatik ve Anadolu (Arkaik ve Klasik Çağlar), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

_____ (2011). Oğuz, ‘’ Lydia Krallığı ve Sikkelerin İcadı ‘’, Bülent Arı, Anadolu Paranın Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti Merkezi Bankası Yayınları, Ankara.

TOKSOY C. TOKSOY F. (2016). Selâhaddîn Eyyûbî, Şule Yayınları, İstanbul.

TÖRE S. U. (2016). ‘’Orta çağ İslam Sikkelerinde Hellen, Roma-Bizans Etkisi’’, Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi, Cilt:1 S:2.

TÜFEKÇİOĞLU A. (2002).‘’ Türk Mimarisinde Yazı’’ Yeni Türkiye Dergisi, S: 46s: 616-634

TUNCER A. (2012). Anadolu Türk Dönemi Sanatında Aslan Figürü, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

ULAŞ İ. H. (2010). Selâhaddin-i Eyyûbi ve İslam Birliği Politikası, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde.

UYKUR R. (2010). Artuklu Sikkelerinde Yazı Ve Süsleme Kompozisyonu, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

ÜNAL C. C. (2004). İzmir İli ve İlçeleri (Bergama, Efes, Ödemiş, Tire Müzeleri) Örnekleri ile I. Dönem Bizans Sikkeleri(5. Yüzyıl Sonu-8.Yüzyıl Ortası), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

YUKA A. (2012). Kayseri Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Bizans Sikkeleri, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

YÜKÇÜ S. ATAĞAN G. (2011). " Ortadoğuda'da Zaman Tünelinde Ticaret", Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, S:1s. 88-109

YILDIRIM S. (2003). " Aslan – Boğa Mücadelesi Kompozisyonu" Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, Ankara.

WORRINGER W. (1985). Soyutlama ve Özdeşleyim, Çeviri: İsmail Tunalı, Remzi Kitapevi, İstanbul.

İnternet Kaynakları

- <http://www.romancoins.info/> (Erişim Tarihi : 01.01.2017).
- İNDİRKAŞ, Z. (2015). Türk Oturma Kültüründe "Bağdaş Geleneği" Üzerine İkonografik Belirlemeler. Web: www.ayk.gov.tr/wp-content/.../TARİH-VE-MEDENİYETLER_TARİHİ-4.-CİLT.pdf
- Sikkeler, Devletler, Hükümdarlar: Eskiçağ Anadolu'da Paranın Siyasal, Kültürel ve Ekonomik Rolü, Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, http://www.obarşiv.com/e_voyvoda_0607.html: (Et: 08:11:2016).
- <http://www.mardinmuzesi.gov.tr> (Erişim Tarihi: 05.01.2017).
- <http://www.islamic-awareness.org/History/Islam/Coin/> (Erişim Tarihi: 16.12.2017).
- <http://www.nedirnedemek.com/imam> (Erişim Tarihi: 08.12.2017).
- http://www.girlandsanat.com/sikke_islami.htm (Erişim Tarihi: 08.12.2017).
- <http://www.muslimheritage.com/article/umayyad-coins-661-750ce> (Erişim Tarihi: 16.12.2017).

- <https://www.coinarchives.com/w/results.php?search=ARTUQ&s=0> (Erişim Tarihi: 17.12.2017).
- <https://www.vcoins.com/en/coins/world/islamic-1806.aspx> (Erişim Tarihi: 18.12.2017).
- <https://tr.pinterest.com/pin/818388563506691243/> (Erişim Tarihi: 16.12.2017).
- <http://www.ancientresource.com/lots/islamic.html> (Erişim Tarihi: 16.12.2017).
- <https://www.ma-shops.com/shops/maCategory.php?catid=692> (Erişim Tarihi: 17.12.2017).
- <https://coinweek.com/expert-columns/mike-markowitz/coinweek-ancient-coin-series-coinage-mongols/> (Erişim Tarihi: 17.12.2017).
- <https://www.definede.com/selcuklu-devleti-sikkeleri-antik-paralari/> (Erişim Tarihi: 16.12. 2017).
- <https://www.ancient.eu/coinage/> (Erişim Tarihi: 15.12.2017).
- <http://www.anadoluselcuklumimarisi.com/selcuklular/anadolu-selcuklu-sikkeleri> (Erişim Tarihi: 16.12. 2017).
- <https://www.davidmus.dk/en/collections/islamic/dynasties/seljuks-of-rum/coins> (Erişim Tarihi: 18.12.2017).
- <https://www.coinarchives.com/w/results.php?search=ARTUQ&s=0> (Erişim Tarihi: 17.12.2017).

- http://www.girlandsanat.com/sikke_islami.htm (Erişim Tarihi: 22.12.2017).
- <http://www.wildwinds.com/coins/sb/i.html> (Erişim Tarihi: 18.12. 2017).
- http://www.girlandsanat.com/sikke_islami.htm (Erişim Tarihi: 18.12.2017).
- <https://catalog.hathitrust.org/Record/002858027> (Erişim Tarihi : 16.12.2017).
- <http://www.anadoluselcuklumimarisi.com/selcuklular/anadolu-selcuklu-sikkeleri> (Erişim Tarihi: 17.12.2017).
- <http://www.nkfu.com/eyyubiler-donemi> (Erişim Tarihi : 09.01.2017).
- http://www.britishmuseum.org/explore/themes/money/the_beginnings_of_money.aspx (Erişim Tarihi: 09.01.2017).
- <http://www.romancoins.info/Greece> (Erişim Tarihi: 01.01.2017).
- https://www.vcoins.com/en/stores/ken_dorney/52/product/seleukid_empire_s_eleukos_i_nikator_312__281_bc_silver_tetradrachm_babylon_mint/905930/Default.aspx (Erişim Tarihi: 07.09.2017).
- <http://www.express.co.uk/news/uk/768256/roman-bronze-coin-colosseum-early-depiction-treasure-Sestertius> (Erişim Tarihi: 07.09.2017).
- <http://www.ancientresource.com/lots/ancient-coins/gold-coins.html> (Erişim Tarihi: 07.09.2017).
- <https://www.cointalk.com/threads/the-early-islamic-conquests-new-acquisition-and-discussion.272659/page-2> (Erişim Tarihi: 09.09.2017).

- http://www.ancientresource.com/lots/islamic_arabic/islamicarabic_coins.html (Erişim Tarihi: 09.09.2017).
- <http://www.jewishvirtuallibrary.org/coins-from-the-crusaders> (Erişim Tarihi: 09.09.2017).
- <http://www.monetacoins.com/photopost/showphoto.php?photo=1868&cat=840&title=seljuk-of-rumkaykhusraw-ii> (Erişim Tarihi: 09.09.2017).
- <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017).
- <https://bpakman.wordpress.com/turk-dunyasi/eski-turk-devletleri-turk-yurtlari> (Erişim Tarihi: 16.11.2017).
- http://oodegr.com/tourkika/ieroi_xwroi/ahdamar.htm (Erişim Tarihi: 11.11.2017).
- <http://www.cirbanonline.net/mimarieserler/default.asp?id=101> (Erişim Tarihi: 14.11.2017).
- <http://insanvesanat.com/haber-sultanin-cinileri-kubadabad-sarayi-205.html> (Erişim Tarihi: 24.11.2017).
- <https://turkcetarih.com/selcuklu-yapimi-kadin-basli-kabartmali-kaseler-1/> (Erişim Tarihi: 25.11.2017).
- <https://www.pinterest.se/tcysmn/anatolian-seljuk-state/> (Erişim Tarihi: 27.11.2017).
- <http://arkeofili.com/gobekli-tepe> (Erişim Tarihi: 02.11.2017).

- <https://www.hittitemonuments.com/tellhalaf/index-t.htm> (Erişim Tarihi: 01.11.2017).
- <http://www.diyarbakirkulturturizm.org/Yapit/Details/SURLAR> (Erişim Tarihi: 03.11.2017).
- <http://www.habitat.org.tr/kubadabad-sarayi-cinileri.html> (Erişim Tarihi: 06.11.2017).
- <http://books.openedition.org/ifeagd/1702?lang=es> (Erişim Tarihi: 06.11.2017).
- <http://www.beyaztarih.com/İslam-dunyasinin-dahisi-el-cezeri> (Erişim Tarihi: 04.11.2017).

9. HARİTA LİSESİ

Harita 1: Eyyûbî Devletinin Yayılım Alanları

Harita 2 : Sikke Darp Yerleri

10. ÇİZİM LİSTESİ

- Çiz. 1:** Sikkenin Bilimsel Bölümleri (Stefan Karwiese'den, 2004)
- Çiz.2:** Dökme Tekniği Kalıbı (Ahmet Yuka'dan, 2012)
- Çiz.3:** Sikke Basım Düzenegi (Mehmet Özhanlı'dan, 2011)
- Çiz.4:** Mekanik Darp Tekniği Sikke Basma Makinesi (Cecile Morrison'dan, 2002)
- Çiz.5:** Katalog-1 / Foto.15a
- Çiz.6:** Katalog -1 / Foto.15b
- Çiz.7 :** Katalog -4 / Foto.18a
- Çiz.8:** Katalog -4 / Foto.18b
- Çiz.9:** Katalog -5 / Foto.19a
- Çiz.10:** Katalog -5 / Foto.19b
- Çiz.11:** Katalog -8 / Foto.22a
- Çiz.12:** Katalog -8 / Foto.22b
- Çiz.13:** Katalog - 9 / Foto.23a
- Çiz.14:** Katalog - 9 / Foto.23b
- Çiz.15:** Katalog -10 / Foto.24a
- Çiz.16:** Katalog - 20 / Foto.34a
- Çiz.17:** Katalog -23 / Foto.37a
- Çiz.18:** Katalog -23 / Foto.37b
- Çiz.19:** Katalog -24 / Foto.38a
- Çiz.20:** Katalog -26 / Foto.40b

Çiz.21: Katalog -28 / Foto.42a

Çiz.22: Katalog -28 / Foto.42b

Çiz.23: Katalog -30 / Foto.44a

Çiz.24: Katalog -30 / Foto.44b

Çiz.25: Katalog -32 / Foto.46a

Çiz.26: Katalog-44 / Foto.58a

Çiz.27: Katalog-44 / Foto.58b

Çiz.28: Katalog -46 / Foto.60a

Çiz.29: Katalog-46 / Foto.60b

Çiz.30: Katalog -54 / Foto.68a

Çiz.31: Katalog -54 / Foto.68b

Çiz.32: Katalog -56 / Foto.70a

Çiz.33: Katalog -56 / Foto.70b

Çiz.34: Katalog -61 / Foto.75a

Çiz.35: Katalog -61 / Foto.75b

Çiz.36: Katalog-63 / Foto.77a

Çiz.37: Katalog -63 / Foto.77b

Çiz.38: Katalog -66 / Foto.80a

Çiz.39: Katalog -66 / Foto.80b

Çiz.40: Katalog -71 / Foto.85b

Çiz.41: Katalog -80 / Foto.94a

Çiz.42: Katalog -80 / Foto.94b

Çiz.43: Katalog -84 / Foto.98a

Çiz.44: Katalog -84 / Foto.98b

Çiz.45: Katalog -90 / Foto.104a

Çiz.46: Katalog -90 / Foto.104b

Çiz.47: Katalog -93 / Foto.107a

Çiz.48: Katalog -96 / Foto.110a

Çiz.49: Katalog -96 / Foto.110b

Çiz.50: Katalog -100 / Foto.114a

11. FOTOĞRAF LİSTESİ

Foto.1: Mardin Müzesi Genel Görümü.

Foto.2: Mardin Müzesi Avlu Genel Görünüm.

Foto.3: Mardin Müzesi Üçüncü Kat Sergi Salonu.

Foto.4: M.Ö 14. Yüzyıl'a Tarihlenen Mısır, El-Amarna'da Kazılarda Ele Geçirilmiş Sikke Öncesi Kullanılan Gümüş İngotlar.

Foto.5: M.Ö. 730 Yılına Tarihlenen Türkiye, Zincirli'de Antik Sam'al Kentinde Bulunan Gümüş İngotlar.

Foto.6: Türkiye, Selçuk'da Artemis Tapınağı Kazılarında Bulunan M.Ö. 7. Yüzyıl'a Tarihlenen Lidyalılar Tarafından Darp Ettirilen İlk Sikkeler. (Elektron), M.Ö.600(Altın), M.Ö. 560. (Gümüş).

Foto.7:M.Ö.312-281'a Tarihlene Seleukos İmparatorluğu Tarafından Makedonya'daDarp Ettirilen Helenistlik Dönem Sikkesi (Solda: İskender, Sağda: Zeus) (Gümüş).

Foto.8 : M.S 1. Yüzyıl'a Tarihlenen Romalılar Tarafından İtalya-Roma'da Darp Edilen Roma Sikkesi. (Solda: İmparator Titus, Sağda: Kolezyum Amfi Tiyatro) (Bronz).

Foto.9 : M.S 913-959'lu Yıllara Tarihlenen Bizanslılar Tarafından Türkiye İstanbul'da Darp Edilenbizans Sikkesi. (Solda: VII. Konstantin, Sağda: I. Romanos ve Christopher) (Altın)

Foto. 10 : M.S. 685-705 Yıllarına Tarihlenen Abdülmelik Bin Mervâ Tarafından Darp Ettirilen Emevî Sikkesi. (Gümüş)

Foto.11: M.S.754-775'li Yıllara Tarihlenen Halife Ebû Ca'fer El-Mansûr Tarafından Darp Ettirilen Abbâsi Sikkesi. (Gümüş)

Foto.12: M.S 1131 Yılına Tarihlenen Fatîmi Halifesi Me'mun Abdülmecid Tarafındandarp Ettirilen Fatîmi Sikkesi(Altın)

Foto.13: M.S.1204-1210'lü Yıllara Tarihlenen I. Gıyaseddin Keyhüsrev Tarafından Darp Ettirilen Anadolu Selçuklu Sikkesi. (Gümüş)

Foto.14: M.S. 1152-1176 'Lı Yıllara Tarihlenen Necmeddin Alp Tarafından Darp Ettirilen Artuklu Sikkesi. (Gümüş)

Foto. 15a-15b: I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'e Ait Sikkenin Ön ve Ark Yüzü

Foto. 16a-16b: I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 17a-17b: I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 18a-18b: I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 19a-19b: I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 20a-20b: I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 21a-21b: I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 22a-22b: I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 23a-23b: I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 24a-24b: I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 25a-25b: I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 26a-26b: I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 27a-27b: I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 28a-28b: I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 29a-29b:I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 30a-30b: El-Melikü'l Azîz İmâdüddin' e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 31a-31b: El-Melikü'l Azîz İmâdüddin' e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 32a-32b: I. El-Melikü'l Mansûr Nâsırüddin' e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 33a-33b: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 34a-34b: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 35a-35b: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 36a-36b: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 37a-37b: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 38a-38b: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 39a-39b: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 40a-40b: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 41a-41b: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 42a-42b: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 43a-43b: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 44a-44b: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 45a-45b: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 46a-46 : I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 47a-47b: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 48a-48b: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 49a-49b: I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 50a-50b: I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin' e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 51a-51b: I. El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin' e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 52a-52b: I. El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin' e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 53a-53b: I. El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin' e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 54a-54b: I. El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin' e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 55a-55b: I. El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin' e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 56a-56b: I. El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin' e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 57a-57b: I. El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin' e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 58a-58b: I. El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin' e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 59a-59a: I. El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin' e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 60a-60b: I. El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin' e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 61a-61b: I. El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin' e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 62a-62b: I. El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin' e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 63a-63b : II. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 64a-64b: II. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 65a-65b: II. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 66a-66b: El-Melikü's Sâlih Necmeddin Eyyûb'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 67a-67b: El-Melikü's Sâlih Necmeddin Eyyûb'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 68a-68b: El-Melikü's Sâlih Necmeddin Eyyûb'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 69a-69b: El-Melikü's Sâlih Necmeddin Eyyûb'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 70a-70b: El-Melikü'l Efdal Nûreddin Ali'ye Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 71a-71b: El-Melikü's Sâlih İmâdüddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 72a-72b: El-Melikü's Sâlih İmâdüddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 73a-73b: El-Melikü's Sâlih İmâdüddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 74a-74b: El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin'e Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 75a-75b: El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin'e Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 76a-76b: El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin'e Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 77a-77b: El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin'e Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 78a-78b: El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin'e Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 79a-79b: El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin'e Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 80a-80b: El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin'e Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 81a-81b: El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin'e Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 82a-82b: El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin'e Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 83a-83b: El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin'e Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 84a-84b: El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin'e Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 85a-85b: El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin'e Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 86a-86b: El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin'e Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 87a-87b: El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin'e Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 88a-88b: El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin'e Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 89a-89b: II .El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf'a Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 90a-90b:II .El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf'a Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 91a-91b: II .El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf'a Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 92a-92b: II .El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf'a Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 93a-93b: II .El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf'a Ait Sikkesinin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 94a-94b: El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyûb' Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 95a-95b: El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyûb' Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 96a-96b: El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyûb' Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 97a-97b: El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyûb' Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 98a-98b: I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 99a-99b: I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 100a-100b: I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 101a-101b: I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 102a-102 : I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 103a-103b: I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 104a-104b: I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 105a-105b: I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 106a-106b: I.El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 107a-107b: El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 108a-108b: El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 109a-109b: El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 110a-110b: El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 111a-111b: El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 112a-112b: El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 113a-113b: El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin'e Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 114a-114b: IV. El-Melikü'l Kâmil Ahmed' Ait Sikkenin Ön ve Arka Yüzü

Foto. 115: Fâtımî (H.495-524/1101-1130) Sikkesi Üzerinde Orta Bölümde''el İmâm'' Ünvanı Kullanımı.

Foto. 116: Artuklu (H. 597-537 / M. 1200-1239) Sikkesi Üzerindeki Yazının Birinci Satırında ''El-İmâm'' Ünvanı Kullanımı.

Foto. 117: Anadolu Selçuklu (H. 641-642-M. 1243-1244) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ''El-İmâm'' Ünvanı Kullanımı.

Foto.118: Fâtımî (H. 495-524/M.1101-1130) Sikkesi Üzerinde İkinci Bölümde ''Emîrû'l Mü'minîn'' Ünvanı Kullanımı.

Foto. 119: Artuklu (H. 516-547-M. 1123-1152) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ''Emîrû'l Mü'minîn'' Ünvanı Kullanımı.

Foto. 120 : Anadolu Selçuklu (H.629 / M.1232) Sikkesi Üzerinde İkinci Satırda ''Emîrû'l Mü'minîn'' Ünvanı Kullanımı.

Foto. 121: Artuklu (H. 516-547-M. 1123-1153) Sikkesi Üzerindeki Yazının Birinci Satırında '' El-Melik'ül'' Ünvanı Kullanımı.

Foto. 122: Zengi (H. 596-M. 1199/1200) Sikkesi Üzerindeki Yazının Birinci Satırında '' El-Melik'ül'' Ünvanı Kullanımı.

Foto. 123: Emevî (H. 71-M. 690/691) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘‘Besmele’’ Kullanımı.

Foto. 124: Abbâsî (H. 148-M. 765/766) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘‘Besmele’’ Kullanımı.

Foto. 125: Fatîmi (H. 506- M. 1112/1113) Sikkesi Üzerinde İki Bölümde ‘‘Besmele’’ Kullanımı.

Foto. 126 : Emevî (H. 71-M. 690) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘‘Tevbe Süresi 33. Ayetinin’’ Kullanımı.

Foto. 127 : Abbâsî (H.138 /M. 756) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘‘Tevbe Süresi 33. Ayetinin’’ Kullanımı.

Foto. 128: Fâtımî Sikkesi (H. 495-524 /1101-1130) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘‘Tevbe Süresi 33. Ayetinin’’ Kullanımı.

Foto. 129: Memlûklü (H. 764-778 / M.1363-1376) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘‘Tevbe Süresi 33. Ayetinin’’ Kullanımı.

Foto. 130: Fatîmi (H. 506- M. 1113) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘‘Kelime-İ Tevhid’’ Kullanımı.

Foto. 131: Artuklu (H.547–572-M. 1152-1177) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘‘Kelime-İ Tevhid’’ Kullanımı.

Foto.132: Zengi (H. 585 /M.1190) Sikkesi Üzerinde Birinci Ve İkinci Satırda ‘‘Kelime-İ Tevhid’’ Kullanımı.

Foto. 133: İlhanlı (H. 683–690/M. 1284-1291) Sikkesi Üzerinde Üç Satır Halinde ‘‘Kelime-İ Tevhid’’ Kullanımı.

Foto.134: Abbâsî (H.138-M. 755/756) Sikkesi Üzerinde Üç Satır Halinde ‘‘Muhammedü’n Resûlu’llah’’ İbaresinin Kullanımı.

Foto.135: İlhanlı (H. 699/M.1300) Sikkesi Üzerinde İki Satır Halinde ‘‘Muhammedü’n Resûlu’llah’’ İbaresini Kullanımı.

Foto.136: Emevî (H. 99-M. 717/718) Sikkesi Üzerinde Dairesel Konturların Kullanımı.

Foto.137: Abbâsî (H. 328- M.940) Sikkesi Üzerinde Dairesel Konturların Kullanımı.

Foto. 138: Fâtımî (H. 341- 363/ M. 953- 975) Sikkesi Üzerinde Dairesel Konturların Kullanımı.

Foto. 139 : Zengi (H. 596-M. 1200) Sikkesi Üzerinde Dairesel Konturların Kullanımı.

Foto. 140: Artuklu (H. 611/M. 1215) Sikkesi Üzerinde İnci Dizili Dairesel Konturların Kullanımı.

Foto. 141 : Artuklu (H. 580-599 / M. 1185-1203) Sikkesi Üzerinde Eşkenar Dörtgen Düzenlemesinin Kullanımı.

Foto. 142: Anadolu Selçuklu (H. 634-643 / M. 1237-1246) Sikkesi Üzerinde Eşkenar Dörtgen Düzenlemesinin Kullanımı.

Foto. 143: İlhanlı (H. 682 689/ M. 1284-12913) Sikkesi Üzerinde Eşkenar Dörtgen Düzenlemesinin Kullanımı.

Foto. 144 : Moğol (H. 602-618 / M. 1206-1222) Sikkesi Üzerinde Eşkenar Dörtgen Düzenlemesinin Kullanımı.

Foto .145: Anadolu Selçuklu (H. 634- 643 M. 1237-1246) Sikkesi Üzerinde Altı Kollu Yıldız Kullanımı.

Foto. 146: Artuklu (H. 634- 658 M. 1239-1260) Sikkesi Üzerinde Altı Kollu Yıldız Kullanımı.

Foto. 147: Artuklu (H. 596- 618 / 1200-1222) Sikkesi Üzerinde Altı Kollu Yıldız Kullanımı.

Foto. 148: Artuklu (H. 615 /M. 1219) Sikkesi Üzerinde Sekiz Kollu Yıldız Kullanımı.

Foto. 149 : Anadolu Selçuklu (H.629 /M. 1232) Sikkesi Üzerinde Sekiz Kollu Yıldızın Yardımcı Kullanım

Foto.150 : Anadolu Selçuklu (H. 664-682/ M. 1266-1284) Sikkesi Üzerinde Altı Dilimli Düzenlemenin Kullanımı.

Foto.151: İlhanlı (H. 709- 714 / 1310-1315) Sikkesi Üzerinde Altı Dilimli Düzenlemenin Kullanımı.

Foto. 152: İlhanlı (H. 703- 715 /M.1304 1316) Sikkesi Üzerinde Sekiz Dilimli Düzenlemenin Kullanımı.

Foto. 153: A) Orta Asya Göktürk Anıtları B) Van Akdamar Kilisesi Taş Kabartma (7. Yüzyıl) C) Konya İnce Minareli Mederese Taş Kabartma (1279) D) Konya Kubadabad Sarayı Çinisi (1220) E) Anadolu Selçuklu Dönemi Kase F) Selçuklu Dönemi Tabak

Foto. 154: Büyük Selçuklu (H. 431-551/ M.1040-1157) Sikkesi Üzerinde Tam Bağdaş Kurmuş Hükümdar Figürünün Kullanımı.

Foto. 155: Artuklu (H. 596- 657/ M. 1200-1259) Sikkesi Üzerinde Tam Bağdaş Kurmuş Hükümdar Figürünün Kullanımı.

Foto. 156: Zengi (H. 575-588/ M. 1180-1193) Sikkesi Üzerinde Tam Bağdaş Kurmuş Hükümdar Figürünün Kullanımı.

Foto. 157 : Sasani (241-272) Sikkesi Üzerinde Hükümdar Portresinin Kullanımı.

Foto. 158 : Bizans (829-842) Sikkesi Üzerinde Hükümdar Büstünün Kullanımı.

Foto. 159: Anadolu Selçuklu (H. 509- 550/ M. 1116-1156) Sikkesi Üzerinde Hükümdar Büstünün Kullanımı.

Foto. 160: Artuklu (H. 579-596/ M. 1184-1200) Sikkesi Üzerinde Hükümdar Büstünün Kullanımı.

Foto. 161: A) Göbekli Tepe Taş Kabartma B) Halep Müzesi Taş Kabartma (12.Yüzyıl) C) Diyarbakır Surları Taş Kabartmad) Kubadabad Sarayı Çini E) Zengi Dönemi Seramik Babak F) El Cezirenin Otomata Kitabından Bir Minyatür

Foto. 162: Danişmentli (H. 536- 643 / M. 1142-1246) Sikkesi Üzerinde Aslan Figürünün Kullanımı.

Foto. 163: Anadolu Selçuklu (H. 633- 643/ M. 1236-1246) Sikkesi Üzerinde Aslan Figürünün Kullanımı.

Foto. 164: Memlüklu (H. 658- 675/ M. 1260-1277) Sikkesi Üzerinde Aslan Figürünün Kullanımı.

Foto.165: İlhanlı (H. 704- 735/ M. 1305-1335) Sikkesi Üzerinde Aslan Figürünün Kullanımı.

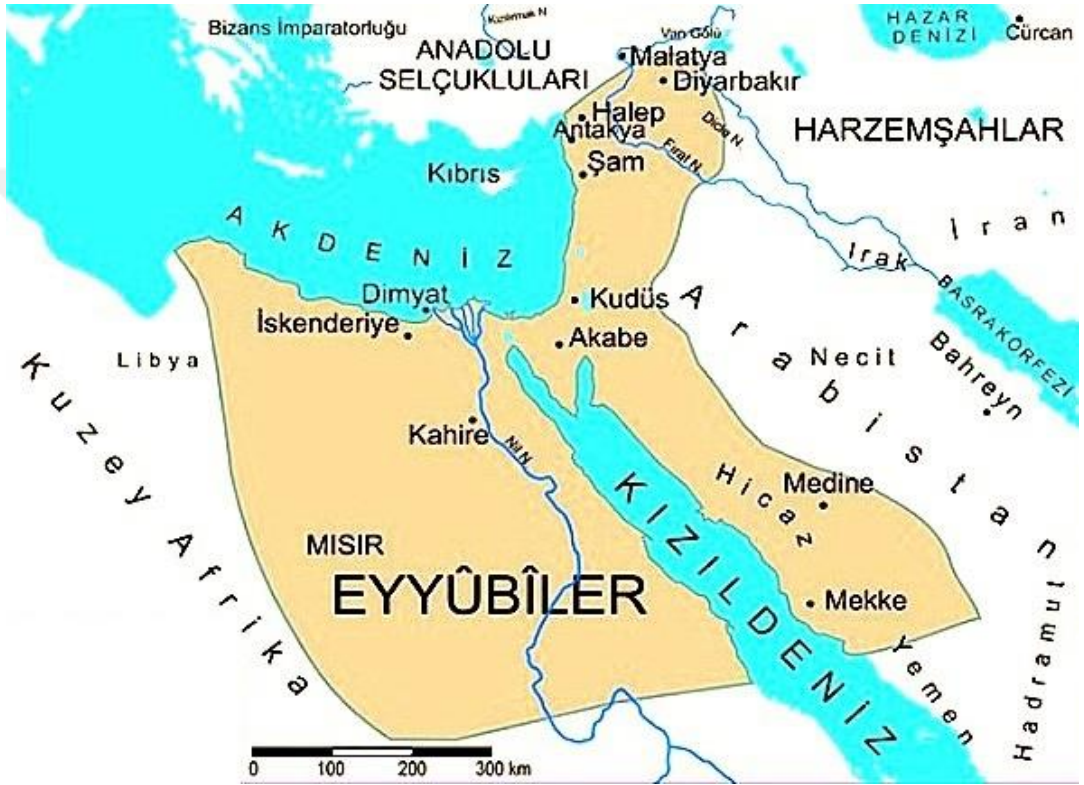
Foto. 166: İlhanlı (H.683-689/ M. 1285-1291) Sikkesi Üzerinde Rumi Motifinin Kullanımı.

Foto. 167: Anadolu Selçuklu (H. 634- 643/ M. 1237-1246) Sikkesi Üzerinde Basit Çiçek Motiflerinin Kullanımı.

Foto. 168: Anadolu Selçuklu (H.629 /M. 1232) Sikkesi Üzerinde Çintemaninin Kullanımı.

12. EKLER

EK. 1. HARİTALAR

Harita 1: Eyyûbî Devletinin Yayılım Alanları²³

²³ <http://www.nkfu.com/eyyubiler-donemi> (Erişim Tarihi : 09.01.2017)

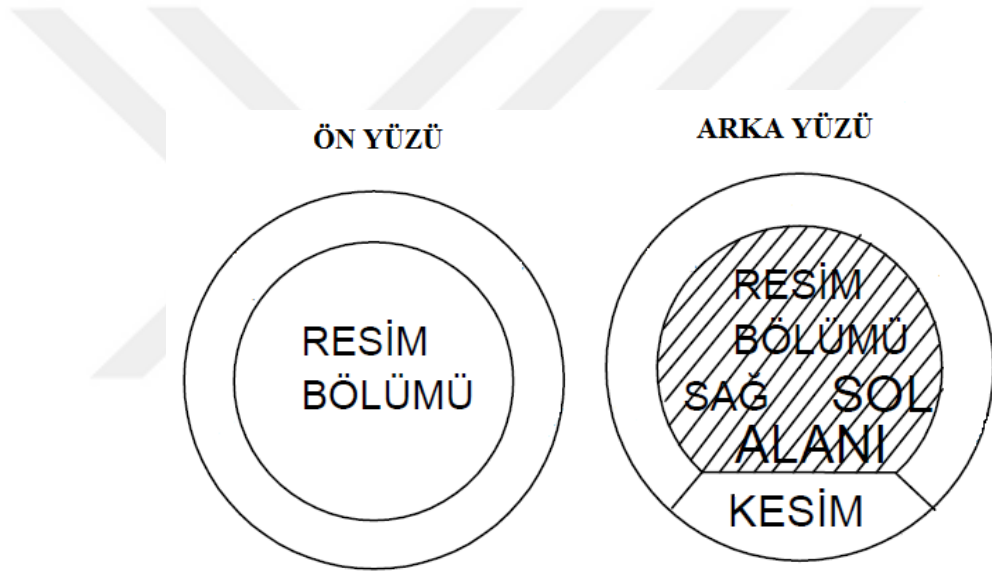
DARP YERLERİ

DARP EDİLEN SİKKE SAYISI

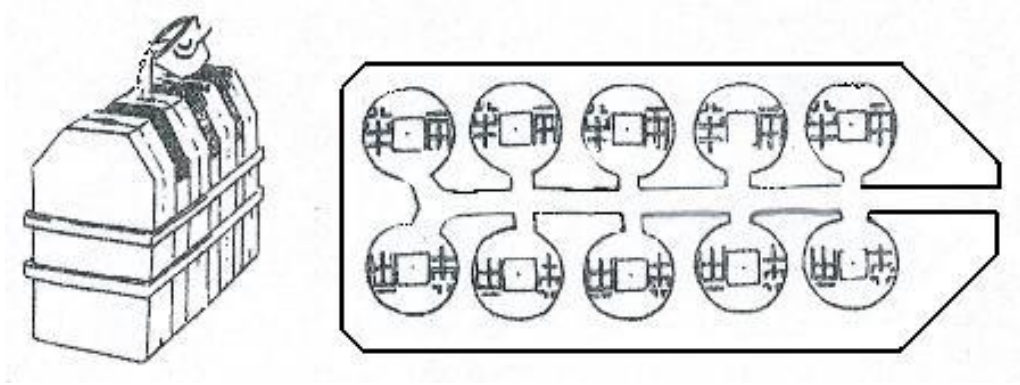
Halep / Suriye	10
Dimeşk (Şam) / Suriye	9
Meyyafarikin (Silvan) Türkiye	4
Kahire / Mısır	3
İskenderiye / Mısır	3
El Ruha (Urfa) / Türkiye	3
Sincar / Irak	2
Bilinmiyor	66

Harita 2 : Sikke Darp Yerleri

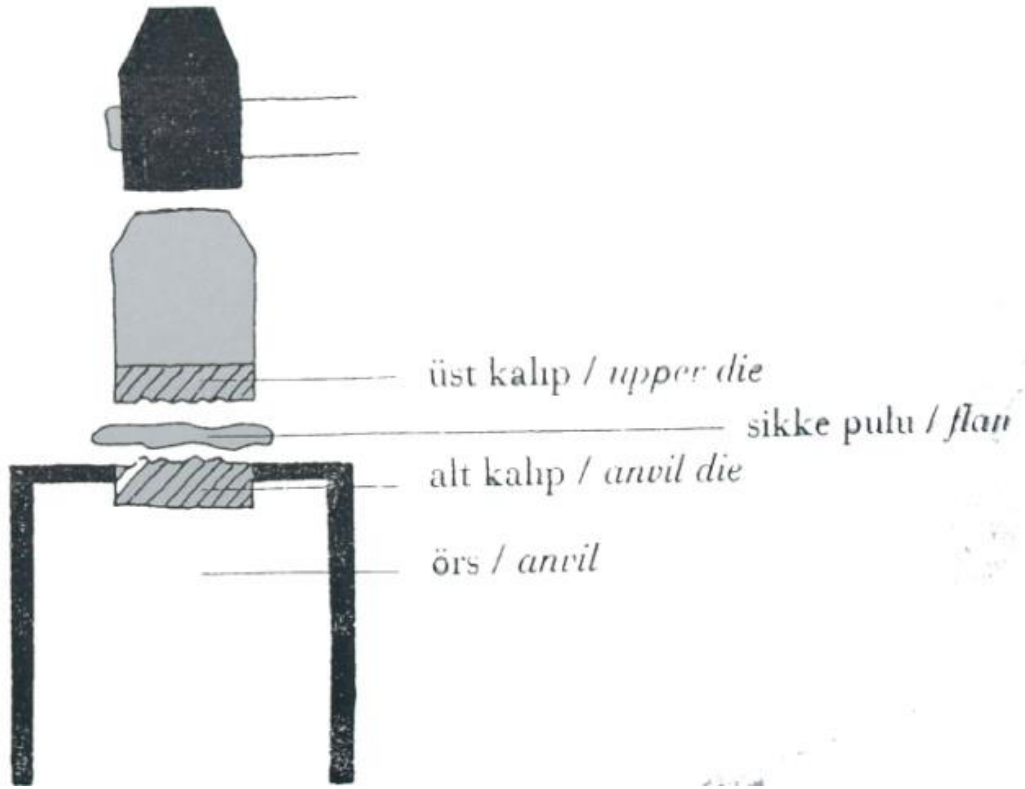
EK. 2. ÇİZİMLER

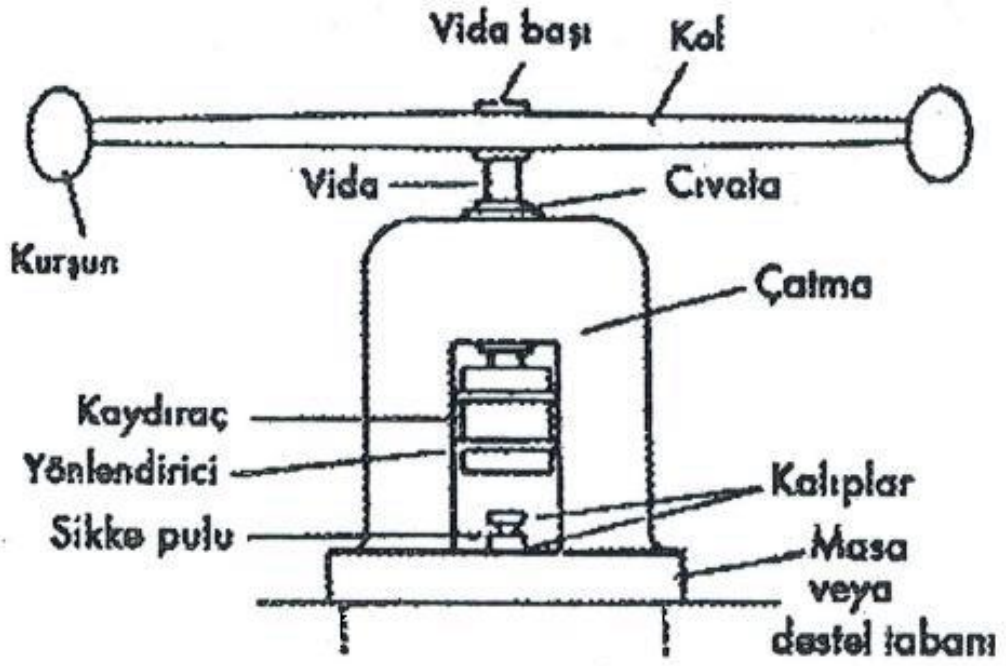
Çiz. 1: Sikkenin Bilimsel Bölümleri (Stefan Karwiese'den, 2004)

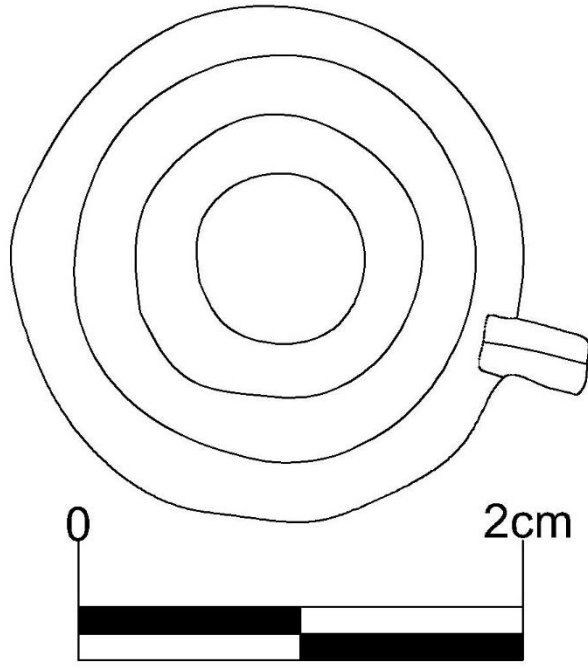
Çiz.2: Dökme Tekniği Kalıbı (Ahmet Yuka'dan, 2012)

Çiz.3: Sikke Basım Düzenegi (Mehmet Özhanlı'dan, 2011)

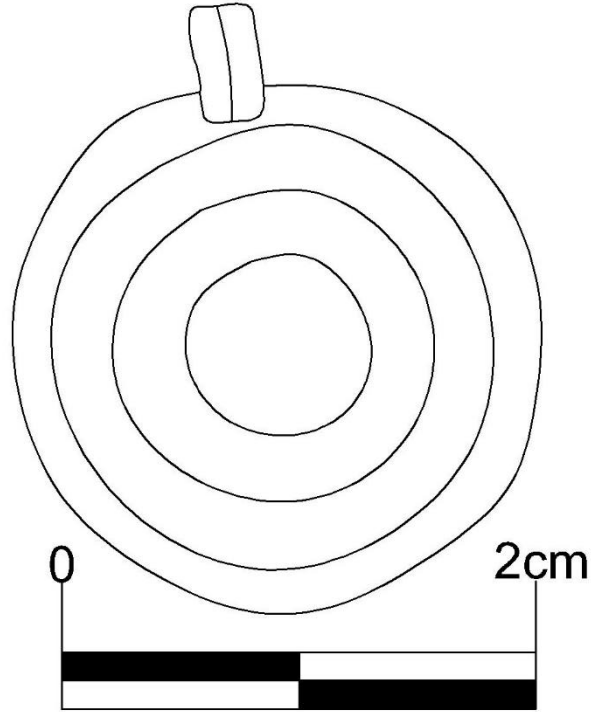

Çiz.4: Mekanik Darp Tekniği Sikke Basma Makinesi (Cecile Morrison'dan, 2002)

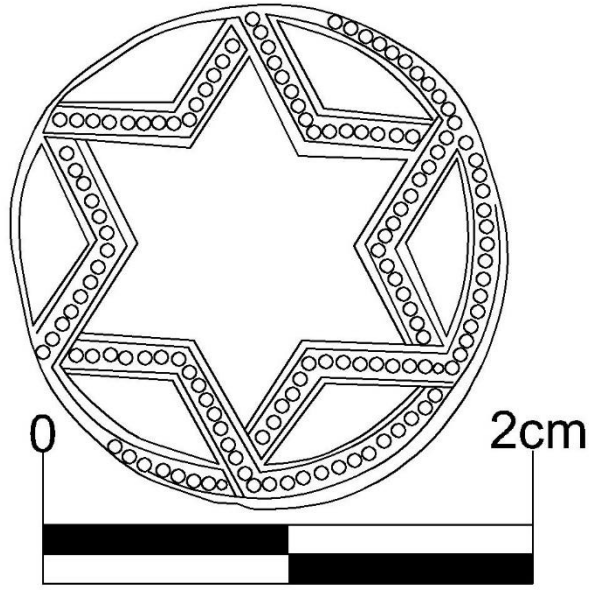
E.GÜNAY-M.YILDIZ
15.12.2017

Çiz.5: Katalog -1 / Foto.15a

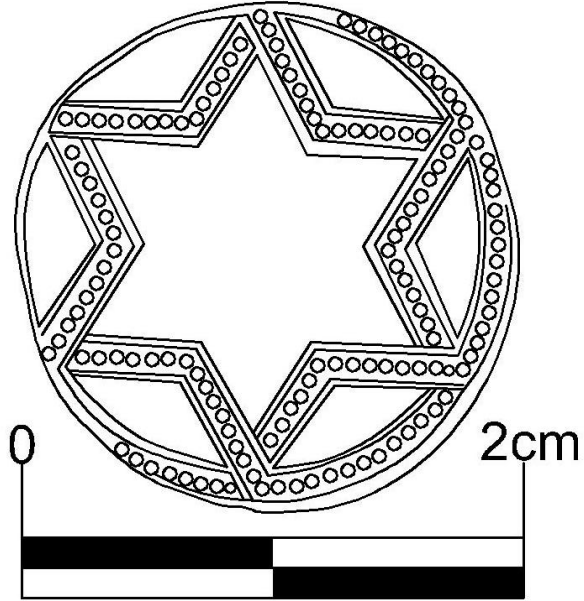
E.GÜNAY-M.YILDIZ
15.12.2017

Çiz.6: Katalog-1 / Foto.15b

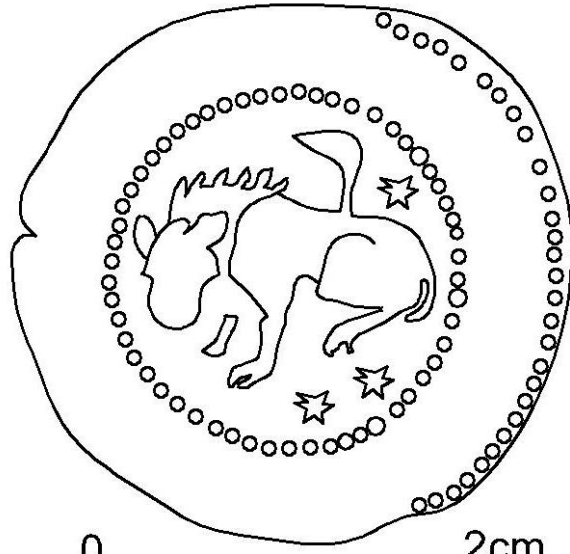
E.GÜNAY-M.YILDIZ
15.12.2017

Çiz.7 : Katalog -4 / Foto.18a

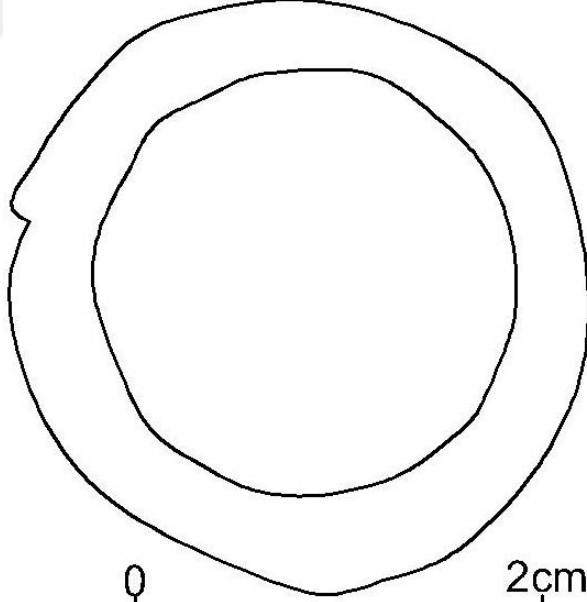
E.GÜNAY-M.YILDIZ
15.12.2017

Çiz.8: Katalog -4 / Foto.18b

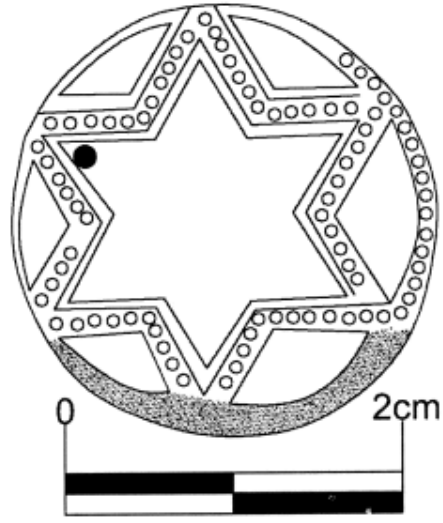
E.GÜNAY-M.YILDIZ
07.11.2017

Çiz.9: Katalog -5 / Foto.19a

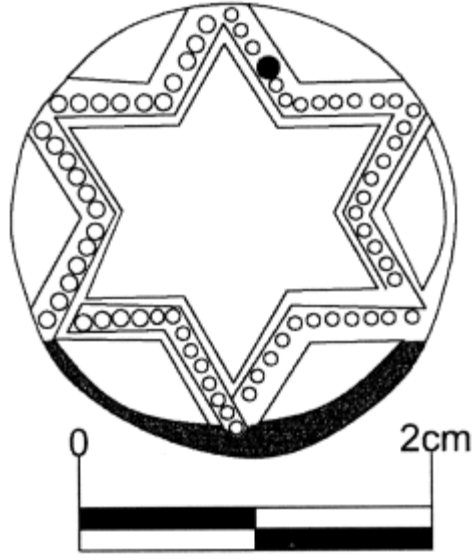
E.GÜNAY-M.YILDIZ
07.11.2017

Çiz.10: Katalog -5 / Foto.19b

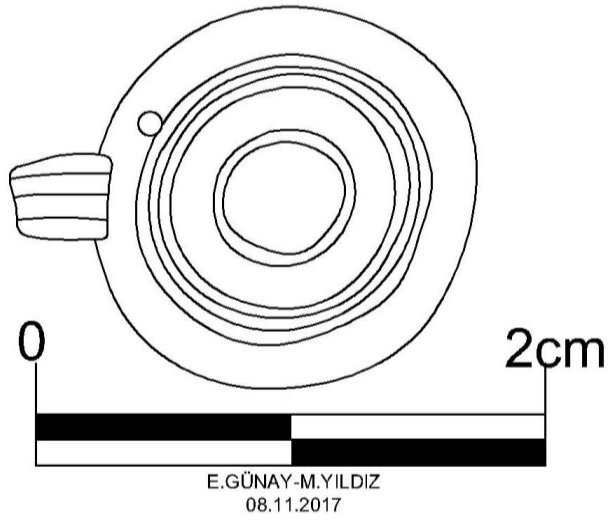
E.GÜNAY-M.YILDIZ
09.11.2017

Çiz.11: Katalog -8 / Foto.22a

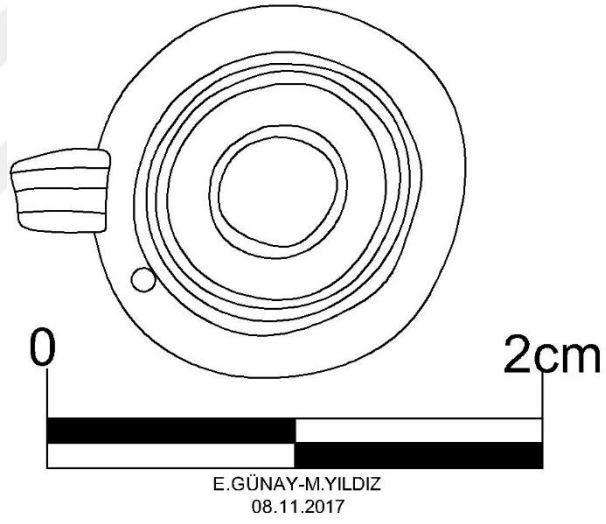

E.GÜNAY-M.YILDIZ
09.11.2017

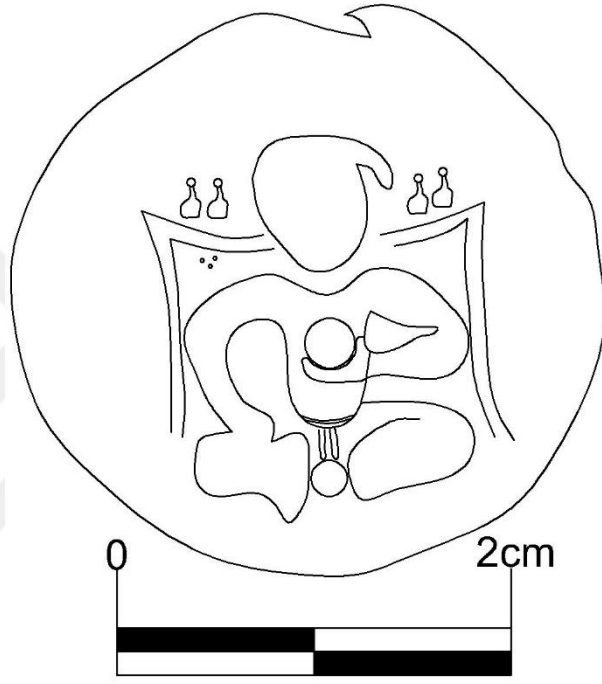
Çiz.12: Katalog -8 / Foto.22b

Çiz.13: Katalog - 9 / Foto.23a

Çiz.14: Katalog - 9 / Foto.23b

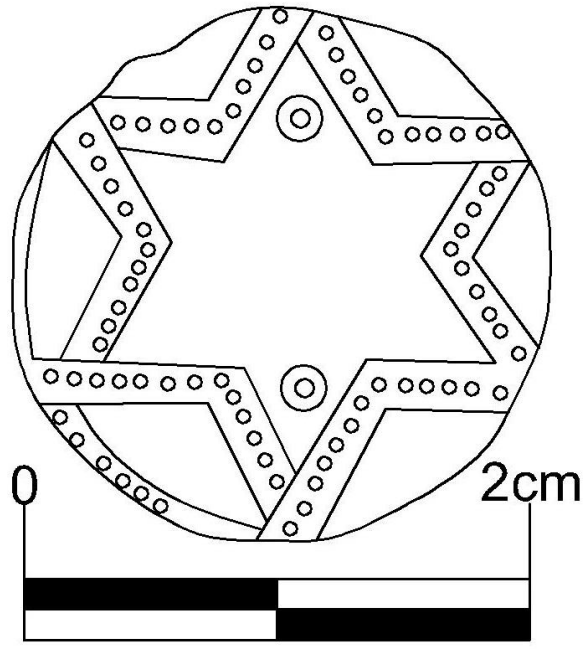
E.GÜNAY-M.YILDIZ
09.11.2017

Çiz.15: Katalog -10 / Foto.24a

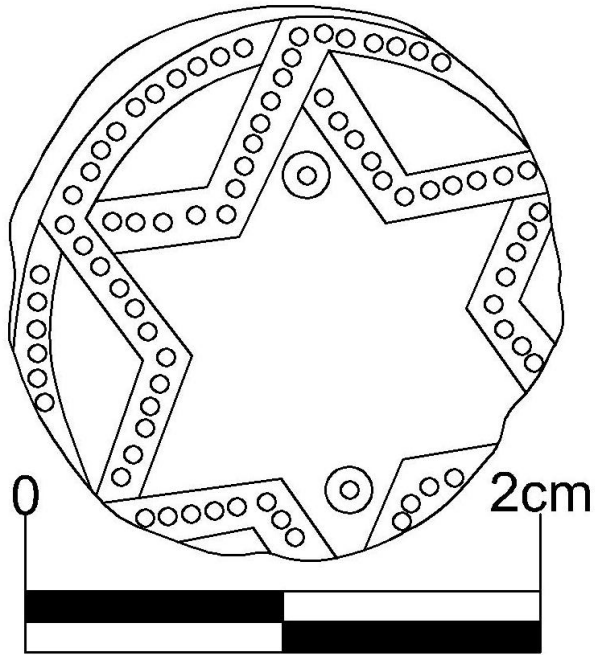
E.GÜNAY-M.YILDIZ
29.10.2017

Çiz.16: Katalog - 20 / Foto.34a

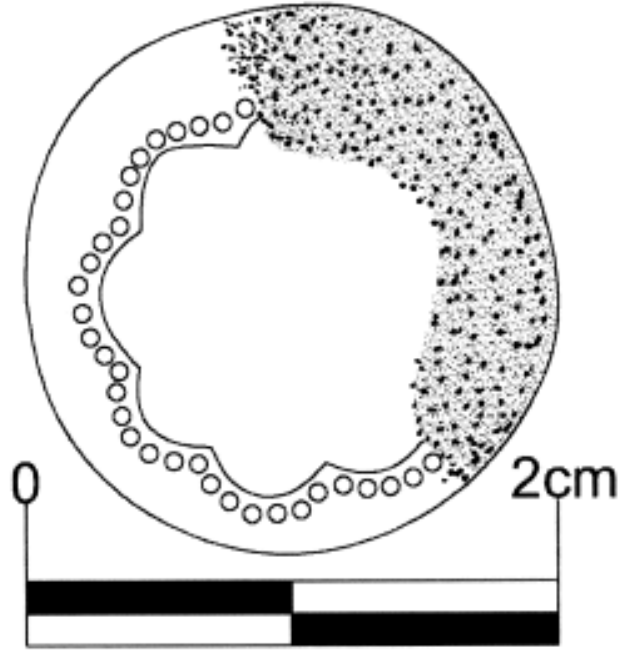
E.GÜNAY-M.YILDIZ
13.11.2017

Çiz.17: Katalog -23 / Foto.37a

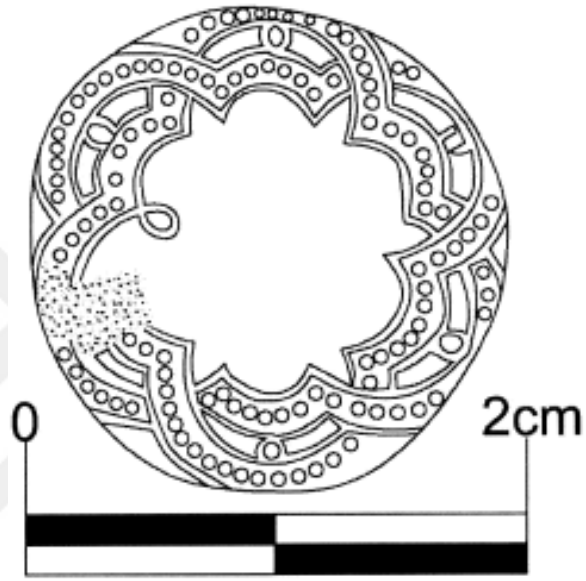
E.GÜNAY-M.YILDIZ
13.11.2017

Çiz.18: Katalog-23 / Foto.37b

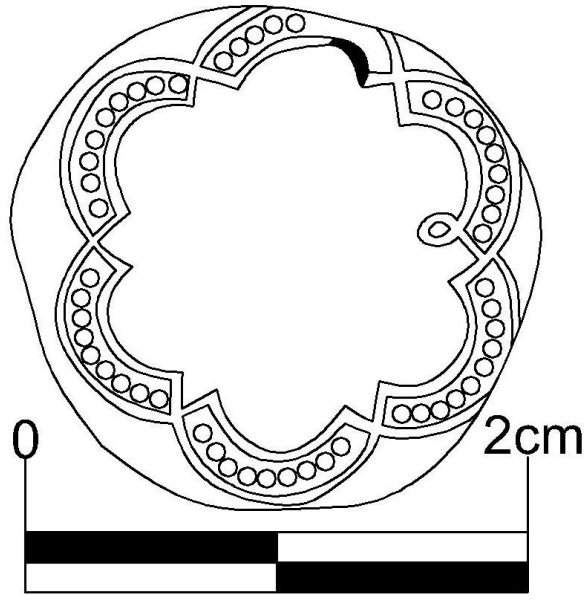
E.GÜNAY-M.YILDIZ
14.11.2017

Çiz.19: Katalog -24 / Foto.38a

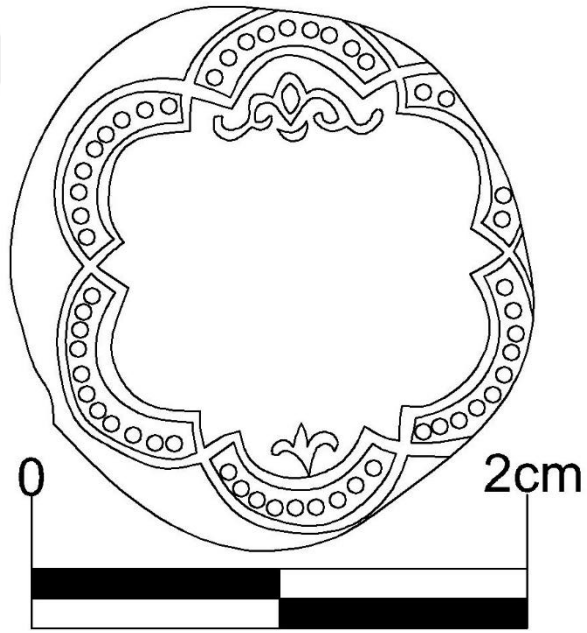
E.GÜNAY-M.YILDIZ
14.11.2017

Çiz.20: Katalog-26 / Foto.40b

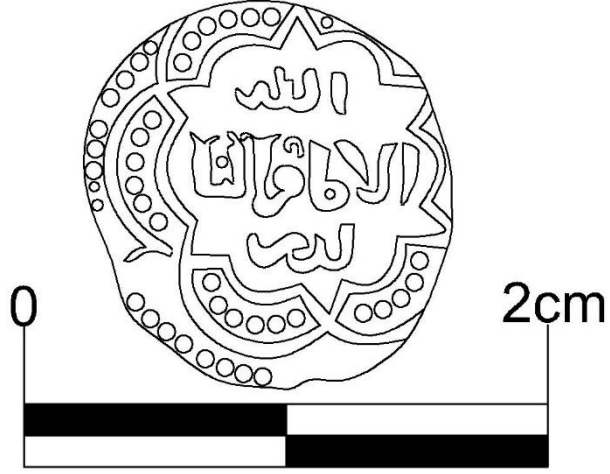
E.GÜNAY-M.YILDIZ
17.11.2017

Çiz.21: Katalog -28 / Foto.42a

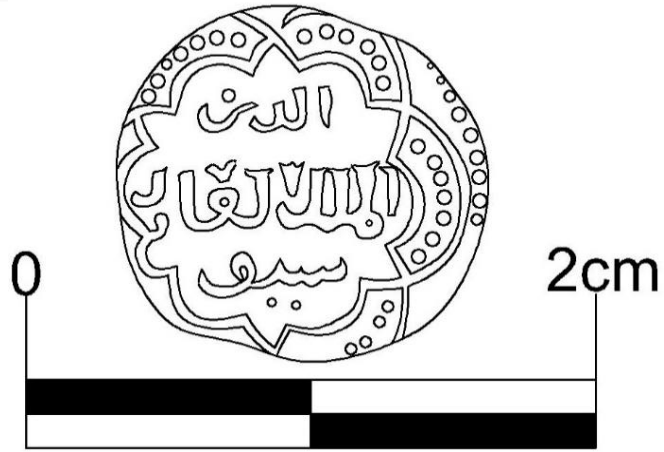
E.GÜNAY-M.YILDIZ
17.11.2017

Çiz.22: Katalog -28 / Foto.42b

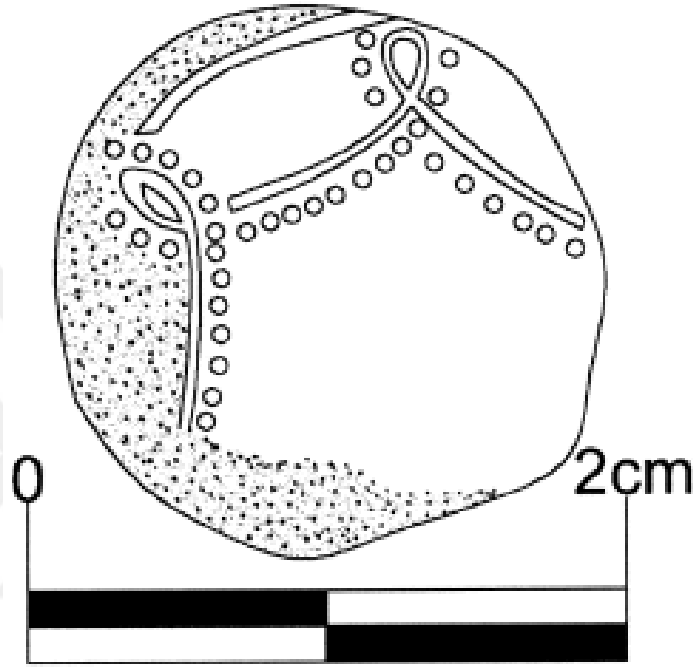
E.GÜNAY-M.YILDIZ
18.11.2017

Çiz.23: Katalog -30 / Foto.44a

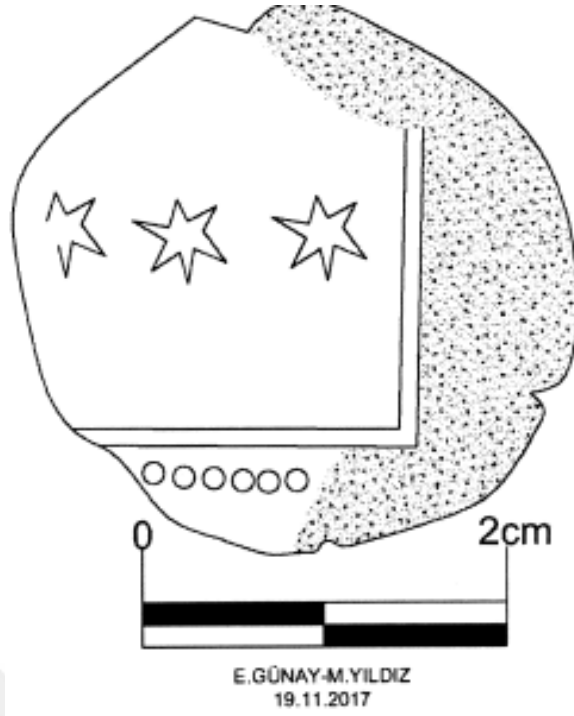
E.GÜNAY-M.YILDIZ
18.11.2017

Çiz.24: Katalog -30 / Foto.44b

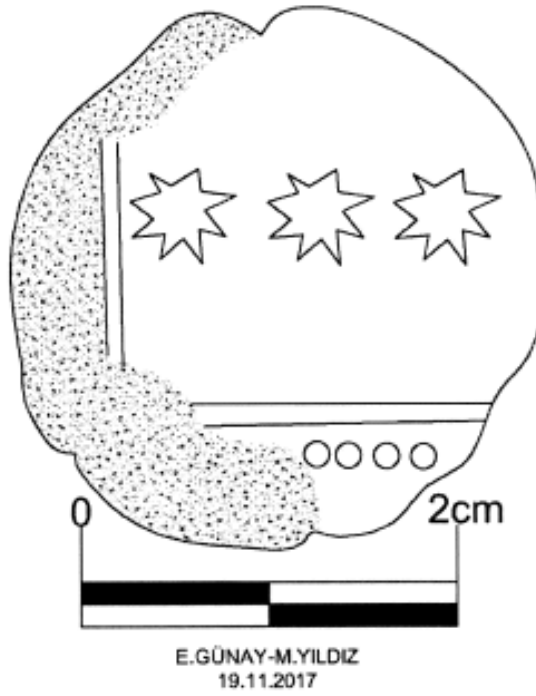

E.GÜNAY-M.YILDIZ
18.11.2017

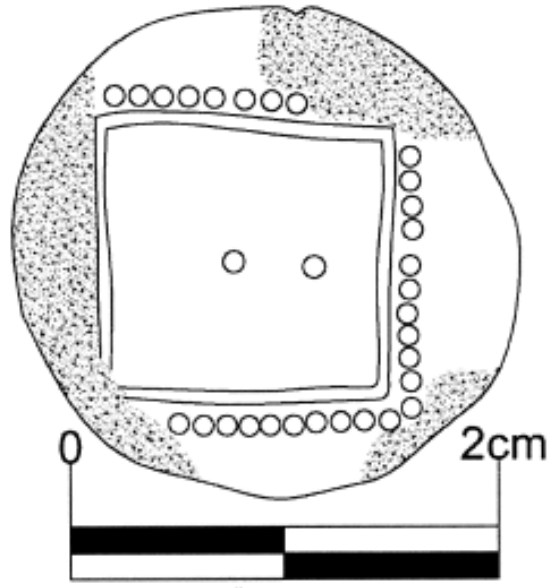
Çiz.25: Katalog -32 / Foto.46a

Çiz.26: Katalog -44 / Foto.58a

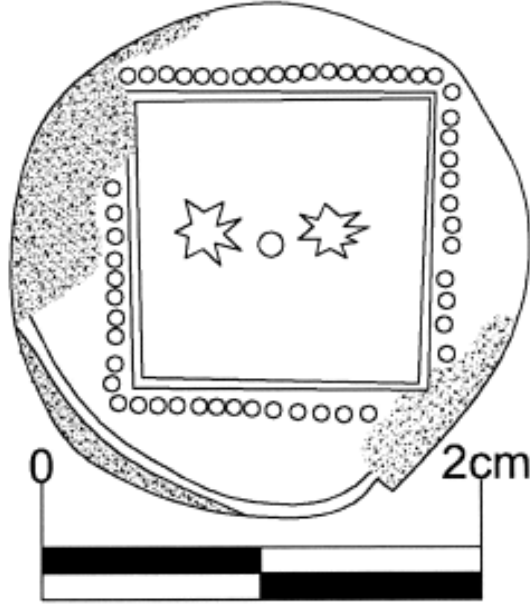

Çiz.27: Katalog -44 / Foto.58b

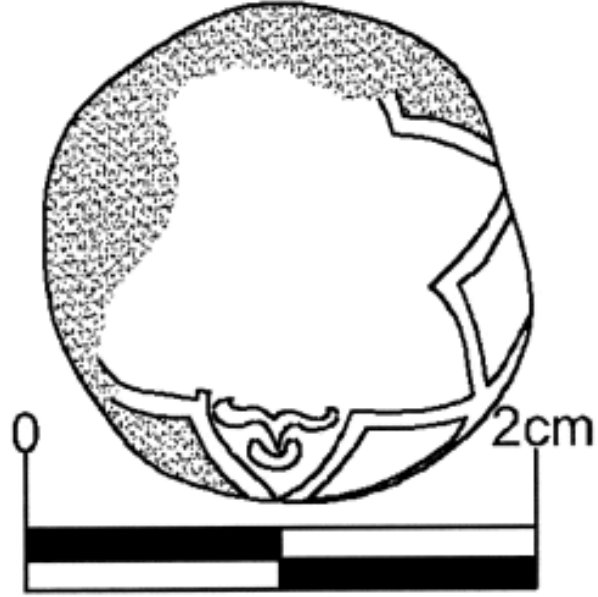
E.GÜNAY-M.YILDIZ
21.11.2017

Çiz.28: Katalog -46 / Foto.60a

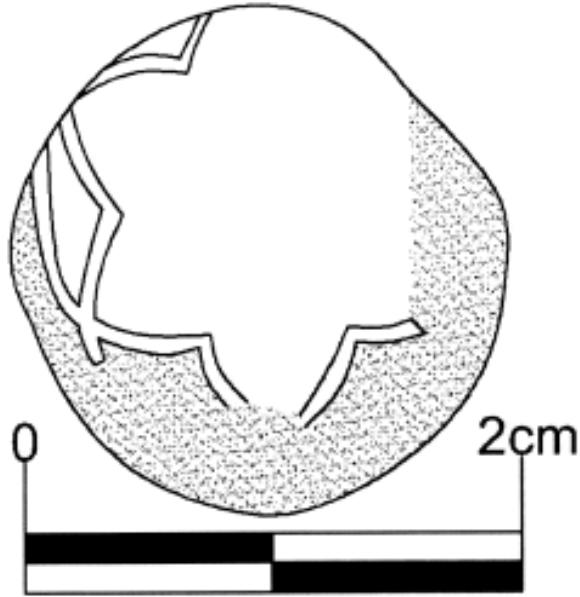
E.GÜNAY-M.YILDIZ
21.11.2017

Çiz.29: Katalog -46 / Foto.60b

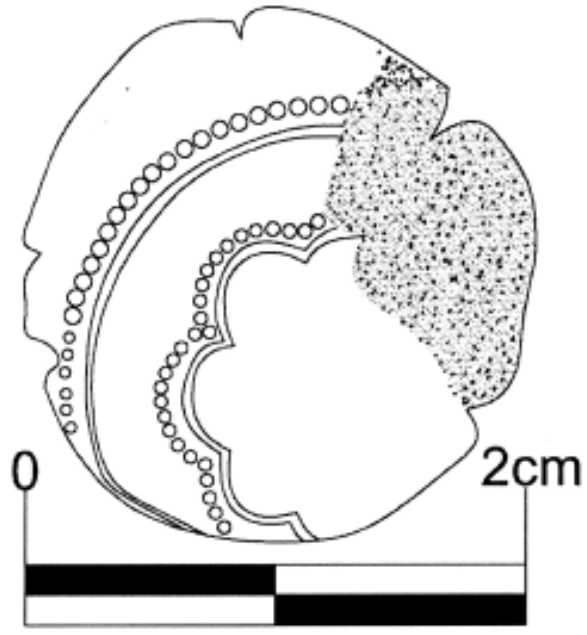
E.GÜNAY-M.YILDIZ
21.11.2017

Çiz.30: Katalog -54 / Foto.68a

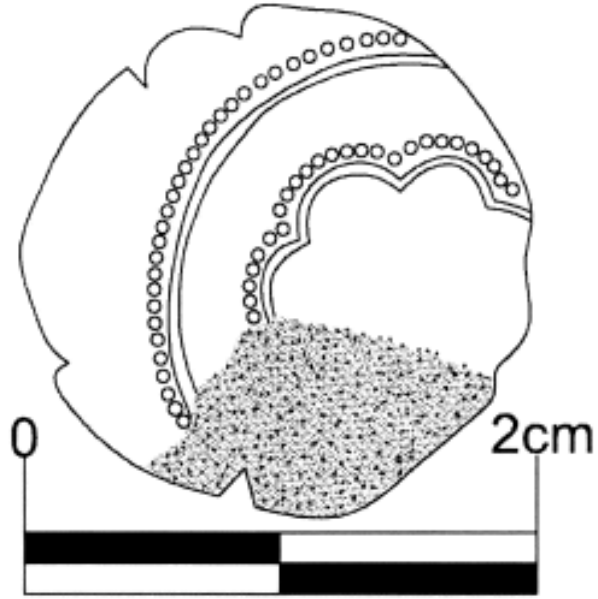
E.GÜNAY-M.YILDIZ
21.11.2017

Çiz.31: Katalog -54 / Foto.68b

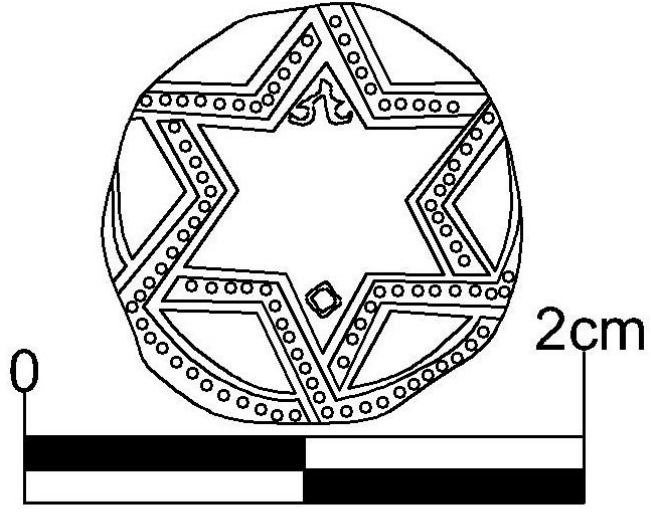
E.GÜNAY-M.YILDIZ
23.11.2017

Çiz.32: Katalog -56 / Foto.70a

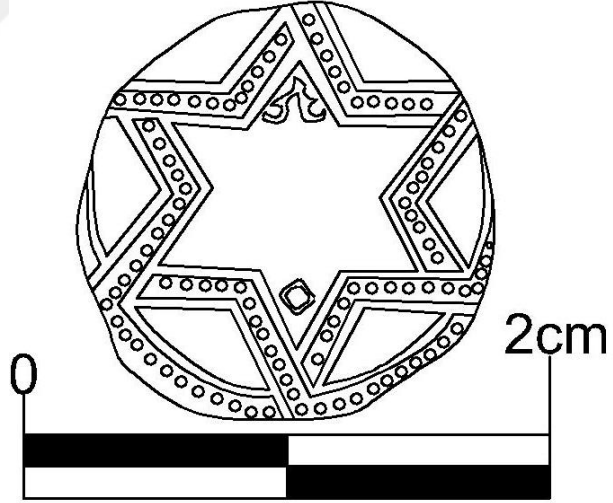
E.GÜNAY-M.YILDIZ
23.11.2017

Çiz.33: Katalog -56 / Foto.70b

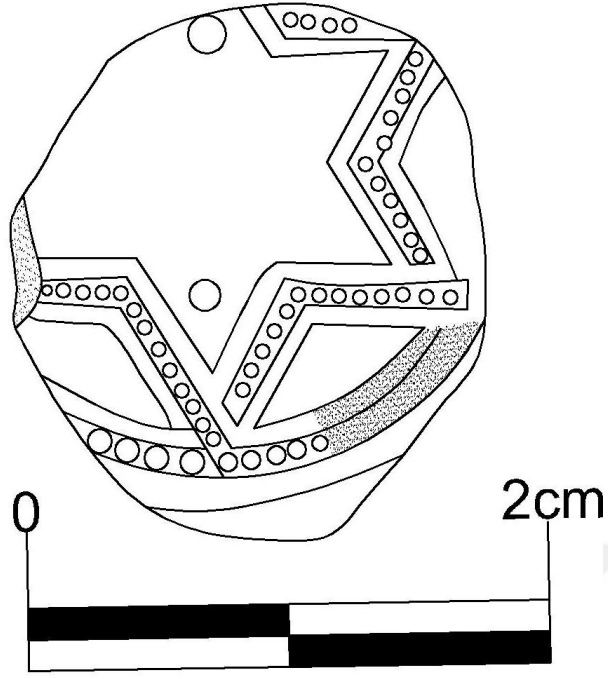
E.GÜNAY-M.YILDIZ
23.11.2017

Çiz.34: Katalog -61 / Foto.75a

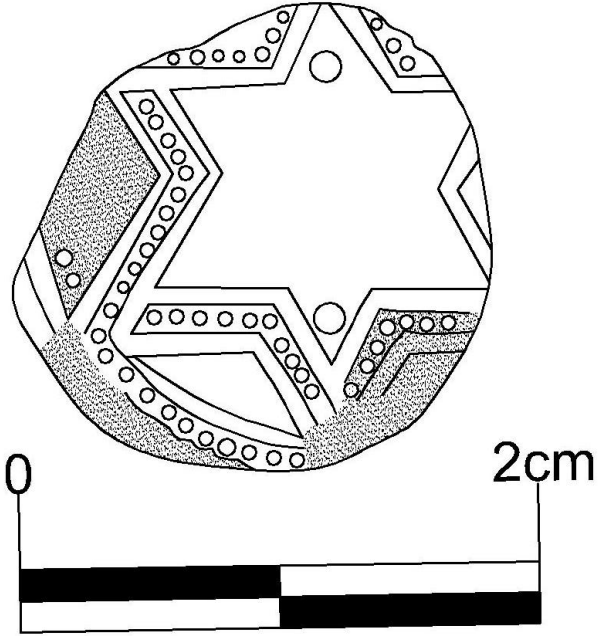
E.GÜNAY-M.YILDIZ
23.11.2017

Çiz.35: Katalog -61 / Foto.75b

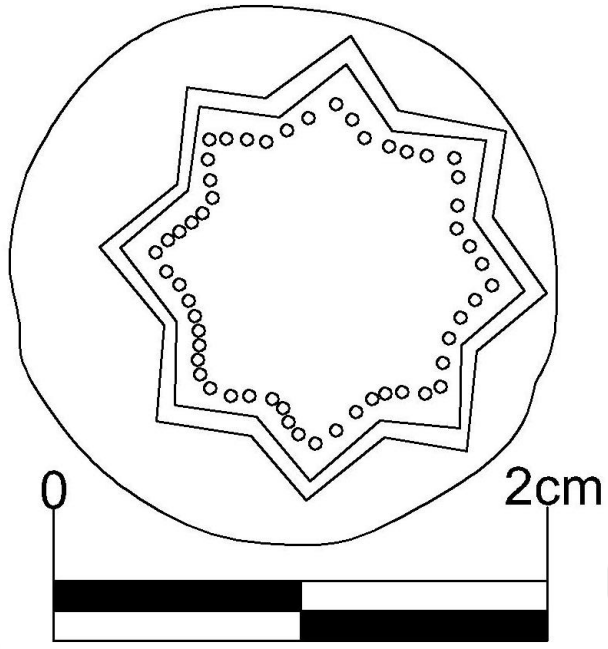
E.GÜNAY-M.YILDIZ
29.10.2017

Çiz.36: Katalog -63 / Foto.77a

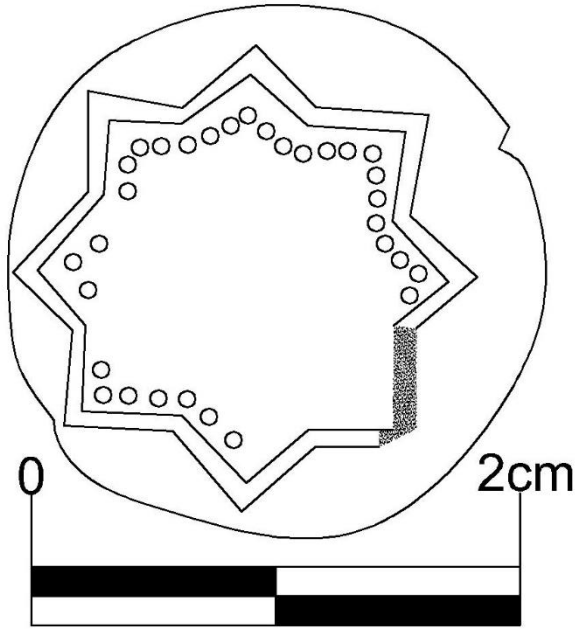
E.GÜNAY-M.YILDIZ
29.10.2017

Çiz.37: Katalog -63 / Foto.77b

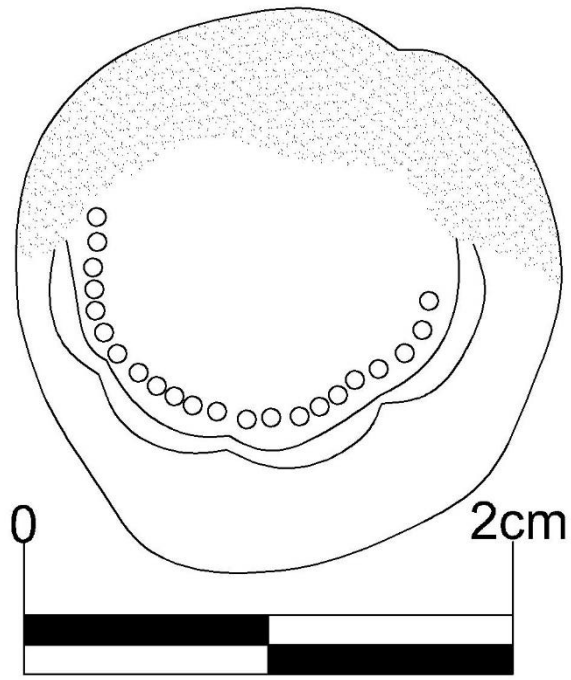
E.GÜNAY-M.YILDIZ
27.11.2017

Çiz.38: Katalog -66 / Foto.80a

E.GÜNAY-M.YILDIZ
27.11.2017

Çiz.39: Katalog -66 / Foto.80b

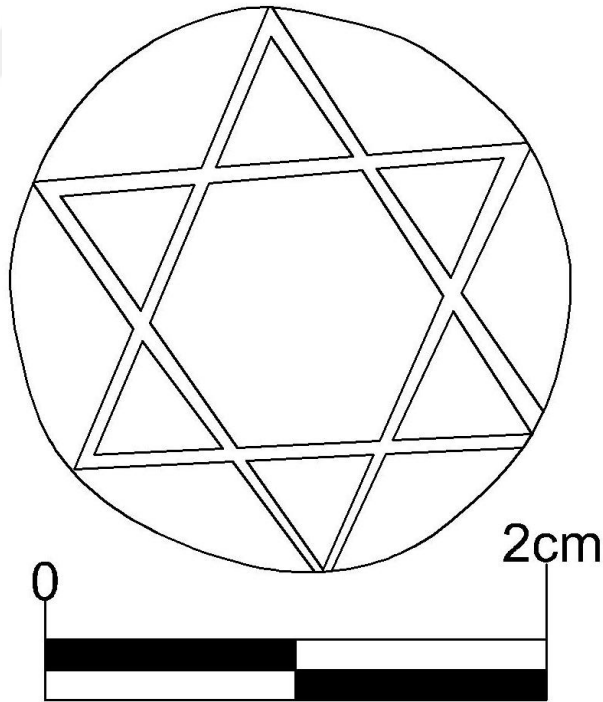
E.GÜNAY-M.YILDIZ
27.11.2017

Çiz.40: Katalog-71 / Foto.85b

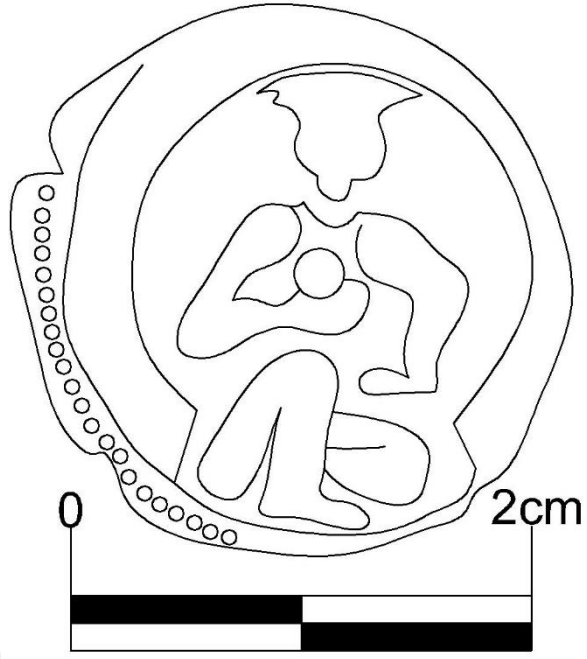
E.GÜNAY-M.YILDIZ
29.11.2017

Çiz.41: Katalog -80 / Foto.94a

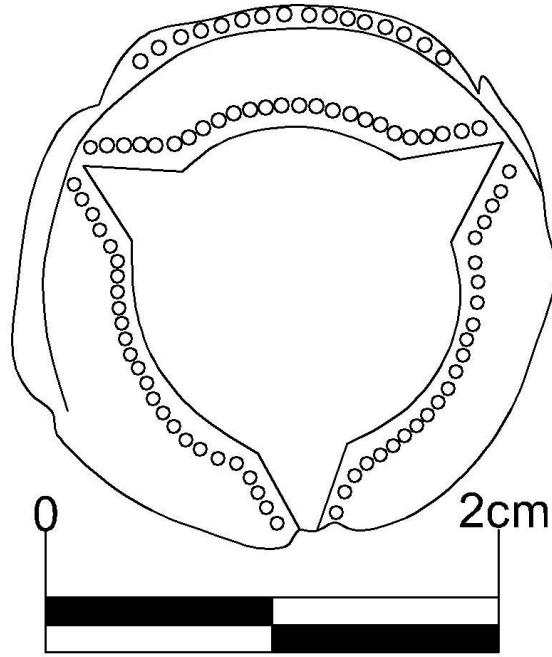
E.GÜNAY-M.YILDIZ
29.11.2017

Çiz.42: Katalog -80 / Foto.94b

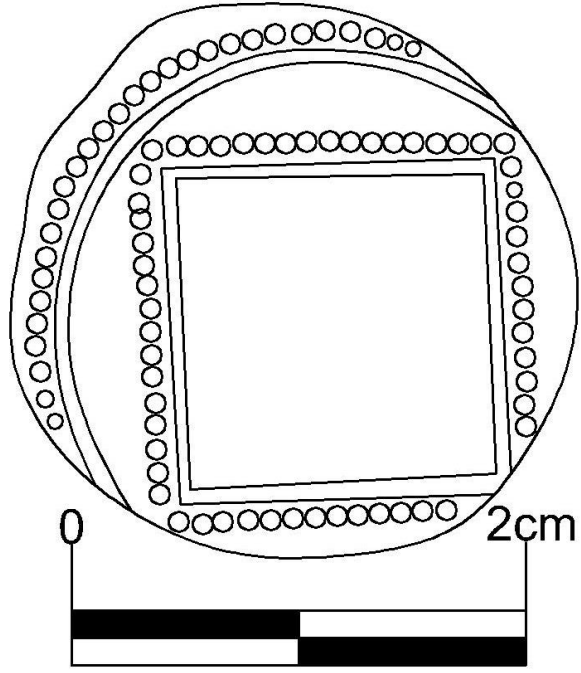
E.GÜNAY-M.YILDIZ
29.11.2017

Çiz.43: Katalog -84 / Foto.98a

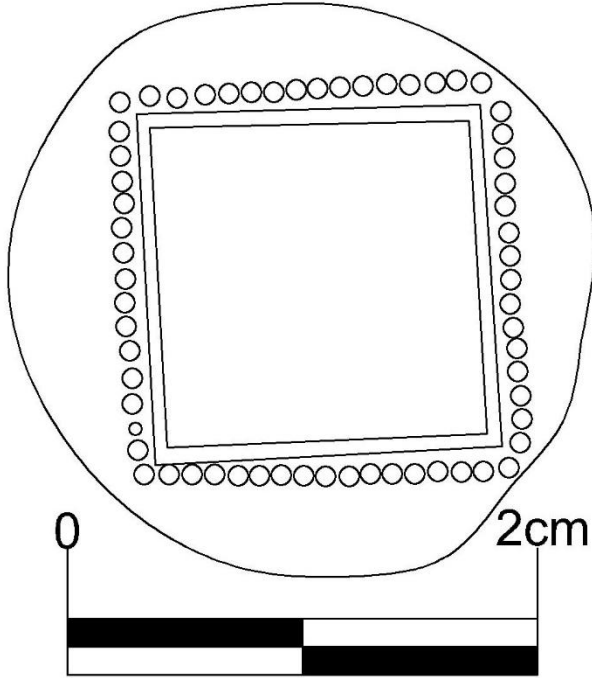
E.GÜNAY-M.YILDIZ
29.11.2017

Çiz.44: Katalog -84 / Foto.98b

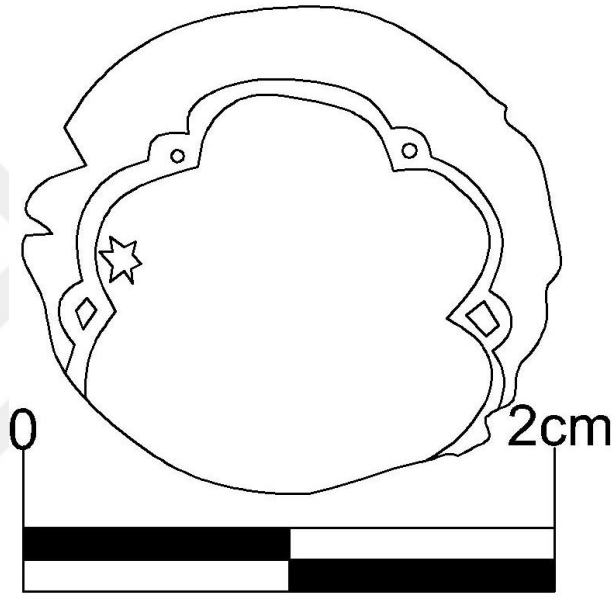
E.GÜNAY-M.YILDIZ
30.11.2017

Çiz.45: Katalog -90 / Foto.104a

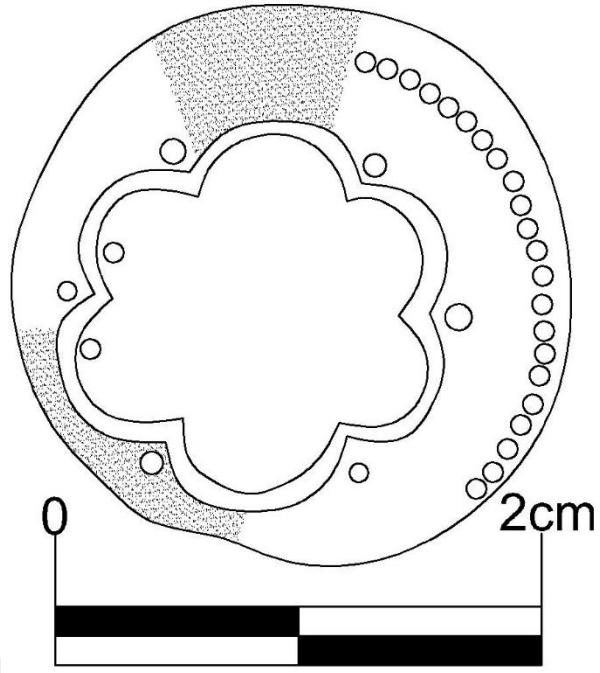
E.GÜNAY-M.YILDIZ
30.11.2017

Çiz.46: Katalog -90 / Foto.104b

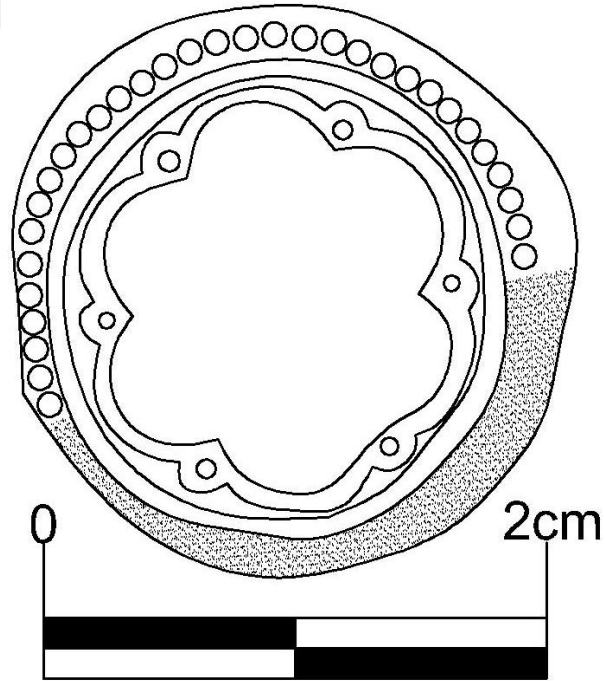
E.GÜNAY-M.YILDIZ
30.11.2017

Çiz.47: Katalog -93 / Foto.107a

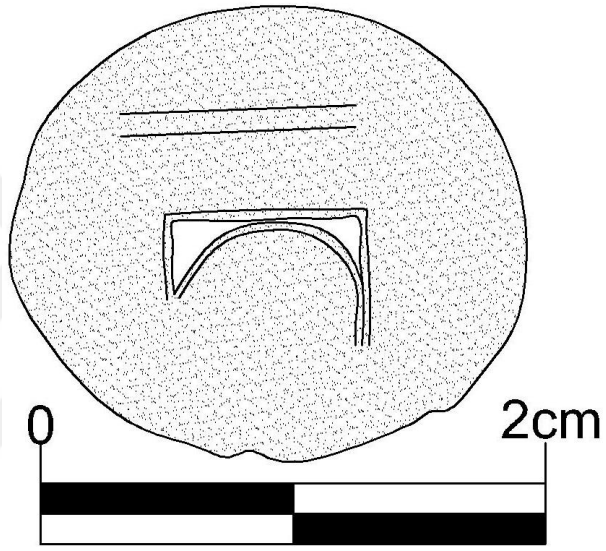
E.GÜNAY-M.YILDIZ
01.12.2017

Çiz.48: Katalog -96 / Foto.110a

E.GÜNAY-M.YILDIZ
01.12.2017

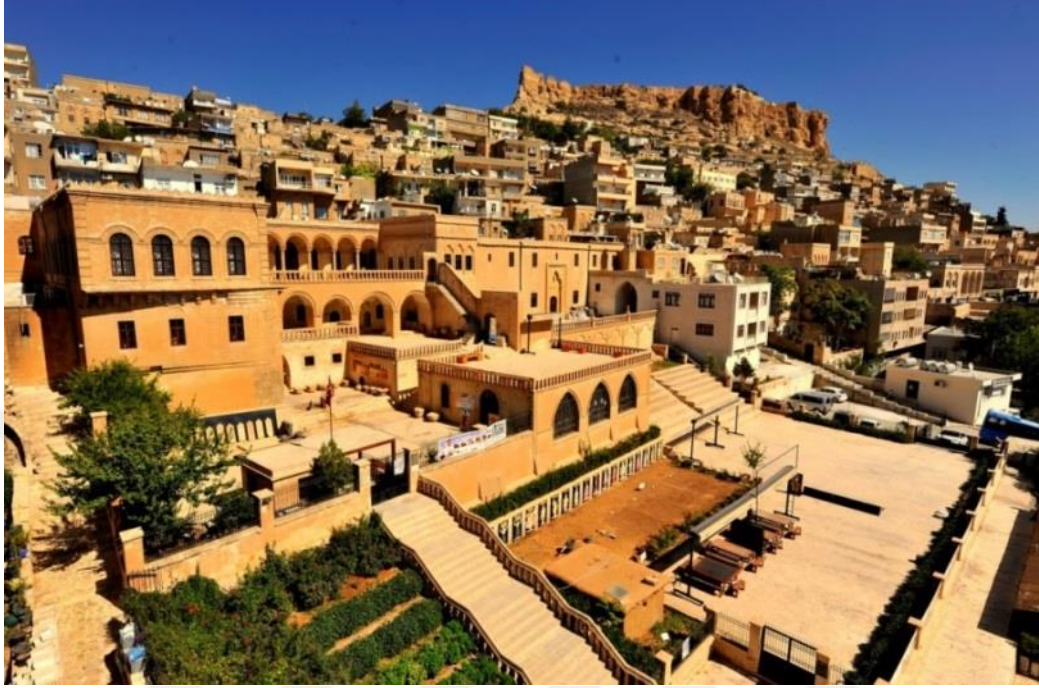
Çiz.49: Katalog -96 / Foto.110b

E.GÜNAY-M.YILDIZ
01.12.2017

Çiz.50: Katalog -100 / Foto.114a

EK. 3. FOTOĞRAFLAR

Foto.1: Mardin Müzesi Genel Görümü

Foto.2: Mardin Müzesi Avlu Genel Görünüm

Foto: 3: Mardin Müzesi Üçüncü Kat Sergi Salonu

Foto: 4 M.Ö 14. Yüzyıl'a Tarihlenen Mısır, El-Amarna'da Kazılarda Ele Geçirilmiş Sikke Öncesi Kullanılan Gümüş İngotlar. ²⁴

²⁴ http://www.britishmuseum.org/explore/themes/money/the_beginnings_of_money.aspx (Erişim Tarihi : 09.01.2017)

Foto.5 : M.Ö. 730 Yılına Tarihlenen Türkiye, Zincirli'de Antik Sam'al Kentinde Bulunan Gümüş İngotlar. (İldız, 2013: 70)

Foto.6 : Türkiye, Selçuk'da Artemis Tapınağı Kazılarında Bulunan M.Ö. 7. Yüzyıl'a Tarihlenen Lidyalılar Tarafından Darp Ettirilen İlk Sikkeler. (Elektron), M.Ö.600(Altın), M.Ö. 560. (Gümüş) ²⁵

²⁵ <http://www.romancoins.info/Greece> (Erişim Tarihi: 01.01.2017)

Foto.7: M.Ö.312-281'a Tarihlenen Seleukos İmparatorluğu Tarafından Makedonya'da Darp Ettirilen Helenistik Dönem Sikkesi (Solda: İskender, Sağda: Zeus) (Gümüş).²⁶

Foto. 8: M.S 1. Yüzyıl'a Tarihlenen Romalılar Tarafından İtalya-Roma'da Darp Edilen Roma Sikkesi. (Solda: İmparator Titus, Sağda: Kolezyum Amfi Tiyatro) (Bronz).²⁷

²⁶https://www.vcoins.com/en/stores/ken_dorney/52/product/seleukid_empire seleukos i nikator 312 281 bc silver tetradrachm babylon mint/905930/Default.aspx (Erişim Tarihi: 07.09.2017)

²⁷<http://www.express.co.uk/news/uk/768256/roman-bronze-coin-colosseum-early-depiction-treasure-Sestertius> (Erişim Tarihi: 07.09.2017)

Foto 9.: M.S 913-959'lu Yıllara Tarihlenen Bizanslılar Tarafından Türkiye-İstanbul'da Darp Edilenbizans Sikkesi. (Solda: VII. Konstantin, Sağda: I. Romanos Ve Christopher) (Altın)²⁸

Foto. 10 : M.S. 685-705 Yıllarına Tarihlenen Abdülmelik Bin Mervân Tarafından Darp Ettirilen Emevî Sikkesi. (Gümüş)²⁹

²⁸ <http://www.ancientresource.com/lots/ancient-coins/gold-coins.html> (Erişim Tarihi: 07.09.2017)

²⁹ <https://www.cointalk.com/threads/the-early-islamic-conquests-new-acquisition-and-discussion.272659/page-2> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto. 11: M.S.754-775’li Yıllara Tarihlenen Halife Ebû Ca’fer El-Mansûr Tarafından Darp Ettirilen Abbâsi Sikkesi. (Gümüş)³⁰

Foto. 12: M.S 1131 Yılına Tarihlenen Fatîmi Halifesi Me’mun Abdülmecid Tarafındandarp Ettirilen Fatîmi Sikkesi(Altın)³¹

³⁰ http://www.ancientresource.com/lots/islamic_arabic/islamicarabic_coins.html (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

³¹ <http://www.jewishvirtuallibrary.org/coins-from-the-crusaders> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto. 13: M.S.1204-1210'lü Yıllara Tarihlenen I. Gıyaseddin Keyhüsrev Tarafından Darp Ettirilen Anadolu Selçuklu Sikkesi. (Gümüş)³²

Foto. 14: M.S. 1152-1176 'Lı Yıllara Tarihlenen Necmeddin Alp Tarafından Darp Ettirilen Artuklu Sikkesi. (Gümüş)³³

³² <http://www.moneta-coins.com/photopost/showphoto.php?photo=1868&cat=840&title=seljuk-of-rumkaykhusraw-ii> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

³³ <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto. 115: Fâtımî (H.495-524/1101-1130) Sikkesi Üzerinde Orta Bölümde’’el-İmâm’’ Ünvanı Kullanımı.³⁴

Foto. 116: Artuklu (H. 597-537 / M. 1200-1239) Sikkesi Üzerindeki Yazının Birinci Satırında ’’El-İmâm’’ Ünvanı Kullanımı.³⁵

³⁴ <https://www.coinarchives.com/a/> (Erişim Tarihi: 08.12.2017)

³⁵ <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto. 117: Anadolu Selçuklu (H. 641-642-M. 1243-1244) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde "El-İmâm" Ünvanı Kullanımı.³⁶

Foto.118: Fâtımî (H. 495-524/M.1101-1130) Sikkesi Üzerinde İkinci Bölümde "Emîrû'l Mü'minîn" Ünvanı Kullanımı.³⁷

³⁶ <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

³⁷ <https://www.coinarchives.com/a/> (Erişim Tarihi: 08.12.2017)

Foto. 119: Artuklu (H. 516–547-M. 1123–1152) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘’Emîrû’l Mü’minîn’’ Ünvanı Kullanımı.³⁸

Foto.120 : Anadolu Selçuklu (H.629 / M.1232) Sikkesi Üzerinde İkinci Satırda ‘’Emîrû’l Mü’minîn’’ Ünvanı Kullanımı.³⁹

³⁸ <https://www.vcoins.com/en/coins/world/islamic-1806.aspx> (Erişim Tarihi: 08.1.2017)

³⁹ <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto. 121: Artuklu (H. 516-547-M. 1123-1153) Sikkesi Üzerindeki Yazının Birinci Satırında ‘‘ El-Melik’ül’’ Ünvanı Kullanımı.⁴⁰

Foto.122: Zengi (H. 596-M. 1199/1200) Sikkesi Üzerindeki Yazının Birinci Satırında ‘‘ El-Melik’ül’’ Ünvanı Kullanımı.⁴¹

⁴⁰ <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

⁴¹ <https://www.ma-shops.com/shops/maCategory.php?catid=692> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto.123: Emevî (H. 71-M. 690/691) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘‘Besmele’’ Kullanımı.⁴²

Foto.124 : Abbâsî (H. 148-M. 765/766) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘‘ Besmele’’ Kullanımı.⁴³

⁴² <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

⁴³ <http://www.ebay.com/bhp/islamic-coins> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto.125 : Fatîmi (H. 506- M. 1112/1113) Sikkesi Üzerinde İki Bölümde ‘‘Besmele’’ Kullanımı. ⁴⁴

Foto. 126 : Emevî (H. 71-M. 690) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘‘ Tевbe Süresi 33. Ayetinin’’ Kullanımı. ⁴⁵

⁴⁴ <http://www.ancientresource.com/lots/islamic.html> (Erişim Tarihi: 08.12.2017)

⁴⁵ <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto. 127 : Abbâsî (H.138 /M. 756) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘‘ Tevbe Süresi 33. Ayetinin’’ Kullanımı. ⁴⁶

Foto. 128: Fâtımî Sikkesi (H. 495-524 /1101-1130) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘‘ Tevbe Süresi 33. Ayetinin’’ Kullanımı. ⁴⁷

⁴⁶ <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

⁴⁷ <http://www.islamicmint.com/> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto. 129 Memlûklü (H. 764-778 / M.1363-1376) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘‘ Tevbe Süresi 33. Ayetinin’’ Kullanımı. ⁴⁸

Foto. 130: Fatîmi (H. 506- M. 1113) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘‘ Kelime-İ Tevhid’’ Kullanımı. ⁴⁹

⁴⁸ <https://coinweek.com/featured-news/rarest-of-islamic-coins-sells-for-3-7-million-in-morton-edensale/> (Erişim Tarihi: 08.12.2017)

⁴⁹ <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto. 131: Artuklu (H.547–572-M. 1152-1177) Sikkesi Üzerinde Bordür Şeklinde ‘‘
Kelime-İ Tevhid’’ Kullanımı.⁵⁰

Foto. 132: Zengi (H. 585 /M.1190) Sikkesi Üzerinde Birinci Ve İkinci Satırda ‘‘
Kelime-İ Tevhid’’ Kullanımı.⁵¹

⁵⁰ <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

⁵¹ <https://tr.pinterest.com/pin/738660776353486742/> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto. 133: İlhanlı (H. 683–690/M. 1284-1291) Sikkesi Üzerinde Üç Satır Halinde ‘’ Kelime-İ Tevhid’’ Kullanımı.⁵²

Foto. 134 : Abbâsî (H.138-M. 755/756) Sikkesi Üzerinde Üç Satır Halinde ‘’Muhammedü’n Resûlu’llah’’ İbaresinin Kullanımı.⁵³

⁵² <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> ((Erişim Tarihi: 08.12.2017).

⁵³ <https://tr.pinterest.com/pin/738660776353486742/> (Erişim Tarihi: 17.12.2017)

Foto 135 : İlhanlı (H. 699/M.1300) Sikkesi Üzerinde İki Satır Halinde ‘‘Muhammedü’n Resûlu’llah’’ İbaresini Kullanımı.⁵⁴

Foto.136 : Emevî (H. 99-M. 717/718) Sikkesi Üzerinde Dairesel Konturların Kullanımı.⁵⁵

⁵⁴ <https://www.vcoins.com/en/coins/world/islamic-1806.aspx> (Erişim Tarihi: 08.1.2017)

⁵⁵ <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto. 137: Abbâsî (H. 328- M.940) Sikkesi Üzerinde Dairesel Konturların Kullanımı.⁵⁶

Foto.138: Fâtımî (H. 341- 363/ M. 953- 975) Sikkesi Üzerinde Dairesel Konturların Kullanımı.⁵⁷

⁵⁶ <https://www.vcoins.com/en/coins/world/islamic-1806.aspx> (Erişim Tarihi: 08.1.2017)

⁵⁷ http://www.ancientresource.com/lots/islamic_arabic/islamicarabic_coins.html (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto. 139: Zengi (H. 596-M. 1200) Sikkesi Üzerinde Dairesel Konturların Kullanımı.⁵⁸

Foto 140: Artuklu (H. 611/M. 1215) Sikkesi Üzerinde İnci Dizili Dairesel Konturların Kullanımı. ⁵⁹

---

⁵⁸ <https://www.cointalk.com/threads/the-early-islamic-conquests-new-acquisition-and-discussion.272659/page-2> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

⁵⁹ <http://www.jewishvirtuallibrary.org/coins-from-the-crusaders> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto.141: Artuklu (H. 580-599 / M. 1185-1203) Sikkesi Üzerinde Eşkenar Dörtgen Düzenlemesinin Kullanımı.⁶⁰

Foto.142 : Anadolu Selçuklu (H. 634-643 / M. 1237-1246) Sikkesi Üzerinde Eşkenar Dörtgen Düzenlemesinin Kullanımı.⁶¹

⁶⁰ <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

⁶¹ <https://www.coinarchives.com/a/> (Erişim Tarihi: 08.12.2017)

Foto.143: İlhanlı (H. 682 689/ M. 1284-12913) Sikkesi Üzerinde Eşkenar Dörtgen Düzenlemesinin Kullanımı.⁶²

Foto. 144: Moğol (H. 602-618 / M. 1206-1222) Sikkesi Üzerinde Eşkenar Dörtgen Düzenlemesinin Kullanımı.⁶³

⁶² <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

⁶³ <http://www.ancientresource.com/lots/ancient-coins/gold-coins.html> (Erişim Tarihi: 07.09.2017)

Foto.145: Anadolu Selçuklu (H. 634- 643 M. 1237-1246) Sikkesi Üzerinde Altı Kollu Yıldız Kullanımı.⁶⁴

Foto. 146: Artuklu (H. 634- 658 M. 1239-1260) Sikkesi Üzerinde Altı Kollu Yıldız Kullanımı.⁶⁵

⁶⁴ http://www.ancientresource.com/lots/islamic_arabic/islamicarabic_coins.html (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

⁶⁵ <https://www.coinarchives.com/a/> (Erişim Tarihi: 08.12.2017)

Foto. 147: Artuklu (H. 596- 618 / 1200-1222) Sikkesi Üzerinde Altı Kollu Yıldız Kullanımı.⁶⁶

Foto. 148: Artuklu (H. 615 /M. 1219) Sikkesi Üzerinde Sekiz Kollu Yıldız Kullanımı.⁶⁷

⁶⁶ <https://www.vcoins.com/en/coins/world/islamic-1806.aspx> (Erişim Tarihi: 08.1.2017)

⁶⁷ <http://www.ancientresource.com/lots/ancient-coins/gold-coins.html> (Erişim Tarihi: 07.09.2017)

Foto.149: Anadolu Selçuklu (H.629 /M. 1232) Sikkesi Üzerinde Sekiz Kollu Yıldızın Yardımcı Kullanımı.⁶⁸

Foto.150: Anadolu Selçuklu (H. 664-682/ M. 1266-1284) Sikk⁶⁹esi Üzerinde Altı Dilimli Düzenlemenin Kullanımı.⁷⁰

⁶⁸ <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

⁷⁰ <http://www.ancientresource.com/lots/ancient-coins/gold-coins.html> (Erişim Tarihi: 07.09.2017)

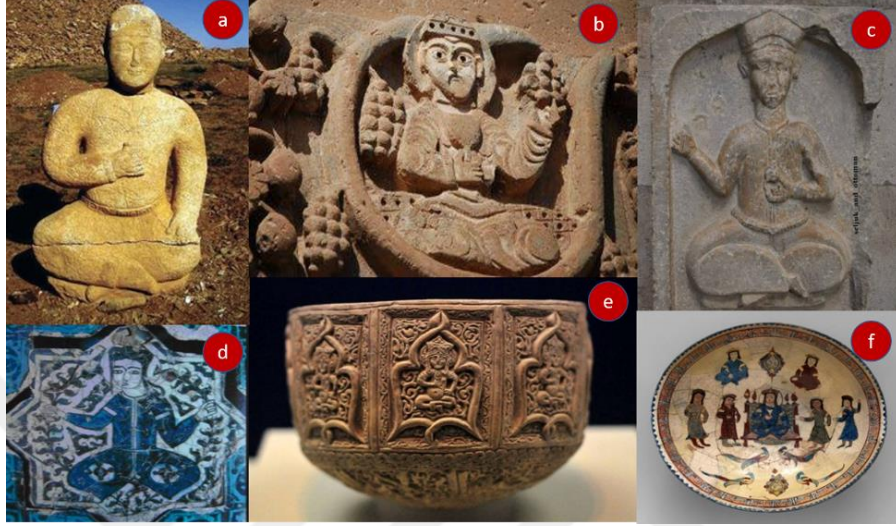
Foto.151: İlhanlı (H. 709- 714 / 1310-1315) Sikkesi Üzerinde Altı Dilimli Düzenlemenin Kullanımı.⁷¹

Foto. 152: İlhanlı (H. 703- 715 /M.1304 1316) Sikkesi Üzerinde Sekiz Dilimli Düzenlemenin Kullanımı.⁷²

⁷¹ <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

⁷² <https://www.cointalk.com/threads/the-early-islamic-conquests-new-acquisition-and-discussion.272659/page-2> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto: 153: A) Orta Asya Göktürk Anıtları⁷³ B) Van Akdamar Kilisesi Taş Kabartma (7. Yüzyıl)⁷⁴ C) Konya İnce Minareli Medrese Taş Kabartma (1279)⁷⁵ D) Konya Kubadabad Sarayı Çinisi (1220)⁷⁶ E) Anadolu Selçuklu Dönemi Kase⁷⁷ F) Selçuklu Dönemi Tabak⁷⁸

⁷³ <https://bpakman.wordpress.com/turk-dunyasi/eski-turk-devletleri-turk-yurtlari> (Erişim Tarihi: 16.11.2017)

⁷⁴ http://oodegr.com/tourkika/ieroi_xwroi/ahdamar.htm (Erişim Tarihi: 11.11.2017)

⁷⁵ <http://www.cirbanonline.net/mimarieserler/default.asp?id=101> (Erişim Tarihi: 14.11.2017)

⁷⁶ <http://insanvesanat.com/haber-sultanin-cinileri-kubadabad-sarayi-205.html> (Erişim Tarihi: 24.11.2017)

⁷⁷ <https://turkcetarih.com/selcuklu-yapimi-kadin-basli-kabartmali-kaseler-1/> (Erişim Tarihi: 25.11.2017)

⁷⁸ <https://www.pinterest.se/tcysmn/anatolian-seljuk-state/> (Erişim Tarihi: 27.11.2017)

Foto. 154: Büyük Selçuklu (H. 431-551/ M.1040-1157) Sikkesi Üzerinde Tam Bağdaş Kurmuş Hükümdar Figürünün Kullanımı.⁷⁹

Foto. 155 : Artuklu (H. 596- 657/ M. 1200-1259) Sikkesi Üzerinde Tam Bağdaş Kurmuş Hükümdar Figürünün Kullanımı.⁸⁰

⁷⁹ <http://www.jewishvirtuallibrary.org/coins-from-the-crusaders> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

⁸⁰ <https://www.coinarchives.com/a/> (Erişim Tarihi: 08.12.2017)

Foto. 156: Zengi (H. 575-588/ M. 1180-1193) Sikkesi Üzerinde Tam Bağdaş Kurmuş Hükümdar Figürünün Kullanımı.⁸¹

Foto. 157: Sasani (241-272) Sikkesi Üzerinde Hükümdar Portresinin Kullanımı.⁸²

⁸¹ <https://www.coinarchives.com/a/> (Erişim Tarihi: 08.12.2017)

⁸² <http://www.ancientresource.com/lots/ancient-coins/gold-coins.html> (Erişim Tarihi: 07.09.2017)

Foto. 158: Bizans (829-842) Sikkesi Üzerinde Hükümdar Büstünün Kullanımı.⁸³

Foto. 159: Anadolu Selçuklu (H. 509- 550/ M. 1116-1156) Sikkesi Üzerinde Hükümdar Büstünün Kullanımı.⁸⁴

⁸³ <http://www.ancientresource.com/lots/ancient-coins/gold-coins.html> (Erişim Tarihi: 07.09.2017)

⁸⁴ <http://www.moneta-coins.com/photopost/showphoto.php?photo=1868&cat=840&title=seljuk-of-rumkaykhusraw-ii> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto. 160: Artuklu (H. 579-596/ M. 1184-1200) Sikkesi Üzerinde Hükümdar Büstünün Kullanımı.

Foto. 161: A) Göbekli Tepe Taş Kabartma⁸⁵ B) Halep Müzesi Taş Kabartma (12. Yüzyıl)⁸⁶ C) Diyarbakır Surları Taş Kabartma⁸⁷ D) Kubadabad Sarayı Çini⁸⁸ E) Zengi Dönemi Seramik Babak⁸⁹ F) El Cezirenin Otomata Kitabından Bir Minyatür⁹⁰

⁸⁵ <http://arkeofili.com/gobekli-tepe> (Erişim Tarihi: 02.11.2017)

⁸⁶ <https://www.hittitemonuments.com/tellhalaf/index-t.htm> (Erişim Tarihi: 01.11.2017)

⁸⁷ <http://www.diyarbakirkulturturizm.org/Yapit/Details/SURLAR> (Erişim Tarihi: 03.11.2017)

⁸⁸ <http://www.habitat.org.tr/kubadabad-sarayi-cinileri.html> (Erişim Tarihi: 06.11.2017)

⁸⁹ <http://books.openedition.org/ifeagd/1702?lang=es> (Erişim Tarihi: 06.11.2017)

⁹⁰ <http://www.beyzarih.com/İslam-dunyasinin-dahisi-el-cezeri> (Erişim Tarihi: 04.11.2017)

Foto. 162: Danişmentli (H. 536- 643 / M. 1142-1246) Sikkesi Üzerinde Aslan Figürünün Kullanımı.⁹¹

Foto. 163: Anadolu Selçuklu (H. 633- 643/ M. 1236-1246) Sikkesi Üzerinde Aslan Figürünün Kullanımı.⁹²

⁹¹ <http://www.moneta-coins.com/photopost/showphoto.php?photo=1868&cat=840&title=seluk-of-rumkaykhusraw-ii> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

⁹² <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

Foto. 164: Memlûklu (H. 658- 675/ M. 1260-1277) Sikkesi Üzerinde Aslan Figürünün Kullanımı.⁹³

Foto. 165: İlhanlı (H. 704- 735/ M. 1305-1335) Sikkesi Üzerinde Aslan Figürünün Kullanımı.⁹⁴

⁹³ <http://www.ancientresource.com/lots/ancient-coins/gold-coins.html> (Erişim Tarihi: 07.09.2017)

⁹⁴ <https://www.coinarchives.com/a/> (Erişim Tarihi: 08.12.2017)

Foto. 166: İlhanlı (H.683-689/ M. 1285-1291) Sikkesi Üzerinde Rumi Motifinin Kullanımı.⁹⁵

Foto.167: Anadolu Selçuklu (H. 634- 643/ M. 1237-1246) Sikkesi Üzerinde Basit Çiçek Motiflerinin Kullanımı.⁹⁶

⁹⁵ <https://www.vcoins.com/en/coins/world/islamic-1806.aspx> (Erişim Tarihi: 08.1.2017)

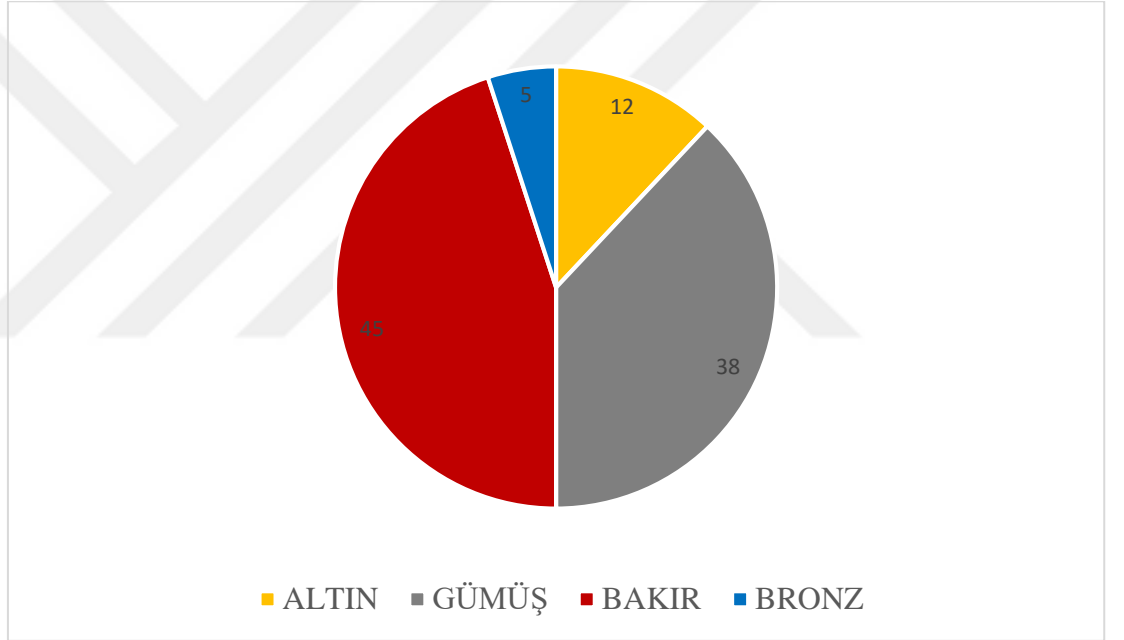
⁹⁶ <http://www.edgarlowen.com/islamic-coins.shtml> (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

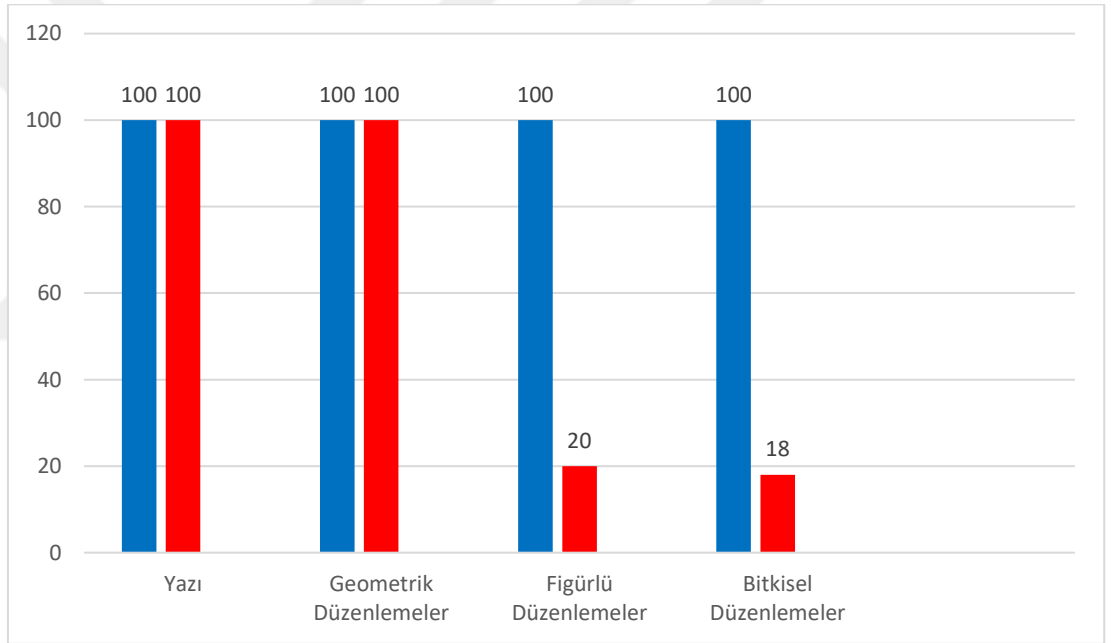
Foto. 168: Anadolu Selçuklu (H.629 /M. 1232) Sikkesi Üzerinde Çintemaninin Kullanımı.⁹⁷

⁹⁷ http://www.ancientresource.com/lots/islamic_arabic/islamicarabic_coins.html (Erişim Tarihi: 09.09.2017)

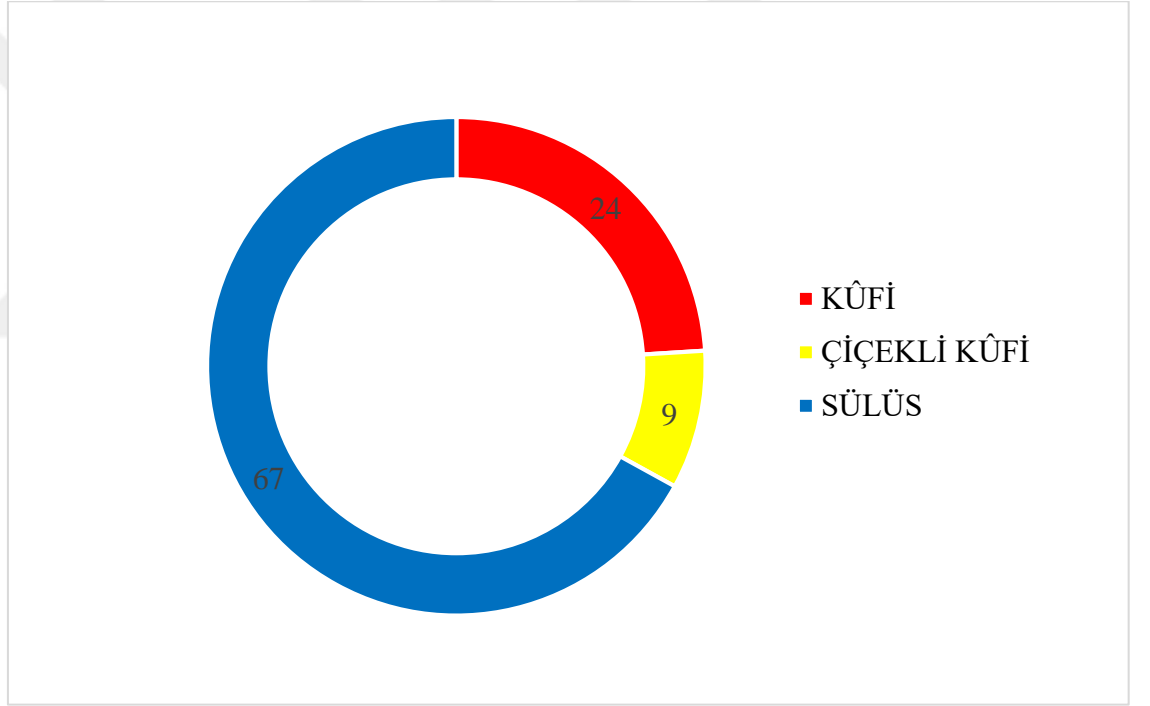
13. GRAFİKLER

Grafik 1: Malzeme Kullanımının Dağılımı

Grafik 2 : Sikkeler Üzerindeki Düzenlemelerin Dağılımı

Grafik 3 : Yazı Karakterinin Dağılımı

MISIR KOLU	DİMEŞK KOLU	HALEP KOLU	MEYYAFARİKİN KOLU	HİSNIKEYF KOLU	YEMEN KOLU
I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (1171)	El-Melikü'l Efdal Nüreddin Ali (1186)	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (1183)	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin (1185)	.El-Melikü'S Sâlih Necmeddin Eyyüb (1232)	El-Melikü'l Muazzam Turan Şah (1174)
4 6 5 -	- 1 - -	Sikkesi bulunmamaktadır.	Sikkesi bulunmamaktadır.	Sikkesi bulunmamaktadır.	Sikkesi bulunmamaktadır.
El-Melikü'l Aziz İmâdüddin (1193)	I. El -Melikü'l Âdil Seyfeddin (Birinci Saltana) (1196)	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin (1186)	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (1195)	El-Melikü'l Muazzam Turan Şah(1239)	El-Melikü'l Aziz Zahîrüddin Tuğtegin (1181)
2 - - -	Sikkesi bulunmamaktadır.	- 6 3 2	Sikkesi bulunmamaktadır.	Sikkesi bulunmamaktadır.	Sikkesi bulunmamaktadır.
I. El-Melikü'l Mansûr Nâsîrüddin (1198)	El-Melikü'l Muazzam Şerefeddin (1218)	El-Melikü'l Aziz Gıyâsêddin (1216)	El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyüb (1200)	El-Melikü'l Muvahhid Takıyüddin (1249)	Muizzüdin İsmâil (1197)
- - 1 -	Sikkesi bulunmamaktadır.	- 1 4 -	- - 4 -	Sikkesi bulunmamaktadır.	Sikkesi bulunmamaktadır.
I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (İkinci Saltanatı - 1200)	El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Davûd (1227)	II. El-Melikü'n NâsırSelâhaddin Yûsuf (1237-1260)	I. El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin(1210)	III. El-Melikü'l Kâmil Muhammed (1283)	El-Melikü'n Nâsır Eyyüb(1202)
- 10 5 2	Sikkesi bulunmamaktadır.	- 5 - -	- - 9 -	Sikkesi bulunmamaktadır.	Sikkesi bulunmamaktadır.
I. El-Melikü'l Kâmil (Birinci Saltanatı) Nâsîrüddin (1218)	I. El- Melikü'l Eşref Muzafferüddin Mûsâ (1229)		El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin (1220)	El-Melikü'l Âdil Mücîrüddin (?)	El-Melikü'l Muzaffer Süleyman (1214)
4 3 6 -	Sikkesi bulunmamaktadır.	Sikkesi bulunmamaktadır.	- - 6 1	Sikkesi bulunmamaktadır.	Sikkesi bulunmamaktadır.
II. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin (1238)	El-Melikü's Sâlih İmâdüddin (Birinci Saltanı) (1237)		II .El-Melikü'l Kâmil Nâsîrüddin (1244-1260)	El-Melikü'l Âdil Şehâbeddin (?)	El-Melikü'l Mes'ûd Selâhaddin (1215-1229)
1 2 - -	- 2 - -		Sikkesi bulunmamaktadır.	Sikkesi bulunmamaktadır.	Sikkesi bulunmamaktadır.
El-Melikü's Sâlih Necmeddin Eyyüb (1240)	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsîrüddin (İkinci Saltanatı) (1238)			El-Melikü's Sâlih Ebû Bekir (?)	
1 - 3 -	Sikkesi bulunmamaktadır.			Sikkesi bulunmamaktadır.	
El-Melikü'l Muazzam Turan Şah (1249)	El-Melikü's Sâlih Necmeddin Eyyüb (Birinci Saltanatı) (1239)			El-Melikü'l Âdil Fahreddin (1378)	
Sikkesi bulunmamaktadır.	Sikkesi bulunmamaktadır.			Sikkesi bulunmamaktadır.	
II. El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin (1250-1252)	El-Melikü's Sâlih İmâdüddin (İkinci Saltanatı)(1245)			El-Melikü'l Eşref Şerefeddin (?)	
Sikkesi bulunmamaktadır.	Sikkesi bulunmamaktadır.			Sikkesi bulunmamaktadır.	
	El-Melikü'l Muazzam Turan Şah (1249)			El-Melikü's Sâlih Selâhaddin (1433)	
	Sikkesi bulunmamaktadır.			Sikkesi bulunmamaktadır.	
	II. El- Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf (1250-1260)			IV. El-Melikü'l Kâmil Ahmed (1452)	
	Sikkesi bulunmamaktadır.			- 1 - -	
				El-Melikü'l Âdil Halef (1462)	

Tablo 1: Hükümdarla Göre Sikke Darp Sayıları ve Maden Cinsleri

Altın - Gümüş - Bakır - Bronz

14. TABLOLAR

KATALOG NO	ENVANTER NO	İNCELEME TARİHİ	MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ	MALZEMESİ	ÖLÇÜLERİ	YAZI KARAKTERİ	DARP YILI	DARP YERİ	ADINA DAR YAPILAN HÜKÜMDAR	SÜSLEME			
										FİGÜR	GOMETRİK	BİTKİSEL	YAZI
1	31489	08.01.2017	Sürekli Definesi / Arkeolojik Kazı	Altın	Çap:2.8cm Kalınlık: 1.mm Ağırlık: 5.71 gr	Kûfi	Bilinmiyor	Mısır/ Kahire	I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin		x		x
2	31536	08.01.2017	Sürekli Definesi / Arkeolojik Kazı	Altın	Çap: 1.7 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 4.44 gr	Kûfi	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin		x		x
3	31696	08.01.2017	Sürekli Definesi / Arkeolojik Kazı	Altın	Çap: 1.9 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 4.44 gr	Kûfi	Bilinmiyor	Mısır/ Kahire	I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin		x		x
4	24627	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2. cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık:2.96 gr	Çiçekli Kûfi	H. 580 / M. 1184	Halep / Suriye	I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin		x		x
5	23575	08.01.2017	Bilinmiyor	Bakır	Çap: 2.7 cm Kalınlık: 2.5 mm Ağırlık: 11. 80 gr	Kûfi	H. 583 / M. 1187	Bilinmiyor	I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin	x			x
6	23850	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.6 cm Kalınlık: 2.5 mm Ağırlık: 11.13 gr	Kûfi	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin	x			x
7	23857	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 3. cm Kalınlık: 2. mm	Kûfi	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin	x			x

					Ağırlık: 10.65 gr								
8	24043	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 1.4 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 1.43 gr	Çiçekli Kûfi	H. 585 / M.1189	Halep / Suriye	I.El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin		x	x	x
9	31509	08.01.2017	Sürekli Definesi / Arkeolojik Kazı	Altın	Çap: 1.8 cm Kalınlık: 1 mm Ağırlık: 4.6 gr	Kûfi	H. 589 / M.1193	Mısır / İskenderiye	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin		x		x
10	24035	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 3. cm Kalınlık: 2. mm Ağırlık: 12.59 gr	Kûfi	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin	x			x
11	25401	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 3.3 cm Kalınlık: 2.1. mm Ağırlık: 14.96 gr	Kûfi	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin	x	x		x
12	24596	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 1.9 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.80 gr	Çiçekli Kûfi	Bilinmiyor	Dimeşk / Suriye	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin		x		x
13	25254	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 1.5 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 1.50 gr	Çiçekli Kûfi	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin		x		x
14	24614	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 1.3 Kalınlık: 1.5 mm Ağırlık: 1.45 gr	Kûfi	Bilinmiyor	Dimeşk / Suriye	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin		x		x
15	23564	08.01.2017	Bilinmiyor	Gümüş	Çap: 2.0 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.66 gr	Çiçekli Kûfi	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin		x		x
16	31685	08.01.2017	Sürekli Definesi / Arkeolojik Kazı	Altın	Çap: 1.8 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 4.6 gr	Kûfi	H. 590 / M. 1194	İskenderiye / Mısır	El-Melikü'1 Azîz İmâdüddin		x		x
17	31551	08.01.2017	Arkeolojik	Altın	Çap: 1.7 cm Kalınlık: 1	Kûfi	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'1 Azîz İmâdüddin				

					mm Ağırlık: 4.43 gr						x		x
18	23630	08.01.2017	Bilinmiyor	Bakır	Çap: 2.6 cm Kalınlık: 2 mm Ağırlık: 7.05 gr	Kûfi	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Mansûr Nâsirüddin	x	x		x
19	23663	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.1 cm Kalınlık: 2. mm Ağırlık: 8.18 gr	Kûfi	H.590 / M. 1193	Meyâfârikîn / Türkiye	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin	x	x		x
20	25357	08.01.2017	Derik Savcılığı / Mardin	Bakır	Çap: 2.7 cm Kalınlık: 2.5 mm Ağırlık: 9.08 gr	Kûfi	H.590 / M. 1193	Meyâfârikîn / Türkiye	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin	x	x		x
21	23702	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.1 cm Kalınlık: 2. mm Ağırlık:4.45 gr	Kûfi	H.604 / M. 1207	Ruha / Türkiye	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin				x
22	24265	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2. cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.85gr	Çiçekli Kûfi	Bilinmiyor	Halep / Suriye	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin		x		x
23	24052	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 1.1 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 1.48 gr	Kûfi	Bilinmiyor	Dimeşk / Suriye	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin		x		x
24	24308	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.81 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin		x		x
25	24581	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2. cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.90 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin		x	x	x
26	25605	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 1.9 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.94 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin		x	x	x
27	24997	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2.2 cm Kalınlık: 1.	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin				

					mm Ağırlık: 2.97 gr						x		x
28	25110	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2.1 cm Kalınlık: 1.m Ağırlık: 3.0 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin		x	x	x
29	24413	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2.cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.98 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin		x	x	x
30	23847	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 1.3 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 1.48 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin		x		x
31	23834	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 1. cm Kalınlık: 1.5 mm Ağırlık: 1.28 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin		x		x
32	23693	08.01.2017	Bilinmiyor	Bakır	Çap: 1.8 cm Kalınlık: 2. mm Ağırlık: 4.10 gr	Kûfi	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin		x		x
33	23641	08.01.2017	Bilinmiyor	Bakır	Çap: 2.5 cm Kalınlık: 1.5 mm Ağırlık: 6.1 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin		x	x	x
34	23642	08.01.2017	Satın Alma	Bronz	Çap: 2.1 cm Kalınlık: 2. mm Ağırlık: 5.70 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Dimeşk / Suriye	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin		x	x	x
35	23597	08.01.2017	Bilinmiyor	Bronz	Çap: 1.9 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.73 gr	Kûfi	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin				x
36	31695	08.01.2017	Satın Alma	Altın	Çap: 1.9 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 3.21 gr	Kûfi	H. 616 / M. 1220	Kahire / Mısır	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin		x		x
37	31569	08.01.2017	Satın Alma	Altın	Çap: 1.7 cm Kalınlık: 1. mm	Sülüs	H 628. / M. 1231	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin		x		x

					Ağırlık: 6.72 gr								
38	31525	08.01.2017	Satın Alma	Altın	Çap: 2. cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 4.77 gr	Sülüs	H. 628 / M. 1231	Kahire / Mısır	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin		x		x
39	31572	08.01.2017	Satın Alma	Altın	Çap: 2. cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 4.25 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Kahire / Mısır	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin		x		x
40	24454	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2.1 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.92 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Dimeşk / Suriye	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin		x		x
41	23644	08.01.2017	Bilinmiyor	Bakır	Çap: 1.9 cm Kalınlık: 2. mm Ağırlık: 4 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin		x		x
42	25298	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 1.4 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 1.47 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin		x		x
43	25329	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 1.5 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 1.71 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin		x		x
44	23549	08.01.2017	Bilinmiyor	Bakır	Çap: 2.9 cm Kalınlık: 2.5 mm Ağırlık: 6.6 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin		x		x
45	23805	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.1 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 3.08 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin		x		x
46	23600	08.01.2017	Bilinmiyor	Bakır	Çap: 2.3 cm Kalınlık: 2. mm Ağırlık: 5.39 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin		x		x
47	24154	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.2 cm Kalınlık: 2. mm	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsırüddin		x		x

					Ağırlık: 4.87 gr								
48	23667	08.01.2017	Bilinmiyor	Bakır	Çap: 2. cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.8 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I. El-Melikü'l Kâmil Nâsirüddin		x		x
49	31668	08.01.2017	Satın Alma	Altın	Çap: 1.9 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 5. 0 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	II. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin		x		x
50	25164	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2.5 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.97 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	II. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin		x		x
51	25206	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 1.4 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 1.49 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Dimeşk / Suriye	II. El-Melikü'l Âdil Seyfeddin		x		x
52	31578	08.01.2017	Arkeolojik Kazo	Altın	Çap: 2. cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 7.43 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Harran / Türkiye	El-Melikü's Sâlih Necmeddin Eyyüb		x		x
53	23828	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 1 mm Kalınlık: 1.mm Ağırlık: 2.8 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü's Sâlih Necmeddin Eyyüb		x	x	x
54	23751	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.3 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 3. 4gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü's Sâlih Necmeddin Eyyüb		x	x	x
55	23885	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.2 cm Kalınlık: 1.5 cm Ağırlık: 4.04 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü's Sâlih Necmeddin Eyyüb		x	x	x
56	24971	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2. cm Kalınlık: 1. Mm Ağırlık: 2.90 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Dimeşk / Suriye	El-Melikü'l Efdal Nüreddin Ali		x		x
57	24057	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2.1 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.95 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü's Sâlih İmâdüddin		x		x

58	25114	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2.1 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 1.97 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Dimeşk / Suriye	El-Melikü's Sâlih İmâdüddin		x		x
59	25186	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2.1cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 3.0 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü's Sâlih İmâdüddin		x		x
60	24162	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 1.8 cm Kalınlık: 1.mm Ağırlık: 2.89 gr	Çiçekli Kûfi	H.601 / M. 1204	Halep / Suriye	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin		x		x
61	24631	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 1.4 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 1.42 gr	Çiçekli Kûfi	H.601 / M. 1204	Halep / Suriye	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin		x	x	x
62	25272	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 1.5 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 1.47 gr	Çiçekli Kûfi	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin		x	x	x
63	23530	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 1.55 cm Kalınlık: 1.mm Ağırlık: 1.46 gr	Kûfi	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin		x		x
64	24436	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2. cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.76 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Dimeşk / Suriye	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin		x		x
65	23720	08.01.2017	Bilinmiyor	Bakr	Çap: 2.22 cm Kalınlık: 1.5 mm Ağırlık: 3.45 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin		x	x	x
66	25372	08.01.2017	Derik Savcılığı / Mardin	Bronz	Çap: 2.2 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 4.21 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin		x		x
67	23904	08.01.2017	Satın Alma	Bronz	Çap: 2.2 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 3.76 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin		x		x

68	23678	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	gr Çap: 2. cm Kalınlık: 1.5 cm Ağırlık: 3.6 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El- Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin	x		x
69	24792	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2. cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.99 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Halep / Suriye	El- Melikü'z Zâhir Gıyâsêddin	x		x
70	25354	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.2 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 3.02 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin	x		x
71	23631	08.01.2017	Bilinmiyor	Bakır	Çap: 2.2 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.95 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin	x		x
72	24157	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2.6 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 3.40 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin	x		x
73	23624	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2. cm Kalınlık: 1.5 mm Ağırlık: 3.40 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin	x		x
74	24257	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.2 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.54 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'l Azîz Gıyâsêddin	x		x
75	24842	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2.2 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.86 gr	Sülüs	H. 637 / M.1239	Halep / Suriye	II .El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf	x		x
76	24857	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2. cm Kalınlık:1. m Ağırlık: 2.95 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Halep / Suriye	II .El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf	x		x
77	24863	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2. cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.96	Sülüs	Bilinmiyor	Halep / Suriye	II .El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf	x		x

78	25664	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	gr Çap: 2.1 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.93 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	II .El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf		x		x
79	24056	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2.2 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.93 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	II .El-Melikü'n Nâsır Selâhaddin Yûsuf		x		x
80	23551	08.01.2017	Bilinmiyor	Bakır	Çap: 2.1 cm Kalınlık: 2.5 mm Ağırlık: 5.81 gr	Sülüs	H.605 / M. 1209	Ermenistan	El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyüb	x	x		x
81	25399	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.8 cm Kalınlık: 2. mm Ağırlık: 11.45 gr	Sülüs	H.605 / M. 1209	Bilinmiyor	El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyüb	x	x		x
82	23747	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 3. cm Kalınlık:2. mm Ağırlık: 12. 82 gr	Sülüs	H.605/	Bilinmiyor	El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyüb	x	x		x
83	23916	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.5 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 8.12 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'l Evhad Necmeddin Eyyüb	x		x	x
84	23861	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.4 cm Kalınlık: 3. mm Ağırlık: 13.26 gr	Sülüs	H. 612 / M. 1215	Bilinmiyor	I .El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin	x	x		x
85	23878	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.1 cm Kalınlık: 2.5 mm Ağırlık: 11.67 gr	Sülüs	H. 612 / M. 1215	Bilinmiyor	I .El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin	x	x		x
86	25363	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 3.1 cm Kalınlık: 2. mm Ağırlık: 10.18 gr	Sülüs	H. 612 / M. 1215	Bilinmiyor	I .El-Melikü'l Eşref Muzafferüddin	x	x		x
87	25352	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.7 cm Kalınlık: 3.	Kûfî	H. 617 / M. 1218	Sincar / Irak	I .El-Melikü'l Eşref				x

					mm Ağırlık: 9.04 gr				Muzafferüddin	x	x		
88	23616	08.01.2017	Bilinmiyor	Bakır	Çap: 2.4 Kalınlık: 3mm Ağırlık: 7.15 gr	Kûfî	H. 615 / M. 1219	Sincar / Irak	I .El-Melikü'1 Eşref Muzafferüddin	x	x		x
89	24031	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.1 cm Kalınlık: 2. mm Ağırlık: 9.66 gr	Kûfî	H. 615 / M. 1219	Sincar / Irak	I .El-Melikü'1 Eşref Muzafferüddin	x	x		x
90	23749	08.01.2017	Bilinmiyor	Bakır	Çap: 2.4 cm Kalınlık:1.5 mm Ağırlık: 6.6 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I .El-Melikü'1 Eşref Muzafferüddin		x		x
91	23748	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.5 cm Kalınlık: 2. mm Ağırlık: 7.2 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Meyyafarikin / Türkiye	I .El-Melikü'1 Eşref Muzafferüddin		x		x
92	23825	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.5 cm Kalınlık: 2. Öö Ağırlık: 7.12 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	I .El-Melikü'1 Eşref Muzafferüddin		x		x
93	23727	08.01.2017	Bilinmiyor	Bakır	Çap: 2 cm Kalınlık: 1.5 mm Ağırlık: 3.4 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'1 Muzaffer Şehâbeddin		x	x	x
94	23615	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.00 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2. Gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'1 Muzaffer Şehâbeddin		x	x	x
95	23635	08.01.2017	Satın Alma	Bronz	Çap: 2.2 cm Kalınlık:1. mm Ağırlık: 2.75 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'1 Muzaffer Şehâbeddin		x	x	x
96	23614	08.01.2017	Bilinmiyor	Bakır	Çap: 2.1 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 2.95 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'1 Muzaffer Şehâbeddin		x		x
97	23905	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.2 cm Kalınlık: 1. mm Ağırlık: 3.05	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'1 Muzaffer Şehâbeddin		x		

98	23683	08.01.2017	Bilinmiyor	Bakır	gr Çap: 2.2 cm Kalınlık: 2. mm Ağırlık: 5.62 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin		x		x
99	25706	08.01.2017	Satın Alma	Bakır	Çap: 2.1 cm Kalınlık: 2.5 mm Ağırlık: 6.01 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Meyyâfârikîn / Türkiye	El-Melikü'l Muzaffer Şehâbeddin		x		x
100	24037	08.01.2017	Satın Alma	Gümüş	Çap: 2.1 cm Kalınlık: 1.0 mm Ağırlık: 2.38 gr	Sülüs	Bilinmiyor	Bilinmiyor	IV. El-Melikü'l Kâmil Ahmed		x		x

Tablo 2 : Sikkelerin Genel Bilgileri

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : GÜNAY, Emre
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Tarihi ve Yeri : 08.11.1991 - Bakırköy / İSTANBUL

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Lisans	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2015

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2013	Bitlis Kalesi	Arkeolojik Kazı Çalışmaları
2014	Bitlis Kalesi	Arkeolojik Kazı Çalışmaları
2015	Bitlis Kalesi	Arkeolojik Kazı Çalışmaları
2017	Ahlat Selçuklu Meydan Mezarlığı Kazısı	Arazi/Laboratuvar Çalışması

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

- Kültür ve Sanat
- Nüvizmatik
- Arkeoloji
- Tarih
- Fotoğrafçılık